erotika
RS MAGAZIN
broj 10 ● Godina II ● travanj 1986.
cijena 300 d
DM 3,80

Dr Nikola Memedović
Nasilnici dolaze

Dr Milan Ranković
Celuloidna provala seksualnog nagona

»Klub 100«
Joanne osvaja svijet

Tanja Bošković
Hvaljena i ogovarana

Nepoznate ljepotice

Crna Venera

Zaljubljivi Tony

Tony Curtis (61) ponovo se zaljubio. To ne bi bilo tako čudno da njegove ljubavi nisu to mlađe što je on stariji. Najnovijoj, Petri Scharbach, jedva je 20 godina i nastupa u ulozi sobarice u talijanskom TV-šou u »Grand hotel«. Striptiz koji vidimo izvela je kako bi dokazala da nije ništa manje »talentirana« od poznatijih kolegica. Iako se Curtis obično lako zaljubljuje i još lakše odljubljuje, čini se da će Petra biti bolje sreće od prethodnica. Naime, Tony je pokazao neuobičajeno zanimanje za njenu karijeru i ponudio joj ulogu u svom novom filmu. (mo)●

Gore: Maria Sorrento, bivša Curtisova ljubav, koju je napustio zato jer je htjela smršavjeti. Dolje: Hermafrodit Eva Robbins, koja je osvojila glumca prije nego što je opazio »grešku«

»Dallas« u talijanskom porno-izdanju

Talijanski foto-roman »Dirty Dallax«, u kojem prevladavaju seks, nasilje i ubojstva, rađen je kao parodija na poznatu televizijsku seriju. Zvijezda je priče u slikama crvenokosa, zavodljiva Pia Principal (21). Igra Pamelu Ewning iz serije »Dallas«. Pamela se zaljubljuje u mladića koji na farmi Ewingovih kao konjušar zarađuje za studij. Dečko je, začudo, više zainteresiran za knjige nego za Pameline grudi, no ona ga trikovima uspijeva dovući u svoj krevet, da bi ga uputila u tajne ljubavi. Ali na scenu stupa zločesti J. R. i naručuje ubojstvo na talijanski način – Pamelina ljubavnika ugrađuju u cementni blok! Pamela kuje osvetu, za vrijeme jedne seksualne orgije kod Ewingovih ona provodi svoju lukavu zamisao. U kockama leda za piće zamrznuto je usitnjeno staklo. Ewingovi umiru od unutrašnjeg krvarenja.

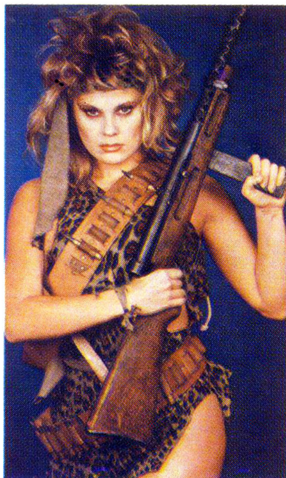
Seks-zvijezda Pia Principal i u privatnom životu ima čvrsto postavljene ciljeve. Već sa šesnaest godina htjela je postati slavna. Napustila je školu i uputila se u Hollywood, uzalud se nadajući pomoći svoje sestrične Victorije Principal (Pamela Ewing iz »Dallasa«). Nakon povratka u Italiju snima porno-filmove, nastupa kao pjevačica i plesačica, a sad je dobila ulogu u »Prljavom Dallaxu«. (db)●

Izazov Rambu

U tu čudnu vojsku pristupila je jedna ljubiteljica golotinje, jedna seks-bomba i nekoliko komičara, spremnih da ispale rafale smrtonosnih štoseva.

Vođom bismo mogli smatrati Malu (18) čija je specijalnost prikazivanje golih grudi po talijanskim trgovinama, a koja se ne boji hladnoće ili policije što obično prekida te njene predstave. Vojsci je na raspolaganju i vrlo opasna seks-bomba Patrizia Pellegrino. Njenom pogledu nemilosrdne zavodnice teško je odoljeti.

Komičari Carlo Verdone i Andy Lauto nemaju, doduše, Stalloneove mišiće, ali nas uvjeravaju da će njihovi idući filmovi biti tako dobri da će Sylvester pozelenjeti od zavisti. (mo)●

Nezgodna prošlost

Gloria Guide (29), glumica i životna drugarica nekad popularnog pjevača Johnnyja Dorellija, na početku karijere snimila je pornografski film »Imati dvadeset godina«. Ali zbog preslobodnih scena javnost ga nikad nije vidjela i glumica se nadala da je to zaboravljeno. No nade se uvijek ne ostvaruju, i nedavno su ga mogli vidjeti gledaoci neke privatne TV-stanice. i to je silno zaposlilo Johnnyja: da mala Guendolina, njegova i Glorijina kći, ne vidi majku u naručju raznih muškaraca i žena, morao je izbaciti iz kuće sve televizore. (mo)●

Nova nada

Patrizia Pellegrino (22), glumica čije su grudi prošloga ljeta proglašene »najljepšima u Italiji«, postala je nova nada televizije u svojoj zemlji. Nakon velikog uspjeha u šouu »Noć i dan« govori se da će joj »mama RAI« – ka-

ko Talijani nazivaju svoju televiziju – ponuditi vođenje spektakla što se prikazuje četvrtkom navečer, kojim je dosad vladala slavna Rafaella Carrà. To znači da se i na talijanskoj službenoj televiziji događaju velike promjene, jer su dosad bile otpuštene sve voditeljice koje su se publici pokazale malo slobodnije. (mo)●

Maženje prijatelja

Privlači je film kao svjetlo moljce: Jackie St. Clair, 23-godišnji foto-model želi filmsku karijeru. Već kao mala djevojčica sanjala je o filmu. »U devetoj sam godini gledala »Snjeguljicu i sedam patuljaka«, prisjeća se Jackie St. Clair. »I htjela sam postati Snjeguljica...«

Snjeguljica nije postala. A umjesto patuljaka do njenih nogu leže najprivlačniji muškarci.

»Uzbudljivo je stajati pred kamerom«, kaže kći Talijana i Havajke. Uživala je u tom uzbuđenju u nekoliko sporednih uloga na televiziji i propagandnim snimkama za donje rublje. Doživjela je uspjeh kao foto-model. »No i najljepše moje snimke kazuju malo o mom talentu«, drži Jackie i marljivo uzima poduku iz glume. Neki filmski producenti već se zanimaju za nju... Ali, Jackie ima i drugih sposobnosti. Vrlo rado kuha! »Kuharskim umijećem mazim svoje prijatelje«, kaže ona. (bb) ●

Zvijezda bez glasa

Pjevala je svjetske hitove: »Do You Know the Way to Santa Fé«, »Say a Little Prayer«. Četiri je puta Dionne Warwick (45), koja potječe iz poznate pjevačke obitelji, dobila cijenjena priznanja industrije ploča »Grammy«.

Kad je još prošle godine stajala na pozornici, publika joj je kao i uvijek oduševljeno klicala. Nitko nije ni slutio koliko je to snage stajalo tu »ženu s glasom orgulja«, kako su pisali američki kritičari. Poslije dvije komplicirane operacije na licu, pjevačica je jedva još mogla otvarati i zatvarati usta. Nakon drugog zahvata čak je šaputala. Njen menadžer Frank Rio je govorio: »Neka manje iskusna pjevačica ne bi nikad više u životu mogla pjevati.«

Opasnost za Dionnu Warwick veća je no ikad. Od neke rijetke, neistražene bolesti skupljaju joj se kosti lica. A obje prve operacije, od kojih se očekivalo da će zaustaviti proces, nisu bile djelotvorne.

Prvi znaci zagonetne i tragične bolesti iskrsli su prije godinu dana. Kozmetički kirurzi pokušali su najprije jedan dio kosti na obrazima nadomjestiti plastikom. Jer, mišići obraza postali su toliko tvrdi da je pjevačica uz veliku muku mogla micati usnama. Drugi put svjetskoj je zvijezdi na lice presađen komad vlastite bedrene kosti. No i vlastito je tkivo ponovo bilo odbačeno.

Frank Rio je prepun sućuti: »Sve što joj je od druge operacije ostalo bilo je nekakvo šušketanje. Morala se s tim pomiriti.«

Dionne je pokazala nasmijano lice i kad je pozvala mnoge svoje prijatelje. Svi su mislili da ih je pozvala na proslavu 45. rođendana. Ali ona ih je sve skupa željela još jednom vidjeti prije treće operacije. I sad čeka. Tek za nekoliko mjeseci liječnici će joj reći hoće li ikad opet pjevati. (bb) ●

Zaljubljeni Polanski

Sharlotte Lewis (18) trenutno je vrlo tražena kao foto-model za naslovne stranice mnogih modnih časopisa. Trenutno radi za »Vogue« u Italiji, Francuskoj i Engleskoj. Otkrio ju je kao 14-godišnju Lolitu majstor fotografije lord Lickfeld, nećak engleske kraljice. Tako je počela njena karijera. Jednog je dana slučajno srela Romana Polanskog (52) u predvorju nekoga kluba, gdje je s prijateljicom htjela popiti piće. I eto, upravo je završila najnoviji film Romana Polanskog, kao glavna glumica uz Waltera Matthaua. To je komedija »Pirat«. Iako još nitko nije vidio film, njena je zvijezda već zasjala. Dino de Laurentis, talijanski majstor filma, ponudio joj je ulogu u filmu »Taipan«, što je odbila, jer joj se uloga nije svidjela. Njeno mjerilo je samo i uvijek Roman Polanski. Kažu da će se vjenčati u svibnju. (ga). ●

Ništica u krevetu

Šesnaest dugih godina pop-zvijezda Tom Jones bio je jedini sadržaj života 31-godišnje Sue Abbott iz Peckhama. Prisustvovala je gotovo svakom njegovom koncertu i potrošila za avionske karte 120.000 maraka da bude uz svog idola. S vremenom se Tom Jones naviknuo na svoju vjernu obožavateljicu, koja mu je uskoro postala i prijateljica, doduše samo na platonskoj bazi.

»Moja ljubav za Toma bijaše romantična i sveta«, primjećuje mlada žena. Do listopada prošle godi-

ne. Sue nije odoljela napasti pa je poslije koncerta u Las Vegasu otpratila Toma u njegovu hotelsku sobu — i gorko se razočarala. »Dok se svlačio u mraku, imala sam osjećaj da Tom želi nešto sakriti od mene. Trebalo mu je vrlo dugo da se uzbudi, a nakon toga je naglim trzajem sve bilo završeno.«

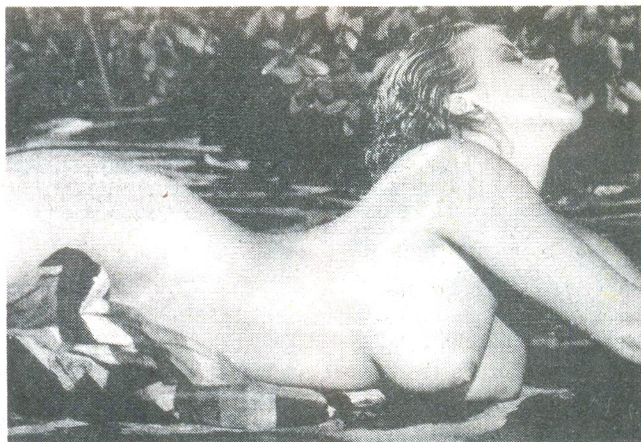
Osim razočaranja u krevetu uslijedilo je još jedno. Kad je Sue od Toma htjela posuditi novac (bez kojeg je ostala zato jer su ju okrali), pretvarao se da je nikad nije vidio. Zbog povrijeđena ponosa Sue je objavila svoju ljubavnu noć. I tako je Tom Jones izgubio svoju najvjerniju obožavateljicu. (bb) ●

Seksi sestrica

Još nezadovoljna onim što je postigla kao foto-model i TV voditeljica Lory Del Santo, okrenula se i fotografiji. Kao prvi model poslužila joj je sestra Pola. Nekad nada talijanske atletike, Paola Del Santo uvijek je odbijala ponude iz svijeta filma i spektakla, jer iznad svega voli svoju slobodu i putovanja. Nakon završene škole radila je kao organizatorica sportskog i zabavnog života u raznim turističkim naseljima. Da bi se održala u dobroj formi, ne pije, ne puši, bavi se jogom i gimnastikom. Novcem koji će zaraditi pozirajući sestri, namjerava otvoriti Centar za gimnastiku i aerobiku. (m. O.) ●

Istjerivanje đavla

Linda Blair, 26-godišnja holivudska glumica, zabrinuta je za svoj dobar glas. Traži 11 milijuna dolara odštete zbog objavljivanja njenih gološavih fotografija od prije tri godine, bez njena pristanka. Kaže da su prošla vremena kad se, tjerana đavolom, ponašala gore nego u filmu »Egzorcist«, koji je njen dosad najveći filmski uspjeh.

Američki časopis »Oui« objavio je 1982. godine seriju golišavih fotografija Linde Blair. Kad su je tad upitali zašto slobodno pokazuje svoje draži, odgovorila je: »Imam lijepo zdravo tijelo, koje rado pokazujem. Druge žene pokazuju svoj nakit.«

Njen goli pupak nije joj pomogao da dobije značajniju ulogu. Svjetsku slavu (i nominaciju za Oscara) stekla je kao trinaestogodišnjakinja, kad je u filmu »Egzorcist« igrala tinejdžerku opsjednutu đavolom. Film je producentima donio neslućeni dobitak od 50 milijuna dolara, a njoj honorar o kakvu je samo mogla sanjati.

Otad se đavolska nimfica brinula za publicitet skandalima iz burnog privatnog života. Filmski ljepotan Helmut Berger nazvao ju je »slatkim đavolskim pečenjem« i nije dugo oklijevao, premda se zna da ga djevojke previše ne uzbuđuju. Njenim dražima nisu odoljeli ni Frank Zappa, Mick Jagger, Richard Burton...

Već u ranoj mladosti osim muškaraca uzimala je i drogu. Držala je rekord po zlu glasu među holivudskim glumcima. U dvadesetoj godini već je bila potpuno slomljeno stvorenje u svijetu šou-biznisa. Ali imala je snage da se izvuče iz blata. Vodila je kampanju protiv uzimanja droge. Birala je filmove prema kvaliteti, a ne prema dobitku. Prilikom snimanja psihološke drame »Žene u lancima« upoznala je muškarca svog života — kaskadera B. J. Davisa.

Nedavno ponovo objavljene fotografije golišave Linde, u jubilarnom broju magazina »Oui« vratile su je u prošlost. Sada za »štetu« traži odštetu. (db) ●

REDAKCIJA »ROMANI I STRIPOVI«

MAGAZIN

erotika

Glavni i odgovorni urednik
MILIVOJ PAŠIČEK

Uređuje redakcijski kolegij
REDAKCIJA
Magazin »Erotika«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4. Telefon (041 515-555. Telex 21 121 YU VSK. Magazin izlazi svakog osmog u mjesecu. Cijena: 300 dinara. Rukopisi i fotografije ne vraćaju se.

Predsjedavajući Savjeta redakcije:
DR IVAN KRTALIĆ

Grafički urednik
BERISLAV GRABUŠNIK

IZDAVAČ
SOUR »Vjesnik« (predsjednik Poslovodnog odbora Vjekoslav Koprivnjak) – RO Novinsko izdavačka djelatnost n.sol.o. (direktor Milan Bekić) – OOUR Informativno-revijalna izdanja (direktor Sead Saračević)

EKONOMSKA PROPAGANDA: Agencija za marketing, 41000 Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6, tel. 433-111. Oglasna služba 424-710. Cijena oglasa: kolor zadnja stranica 100.000, kolor unutrašnja 90.000, crno-bijela stranica 50.000 dinara. TISAK: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik«. PRETPLATA I PRODAJA: Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, tel. 515-555. Pretplata se upućuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik« Interna banka Zagreb s naznakom: za »Erotika« magazin.

Oslobođeno plaćanja osnovnog poreza na promet mišljenjem Sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SR Hrvatske broj K-1747/1-85. od 24. 5. 1985. godine.

erotika

GDJE JE ŠTO:

ODJECI

Dragi čitatelji!

● Obećali smo vam bogatiji, raznovrsniji, dotjeraniji i sadržajniji magazin, i on je eto pred vama! U te smo promjene pokušali ugraditi što više vaših prijedloga i želja, ali sasvim je razumljivo što će neke od njih zasad ostati po strani. To, naravno, ne znači da i s njima nećemo u budućnosti dograđivati koncepciju magazina koji je pred vama. Sad očekujemo vaše ocjene, vaše otvorene zamjerke, nove prijedloge. Otvoren razgovor s vama, kakav je bio i dosad, pomoći će nam da još više nađemo zajednički jezik, iako baš uvijek i nećemo moći udovoljiti svim vašim željama. Dosad se nismo pobliže ni upoznavali, pa i niste znali u kakvim prilikama nastaje i raste ovaj naš zajednički magazin.

REDAKCIJA

● Mjesečnik »Erotika« zasad je posebno izdanje redakcije »Romani i stripovi«, koja djeluje unutar OOUR-a Informativno-revijalnih izdanja SOUR-a »Vjesnik«. U redakciji je ukupno zaposleno samo 15 ljudi, a oni rade na izdanjima od kojih zacijelo sva poznajete. To su vesterni »Laso«, ljubavni romani »Eva«, erotski romani »Erotika«, kriminalistički bestseleri »Trag«, sf-časopis »Sirius«, superstrip »Alan Ford«, strip »Tom i Jerry«, »RS Magazin«, »Horoskop« i »Erotika-humor«. Priznat ćete da je to poprilično obaveza za relativno malu ekipu. Zbog toga ćete, vjerujemo, pokazati dosta strpljenja kad su u pitanju razne vaše želje.

LOŠ PAPIR

Mnogo je pisama u kojima nam sugerirate da bismo morali popraviti kvalitetu papira. Najoštrija su ona što su nam poslali I. K. iz Ljubljane i N. K. iz Zagreba. Njihova zajednička poruka je da bismo i za crno-bijele fotografije morali imati kvalitetniji papir. Dalje predlažu da na stranicama u boji ne objavljujemo reportaže, već samo kvalitetne fotografije lijepih i raznovrsnih modela. Apeliraju također na to da fotografije ne usitnjujemo.

● Da prihvaćamo dio vaših kritika, možete vidjeti već u ovom broju. Smanjili smo crno-bijele stranice na račun onih u boji, izostavili smo tekstove reportaža s kolora, a predstavili smo vam i nekoliko zanimljivih ljepotica. U pogledu poboljšanja kvalitete papira gotovo je nemoguće nešto obećati u situaciji kad moramo biti sretni što imamo i ovakvog. Papira jednostavno nema dovoljno, a cijena mu vrtoglavo raste.

KLUB 100

»Obećali ste da ćete objavljivati ljepotice s velikim grudima. Zato bih vas zamolio ako možete objaviti fotografije Chesty Morgan, žene s najvećim sisama na svijetu...«

Z. K. iz Skoplja

● Cijela je poplava pisama koja navijaju za ljepotice s velikim grudima. Čak su nam se javile i tri čitateljice iz Beograda i poslale svoje obnažene fotografije s impozantnim prsima. Nećemo ih objavljivati zato što su se potpisale samo kao Ana, Nada i Marija. A već rekosmo da nepotpisana pisma ne objavljujemo. Čemu uopće anonimnost ako smo se dogovorili da će redakcija pisma potpisivati inicijalima? Ako se čitateljice odluče na to da pošalju svoja puna imena, rado ćemo objaviti njihove fotografije.

Inače, poslušali smo čitatelja iz Skoplja i mnoge druge i već u ovom broju otvorili rubriku »Klub 100«. Nadamo se da vam se svidjela ljepotica na toj duplerici. Što se Chesty Morgan tiče, sve ćemo učiniti da dođemo do tih fotografija. Ako nam čitatelj iz Skoplja može pomoći, honorirat ćemo njegov trud.

POZNATI

»U posljednje vrijeme, a naročito otkad ste počeli izlaziti mjesečno, čini mi se da kvaliteta magazina opada. Zaista me čudi

da i pored mnogobrojnih zahtjeva da ukinete ili smanjite na što manju mjeru trač-rubrike »Svijet poznatih« i »Zanimljivi globus«, vi to ne činite... Moram reći da je i kvaliteta književnih priloga na silaznoj putanji. Predlažem da objavljujete kvalitetna erotska djela koja kod nas nisu prevedena ili su nepoznata široj publici...«

S. M. iz Pančeva

● Rubrike koje spominjete svedene su ui-

stinu na najmanju moguću mjeru – sad samo na po tri stranice – i vjerujemo da smo oraspoložili sve one kojima se one ne sviđaju. Ali morate računati na to da su ukusi različiti i da je velik broj onih naših čitatelja koji su za te rubrike. Naše je da se trudimo da one budu raznovrsne, da u njima bude ono što drugdje niste pročitali, da to budu erotske pikanterije o poznatima. Ne slažemo se s mišljenjem da su nam književni prilozi na silaznoj putanji i moramo vam reći da ste u tom razmišljanju osamljeni. Ali nastojat ćemo da i tu budemo još kvalitetniji.

GOLI MUŠKARCI

»Najavili ste da će čitateljice biti zadovoljnije s izborom fotografija nagih muškaraca. I što ste objavili? Jedno veliko NIŠTA. Obećanja se moraju izvršavati... Doista, »Erotika« ovakva kakva jest, sa svim golim macama, dojkama i ženskim dupencima, teško može zaokupiti jednu ženu. A vi stalno ponavljate da nemate slika golih muškaraca... Zar je moguće da vaša kuća ne može doći do jednog »Playgirla«? More je stranih časopisa iz kojih je moguće prenijeti fotografije...«

Čitateljica
A. Z. iz Splita

»U broju 8 ima oko 105 slika na kojima je prikazana žena razgolićenih grudi ili nekog drugog dijela tijela, a nasuprot tome nalazi se šest »Apolona« koji

jedva da su i košulju raskopčali! Mislim da to uopće nije pošteno...«

Čitateljica S. C.

● Bilo je još takvih pisama. Čitateljice protestiraju i tvrde da su zapostavljene. To je točno, ali samo kad su fotografije u pitanju, a magazin ne čine samo fotografije. Čitateljici iz Splita poručujemo da mi ne uvozimo časopise koje spominje, a niti s prenošenjem fotografija iz njih nije baš sve tako lako. Prava za to plaćaju se debelo, i to u devizama. No redakcija je već učinila neke korake da popravimo opći dojam. Svakoga dana treba da nam stignu razgolićeni muškarci viđeni očima poznatih majstora fotografije. Neće sve ostati na obećanjima, vidjet ćete.

● U vezi s tom temom javio nam se i čitatelj Z. P. iz T. Užica, koji među ostalim piše: »U mogućnosti sam da vam redovno šaljem veliki broj fotografija muških i ženskih aktova, naravno uz određeni honorar...« Naša je poruka: nemojte čekati, šaljite! Honorar nije nikakav problem.

POSEBNI BROJEVI

Sijaset prijedloga poslao nam je čitatelj E.O. iz Mostara. U dijelu pisma kaže: »Ne bi bilo loše da uvedete i izvanredne brojeve magazina, koji bi izlazili barem dva puta na godinu. To bi bila izdanja na kvalitetnijem papiru i povećanom broju stranica... Opazio sam da magazin prilično neredovito dolazi na mostarsko tržište. Ne znam je li u pitanju neredovito izlaženje ili loša distribucija, tek u vašem je interesu da to popravite... Inače, imajte u vidu da magazin u Mostaru naprosto plane...«

● Najprije da vam kažemo da razmišljamo o specijalnim brojevima »Erotike«, ali na nešto drugačiji način no što vi to predlažete. Naime, željeli bismo da ti brojevi budu specijalizirani – na primjer jedan posvećen samo umjetničkoj erotskoj fotografiji (album), drugi samo vrhunskom erotskom stripu, treći erotskoj literaturi itd. U redakciji već radimo na pripremi izdanja pod radnim naslovom »Najljepša noć u krevetu«, što bi bila mala antologija svjetske erotske literature. Zanimalo bi nas što ostali čitatelji misle o tome.

● Što se tiče (ne)redovitosti izlaženja magazina, odnosno neredovitog dolaska na odredište, kažimo samo dvije rečenice. Bilo je teškoća oko uhodavanja izlaženja, a sad magazin izlazi svakog osmog u mjesecu. U pogledu distribucije javljaju se teškoće, jer je na osnovi dosad deset izašlih brojeva nemoguće superprecizno odrediti gdje je veća, a gdje manja potražnja za magazinom.

NAPOKON – MALI OGLASI

● S našom Agencijom za marketing dogovorili smo uvjete pod kojima ćemo objavljivati vaše oglase. Poruka može biti sadržana u najviše 40 riječi. A cijena je jedinstvena za sve poruke – 3000 dinara.

● Oglas valja platiti poštanskom uplatnicom na adresu: »Vjesnik«, Agencija za marketing, 41000 Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Morate još naznačiti »za Erotiku«.

● Tekst oglasa morate poslati zajedno s odreskom poštanske uplatnice.

● Ako se javljate iz inozemstva, plaćanje možete obaviti međunarodnom poštanskom uplatnicom na gornju adresu ili na devizni račun: Udružena banka Hrvatske, Zagrebačka banka Zagreb, na račun: 30101-620-16-25731-3252051 uz naznaku »za Erotiku«. Cijena je 30 DM

● Vodite računa o dobrom ukusu i razini tekstualnih poruka, jer redakcija pridržava pravo da ih obradi, kako ne bismo iskakali izvan uređivačke koncepcije.

KNJIGA

POPODNE S KURTIZANOM

Kad se takozvani prosječni stanovnik naših betonskih naselja iskrcavanjem iz gradskog autobusa nekako dokopa slobode, ne samo da ima razloga zadovoljno otpuhnuti nego i sam sebi uputiti čestitke u povodu sretno završenog radnog dana. Drugi razlog zadovoljstva on obično nosi u torbi i stišće ga pod miškom kao neki tajni, vrlo dragocjen plijen. Mala je to stvar zapravo, a njemu toliko vrijedna. Šarena knjižica u kojoj se tekstom i slikom dočaravaju oluje u jednoličnosti svakidašnjice suvremenog života, svakakve spolne igre.

I baš kao da je nekome nešto ukrao, on je uzbuđen i ulazi u svoju zgradurinu uvjeren da ga čeka ugodno poslijepodne. Ženi će reći da je umoran kao pas i da mu je potreban odmor u potpunom miru. Onda će zaroniti u nevjerojatno more draži šarene knjižice.

Ništa ga, dakako, ne može iznenaditi. U tom se scenariju sve realizira onako kako je zamišljeno. Ali što bi se dogodilo kad bi se tom čovjeku koji ženska tjelesa obara samo na papiru erotskih publikacija za promjenu stavila u ruke knjiga »Illyrine« Suzanne do Morency? Knjiga obrazovane kurtizane i pustolovke, koja je onoliko i onako kako se to prije dvjesta godina moglo, provodila slobodan život zavodeći poznate muškarce pariškog javnog života.

Nedavno je i kod nas prevedena (»Prosveta«, Beograd) i nije predebela, odgovara tehničkim standardima, a to znači da je svaki anonimni redov armije intelektualnih voajera lako može staviti u torbu s ostalim šarenim knjižicama kupljenim u kiosku. Zanimljivo je zaista što bi prosječni redov mogao doživjeti s tom gospodom koja mu prvom rečenicom poručuje: »Vi znate da je moja deviza uživati u sreći trenutka. Sreća koja nam pobegne više u našoj vlasti nije, a propustiti uživanje znači zloupotrebiti život«. U šarenim erotskim publikacijama nigdje se ne priča o prijetvornim vrlinama, pravu na lakomislenost, razgaljivanju duše ludostima.

U knjizi »Illyrine« redovu se nudi samo literarno obojen monolog žene koja je razvrat uzdizala kao vrlinu, smatrajući da je »porok« zapravo licemjerje, posljedica najobičnije konvencije. Bila je u to uvjerena i tako je živjela. Uskakala je iz pustolovine u pustolovinu. Udala se kad joj je bilo osamnaest godina i upravo tada buknuo je u Francuskoj plamen buržoaske revolucije. Već prvih dana braka osjećala se nasukano kao lađa u nekom plićaku.

Kao i svi pustolovi, ta žena rado prepušta slučaju da odlučuje o njezinoj sudbini. Stoga je nakon napuštanja muža poletjela u zagrljaj jednog, pa drugog ljubavnika. Odlazi zatim u Belgiju i osvaja jednoga francuskoga generala. U ratu je sve moguće, pa i to da Suzanne navečer zaspe s Francuzom, a da se probudi s Austrijancem. To je za nju bilo fatalno: zarobit će je njezini zemljaci i, kako je bila u dražesnoj tirolskoj uniformi, optužit će je kao špijunku.

Naš se redov već buni cijelim svojim bićem: može nekome avanturizam te gospođe biti najsjajnija literatura ovoga svijeta, ali on jednostavno ne trza na to. Želi nešto seksualno, pa makar to bilo i instant štivo. No riječ je o tome da je u pisanju Suzanne de Morency pustolovno i previše prožeto erotskim da bi se moglo odvojiti jedno od drugoga. Doživljaje iz kreveta ta žena niže i onda kad bi se najmanje očekivalo. U travnju 1794. našla se tako u tamnici pod optužbom da je kovala urotu s revolucionarima.

Svi su utamničeni mislili, priča ona, da im se bliži kraj i svi su se trudili da uljepšaju posljednje trenutke. Kad bi neki nesretnik bio osuđen na smrt, ona se s ostalim ženama otimala da ga što ljepše otprati... Ipak teško doživljuje umiranje ljubavnika i pa se obraća tajniku Odbora javnoga spasa i uspijeva mu objasniti da popis imena koji je kod nje nađen i smatran najtežim optužnim materijalom nije ništa drugo nego popis njezinih partnera u krevetu. Uzela je pero, dopisala njegovo ime i rekla: »Evo onoga koji treba da okruni popis!«

Puštena je i nastavila je »voljeti preko svake mjere«. I poželjela je da sve te bure svoga života opiše i tako svima pokaže kako nije bila prostitutka, nego samo galantna žena. I još jednom je pokazala da nijednu svoju nakanu ne ostavlja u zamislima, pa je knjigu sjećanja objavila 1799. godine o svome trošku. Neki su kritičari nemilosrdno prosijali njezino pisanje. Rekli su da će se njena knjiga loše doimati čak i ako je budu čitali preko nekog lijepog ramena. Isticali su da je neuka u pravopisu, da joj je rečenica isto kao i njezina usta. Ukratko: da je pustolovka kratkotrajno posudila svoj ugled spisateljici.

I današnji će čitatelj u početku prihvatiti tu zlobu nekadašnjih kritičara. Poslije će zacijelo shvatiti da u slojevima kazivanja te sladostrasnice ima mnogo suptilne doživljajnosti i intelektualnog bunta što novatorski obara legitimnost svih ljubavnih, bračnih i obiteljskih odnosa koji nisu zasnovani na slobodi. Kako su mudri oni koji su ludi samo u ljubavi! Tako je govorio Joshua Cooce. I ušao u povijest književnosti. ●

Drago Kastratović

FILM

ONO ČEGA NEMA

Što je s erotskim filmom? Ne mislim dakako na pornografski film koji se kod nas uvijek prikazivao samo u »zatvorenim društvima« ili, kao vani, u specijaliziranim klubovima, peep-show zabavištima za odrasle. Pornografski se film danas prodaje presnimljen na videokasetu koje se, kao i uvijek, izvrsno kupuju. Kad sam postavio gornje zabrinuto retoričko pitanje, mislio sam na onu vrstu filma u kojoj je »sav duševni i osjećajni život usredotočen na spolnu ljubav« prikazanu u hinjenim seksualnim aktovima. Imao sam na umu onu vrstu erotskog filma koja se u Americi naziva »softcore«. To su filmovi koji se slobodno (javno) prikazuju, doduše s upozorenjem da ih smiju gledati samo gledatelji »iznad određenih godina«. Najpouzdaniji vodič za takvu vrstu filmova, koji je ujedno pokazivao i pravo stanje u ovome još i sad nejasno definiranom žanru, bio je dugo vremena objavljivan u »Playboyu«. No kome god dopadne ruku neki od posljednjih brojeva ovog najslavnijeg i najboljeg »magazina za muškarce« (premda ga podjednako čitaju i žene), opazit će da te rubrike više nema. Ako je još čovjek, kao autor ovih redaka, i profesionalno obavezan da prati specijaliziranu stranu filmsku literaturu i časopise koji se ne bave samo erotskim filmom, opazit će da se u posljednje vrijeme u svijetu općenito malo snima erotskih filmova, a pogotovu onih vrijednih makar površne kritičarske pažnje.

Svjetski »boom« erotskog filma zbio se potkraj šezdesetih godina. Premda kod nas ljudi odmah pomišljaju na Emmanuelle kao vrhunac erotskog filma prošlog desetljeća, onda je (taj film) tek juhine juhe juha u odnosu na

filmove jednog Amerikanca koji mi nismo imali priliku vidjeti. Riječ je o Russu Meyeru, danas šezdeset trogodišnjaku, koji je u spomenutom razdoblju snimio nekoliko remek-djela ovog žanra. Pretprošle godine kod nas se nešto šuškalo o kupovanju jednog od njegovih posljednjih i relativno slabijih satirično-erotičnih filmova, no ubrzo je sve palo u vodu, jer navodno to »naša publika ne bi shvatila«. E, pa da vidimo što naša publika »shvaća«!

Dok pišem ovaj tekst, u Zagrebu se prikazuju tri filma koja se vrte oko spolnosti. Dva se otvoreno nazivaju »erotskim«, jedan još k tome i »komedijom«, dok je treći samo komedija, premda je svakome jasno čime se u njoj redatelj jedino bavi.

Najtužnije je odgledati onaj film koji se naziva »erotskom komedijom«. To je »Anticasanova« što ga je napisao i režirao zagrebački redatelj Vladimir Tadej. Već je iz naslova jasno da će se u tom filmu zbivati nešto »antierotsko«. Glavna je osoba u filmu domaći poslovni čovjek srednjih godina, otac obitelji koji nije zadovoljan svojom mirnom i financijski vrlo sređenom životnom situacijom. Malo nagovoren od prijatelja, a malo i zbog vlastite slabosti, on pokušava osvojiti nesuđenu »estradnu umjetnicu« sumnjiva izgleda koja stanuje kat iznad njega. On je, dakako, jedan erotski Walter Mitty, kojemu je sve mnogo zabavnija u mašti nego u zbilji. Na žalost, film se više bavi njegovom dosadnom zbiljom, a k tome to redatelj radi bez imalo mašte i duha. Ako zanemarimo jednu protagonistovu fantaziju u kojoj se susjeda vidi u donjem rublju, s gaćicama što ih je redatelj očito pustio da budu nemarno navučene pa otkrivaju onaj dio tijela koji bi morale skrivati, u »Anticasanovi« nema ni traga ni glasa od erotike! Ali zato ima vizualnih vulgarnosti svake vrste, samo ne erotske.

U »Žikinoj dinastiji« beogradskog redatelja Zorana Čalića riječ je o suvremenoj građanskoj, da ne kažem i malograđanskoj devetnaeststoljetnoj komedijici u kojoj se sve vrti oko toga hoće li Žikin unuk-tinejdžer, koji živi u jednoj »boljoj obitelji«, odspavati ili ne s djevojkom koju voli, nego s nekom od žena koje mu podmeću oba djeda. Premda je redatelj prividno na strani mladenačke »čiste ljubavi«, a ne podržava »djedovski« tipično muški seksualni konzervativizam, njemu je ipak ta osnovna dramaturška pretpostavka samo izlika za prikaz nekoliko naivnoerotskih, autocenzuriranih situacija u kojima se vidi pokoja gola stražnjica, pokoje razgolićene noge ili pokoje grudi, sve skupa vrlo neprivlačne jednako kao i njihove vlasnice.

Od američkog »erotskog filma« nepoznatog redatelja Georgea Bowersa, kojemu je to možda i pseudonim, čovjek bi na osnovi reklamnih fotografija očekivao mnogo više. Naslov je filma »Profesorica francuskog«, a na plakatu ispod naslova piše i »ona sve zna«. Slike prikazuju situacije koje se doimaju kao seksualne orgije. No ništa od toga u filmu! Ovdje je riječ o lošem daku srednje škole koji je na maturi pao iz francuskog. Kako je on sin bogate obitelji iz srednje klase – zanimljivo je da se i u stranim i našim erotskim filmovima seks uvijek zbiva samo u srednjoj klasi, premda ona nije jedini gledatelj takvih filmova – otac mu preko ljeta angažira privatnu nastavnicu francuskog. Momak se u nju zaljubljuje, a seksualne scene između njih prikazane su cenzorskom čednošću: pretapanja, vožnje kamere i krupni planovi primitivni su hommage sličnim scenama od prije dvadeset godina u francuskim novovalovskim filmovima. I to je sve. Momak će položiti francuski i otići na fakultet koji je on izabrao, a ne na onaj koji mu otac nameće, a u svojoj će se velikoj ljubavi razočarati, jer ona to radi za deset tisuća dolara koje joj je obećao učenikov otac ako mu sin nauči – francuski.

Eto, tako je s erotskim filmom u Zagrebu. Možda je »erotski (filmski) život« ipak negdje drugdje? ●

Darko Zubčević

VIDEO

NOVOSTI ZA KUĆNO KINO

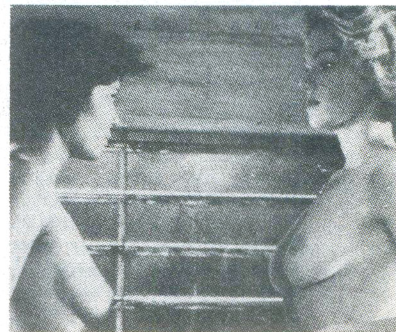
Erotski film preplavio je video produkciju. Ljubav i osjećaji ispričani i prikazani na tisuću i jedan način vrte se u kućnim kinima i donose milijune dolara. Snimaju ih u SAD, SR Njemačkoj, Švedskoj, Velikoj Britaniji... A igraju starlete i nepoznati glumci jednako kao i već poznata Maria Schneider ili Michel Piccoli. »Jedan ljubavni film mora biti toliko slobodan, strastan i žestok, baš kao i naši osjećaji koje inače u životu redovito skrivamo pred drugima«, kaže među ostalim redatelj Jacques Saurel, koji se nedavno predstavio filmom »Joy i Joan«.

Saurel je snimio film prema romanu Joya Laureyja. To je misaona ljubavna priča dviju fascinantnih žena, koje pred nama bukte od strasti. Sve je snimljeno u jednom idiličnom kolorističkom raju azijske egzotike. Ljubavne igre što ih pokazuju Brigitte Lahaie i Isabelle Solar erotski su pikantne, rekli bismo stvarne u svojoj prirodi. Erotske scene nisu banalne, u njima ima poezije, razigranosti, nadahnuća. Za Saurela žensko tijelo nije nikakva tajna. Kad su u pitanju glavne glumice u filmu, Saurel je i te kako znao iskoristiti njihove lijepe pojave, ali vodio ih je kroz film tako da su one mogle iskazati i svoj glumački talent. Gledajući »Joy i Joan«, neće vam biti dosadno, a moli biste i oplemeniti svoje znanje o ljubavi. I još nešto: film traje 90 minuta, tvrtka »Marketing« snimila ga je na VHS kazeti, koja u prosjeku stoji oko 200 DM. Zbog nekih slobodnijih scena film je u SR Njemačkoj zabranjen za mlađe od 18 godina. U SR Njemačkoj ga je već moguće nabaviti u posudionicama.

Iz SAD, iz tvrtke »RCA-Columbia« u Evropu je stigla kazeta s filmom Howarda Avedisa »Prerano za ubojicu«. To je triler prepun akcije i seksa, neprestana jurnjava i bludničenje u postelji bez kraja. Za razliku od Jaquesa Saurela, Howard Avedis se držao prokušanog klišea – red tučnjave, napetosti u mraku, neizvjesnosti, a potom red seksa, čas finog i maznog uzimanja,

Prsata Sybil Danning

Scena iz filma »Joy i Joan«

a čas divljeg iživljavanja.

U naslovnoj ulozi pojavljuje se svojevrsna zvijezda video-filma, holivudska ljepotica Sybil Danning, inače rođena Austrijanka. Na film se u najdoslovnijem smislu riječi probila svojim sisama . A kako i ne bi ako vam kažemo da im je obujam čak 110 centimetara! »Ja sam ponosna na svoje obline!«, kliče kad stigne Sybil. Kažemo kad stigne, jer ona je prezaposlena, prava rekorderka – po broju snimljenih video-filmova i provedenim satima u postelji. Ipak, i ovaj film sa Sybil Danning može zabaviti. Traje 90 minuta, snimljen je na VHS kazete, cijena mu je 175 DM, a ne preporuča se mlađima od 16 godina.

Ljubavni filmovi, bolje rečeno erotski, mogu nam putem videa u kuću donijeti i – smijeh. Takav je film »Upomoć, moja je žena hostesa« režisera Johna Hilbarda. Film, koji traje 88 minuta, snimio je »Pacific Video«. Glavne uloge igraju Vivi Rau i Ulla Jessen.

Jedan mladi menadžer želio je poboljšati svoje trgovačke poslove i namjestiti mladu i lijepu ženu da mu pomogne u privlačenju mušterija. Dugo je tragao za tom ljepoticom, a onda je jedva preživio veliko iznenađenje. Za novu hostesu doveli su mu vlastitu ženu! Tako se saznalo za usporedne živote dvaju mladih supružnika. Film obiluje komičnim situacijama, zapletima i dosjetkama koje mogu zabaviti. Erotske scene prate šaljivu radnju i nisu nijednog trenutka napadne. Zapravo, režiser se više bavio ljepotom ženskoga tijela nego li seksualnošću.

Ako bismo preporučivali jedan od ovih triju filmova, bio bi to »Joy i Joan«. On posjeduje sve što je jednom erotskom video filmu potrebno: poetičnost, fantaziju, senzibilnost i jednu lepršavu fabulu koja nikoga ne može zamoriti. ●

Milivoj Pašiček

GLAZBENI TEATAR

EROTSKI PLES NOTA

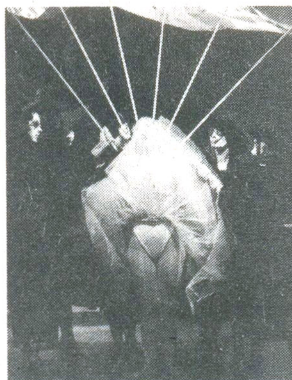
GLAZGOV – glazba govora – glazbeni eksperiment – igra glazbom – slobodni glazbeni govori... Glazgov je naziv glazbenog kolaža, glazbenog omnibusa Dubravka Detonija, premijerno izvedenog prošlog mjeseca u Glazbenom scenskom centru »Kulušić« u Zagrebu, a u okviru vrsne serije koncerata »Muzika XX stoljeća«.

Novi zvuk, suvremena glazba, avangarda, eksperimentalna glazba pojmovi su koji opisuju strujanja u muzičkom svijetu posljednjih desetljeća, postavši već i klasika. I ta vrsta glazbe ima svoju publiku, brojnu i glazbeno educiranu, ali nedovoljno agresivnu, moglo bi se reći elitističku, pa je to vredniji Detonijev projekt i njegov uspjeh u »Kulušiću«, okupljalištu mladih, orijentiranih rokerski, pankerski, pop i country.

Dubravko Detoni jedan je od ne smao naših nego i u svijetu najpoznatijih autora novoga zvuka. Neumorni stvaralac, inovator, eksperimentator, vrsni glazbenik, pjesnik, skladatelj, provokator. GLAZGOV, glazbeno-govorni pentateuh slika je i opis jezika, glasa, govora, oslikavanje i predstavljanje glazbe koju nosi govor, prezentiranje svega skrivenog iza magije jezika. Taj glazbeno scenski, tonsko-plesni, eksperimentalno lascivni kolaž čine pet Detonijevih kompozicija (dvije praizvedene), vizualizirajući nam sliku velikog glazbeno-govornoga koitusa, konačnog orgazma, oslobađanja riječi i muzike, tijela i tona.

Prvi dio je BIJELA GLAZBA i oslikava slovo pretočeno u glazbu, prapočelo svega pa još i sad razvedeni začetak budućeg vrhunca. Izvode ga članovi vrsnog ansambla Acezantez.

Slijedi RUŽACVIJET u kojemu su riječi već osnova, riječi iz minimalističke poezije Detonija. To je

skladba za recitatore, komorni ansambl i elektroniku (ringmodulatori, filteri, vocoderi) a u maestralnoj koreografiji Damira Zlatara Freya iz Ljubljane nastupio je Zagrebački plesni ansambl. To je nesputana koreografija i ples nabijen erotikom, kretnja koja razbija puritanske, lažnomoralističke predrasude, sklad tijela, glazbe i govora.

– Zanimljivo, ali mnogi koreografi i slušaoci u mojoj su ovakvoj glazbi osjetili erotske naboje – priča nam Dubravko Detoni. – Još 1969. Van Dyck je postavio u Zagrebu moju Phonomorphiju, za koju su tada neki rekli da je na rubu pornografije. Izvrsno ju je obradio, i ta predstava Trigonomorphia bila je rado gledana. Smatram da je ova koreografija danas suvremenija, angažiranija, funkcionalnija i atraktivnija, iako smo morali prevladati mnoge predrasude. Ne mogu reći u čemu je erotika u mojoj glazbi. Vjerojatno u razvučenim, ženskim milozvučnim glasovima, svojevrsnoj golicavoj punoći i sadržajnosti tih tonova, kontrastu i privlačnosti glazbe i govora, muškog i ženskog.

Nakon riječi dolazi rečenica, a nju prikazuje BANALIA, prvi put izvedena. To je pokušaj totalnog kazališta, spoj zvuka, boje, pantomime, svjetla, glazbe. Nastupaju osebujni izvrsni multiinstrumentalist Ratko Vojtek kao pantomimsko-glazbeni dvojnik sugestivnu glas Radoslava Milenkovića. Žene u publici zacijelo su osjetile senzualnost i erotiku muškoga glasa i ove skladbe.

BAJKA, svojedobno nagrađena u Veneziji, s rečenice prelazi na monolog. To je trinaest varijacija inspiriranih Macbethovim vapajem za umrlom ženom. Tu se Detoni slobodno igra svojom muzom. Daje nam ženski glas u trinaest ugođaja, varijantu kompjutera, varijantu šesnaest engleskih jungferica, daje nam jedno silovanje pomoću riječi, u multimedijskom ugođaju. Šteta što je KASP bio spriječen da nastupi, pa su gledaoci bili zakinuti za kretnju koja popunjava ovu skladbu, ali u idućim predstavama Frey će postaviti novu koreografiju.

Na kraju se sve pretapa u idiličnu pastoralu, u VALCER, čistu glazbu. Glazbom tijela Vojtek smiruje buru riječi kojih više nema. Nakon orgazma govora sve se smiruje, ostaje tišina i valcer koji traje, traje...

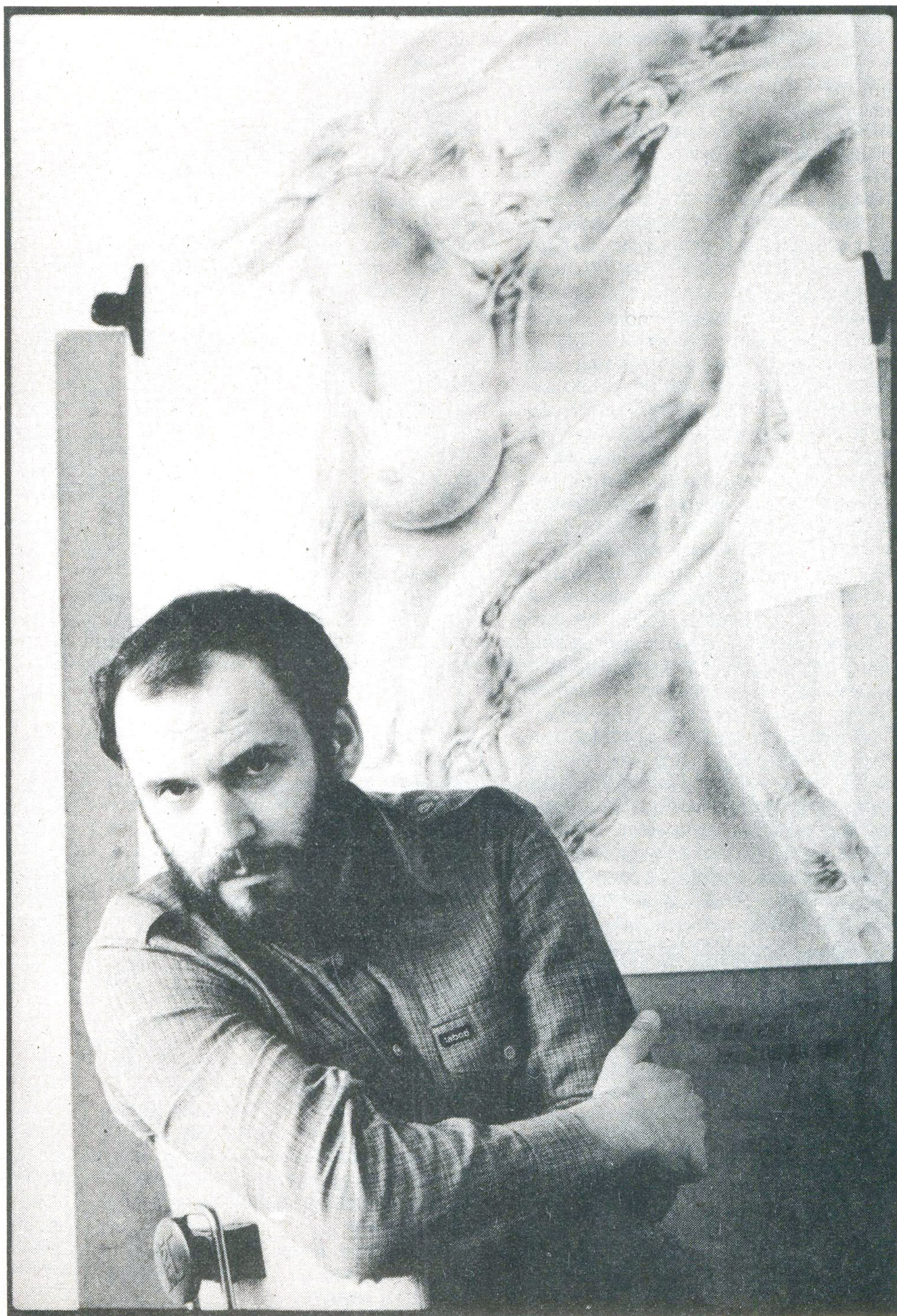
Ne znam koliko i kad će se igrati ova glazbeno-scenska predstava u »Kulušiću«, ali zanimanje je već izuzetno, a to dokazuje ne samo umjetničko glazbenu potrebu publike i vrijednost Detonija, Acezanteza, Freya, Vojteka, Milenkovića,ZPA, nego i to da novac nije bitan. »Kulušić« preuzima ulogu Muzičkog salona i centra aktualnih glazbenih zbivanja. GLAZGOV je tek početak, ali početak za glazbeno-scenske gurmane. ●

Hrvoje Prćić

Snimio Zoran Filipović

INTERVJU

POPOVIĆ

Snimio Aleksandar Saša Novković

Već je davno napisao jedan francuski pisac da stvari i lica oko nas imaju vrijednost kakvu im daje naša fantazija. Da je to tako, objašnjava on dalje, uvjeravaju nas svjetovi umjetnika. U njima je naš život, ali i neki drugi, naslućeni.

I uistinu je tako. Djela svakog pravog stvaraoca potvrđuju francuskog pisca. Potvrđuju je i crteži Dimitrija Popovića, zagrebačkog slikara koji vrlo uspješno osvaja svijet. U Italiji je, na primjer, u tri posljednje godine tri puta bljesnuo zapaženim izložbama i vratio se s najvećim pohvalama kritike i publike.

Za njegovo stvaralaštvo karakteristično je da se s temama koje ga zaokupljaju »obračunava« u ciklusima grafika i crteža. Prvi se zvao »Erotika«, a onda su došli, »Judita«, »Leonardo«, pa naj-

novije »Raspeće«. Svaki od tih ciklusa uvodi nas u vrlo neobičan svijet.

Možda je čak preblijeda naznaka ako taj njegov svijet nazovemo samo neobičnim... Kad ocjenjuje, na primjer, njegov erotski ciklus, Josip Depolo kaže da je malo koji slikar s takvom strašću i angažmanom potvrdio svoj boravak u paklu ljudskog tijela. Kaže i to da je erotizam Dimitrija Popovića »izvješen na novinskom kiosku bez zabrana«, da je u stanovitom smislu to i »parcetl erotskih želja, brodolom u oluji seksualne revolucije«.

Ako s njim razgovarate o svemu tome u trenucima dok sunce proviruje u njegovu radionicu u jednoj višekatnici Ulice proleterskih brigada, učini vam se da ste se preselili u ambijent iz kojeg je potekao: na crnogorski kamen, u toplinu juga, među cvrčke i u valove mora. Dimitrije često zna reći da je njegov način mišljenja i doživljavanja stvari tipično mediteranski. Ali u svojim radovima on to ne izražava banalnom izravnošću crtanjem sunčane kugle, galebova i modrog mreškanja pučine. U svemu traži doživljajnu dubinu. Čini se i u erotici.

● *Vaš prvi ciklus »Erotika« naveo je neke kritičare da napišu kako ste u njemu uobličili cijelu jednu filozofiju: mnogo se danas priča o erotici, a strasti je sve manje. U erotskom smislu naš se planet hladi, počelo je njgovo ledeno doba... Odakle takva viđenja erotike?*

- Taj sam ciklus stvarao tisuću devetsto sedamdeset devete i osamdesete godine. Stvarao sam ga zato što sam osjećao da sam sav ispunjen tom temom. Jasno je da je svako stvaralaštvo, svaka umjetnost u nekom prepletu s komponentama stvarnosti, pa tako i s erotikom koja u naše vrijeme poprima neke zastrašujuće oblike. Nastojao sam progovoriti ne samo o takozvanoj običnoj erotici nego i o onoj njenoj drugoj strani s kojom se likovna umjetnost dosad uglavnom nije bavila.

Kao čovjek ovog vremena želio sam, dakle, odslikati i tamniju stranu erotike. Jer, valja znati da uz egzistencijalnu erotiku postoji i ona skrivenog smisla, ona što je više dramska nego idilična. Zaokupilo me to, i stvorio sam taj ciklus crteža i grafika, pa s njim na izložbi u zagrebačkoj galeriji »Schira« doživio nešto neobično.

● *Da, novine su zabilježile tu zanimljivu epizodu tisuću devetsto osamdeset prve godine. Prvog dana izložbe netko je raspršivačem zamutio stakla izloga galerije, valjda zato da bi na taj način zaštitio oči prolaznika od »sablasnih« scena na vašim crtežima. Kako sad gledate na to?*

- I onda i sada bio sam posve ravnodušan. Smatram čak da većeg komplimenta izložba i nije mogla doživjeti od šara tog šarača. Kako vidite, erotski repertoar mog prvog ciklusa izazvao je najrazličitije interpretacije. Neki su kritičari pisali da ja zapravo dočaravam ledeno doba erotike, njeno gašenje. Meni to samo potvrđuje da svijet koji oblikujem nešto zacijelo nosi, a ljudi u njemu onda pronalaze vlastite projekcije.

● *Znamo da niste samo jednom izjavili kako ste u tom ciklusu iščitavali Leonarda iznutra. Ali pokušajmo biti malo jednostavniji. Recite nam što je za vas erotika u takozvanoj običnosti svakidašnjeg života? Koliko ima erotizma u toj našoj svakidašnjici?*

- Naše vrijeme ističe više vulgarne, nego lijepe strane erotike. Stoga vulgarnost i erotiku, na žalost, mnogi poistovjećuju. Mnogi su uvjereni da je svaka pornografija erotika. Baš zato je za umjetnika to osjetljivo područje, bio on pisac, slikar ili filmski stvaralac. A možda je još bolje reći: trebalo bi da bude osjetljivo područje, jer se ne može reći da se svi stvaraoci baš ubijaju razmišljajući o tome. Zbog toga se i događa da pravu erotiku prekrivamo vulgarnostima, kao što smo je do jučer prekrivali svilenim pokrivačima puritanizma. Dolazi i do velike zbrke. Događa se da se nešto što je nepatvorena erotika sa svim bogatstvom svojih nijansa proglasi vulgarnim, da dobije etiketu takozvane tvrde pornografije.

● *Možete li to ilustrirati nekim neumjetničkim, posve običnim primjerom?*

- Mogu. Mnoge su žene erotične i kad nisu gole. Neke baš zato što nisu gole... Prava erotika ima svoju dubinu, izlazi iz iskonskih korijena ljudskosti. To puritanci ne razumiju i uvijek se okome, protestiraju i cvile kad se javnost bavi tim fenomenom. Tako oni poistovjećuju te stvari s onom najprizemnijom pornografijom, zapravo sa sličicama za nadraživanje. Na crtežima mog prvog ciklusa ugledali su spolovila, i to im je bilo dovoljno da uskliknu u obranu patetičnog morala i ukusa.

● *Da vidimo ipak što su zapravo dubine erotike. Najbolje će vjerojatno biti da to učinimo uz pomoć divne Njegoševe pjesme »Noć skuplja vijeka«. Rođeni ste na Cetinju, potekli ste iz crnogorske sredine i nemojte reći da vas ta pjesma nije zaokupljala...*

- Lagao bih kad bih rekao da sam inspiraciju za ciklus o kojem govorimo tražio i nalazio u filmu ili u nekim knjigama. Ali pjesma »Noć skuplja vijeka« ostavila je na mene dojam takve jačine da mogu o njoj govoriti kao o nekom stanovitom nadahnuću. To je pjesma nekonstruirane erotike, sladostrašće iz dubine pjesnikove osobe. Pjesma golemog naboja. Sjetite se samo one slike kad žena o kojoj Njegoš pjeva kosom briše znoj sa čela. U tome je više erotike nego da su nanizane ne znam kakve banalne stereotipije, jer one bi sasvim upropastile književnu vrijednost pjesme. Već smo rekli da ponekad golo tijelo pruža manje erotskog efekta nego odjeveno. Postoji i izreka da odjeća skriva tijelo, ali ga katkad i pokazuje.

● *I nikad se nije saznalo tko je bila plava dama koja je nadahnula Njegoša da napiše tu pjesmu. Zna se samo da je original pjesme pronađen u Petrogradu 1912. i poslan Cetinju, ali čim je stigao, bio je spaljen. Netko je pred pjesnikovim poštovaocima htio sakriti njegove »slabe trenutke«. Nije li tako?*

- Već sam rekao što mislim o puritanizmu. Najveća je nevolja puritanaca u tome što se erotika u novije vrijeme sve više otkriva i tamo gdje je oni ni u snu ne bi očekivali. Uzmimo za primjer Stari zavjet. U njemu sam našao teme za ciklus od šezdesetak crteža. Uglavnom me zanimala relacija krvnik - žrtva. No i tu sam našao erotske motive. Pogledajte samo Juditu. Ona je udovica koja živi povučeno, ali u jednom se trenutku aktivira, izazovno se odijeva i kreće u akciju. Njen je tajni naum da smakne asirskog vojskovođu Haloferna i tako spasi svoj narod.

Opisana je kao žena privlačnog izgleda, koja odmah uspijeva uzbuditi svoju buduću žrtvu. Pozvana je na večeru, u šator. Ne sluteći što mu se sprema, asirski

vojskovođa s velikim zanosom skida s nje odjeću, ulijeće u erotsku igru sasvim uvjeren da ju je i Judita prihvatila. I zapravo je i bilo tako: u prikladnom trenutku ona je zgrabila mač i odrubila mu glavu, ali ne može se reći da to nije učinila baš erotično...

Nastojao sam cijelu njenu dramu baš tako i uobličiti. U tom ciklusu pojavljuju se gole žene, muški leševi i famozna odrubljena glava. Iz toga se valjda lako može zaključiti da me ne zanimaju pojednostavljena tumačenja erotskih vulkana u čovjeku. U ciklusu »Judita« bavim se erotizmom na fonu smrti.

● *Kao i u svemu drugom, i u erotici se može govoriti o sirovosti i kulturi. Što je za vas sirovi erotizam?*

– Joj, gotovo sve što se erotičnog oko nas vidi i čuje. Mi još nismo Švedska. Pogledajte samo neke naše publikacije, poslušajte gramofonske ploče, grube viceve, svakodnevne psovke koje su nam zapravo nekakav zaštitni znak. Sirovost na svakom koraku. Ali ne treba se zavaravati: sve je to samo gluma. Erotika nije u nas oslobođena koliko se to čini. Oslobođena je samo u površinskim slojevima. Nema je zapravo, i zato se njeno postojanje glumi.

Treba se, naravno, zapitati: otkuda tolike unutrašnje kočnice u čovjeku kad se kod nas toliko piše protiv puritanskog licemjerja i priglupih tabua? U pitanju su prije svega slojevi u našoj svijesti kojima mnogo kumuje pozicija našeg prostora. Dio smo Evrope, a ona je u usporedbi s nekim drugim dijelovima zemaljske kugle pravo oličenje materijalizacije svega i svačega, ali i krutosti koja zadire u najsuptilnije intimnosti čovjeka. U tolikim područjima misli, ljudskih odnosa i djelatnosti Evropa je znatno iskoračila ispred drugih, ali u njegovanju kulture emocije i erotike uočljivo zaostaje za dalekoistočnim zemljama, na primjer.

Sve je to na prvi pogled prilično jednostavno, ali kad se malo bolje sagleda, postaje jasno da je posrijedi vrlo zamršena problematika. Unutrašnja drama čovjeka koju mu nameću stege u ispoljavanju erotizma mnogo je mučnija nego što se to obično misli. Unatoč visokoj organiziranosti koja nije zaobišla ni erotski život, unatoč svim klubovima, agencijama, seksualnim revolucijama, današnji evropski čovjek proživljava teške lomove ako se ponesen erotskom željom odluči na neko rješenje što mijenja ustaljene stereotipe ponašanja. Sve je to, dakako, ugrađeno i u našem čovjeku. A ne smije se zaboraviti ni realnost naših specifičnosti. To je naš balkanizam, talozi primitivizma u nekim našim percepcijama. Upravo time mi izražavamo bunt protiv stega što ih nosimo u sebi. Otuda izvire naša erotska sirovost.

● *Za nju je vrlo karakterističan mit o tome kako je naš čovo prirodno naoružan bolje od svih drugih, kako njegov falos nalikuje topuzini Marka Kraljevića, pa sve strankinje jedva čekaju da im ta muškarčina nad muškarčinama raširi noge.*

– Da bismo i u erotici kultivirali ljude, potrebno je mnogo rada. Smatram da publikacije koja se s tim temama obraćaju publici moraju i same sebe kultivirati. Posve je suvišno pitanje jesu li one potrebna i treba li ih zabranjivati. Na takvu pomisao dolaze samo ljudi posve neupućeni u sve to. Potrebno je pisanje o erotici, ali ono mora ulaziti u bitne relacije te problematike, tako da se sve ne svodi na karikaturu i vulgarizaciju. Ako želimo osloboditi čovjeka u erotici, potrebno je da se njome više bavimo i u formi umjetničke i znanstvene riječi.

I slikarstvo može znatno pomoći u erotskom kultiviranju, a to znači i oslobađanju čovjeka u sferi istinskog erotskog doživljaja. Umjetnik se u tome pojavljuje kao medij koji osjeća i prelama

složene odraze takvih ljudskih težnja i potreba. Pod tim ne podrazumijevam nikakva tumačenja pojmova i analize stranputica s kojima se prilično često susrećemo u filmu i kazalištu, ili u takozvanoj laganoj literaturi. Umjetnost treba da se bavi izvorištima strasti u čovjeku, dubinskim tajnama erotike. Ne vjerujem, dakle, da se išta postiže pojednostavljenjima. Na taj način neupućeni čovjek upućuje se u smisao i prostore erotike baš koliko je shvatio Tolstoja onaj čuveni farmer koji je »Rat i mir« čitao skraćen na deset stranica. Jednim je provincijskim novinama napisao »da je zacijelo vrlo valjan taj momak Tolstoj i da bi ga rado upoznao«.

● *Paradoksalno je zapravo to što govorite o potrebi većeg korištenja umjetničke riječi, dakle, većeg angažiranja pisaca u obradi erotskih tema. Pa, za neke se pisce može slobodno reći da godinama ništa drugo i ne rade, nego opisuju varijante spolnih igara u najrazličitijim ambijentima i situacijama.*

– Opet je u pitanju gluma. Oni zapravo opisuju ljude u našem glumištu erotike. Sjednu i zamišljaju što bi mogao doživjeti neki poslovođa, građevinski radnik, student, blagajnica, inženjerka kad bi im pošlo za rukom da se nađu u nekom posve neobičnom položaju, kad bi im izuzetan stjecaj okolnosti omogućio da dožive ono što inače ne doživljavaju baš lako i često.

Tako je to u usiljenim opisima. U životu je sve drukčije, stege su u nama vrlo čvrste. Zbog toga se kod nas događa nešto što površan promatrač ne može lako shvatiti. Sve su barijere na muškarčevom putu do žene i obrnuto već sasvim porušene, smatra takav promatrač. I djeca valjda u prvom razredu osnovne škole sve doznaju o spolnoj igri. O tome se na sve strane i sasvim otvoreno govori. Odakle onda toliko zanimanja za »slobodne« filmove u kojima se žene svlače, a muškarci jurišaju? – zbunjeno se pita taj promatrač koji je zapravo od stvarnosti čudno udaljen. Jer, da nije udaljen od nekih realnosti, bilo bi mu jasno da šareno bogatstvo u kioscima, da brojnost takozvanih erotskih publikacija uopće ne znači da su mladi uvelike upućeni u erotsku problematiku.

● *Vrlo točno. Lani je među mladima u Zagrebu provedena jedna anketa baš o toj njihovoj upućenosti. I pokazalo se da vrlo visok postotak anketiranih gotovo ništa ne zna o osnovama seksualnosti. Kiosci su, kako kažete, puni publikacija, u školama ta tema već davno nije nikakav tabu i čovjek bi očekivao da mladima u tome ne može biti ništa nepoznato. A ipak anketa otkriva njihovo neznanje.*

– Da, da. Varamo se u tome. A poprilično, čini mi se, i umanjujemo ulogu erotike u vječitoj čovjekovoj trci za srećom. Umanjujemo isto tako i ulogu koju je ona oduvije imala u formiranju odnosa u cijeloj ljudskoj zajednici. Postoji šaljiva izreka: »Da je Kleopatra imala drukčiji nos, i karta svijeta bi danas izgledala drukčije«. Jasno je da u toj šali ima neko zrno istine.

● *Bilo bi zanimljivo čuti što je za vas prava erotika. Što biste dodali ili oduzeli onoj definiciji što je nalazimo u leksikonima prema kojoj je erotika obuhvatan naziv za ljubavni život, za sve psihičke odraze spolnog nagona, od seksualnog uzbuđenja i tjelesne požude do sublimiranih oblika »duhovne« ljubavi?*

– Sve su definicije za mene nezgrapne. To vam je kao kad bi netko finu rezbariju tesao sjekirom. Ne može se, naime, s nekoliko riječi mnogo reći o svim onim impulsima i treptajima, grčevima i burama, onim događanjima u čovjeku koja tako sudbonosno utječu na njegovu sreću. Ne može biti prave erotike bez dostojne igre, bez iskrenosti, a to znači istinske strasti i privlačnosti osoba u toj igri.

● *Ovako u razgovoru vaša je slika erotizma ipak drukčija od one u vašim djelima. Drukčiji ste, dakako, kad umjetnički dočaravate ograničenost težnja i strahote praznina u erotizmu današnjeg čovjeka. Promatrajući tog današnjeg čovjeka na vašim crtežima, Veselko Tenžera je jednom napisao: »Čovjek je očito izgubio onu vazda krhku ravnotežu između života i smisla, između postojećeg i željenog, između tjeskobe i nade. I premda pripisuje sebi danas više nego ikad pobjede i otkrića, on je čini se zasužnjen u posudi vlastita tijela...«*

– Kritičari su već od prvih mojih likovnih koraka govorili o specifičnosti mojih inspiracija. To je stoga što nastojim spojiti unutrašnja čovjekova previranja svojstvena ovom vremenu s klasičnim likovnim jezikom. A kad se pažljivije okrenemo tim današnjim previranjima u ljudskom biću, ne možemo, a da ne uočimo onu »posudu tijela«. U erotizmu modernog čovjeka odražavaju se mnoge nevolje i drame njegovog vremena.

I najnoviji moj ciklus s koji sam prosinačkih dana prošle godine gostovao u Rimu u osnovi je transponiranje jednog kršćanskog simbola u sliku općeljudskog stradanja. To je pretapanje tog starog simbola u modernu sliku tragedije.

● *Zna se da pod klasičnim likovnim izrazom podrazumijevate zapravo mediteransku tradiciju, je li?*

– To je posve prirodno. Došao sam s juga. I razumljiva je moja zaokupljenost mediteranskom kulturom, bilo da je to grčka skulptura, renesansne slike ili klasicističke... Tu je i Leonardo... Inače sam od prvih svojih likovnih početaka uvjeren u to da se najklasičnijim sredstvima mogu iskazati najsuvremeniji i najmoderniji sadržaji. Henry Moore je, za razliku od tolikih avangardnih umjetnika koji su savijali žice i tome slično, radio najklasičnijim alatima, dlijetom i čekićem, i napravio najsuvremenija djela.

● *Vratimo se erotizmu u svakidašnjem životu. Mnogo se govori i piše o emancipiranoj samosvjesnoj ženi te muškarcu koji se oslobađa predrasuda o ženi kao njegovom bračnom posjedništvu. Smatrate li da je unatoč tome takozvana »slobodna erotska komunikacija« i dalje vrlo slaba?*

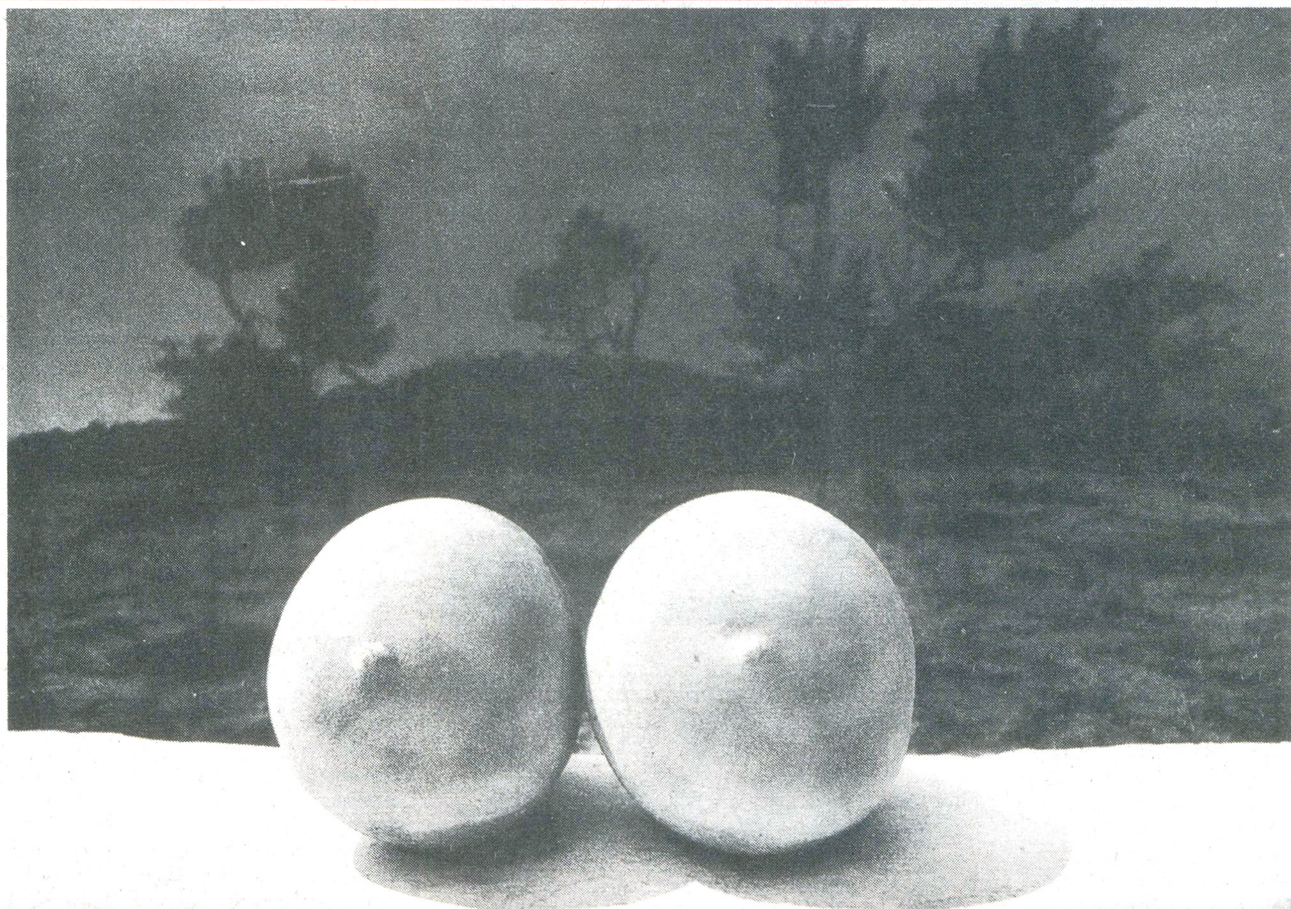
– Ja uporno ponavljam: jedno su priče, a drugo je stvarnost. Kad u stvarnosti odnosa koji su takvi kakvi jesu netko pokuša narušiti ustaljene standarde ponašanja, upada u neiskrenosti i neprilike.

● *I tako dolazimo da teatra lažnog morala.*

– Baš tako. I treba znati što je na pozornici tog teatra.

Takav je Dimitrije Popović. Uljudan, uvijek spreman za razgovor, ali ne baš o posve običnim temama. U ambijentu rodnoga kraja upio je u sebe žestinu prirode i žestinu tradicija, tako da se u razmišljanjima uvijek pomaže baš tom žestinom. Piše se o njemu kao o čovjeku koji je otvoren svemu i izgubljen od svega. Ne bez razloga. On je baš takav zanesenjak. ●

Drago Kastratović

Vaginalia et alia

MITOLOGIJA SISA

Živimo li u Epohi Sisa? To povlašteno mjesto na ženskome tijelu, podložno svakojakim modama, danas je glavni erotski stimulans za muškarce – ukoliko sisa ne upadne u tanjur s juhom!

Ako u početku bijaše guza, onda na vrh svega stoje – sise! Ovo je sve pomalo šašavo, ali takvo je ljudstvo: govore nam stručnjaci, da su ženke primata, tj. naših predaka – neka bude oprošteno ovome izrazu – u početku mamile mužjake svojom pozadinom, a da su tek mnogo kasnije prešle na frontalni izazov. E, to mnogo kasnije, to je danas i sada. Sise su zamijenile guze zato što imaju sličan oblik polulopti. To je važno, a ne njihova funkcija, kako bi htjeli neki koji tvrde da su se sise razvile radi dojenja djece. Koješta, veli Desmond Moris, jer ženke i drugih sisavaca također doje potomstvo, ali njihove sise nisu zaobljene, nego su opuštene kao vrećice. Ljudske ženke ne moraju uopće dojiti za svoga života, pa će im grudi svejedno proći isti historijat kao i kod onih koje su dojile. Osim svega, pokazalo se da dojenčad lakše sisa iz bočice sa cuclom, nego što poteže iz majčine bradavice, pa je i to pokazatelj da su sise seksualni signal, a ne roditeljski.

Dakle, na vrhu ili gotovo pri vrhu, stoje sise, ali još češće vise. Nije važno, svemu ima lijeka,

mada je to mnogim ženama slaba utjeha. Navodno, masa žena nije zadovoljna svojim sisama, i to ne samo u malo kasnijoj, da ne kažemo u zreloj ili starijoj dobi. Nezadovoljne su svojim grudima i mlađe ženske, pa čak djevojke koje još nisu ni procvjetale, a kamoli ocvale. Čak njih do 30 posto, u dobi između 14 i 35 godina – ako je vjerovati podacima iz ženskih listova – zamjeravaju nešto svojim sisama. Jednima su prevelike, drugima premalene, ovima su kruškaste, a ne jabukolike, onima su izdužene, a ne okrugle, trećima su pretvrde, a četvrtima premekane, nekima se ne sviđaju njihove vlastite bradavice jer su prevelike, a nekima jer su odviše sitne... itd. Tako bi svima udovoljio i baš svakoj udijelio idealni oblik grudi? Ali što je uopće idealno u pitanjima anatomije? Kao što znamo, tu nema nikakvoga pravorijeka za sve ljude i za sva vremena. Ideali grčke tjelesne harmonije, kakvu poznajemo iz povijesti umjetnosti, možda su samo srednja vrijednost između krajnosti koje ljudska anatomija poprima zahvaljujući hirovima mode, ali i klimatskim uvjetima, načinu ishrane, kvalitete i obliku odjeće, seksualnoj represiji ili raspuštenosti i sl... što je uvijek u krajnjoj liniji ono što oblikuje modu.

EPOHA SISA

Sise su, dakle, modni artikl na ženskome tijelu, ako ovo ne zvuči suviše cinično. Zaista, one su toliko podatne da ih je svaka ljudska skupina u određenoj epohi mogla oblikovati prema vlastitome nahođenju. Te mijene spadaju u složenu kolektivnu psihologiju, pa je daleko od ovoga mjesta i sama pomisao ulaženja u slična stručna pitanja. No ako su se sise uspele na povijesnu scenu onda kad su se naši praroditelji počeli gledati licem u lice, kako to da ni danas nisu s nje sišle (osim što povremeno vise)? Može biti da živimo u Epohi Sisa a da toga nismo ni svjesni. Na stranu manijakalno obožavanje (velikih) grudi – u varijantama te strasti koja može ići do patološkoga fetišizma – ali činjenica je da su one i danas glavni ženski adut u borbi za goli život (i brak). Postoje, doduše, i drugi erotski signali, od kose, preko očiju i usta – a usta se mnogo iskorištavaju kao zamjena za vaginalne usne, osobito u reklamama – da ramenâ,

guze i koljenâ... ali ništa ne može konkurirati sisama. Ne kaže (naš) narod uzaludno: žena bez sisa, kao selo bez crkve! Usput, da navedemo još jednu Morrisovu opasku: zanimljivo je da su ramena i koljena također sugestivna zamjena na guzu, i to zbog svoje zaobljenosti. Postoje čitave modne epohe u kojima je bila naglašavana uloga ogoljenih ramena, s više ili manje otvorenim ili dubokim dekolteom. Koketiranje ramenom bilo je nekad vrlo naglašeno i znakovito, a čini se da je to jedna od urođenih gesta kojima žene trajno vladaju. No koljena su manje razglašena kao erotski privlačna, premda će malo koji muškarac – osim fetišista kostura – tvrditi da više voli koščata i mršava, od punih i lijepo zaobljenih koljena. kad je ona vraška Quantova lansirala minisuknju, mnoge su se žene našle u neprilici, ako im koljena nisu bila adut. No tako je kod svih modnih zaokreta, jer svaki od njih favorizira jedan dio ženske anatomije, pa u prvi plan pažnje izbijaju one žene koje su u tom smislu povlaštene. S grudima je oduvijek bilo teško, jer one su povlaštene, evo, već nekoliko tisuća godina!

GRADSKO MLJEKARSTVO

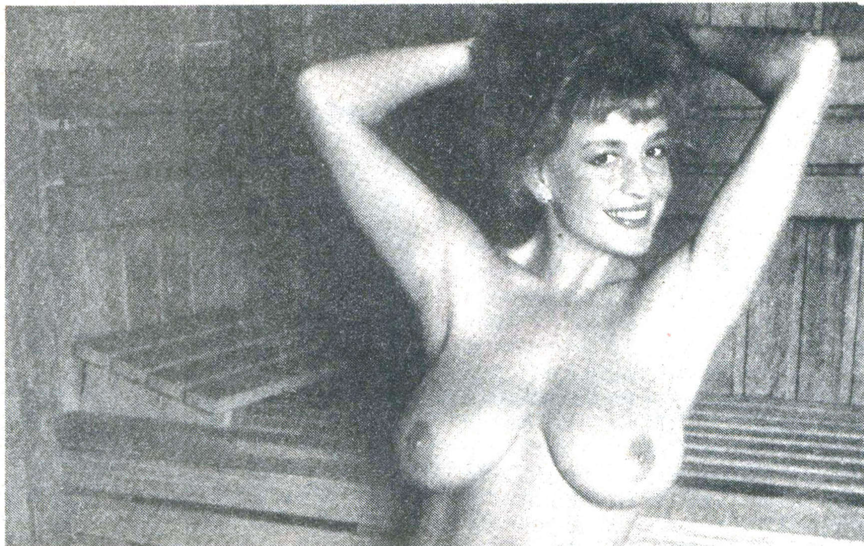
Sise su u starini bile toliko povlaštene da ih je bilo najbolje imati nekoliko pari odjednom! To nam je poznato iz nekih drevnih mitologija sa svih strana svijeta, jer su plodnost i majčinstvo bili utjelovljeni u božicama višestruko obdarenih sisama. Kod nekih indijanskih plemena božica-majka bila je naprosto okićena sisama, ali i u nešto nama bližoj mitologiji, na primjer u staroitalskoj, pa onda u grčko-rimskoj, nailazimo na uvjerljive primjere. Tako je Dijana iz Efeza, kasnije rimska Artemida, kći Zeusova, božica lova, životinja, plodnost prirode i Mjeseca – kojoj je u »nadležnosti« bio i porođaj – imala čitave grozdove sisa po tijelu. Dobra dojilja uvijek je bila na cijeni, a ne zna se koji muž nije kušao malo mlijeka sa sise svoje žene, ako ništa drugo nego da se vrati u vrijeme kad je bio dojenče. Ženska s velikim dojkama ionako će u šatrovačkome biti nazivana »gradsko mljekarstvo«, što je prije kompliment nego potcjenjivanje...

Inače, da bi muškarci mogli potcjenjivati velike sise, to je propaganda mizogina i feministkinja. Ove posljednje mislile su da će ocrniti, poniziti i učiniti smiješnim muškarce ukoliko razobliče njihovu naklonost prema punijim grudima. Analizirajući tu naklonost, one su dokazivale kako je fetišizam grudi dokaz infantilne regresije kod odraslih muškaraca. Ali zaboravlja se jedno: takvo neurotsko ponašanje samo je posljedica činjenica da čitave generacije u novije vrijeme nisu u djetinjstvu bile pravilno dojene – tj. uopće nisu odrasle na sisi, kako im majčice ne bi pokvarile izgled potreban za hvatanje novih muških žrtava. Pa se onda poslije čude odakle muškarcima takav gotovo mazohistički odnos prema sisama!? Predugačko razdoblje dojenja u mnogim se krajevima, pak, upotrebljava kao smicalica protiv novoga začeća, osim što može imati i druge razloge. Da ne idemo u daleke zemlje, zastanimo u nekom od naših zabačenijih sela, u brdovitim zaleđu, pa ćemo i tu sresti sličnu praksu. Pokojni Branko Ćopić često je pričao jednu anegdotu iz svoga djetinjstva, koja je malne na rubu morbidnosti. Naime, igrom rodbinskih veza, on je bio tek malo mlađi od svoga strica, koji je s nekih pet godina još sisao majku, ali je inače bio napredan dječaćić u ostalom pogledu. Tako ga je Branko jednom zatekao na majčinoj doj-

ci, a stric je, pošto se nahranio, otirući usta nehajno rekao:»A„ sad, nećače, da zapalimo po jednu!«

STID KOJI UZBUĐUJE

No dojenje je svakako posljednje na što muškarci misle kad žudnim očima pasu po bezbrojnim sisama što se oko njih talasaju. Doduše, moda sitnih kupaćih kostima, pa zatim »topless« a onda na kraju i nudizam, u dobroj su mjeri poništili prijašnji efekt razotkrivanja i iznenađenja. Sad je sve, više ili manje, otvoreno ponuđeno, i koliko se god tako izbjegava laganje i pretvaranje – što na nudističkoj plaži važi i za muškarce – toliko je nestalo prvotne čari. Moda pocrnjeloga tijela, dakle totalne osunčanosti, definitivno je uništila još jedan sjajan detalj koji je toliko značio za mušku uzbuđenost (ako ženama do toga nije stalo, to gore po njih). Riječ je o onoj razlici između dijelova neosunčane i pocrnjele kože, do koje je dolazilo zbog kupanja i sunčanja u kupaćim kostimima. Žene su tako na kraju ljeta stvarale od svojih tijela krasnu crno-bijelu kompoziciju, s bijelim polukuglama grudi i bijelim trokutom koji je omeđivao stidne dlake, a sve na tamnoj pozadini ostaloga dijela kože. Ono što je bilo bijelo, to je bio stid, a stid ponajviše uzbuđuje, tako da su jesenske i zimske noći nastavljale ljetne senzacije, danas značajno umanjene vrijednosti zbog potpune osunčanosti. Zašto je bitno da grudi ne budu preplanule kao čitavo tijelo? Zbog toga što se na bijeloj koži karakteristično ocrtavaju bradavice sa svojim kolutom, a ta razlika u boji baš je glavni stimulans za muške erotske senzore. Kod žena tamne ili masne puti – da ne kažem kod Crnkinja i Orijentalki – grudi i nisu erotski izazov baš zato, jer se bradavice po boji ne razlikuju od ostale kože, pa je razumljivo (i zbog toga) što su se one oduvijek mogle sigurno šetati među muškarcima razgolićene do pojasa. Zamislite u zapadnjačkoj kulturi nešto slično? Bilo je takvih epoha, kao u kretsko-mikenskoj kulturi, kad su žene nosile »toples« – tj. kad nisu pokrivale grudi – ali detalji o erotskome životu u to vrijeme nisu baš najbolje poznati (ukoliko na prikazima takvih običaja nije riječ samo o heterama i specijalnim službenicama).

ZAŠTO GRUDI ŠEĆU?

Sise su, dakle, u modi, ali moda im zagorčava život. Kad su u modi male sise, onda su u sosu vlasnice pozamašnih i obrnuto, kad su u modi velike grudi, onda se one s malim moraju kojekako dovijati. Tu se pojavljuje velika i važna tema grudnjaka ili kako bi se šatrovački reklo, »cicn-cekera« ili »cicntregera«. Neki stručnjak za povijest mode mogao bi to bolje i temeljitije objasniti, prikazujući nastanak i razvoj toga možda ključnog artikla u povijesti sisa. Grudnjak se javlja relativno kasno, mada su neke vrste povezača ili pridrživača ubijek postojale. Očito je da se grudnjak razvio kao produžetak steznika, kojim se oblikovala figura i pridržavalo sise, podizalo ih i oblikovalo prema modnim zahtjevima. Jer, grudi su kroz povijest neprestano šetale gore-dolje i lijevo-desno, što će reći da su ih jednom stiskali i potiskivali, doslovno ih činili spljoštenima, a da su ih drugi put izdizali i zaobljavali. Isto tako sise su jednom morale biti što stisnutije, dok se drugi put među njima morala ocrtavati dolinica, široka, na primjer, tri prsta. Za male grudi žene su se uvijek znale pobrinuti, nalazeći svakojake umetke i dodatke kao nužno, ali tužno tehničko pomagalo. Razvila se cijela mala industrija lažnih grudi, od nadjevanja grudnjaka kojekakvim materijalima, pa do stavljanja umjetnih grudi od napuhane gume. Ovaj posljednji izum trajao je neko vrijeme, sve dok se nije dogodilo nekim putnicima da im takve grudi za vrijeme avionskoga leta jednostavno eksplodiraju – zbog razlike u tlaku!

SISA U JUHI

S velikim grudima dugo je bilo muke, a i danas se neke njihove vlasnice tuže da im više smetaju nego što koriste. Naime, takve sise uvijek i najprije zapinju muškarcima za oko, pa njihova nositeljica može inače biti ne znam kako pametna a da to ni jedan udvarač ne zapazi. Obično se tvrdi da su sisulje manje inteligentne od onih kolegica koje nose sisuljke ili žemičke, što je apsolutno pogrešno, ali je na žalost uvriježeno mišljenje. Ali i s velikim sisama treba biti fin, kao što se dogodilo u jednom otmjenom restornu. Naime, dok se saginjala da podigne ubrus, jednoj je gospođi iz dubokoga dekoltea jednostavno ispala sisa, a mladi konobar nije oklijevao da joj priskoči u pomoć i da rukom vrati izgubljenu ovcu. No u zao čas, jer ga je šef sale odmah pozvao na stranu i ljutito mu odbrusio: »Kog đavola to radiš? Što misliš, gdje si? U nekoj krčmi? Ovo je otmjeni restoran i u sličnim slučajevima to se ovdje radi sa dvije žlice, ali prethodno malo zagrijane!« Što je bio bizarniji slučaj jedne sisate drugarice koja je, također u restoranu, zaljubljeno pogledala u svoga kavalira, izjavljujući mu kako je zadovoljna i kako osjeća da joj je tako toplo oko srca. »Ma što, toplo oko srca?« odgovorio je ovaj, »to je tebi lijeva sisa upala u tanjur s juhom!«

Zanimljivo je da je problem nošenja i pridržavanja velikih sisa riješio nitko drugi nego ekscentrični (dolarski) milijarder Howard Hughes, u vrijeme dok se još bavio izgradnjom aviona i svlačenjem ljepotica. Njegova tadašnja miljenica, glasovita sisulja, filmska glumica Jane Russell, nije znala kamo će sa svojim modnim artiklima, pa je on specijalno za nju konstruirao (doslovno: konstruirao) grudnjak koji je mogao podnijeti njihovu

težinu. To je bila revolucija u industriji grudnjaka, mada se poslije i za velike sise odustalo od suviše krute armature. Onda su došle feministkinje sa svojim tvrdnjama da je grudnjak znak ženskog porobljavanja, jer da on nameće ideju vječnoga ugađanja muškome ukusu. Zašto bi žene morale na sebe stavljati sve te krpe, fišbajne, steznike i oklope? Zar samo zato da bi im grudi lijepo stajale i izgledale za račun pokvarene mašte šovinističkih svinja? Odgovor je bio jednostavan koliko i grub: treba odbaciti grudnjake i pustiti grudi na slobodu, izvan kaveza i svih ostalih stega. Došlo je svojedobno i do velikih javnih manifestacija u bijelome svijetu, prilikom kojih su stotine žena javno skidale, odbacivale i spaljivale svoje grudnjake, na veliko veselje onih istih muškaraca kojima su, navodno htjele napakostiti. Jer, s grudima je nemoguće zeznuti muškarce, zato što ih oni vole u svakom stanju i obličju: utoliko gore ako je istina odmah uočljiva.

PJESNIČKO DIVLJENJE

Istina je također da su sise ili dojke oduvijek predmeti trajne pjesničke egzaltazije. Od najuglađenije mogućnosti ljubavne poezije – kao što je biblijska »Pjesma nad pjesmama« – preko anakreontike i galantne lirike veselih epoha, od moderne erotografske poezije, neprestano se sise veličaju u svim mogućim varijantama. Od biblijske uglađenosti – »Tvoje su dvije dojke kao dva laneta, blizanca košutina, što pasu među ljiljanima« – do raspojasanosti na rubu pornografije, kojoj su pridonijeli i neki od najvećih evropskih pjesnika. Grudi su tisućljećima bile dopušteno, tj. prihvaćeno i neskaradno mjesto obožavanja na ženskome tijelu. Tome je umnogome pridonio kult Majke, odavno preobličen u kult Blažene djevice, koju su slikari od davnina prikazivali kako doji djetešce. Razvoj spomenute teme u povijesti slikarstva može reći ne samo o cijeni na kojoj su dojke uvijek bile nego i o modma kroz koje su one prolazile. Naime, slikari, su uvijek imali pred očima aktualne modele, pa su i za svete slike i za prikazivanje svetih osoba uzimali svoje suvremenice, slikajući tako modne detalje suvremene odjeće i oblike sisâ koji su tada prevladavali. Taj »svetački« image umnogome je pridonio muškoj toleranciji prema grudima, ali zavisno od religijskih oscilacija i veće ili manje važnosti nekoga kulta, odnos prema sisma također se mijenjao.

Jer, sve su sise ravnopravne, ali neke su ravnopravnije od drugih! Kad se zaboravi neerotsko prikazivanje svetih dojilja, onda sise ponovo ulaze u opticaj planetarne muške mašte. U novije su vrijeme, naročito iz američkog kulturnoga kruga, u svijet krenule goleme sisetine, osvojivši posebno Italiju, u kojoj muškarci, navodno, neprestano cmizdre za svojim mamicama. Erotski i pornografski film, pogotovu neke specijalizirane revije, naprosto su preplavljeni revijom sisa stravičnih razmjera, kao da smo se vratili u neka mitološka vremena, na relativno primitivnu razinu seksualnoga doživljavanja. Kod nas, ako ćemo pravo, sudeći prema fotosima u domaćim revijama i prema goluždravcima u domaćim filmovima, sise još nemaju svoju mitološku vrijednost! Po našim ekranima vrzmaju se samo neke mršavice, u režiserskom naporu estetizacije koji ne bi uzbudio ni regruta iz Bileće, već bi mu prije zgadio žuđeni seks. No to je već posebna tema.●

Igor Mandić

P. S.

CLÉMENT MAROT
(1496 – 1544)

LEPIM SISAMA

Jedre sise od jajeta belje,
Sise od belog satena želje,
Sise da postide ružu u cvetu,
Sise lepše od svega na svetu,
Tvrde sise, ne sise: okrugle
Belokosne male kugle
Na čija je središta sela
Jagoda ili višnja zrela,
I kunem se da je tako: Niko ih ne vide, niko tak'o.
Sise što s rujnim vrškom niču,
Sise što se nikad ne miču,
Ni da dođu ni da odu,
Ni u trku nit u hodu;
Leva sisa slatke žmarke
Uvek je daleko od svoje drugarke
A obe sise svedoče, bele,
O lepoti osobe cele.
Kad vas vidi, čoveka povuku
Želje potekle iz ruku
Da vas pipa, da vas valja
Al se uzdržati valja
I ljepoti toj ne prići,
Jer će druge želje stići!
Divne sise, ni krupne ni male,
Zrele sise, za ljubav stasale,
Sise što danju i noću kliču:
»Dajte nas što pre nekom mladiću!«
Sise što ti jelek odmiče od tela
Barem za dva palca cela!
S pravom će onog srećnikom zvati
Koji će vas mlekom napuniti znati
Kad devičanske sise prene
I stvori grudi lepe zrele žene.

(prev. D. Kiš, iz antologije francuske erotske poezije »Bordel muza«, »Liber«, Zagreb, 4½2)

KAD MUŽ ČITA PORNIĆE

Gety Senger

Reagirate li i vi s bijesom, gađenjem, suzama ili razočaranjem? Bračni savjetnici i psiholozi kažu: »To ne morate!« Jer porno-listovi mogu za oba partnera imati i erotski učinak.

»To se od tebe nikad ne bih nadala!« Ruke Božene V. podrhtavaju, crvene mrlje gore na njenim obrazima. »Ti si svinja!« istisnula je između stisnutih usana, bacivši svom mužu pred noge neki ilustrirani list.

Muškarac se sagnuo za listom, izbjegao suzni pogled svoje žene i zbunjeno gurnuo novine u koš za otpatke. Božena je snažno zalupila vratima spavaće sobe. »Da me više nikad nisi dodirnuo svojim prljavim rukama!« doviknula mu je još preko ramena. Nekoliko je noći spavala sama na kauču. Tek nakon tri tjedna smogla je hrabrosti da razgovara s Mladenom.

S mnogo strpljenja i ljubavi mogao ju je uvjeriti da njegova radost zbog erotskih slika nije neka prljava prijevara, nego da je to za njega tek seksualni poticaj.

Mnogo kasnije listao je bračni par novine zajedno. Osjetila je punašna plavokosa domaćica da slike koje prikazuju estetski lijepa tijela kod ljubanog čina i nju uzbuđuju. Mladen je osjetio njeno bockajuće uzbuđenje. Nakon ovog prvog zajedničkog razgledavanja voljeli su se snažnije no ikad.

Valja priznati: ženi nije lako odbaciti predrasude prema pornografiji. Glavni razlog za to je osjećaj da partner zbog seksualnog razočaranja s njom bježi ovom novom nčinu uzbuđivanja. »Ja više nisam privlačna za njega« strahuje većina žena. Ili: »Moje ga tijelo više ne uzbuđuje.« Bilo bi, dakako, previše tražiti da nakon višestoljetnog potčinjavanja žene bez straha barataju svim mogućnostima i oblicima seksa. Zato seksualni terapeuti, psiholozi i bračni savjetnici imaju neprestane teškoće da objasne kako seksualna uzbuđenja – svejedno je li riječ o magazinima, erotskoj literaturi ili odgovarajućim filmovima – nisu znak nedostatka ljubavi za jednog od partnera. Naprotiv. Otvoreno i obostrano priznanje zanimanja za erotsko uzbuđivanje uvijek je dokaz dubokog odnosa povjerenja. Zbog toga su dodatne draži te vrste jamstvo da se seksualitet kao važan stabilizator dugogodišnjeg odnosa neće uspavati, te da prirodna potreba za promjenom neće biti zadovoljena izvan partnerstva.

Valja reći i to kako nije točno da vanjski erotski stimulansi djeluju samo na muškarce. I žene su nadražljive vanjskim seksualnim poticajima baš kao i muškarci. Jer navodna »tipično ženska« neosjetljivost na erotske fotogrfije nije prirođena, već je stečena odgojem. Muškarci su samo od ranije »trenirani« da reagiraju na vanjske čari. Zato:

● Ako ikad zateknete svog muža s »pornićem«, pomislite na to da čitnje takvih listova nije nemoralno ni perverzno, a pogotovu nije dokaz nedostatka njegove ljubavi za vas. Normalno je upotrebljavati i pornografiju za seksualno uzbuđivanje, jer su to činili već i stari Rimljani.

● Ukoliko biste kao muž rado čitali pornografiju zajedno sa svojom ženom, nježno razgovarajte s njom o toj vašoj zamisli. Kažite joj da se ne mora bojati nikakvog tjelesnog uspoređivanja, jer želite uvijek voljeti samo nju. Vaša će partnerica radije prelistavati takve časopise s vama, nego da vas »lovi« u tome.

● Ženama preporučam da otvoreno izraženu želju svog muža da s njim gledate pornografiju smatrate dokazom dubokog povjerenja. To je i dokaz da vaš muž želi jedan važan dio vašeg zajedničkog života – seksualnost – nekako poboljšati, ali ne sam, već zajedno s vama.

● Svi muškarci moraju znati da predrasude i tabui oko pornografije u vezi sa ženama leže najčešće tako duboko da se samo malim koracima mogu razgrađivati. Zato ne očekujte od vaše partnerice nikakve reakcije strasti. Priučite se oboje pomalo na to da s ovim novim načinom seksualnog uzbuđivanja dolazi i do naslade.

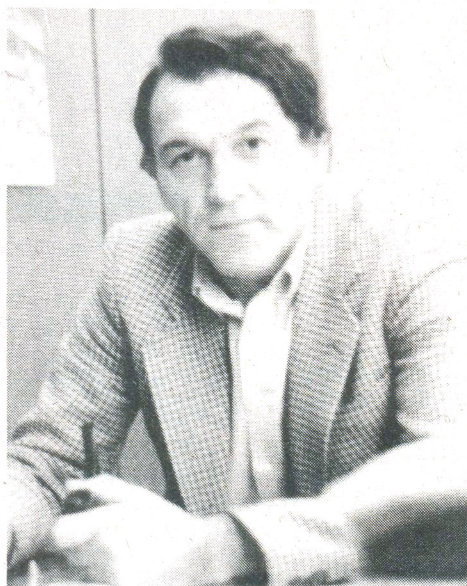
● Nemojte se bojati da će netko tko tu i tamo pogleda neku pornografiju odmah postati i ovisnik, kao o drogi, gdje se doza mora uvijek povećavati da bi bila djelotvorna. Ako postoji uzajamni dogovor, onda je pornografija dodatna varijanta vašeg ljubavnog života – i ništa više.

● Ako vaš muž potajno čita »porniće«, sačuvajte hladnokrvnost. Njegovu sklonost ne treba uzeti kao nedostatak ljubavi, nego kao nedostatak povjerenja. On vam se ne usuđuje otvoreno priznati svoje tajne želje. I umjesto da vičete ili plačete, morate zajednički pokušati da uspostvite onaj odnos povjerenja u kojem svaki može priznati svoje seksualne potrebe.

● I na kraju: unatoč seksualnoj prosvijećenosti u osnovi uzevši još dugo nećemo stići tako daleko da se uistinu oslobodimo naših unutrašnjih tabua. A to znači da do seksualnog uzbuđenja ne bi smjelo doći uz pomoćna sredstva, kao što je porno literatura. A ja poručujem da ako se pornografija čita zajednički, ona nije nikakav nadomjestak, već uvijek i samo obogaćenje za neko zajedništvo. ●

Bečka Gety Senger autorica je više knjiga s područja seksualnosti i bračnih pitanja

NASILNICI DOLAZE!

S porastom društvene neuroze različiti oblici nasilja stječu pravo građanstva. Tako su i silovanja postala dijelom naše svakodnevice, kaže dr Nikola Memedović

Pune tri godine dr Nikola Memedović, tužilac u beogradskom Okružnom tužilaštvu, radio je na rukopisu svoje doktorske dizertacije »Krivično delo silovanja u jugoslavenskom pravu«. Razlozi za tako dugo pisanje nisu samo u tome što je redovito odlazio na posao i zato imao vrlo malo vremena da se bavi naučnim radom, već i nedostatak iole temeljitije literature o toj pojavi u nas. Taj nedostatak ozbiljnih naučno istraživačkih radova, koji je Memedović uočio još 1975. godine, bio je povod da se odluči za tu doktorsku tezu, koju je deset godina poslije, u listopadu 1985, obranio na Pravnom fakultetu u Beogradu.

Za nas je to utoliko važnije jer smo zahvaljujući i knjizi s tom temom uspjeli naći sugovornika koji se danas bavi istraživanjem seksualne delinkvencije u Jugoslaviji. Zato se i naše prvo pitanje odnosilo baš na pokušaj dra Memedovića da definira ovaj pojam.

— Seksualna delinkvencija skup je protuzakonitih ponašanja pojedinaca oba spola, koji na prirodan ili neprirodan način, upotrebom sile ili ucjenom, pokušavaju zadovoljiti svoj spolni nagon. Takvih inkriminiranih radnji u našim zakonima ima ukupno devet. Među njima silovanje je i najpoznatiji i najteži delikt, pa zato i nije čudno što naša javnost pojam seksualne delinkvencije često izjednačava s krivičnim djelom silovanja — odgovara nam dr Memedović.

● *Kako običan čovjek može razlikovati silovanje od njemu srodnih krivičnih djela?*

— Običnom čovjeku, prosječnom čitaocu dnevnih novina, to je, prilično teško, jer silovanje kao inkriminacija sadrži mnoge karakteristike zajedničke za većinu nedopuštenih ponašanja iz sfere spolne delinkvencije. Mnoga nedjela iz grupe tzv. krivičnih djela protiv dostojanstva ličnosti i morala čine se u istim ili vrlo sličnim uvjetima kao i silovanje, iako je u suštini spolna radnja sasvim različita. Ta i takva nedjela zakon naziva protuprirodnim bludom, prinudom na obljubu, bludnim radnjama, protuprirodnim bludom s djetetom ili nemoćnim licem, i slično.

● *Možete li nam na primjeru prinude na obljubu objasniti razliku između tog krivičnog djela i silovanja?*

— Bitna je razlika između tih napada na spolnu slobodu u težini prinude, koja se prilikom obljube ne svodi na uobičajenu prijetnju životom. Prinuda na obljubu obično se ostvaruje prijetnjom da će se o ženskoj osobi ili njenim bliskim rođacima otkriti nešto što bi škodilo njihovu ugledu, njihovoj časti. Dakle, riječ je o psihičkoj prinudi ili, kako se to obično kaže, o ucjeni.

● *Seksualno nasilje nad djecom i nemoćnim osobama, posebno starcima, uvijek izaziva zgražanje javnosti. Koliko su u nas učestala ta i slična nedjela?*

— Protuprirodni blud, bludne radnje, napastovanje djece i nemoćnih osoba nisu tako učestale da bi naša javnost zbog njih bila uznemirena ili zabrinuta. U incestu ili bludnim radnjama, kako pokazuje sudska statistika, najčešće sudjeluju poremećene osobe, koje su zapravo zaslijepljene svojim seksualnim nagonima, nesposobne da logički rezoniraju. Godišnje se u našoj zemlji počini stotinjak tih krivičnih djela, među kojima su svakako najučestaliji pokušaji zloupotrebe službene dužnosti, npr. udvaranja nastavnika maloljetnim učenicama.

● *Budući da tvrdite kako je opasnost od seksualne delinkvencije u nas neznatna, možete li odrediti društvenu opasnost od silovanja kao najmasovnijeg spolnog delikta?*

— Silovanje je neosporno klasičan i univerzalan delikt, koji poznaje svako civilizirano društvo.

Silovanje je oblik nasilja među spolovima, odnosno primjer izrazito opasnog ponašanja kojim se uvelike ugrožava spolna sloboda uglavnom ženske osobe. Samim tim silovanje vrijeđa moralne osjećaje čovjeka i cijeloga društva. Budući da je svaki društveni sistem predvidio oštre sankcije protiv ovoga krivičnoga čina, slobodno se može reći da je silovanje jedno od društvenih najopasnijih nedjela. Stoga nije ni važno koliko tih nedjela ima, jer je i jedan oblik silovanja neizmjerno opasan za svako društvo.

● *Koji su glavni uzroci seksualne delinkvencije odnosno silovanja u nas i koliko su ta krivična djela učestala u usporedbi s ukupnim kriminalitetom u Jugoslaviji?*

— Kao što sve uzroke kriminaliteta možemo tražiti u uvjetima društvenog života, tako i razloge za pojavu nasilja među spolovima možemo naći u narastanju društvene neuroze, otuđenosti, u krizi obitelji i obrazovnih ustanova. Nagla industrijalizacija i migracija ljudi iz sela u grad i njihova neprilagođenost suvremenom životu uzrokovali su ekspanziju kriminaliteta, a time i seksualne delinkvencije. U našoj je zemlji zbog svih vrsta kriminala 1983. godine bilo osuđeno 107.707 osoba, a od toga su zbog silovanja odgovarale samo 483 osobe. U usporedbi s ukupnim brojem osuđenih to je 0,44 posto. Za krivična djela protiv dostojanstva i morala te je godine osuđena 901 osoba, što udio napadača na spolnu slobodu u ukupnom kriminalitetu povećava na 0,83 posto. Među njima osuđenih je silovatelja bilo 53,6 posto.

● *Mišljenja o društvenoj opasnosti od silovanja i u nas i u svijetu su podvojena. Ima i onih koji smatraju da tom zločinu ne treba pridavati značenje. Kakvi su njihovi argumenti?*

— Ima kriminologa koji smatraju da silovanje nije društveno opasan delikt, jer se u suštini zasniva na prirođenim karakteristikama spolova. Zagovornici te teze kao argument nude shvaćanje da žena, iako je prisiljena na spolni odnos, zbog svojih fizioloških osobina, ipak uživa u tom gnusnom činu. Sigmund Freud je bio jedan od glavnih zagovornika ideje da je mazohizam svojstven zrelim ženama, da je zapravo finalni stadij u razvitku ženske spolnosti i da samim tim upotreba sile u zadovoljavanju spolnog nagona i prirodno vodi zadovoljstvu.

● *Kad govorite o seksualnoj delinkvenciji općenito, a posebno o silovanju, neprestano spominjete elemente prinude i sile. Zašto?*

— Osnovne karakteristike svakog napada na spolnu slobodu, pa i silovanja, jest primjena fizičke (tjelesne ili mehaničke snage) ili psihičke sile (pretnja) kao jedinog uvjeta za izvršavanje obljube. Tipičan je primjer kombinirane upotrebe snage i psihičke sile onaj koji sam našao u jednoj presudi beogradskog Okružnog suda. U njoj se kaže: »Optuženi je oštećenu najprije pljusnuo, a zatim joj je rekao da ima nož i zaprijetio da će je unakaziti i ubiti, a potom joj je naredio da se svuče. To znači da je na takav način slomio njen otpor i potom obavio snošaj protiv njene volje.«

No pod silom naši sudovi često shvaćaju i upotrebu hipnoze ili omamljujućih sredstava, kojima se obično ženska osoba dovodi u nesvjesno stanje ili se onesposobljava za obranu od napasnika. Ali dokaže li se da je ženska osoba bila svjesna da će je upotreba omamljujućeg sredstva dovesti u nekontrolirano stanje i mogućnost da bude obljubljena, onda se takav čin ne smatra silovanjem.

● *Budući da je upotreba sile preduvjet napastovanja, moglo bi se zaključiti da su nasilnici uglavnom mladi, zdravi i snažni momci?*

— Statistika tu tezu potpuno dokazuje. Analizirao sam osobine napasnika koji su počinili silovanje od 1973. do 1983. godine i došao sam do prilično jasnih zaključaka. Od oko 480 punoljetnih osoba osuđenih godišnje za silovanje u našoj zemlji i oko stotinu osuđenih maloljetnika, u prosjeku naravno, većina je, gotovo sedamdeset posto, u dobi između šesnaest i dvadeset i sedam godina. Mnogo je onih (dvadeset posto) u dobi između trideset i četrdeset, dok je najmanje muškaraca starijih od pedeset godina, što dokazuje tezu da je snaga osnovni preduvjet za napad na spolnu slobodu žene.

● *Neprestano govorite o muškarcima kao napadačima i ženama kao žrtvama seksualne delikvencije u nas. Znači li to da je i silovanje »posve muška stvar«?*

— Teorijski gledano, subjekt su krivičnog djela sve osobe koje sudjeluju u izvršenju tog nedjela. U užem smislu gledano, subjektom se u nas obično smatra osoba koja je počinila krivično djelo. Kad je riječ o seksualnoj delinkvenciji, onda je u Jugoslaviji najčešći počinitelj muškarac. Poznati seksolog Aleksandar Kostić svojedobno je napisao i ovo: »U polnom prohtevu zrelog muškarca sreće se uvek manje-više izražena jedan sadistička crta koja leži u samoj prirodi njegove uloge u polnom životu. Čovek je, kao što je poznato, u polnom životu radni, aktivni i agresivni elemenat. On navaljuje, pokušava da savlada, da pobedi svojom energijom, upornošću i snagom žensko strpljenje i otpor... Nasuprot tome uloga žene je u polnom životu pasivna, trpna...« Dakle, ove se značajne biološke razlike među spolovima izravno odražavaju i u nasilju među njima, pa tako većina zemalja u svojim zakonima iz sredine izvršilaca silovanja isključuje žensku osobu, iako se pokazalo da i žena može ugroziti spolnu slobodu muškarca.

● *Što navodi muškarce na grupno silovanje jedne nemoćne ženske osobe?*

— Statistika pokazuje da se u našoj zemlji oko trideset posto silovanja počini sudioništvom dviju ili više osoba. Poveže li se taj podatak sa činjenicom da su napasnici obično kriminalci-povratnici, u čijim su policijskim dosjeima i mnoga druga krivična djela, onda se lako može zaključiti da je grupno silovanje odraz kolektivne patološke svijesti delinkvenata, koji time žele iskazati ili dokazati svoj kriminalni identitet. Na žalost, u posljednje su doba grupna silovanja učestala, i to je dokaz više da su se kriminalci u nas udružili. Kad se skupina

mladih i obijesnih ljudi nađe pred nemoćnim nagim tijelom mlade djevojke, gotovo svi navaljuju na nju. Čak i oni mladići kojima je takav seksualni čin gnusan pristaju na nj, jer je to često dokaz njihove odanosti bandi.

● *Kakve mogu biti posljedice napastovanja žena?*

— Obljubom kao činom uvjetovanim prinudom, nerijetko vrlo surovom i ponižavajućom, povređuje se dostojanstvo ličnosti žene. Silovanje se često nepovoljno odražava na socijalni život žrtve, koja zbog stida prestaje sudjelovati u javnom društvenom životu. Svjesne takvih posljedica, silovane žene i ne prijavljuju što im se dogodilo, pa se zato s razlogom smatra da je tzv. »tamna brojka« tih neprijavljenih slučajeva prilično velika, da doseže čak četrdeset posto. U našem patrijahalnom, rekao bih konzervativnom odgoju često se žrtva silovanja smatra obilježenom, zaraženom, nemoralnom, žigosanom, samo zbog toga jer naši ljudi i danas žive u zabludi da žena ne može biti silovana ako se zaista brani i da ona uglavnom sama daje povoda za napad.

Vrlo se često žrtva ponižava i na sudu, gdje zbog svjedočenja mora više puta prepričavati gnusni događaj, koji bi najradije zaboravila. Ponekad silovana osoba počini i samoubojstvo, svjesna da je njen napasnik postao »heroj« u očima javnosti, a ona samo »povodljiva kurva«.

● *Zašto sudovi često ne vjeruju silovanim ženama?*

— Zato jer se mnoge žrtve, bojeći se batina i strepeći za svoj život, nasilnicima ne opiru dovoljno ozbiljno, pa oni još više nasrću na nju, jer smatraju da one tako blagim otporom zapravo pristaju na nasilan snošaj. Tada je vrlo teško povući granicu između napastovanja i obljube s pristankom, posebno ako su akteri silovanja jedini svjedoci i ako se dokaže da su se prije poznavali i da us se prije poznavali i da su održavali bilo kakvu ljubavnu vezu.

● *U posljednje vrijeme u našoj je zemlji održano nekoliko skupova homoseksualaca. Pojava side još je više pitanje veza između ljudi istoga spola. Recite nam što kaže naše zakonodavstvo o homoseksualnim ljubavnim odnosima i njihovoj zloupotrebi.*

— Sva zakonodavstva na svijetu kažnjavaju samo zloupotrebu, odnosno nasilne činove homoseksualaca, pa čak i lezbijstva. Do 1976. homoseksualna ljubav bila je kažnjiva i u nas, ali od tog vremena u nekim republičkim zakonima (Slovenije, Hrvatske, Crne Gore, i SAP Vojvodine) elementi kažnjivosti su izbačeni. Takav naš društveni stav opravdan je tezom da ljudi istog spola koji se dobrovoljno vole, tj. stupaju u intimne odnose i samo tako zadovoljavaju svoj spolni nagon, nisu društveno opasni, ukoliko ne ugrožavaju ničiju slobodu ni opće društvene interese i ako to ostaje samo njihova osobna stvar.

● *Budući da se u svojoj doktorskoj dizertaciji uglavnom bavite statusom krivičnog silovanja u jugoslavenskom pravu, recite nam kakav je taj status bio u starim kanonima jugoslavenskog naroda?*

— Poznato je da je ljudsko društvo prolazilo kroz različite faze razvoja, u kojima vrijednosti života, a prije svega integritet ličnosti, pa i spolne slobode, nisu bili jednako zaštićeni. To posebno vrijedi za robovlasnički sistem, ali i za rano, srednje a uvelike i kasnije razdoblje feudalizma. Tek je buržoasko društvo postvorilo uvjete za stanovitu jednakost te zaštite. Tako se već od 13. stoljeća na području Hrvatske, odnosno Dalmacije, javljaju prvi gradski statuti kao simboli autonomnog zakonodavstva u kojima gotovo redovito nalazimo i propise o silovanju. U Vinodolskom zakoniku iz 1288. godine silovanje je svrstano u grupu krivičnih djela protiv privatnih dobara, ličnosti i imovine, a gonjenje je poduzimano nakon privatne tužbe. Kazna je bila pedeset libri, ako se napasnik i žrtva nisu drugačije dogovorili. Vrbanski statut iz 1388. goine pak za silovanje je predviđao smrtnu kaznu. Dušanov zakonik iz 1354. predviđao je osim smrti i sakaćenje, odsijecanje ruku, spaljivanje i komadanje napasnika. Zajednička značajka ovih prvih naših zakona bila je da su ženu smatrali imovinskim dobrom, vlasništvom, i da su se više brinuli o udanoj ženi nego o djevici, a kazne su se odmjeravale s obzirom na staleški rang: novčanom globom bili su kažnjavani plemići, a smrću kmetovi.

● *Na te je zakone presudno utjecalo mletačko pravo, dok su kasniji krivični propisi u Hrvatskoj i Sloveniji, a potom i Srbiji, donošeni pod utjecajem austrougarskog, odnosno ruskog prava.*

— Svi su ti zakoni obuhvaćali krivično djelo silovanja, ali su za nj, zavisno od posljedica, izricane različite sankcije. U Hrvatskoj je na primjer, najčešća kazna bila robija do deset godina, u Srbiji je primjenjivana »mrtva šiba«, a u Sloveniji tamnica do smrti. Donošenjem Krivičnog zakona Jugoslavije 1. siječnja 1930. godine ti su zakoni unificirani i prestali su vrijediti svaki za sebe. Silovanje se tako našlo u grupi (glava IV) krivičnih djela protiv javnog morala: »Kaznit će se robijom do deset godina: 1) tko žensko lice s kojim nije u braku silom ili prijetnjom opasnosti za život ili tijelo prinudi na obljubu, ili 2) tko obljubu počini nad ženskim licem koje je prethodno dovedeno u stanju nesvijesti ili ga drukčije onesposobi za obranu.« A ako je žrtva pretrpjela teže tjelesne ozljede, najstroža je kazna bila dvanaest godina robije.

● *Današnje zakonodavstvo vrlo rijetko za silovanje izriče kaznu od dvadeset godina zatvora, pa bi se moglo reći da naši propisi ipak nisu tako strogi?* — Sve do 1951. godine, kad je donesen prvi Krivični zakonik nove Jugoslavije, primjenjivane su najprije, u toku rata, uredbe vojnih sudova, a poslije oslobođenja pojedinih dijelovi Krivičnog zakonika stare Jugoslavije. Novi su propisi za silovanje predviđali kaznu zatvorom najmanje od dvije godine, a najviše od osam godina. S rastom svijesti o društvenoj opasnosti od seksualne delikvencije najprije je 1959. a potom 1973. ova sankcija pooštrena na najmanje tri, a najviše na deset godina zatvora, odnosno za tragične posljedice predviđa i smrt strijeljanjem. No iako su do-

nošenjem novog KZ SFRJ i KZ republika i pokrajina 1977. godine te kazne donekle pooštrene (smrt je predviđena u izuzetnim slučajevima), praksa je pokazala da su naši sudovi ipak za obična silovanja odmjeravali od jedne do deset godina zatvora, a za grupna i ona s tragičnim posljedicama od tri do petnaest godina robije.

● *Čime objašnjavate tu sudsku težnju za minimalnim kaznama za nasilnike, iako se govori o blagom porastu seksualne delikvencije i silovanja?*

— Tu pojavu nije lako objasniti, jer nema gotovo nikakvih istraživanja o provedbi naše kaznene politike. Očito sudska praksa, odnosno život, opovrgavaju i zakon i stupanj društvene opasnosti koji je određen zaprijećenim sankcijama. Načelno se može reći da i takve propisane kazne imaju određenu preventivnu ulogu, jer su u biti ozbiljna prijetnja mogućim prijestupnicima. No žalosno je što napasnici na sudovima prolaze prilično glatko, osim kad je riječ o manifestacijama

● *Kakvi su zakoni stranih zemalja kad je posrijedi silovanje?*

— Osim Sovjetskog Saveza koji za napastovanje s teškim posljedicama predviđa smrtnu kaznu i koju zaista i izriče, sve se druge zemlje uglavnom odlučuju na kazne zatvora, najčešće do dvanaest godina (Mađarska), a ponegdje se i dosuđuje doživotna robija (Grčka). Treba naglasiti da ti zakoni nisu tako novi i da je većina njih donesena početkom ovog stoljeća, što dovoljno svjedoči o tome kako mnoge države smatraju da svoje zakone ne moraju zaoštravati kad je riječ o krivičnom djelu silovanja.

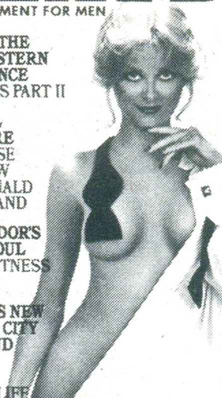
● *Znači li to da zakonodavci u svijetu smatraju da će daljnja emancipacija muškarca i žene smanjiti broj napada na spolnu slobodu, čime će se iskorijeniti seksualna delikvencija?*

— Ako se može zaključiti prema sudskoj praksi u svijetu i njenoj blagosti, očito je da zakonodavac priznaje da kaznena politika nije jedini način borbe protiv seksualnih devijacija i kriminaliteta. Broj silovanja i drugih spolnih nasrtaja u našoj zemlji prilično je stabilan posljednjih godina. Ja sumnjam u mogućnosti njihova smanjenja, unatoč predviđanju emancipacije seksualnog života naših ljudi. Kriminal općenito, pa i seksualni, društvena je pojava i kao takva prati tok društvenih zbivanja, bez obzira na civilizacijsku ulogu samoupravnog društva. Silovanje je tijesno povezano s ličnošću svakog pojedinca i ako znamo da ta ličnost nije dovoljno naučno istražena, posebno spolni nagon, onda je teško naslućivati da će nam suvremeni život donijeti manje nasilja među spolovima. ●

Marko Lopušina

Snimio Branislav Juranović

erotika FENOMENI

KITICA SA CRVENOM MAŠNICOM

Paradoksalno je da je od svih sloboda Jugoslavija najteže došla do – seksualne. Sve do sredine šezdesetih godina malo tko je izlazio iz ilegale, četiri zida i gustog šiblja

Kad je 1984. godine slavljena petnaestogodišnjica izlaženja lista »Start«, svečana večera je održana u zagrebačkom hotelu »Palace«, u kojem je, kažu, volio ponekad jesti Krleža. Ambijent nije bio za potcjenjivanje (uza sve bio je tu i mali vodoskok, začudo pun vode), ali stroge mjere stabilizacije izričito su zabranjivale prisutnost žena i prijateljica gotovo isključivo muških uzvanika (dakle, nisam prisustvovala i sve ovo sam saznala iz pouzdanih izvora). Bilo je, istina, nekoliko novinarki, no dobro se zna kako, po pravilu, izgledaju pametne, a pogotovu feministički nastrojene žene. Poslije večere sedmorica najviđenijih gostiju, u crnim smokinzima i s leptir-kravatama, sjeli su jedan drugome u krilo i u »fiatu 126« popularnoj »peglici« krenuli u ludi obilazak zagrebačkih diskoteka. Još prije ponoći nisu više imali kamo dalje i vratili su se sami na spavanje u hotel.

A kad je 1978. godine najčuveniji magazin za muškarce »Playboy«, slavio dvadeset petu godišnjicu izlaženja, svečane večere, plesovi, banketi i druge priredbe (uključujući i odlazak specijalnim avionima u toplije krajeve na kupanje) trajale su nekoliko tjedana. Slavljenički broj imao je 410 stranica i u njemu su bile objavljene fotografije svih dotadašnjih djevojaka mjeseca. Hugh Hefner, osnivač ovog časopisa i proslavljeni proizvođač muške mašte, napisao je u uvodniku: »Kad sam prije četvrt stoljeća zamislio ovaj mjesečnik, nisam ni slutio da će on postati jedan od najvažnijih, najimitiranijih, najutjecajnijih, ali i najkontroverznijih pothvata ovog stoljeća.

Prije pojave »Playboya«, malo je koji prosječni muškarac u Americi vidio fotografiju u boji gole žene (ne računajući reprodukcije glasovitih umjetničkih aktova u enciklopedijama ili neke strogo naučne crteže iz anatomskog atlasa), pa je razumljivo što su mnogi ljudi bili ne samo uzbuđeni već i zbunjeni kad su dodirivali »Pleyboy«. Obično bi, snebivajući se, zastajali ispred novinskog kioska, zagledali oko sebe i obavezno pokrivali naslovnu stranicu.

Četrdesetih godina u Chicagu je izlazio »Esquire«, list koji se tada smatrao najslobodnijim muškim časopisom u Americi. On je, između ostaloga, objavljivao fotografije klasičnih automobila, profinjene karikature, putopise iz čarobnih mjesta, Hemingwaya, ali i duplericu na kojoj se svaki mjesec pojavljivao po jedan šareni crtež nage žene.

U New Yorku su za vrijeme rata najbolje prolazile revije sa vrlo indikativnim i stimulativnim naslovima kao što su »Flirt«, »Mig« i »Dobar komad«, a publikacija koja je lukavo nudila svakovrsna uzbuđenja bio je nudistički časopis »Suvremeno sunčanje i higijena«. Tiražni časopis »Life« ipak je nadmašio sve ostale revije objavivši sliku seksbombe Rite Hayworth kako u čipkastom kombineu kleči na krevetu.

Prvi broj »Playboya«, pripremljen i uređen na kuhinjskom stolu famoznog Hugha Hefnera, pojavio se 1953. godine. S naslovne stranice smiješila se odjevena i tada ne osobito poznata Merilyn Monroe. Pored toga, tu su se našli: jedna Boccacciova priča o preljubu, zatim upute za stripkviz, vicevi, crno-bijele fotografije golih žena koje se sunčaju diljem Kalifornije i, normalno, najveća muška strast – nogomet. Hugh Hefner očito nije bio jedini koji je pouzdano znao što je potrebno urbanom, usamljenom muškarcu skromnih sredstava, ali se prvi sjetio da sve to lijepo skupi, smota , sočno ilustrira i iznese na tržište.

Hefner je pokrenuo »Playboy« vlastitom investicijom od 600 dolara, da bi se ubrzo obogatio ispunjavanjem klimakteričnih trenutaka nezadovoljnih muškaraca iluzijom o nesebičnoj, pristupačnoj ženi koja ih inače u stvarnom životu ne bi ni pogledala. Erotika iz pubertetskih snova Hugha Hefnera, nekadašnjeg razvodnika u kinu, koji je danima u mraku maštao o magazinu posvećenom seksu, postala je i bukvalno opipljiva. Sve te jedre dojke, izazovne stražnjice i zategnute butine bile su, na sjajnom papiru, dostupne i prstima čitalaca »Playboya«.

Držeći se devize »dovoljno ste dirinčili, sad malo uživajte«, Hefner se, kao tvorac kolektivne muške utopije, zalagao za hedoni-

zam kao izvor zdravlja, svjesno izbjegavajući da se bavi osobitim muškim nevoljama koje su bile u izravnoj vezi s debljinom, ćelavošću, gljivičnim bolestima ili neugodnim zadahom iz usta. Nasuprot tome, »Playboy« je svakog mjeseca nudio svojim čitaocima novu, svježu, zanosnu i, što je najbitnije, seksualno dostupnu djevojku, koja im je na izgled obećavala sve i sva. Muškarci su bili oduševljeni. Jer, takvu žensku koja ih je uzbuđivala, nadraživala, mamila i poticala, mogli su, bez ikakvih problema i natezanja odvesti kući. Čak da intimno i polažu pravo na nju! Kupovina »Playboya« bila je, dakle, najpraktičniji način da se uspostavi veza sa ženom. Hefner se proslavio plasiranjem rukobludne ljubavi na masovno tržište i stvaranjem iluzije o ljubavnici koja se nikad neće izgovoriti glavoboljom, plodnim danima ili umorom. Takva partnerica bila je u posvemašnjoj prednosti u odnosu na zakonitu ženu. Ponašala se onako kako se ona rijetko ili nikad ne ponaša: »djevojka meseca« uvijek je bila nadohvat ruke, uz krevet, poslušna i svakog trena spremna na kojekakve vragolije. Uz to, nije patila od nezgodnog običaja da neprestano zanovijeta. Ostvario se san većine muškaraca – oni su u svojoj postelji imali ženu koja samo šuti i radi!

Hefner je osobito pazio na to da modeli s duplerica »Playboya« budu obične, zgodne »djevojke iz susedstva«, koje njegovi čitaoci svakodnevno viđaju i koje se po mogućnosti doimaju naivne i nevine, bar u pogledu muškaraca. »Playboy« se, dakle, odlikovao »mekom« pornografijom koja je nastojala više tehnički nego estetski stvoriti »umjetnički alibi« za golotinju, ne dovodeći je u izravnu vezu sa seksualnim činom. U jednom od brojeva »Playboya« objavljena je fotografija djevojke kako se svlači pred spavanje. Hefner je u popratnom tekstu saopćio da ona najviše voli spavati u muškim pidžamama – ali samo u gornjem dijelu. Poslije toga u »Playboy« su počeli stizati gornji dijelovi muških pidžama koje su čitaoci htjeli zamijeniti za njene donje dijelove.

Bilo je, dakako, mnogo lakše utvrditi što muškarci žele vidjeti nego što žele čitati (ako im je ovo drugo uopće i padalo na pamet!?). Naposlijetku, oni su ionako priznavali da ne kupuju »Playboy« radi čitanja. Ipak, dio časopisa bio je ispunjen intelektualnim tekstovima iz pera poznatih znanstvenika, književnika i publicista. Posebno društveno značajni bili su neki intervjui, kao onaj sa novoizabranim predsjednikom SAD, Jimmyjem Carterom, koji je svojom senzacionalnom izjavom da je i sam često gledao žene požudnim pogledom, umirio mnoge još stidljive i zbunjene Amerikance.

Komercijalni uspjeh časopisa ove vrste (»Playboy« je 1972. dostigao neponovljivu nakladu od sedam milijuna primjeraka), doveo je do lančane reakcije – pojave niza revija s naglaskom »za muškarce«, kao što su »Lui«, »Playman«, »Er«, »Penthouse«, »Oui« i drugih, a isto tako i izdanja »Playboya« na talijanskom, francuskom i njemačkom jeziku.

Kad se ženski pokret afirmirao u svijetu, erotika i golotinja su postale pouzdan znak eksploatacije žena, jer su neupućeni smatrali, da žene u budućnosti treba da budu ružne, brkate, ravne k'o daske, zakržljalih bokova i obavezno produhovljeno kratkovidne. S druge strane, feminizam je mnogim ženama olakšavao život i upućivao na njegove brojne prednosti koje treba osvojiti borbenošću, samostalnošću i pameću (a ne golom stražnjicom!), nemilosrdno se obračunavajući sa svim onim što je prolazno i vezano za ugodnu vanjštinu. Ovo je uvelike uznemirilo već dovoljno preplašene muškarce, koji su pomirljivo požurili da objasne kako muški časopisi nisu izmišljeni zato da bi se bavili kompleksnošću ženskog bića, već samo njegovim pojedinim, uglavnom zaobljenim i pozamašnim dijelovima.

Za razliku od muškaraca, spremnih da se otvoreno raduju i oduševljavaju (dobrim!) ženskim likom, ženama kao da nisu bili posebno zanimljivi atletski građeni tipovi koji su se otkrili na stranicama revija »samo za žene«, kao što su »Viva« i »Playgirl«. Većina žena, naime, više cijeni svog frizera, krojača ili nekoga tko će joj izgladiti bore na licu, smiriti živce i potpuno je dotjerati, nego posve nepoznatog, maljavog i na silu »razvijenog« i napumpanog momka, od kojega neće imati nikakve koristi i koji se samo izležava na tobože izazovnim fotosima. Izem ti ja muškarca koga možeš samo gledati!

S naglom liberalizacijom američke štampe i rušenjem različitih seksualnih tabua prvi se od naših ljudi izravno suočio Vladimir Dedijer, koji je bio član naše delegacije na osnivačkom kongresu OUN, u San Franciscu. U svojoj knjizi »Beleške iz Amerike«, Dedijer govori o posebnoj vrsti časopisa koji donose dva-tri politička članka, desetak ljubavnih priča ilustriranih obično polupornografskim crtežima, stripovima i karikaturama... U ovu vrstu časopisa pripada i »Esquire«, u kojem je neki crtač Vargas počeo crtati polugole djevojke. Ti su njegovi crteži ušli u svaku američku krčmu, a za vrijeme rata u svaku zemunicu. Vargasovi crteži su dobili naziv »pin up girl« – djevojka čiju se sliku zakucava na zid.

Trebalo je da prođe dvadeset godina pa da se u Jugoslaviji Vargas prizna za velikog umjetnika, i da list u kojem on radi (sad »Playboy«) postane nedostižan uzor u koji će pokušati da se ugledaju i neki naši listovi.

Šezdesetih godina kod nas se pojavljuju novine koje se nisu smjele otvoreno pokazivati, već su se, s osjećajem krivice, krile ispod stola. »Čik«, »Evu i Adama« i »Start« usuđivali su se slobodno kupovati samo učenici u privredi, kućne pomoćnice, vojnici i poneki avangardni intelektualci. Najhrabriji su ipak bili šoferi kamiona hladnjača, koji su, da bi na dugom putu zagrijali kabinu i svoje srce, ponosno i bez ikakva kompleksa lijepili ljepotice s duplerica iznad svojih glava.

Kad je 1969. godine pokrenut magazin »Start«, bio je zamišljen kao revija za automobilizam i prateće hobije. No već poslije trećeg broja pokazalo se da savjeti mehaničara, automobilske zvijezde »nacionalne klase« i slike formula ipak ne mogu zadovoljiti suvremenog muškarca, pa je s auto-trka trebalo prijeći na »sva društvena i kulturna pitanja«. Iz pretinca tehničkog urednika izvađeno je spasonosno rješenje u vidu fotografije gole žene koja se, u četvrtom broju, pojavila na srednjim stranicama i postala tradicionalno obilježje ovog lista. Uskoro se u »Startu« pokazala i zasjala prva domaća gola ženska stražnjica – ona što je pripadala glumici Jagodi Kaloper.

Iako se početkom sedamdesetih našao na lomači i zajedno sa »Čikom« i ostalim »bludnim« i »šund« časopisima bio spaljivan u Kragujevcu, »Start« nikad nije bio zabranjen, ali je revijalna formula našeg prvog magazina za muškarce bila neodrživa. Poslije stanovitih bulevarskih lutanja »Start« se s vremenom pročuo kao najbolja i najozbiljnija novina u državi. No paradoksalno je da su pored brojnih sjajnih intervjua, foto-reportaža sa krvavih bojišta, egzotičnih predjela i izazovnih duplerica, ipak najspektakularniji događaji iz povijesti ovog lista ostali legendarni intervju s narodnom umjetnicom Micom Trofrtaljkom, slučaj prevarene naivke Moni Kovačić i lansiranje i vratolomno skidanje sa zvjezdanih visina do gole kože Bernarde Marovt. Našem narodu je teško, ili zapravo vrlo lako ugoditi.

List »Čik« se najprije pojavio kao enigmatsko glasilo »Čik-pogodi«, da bi sredinom šezdesetih godina dobio prepoznatljivu uređivačku koncepciju u okviru koje su udarne rubrike bile: leksikon, radni dan poznatih ličnosti, ljubavna ponuda i potražnja te horoskop. Popularni »mali oglasi« bili su puni mladića ugodne vanjštine, osamljenih ljepotica željnih prave i iskrene ljubavi i seksualnih njegovateljica s velikim grudima i srazmjernim iskustvom. U tim osobnim EPP porukama svi su bili zgodni, neporočni, dobre naravi s izraženim smislom za humor i umjetnost, pa je pravo čudi kako su ostali neotkriveni.

Čitaoci »Čika« imali su prilike da saznaju i vrlo osjetljive stvari kao što su omiljeno doba dana ili noći svojih ljubimaca, a i da se na vrijeme obavijeste o tome što da rade jedno drugome kad se namjerno ili slučajno nađu nasamu. »Čik« je smjelo virio u sadržaj muških i ženskih gaća i nastojao narodu po kratkom postupku skinuti mrak s očiju i na brzinu ga seksualno opismeniti. Podrobno su u svakom broju obrađivane erotske nastranosti čitalaca, ali u najvećem broju slučajeva pisma tipa – »Doktore, što je sa mnom?« – potjecala su iz redakcije. U vrijeme Ljubiše Kozomare »ljubavna iskustva« koja su reklamirala naročite intimne odnose u krošnjama trešnje i na stražnjoj platformi tramvaja, pisali su naši najpoznatiji humoristi, književnici i akademici.

Matija Bećković je iz broja u broj pisao izmišljenu polemiku između umirovljene učiteljice Jelene Rebić i ginekologa dra Božidara Lazarevića. Drugarica Rebić najprije se oštro suprotstavila vjerovanju da do impotencije dolazi uslijed nedostatka seksualne kulture: »Mogu se zakleti da k..., i kultura imaju zajedničko samo prvo slovo. Kod k... je sve nekulturno, držanje, ime i izgled. Da je kulturan, ne bi se tako prosto zvao. Ne bi se krio u devet jama, već bi ga nosili kao cvijet iza uha«. Drugi je put Jelena Rebić bila u šoku pošto je saznala da muž jedne ugledne dame ima momka: »Priznao joj je da je taj mladić prilično mlađi od nje, da je pedantniji i ženstveniji nego ona, da nije prost i, iznad svega, da je zdraviji i prirodniji od nje. Pogotovu što se, tako reći, i ne šminka«. Iz svega toga dr Lazarević je zaključio da drugarica Rebić nema pojma što je seks. »To čemu se vi divite, analogija je sa srednjovjekovnim mukama. To što su vama radili, može se raditi samo iz mržnje, nipošto iz ljubavi. Vama su obijali bubrege, pod firmom koitusa«.

»Čik« je 1969. godine objavio povijesno pismo djevojke koja je, tobože, izgubila nevinost kupajući se na Moravi. Ubrzo je cijela Jugoslavija pričala o toj nesretnici koja se natakla na panj. U narednom broju objavljeno je pismo nekog Caje, čitaoca iz Zagreba: »I moju je ženu zadesila ista sudbina, naime, isto se dogodilo i mojoj ženi dok se kupala u toj nesretnoj Moravi, na nekom sličnom panju. Drage djevojke, ne treba da se brinete ako ste na ovakav način izgubile nevinost, jer to je sasvim prirodno, a vaš partner vas, nadam se, može razumijeti. Želio bih samo da mi drugarica Razočarana preko vašeg lista objasni koliko je taj stari panj velik, da vidim nije li to možda isti panj koji je mojoj ženi nanio nevolju, a ujedno i da upozori druge djevojke na kojem se mjestu taj panj nalazi, da ne bi doživjele nešto slično, ukoliko ga voda već nije odnijela«.

Za razliku od »Čika« koji je do parodije išao na poetizaciju i stilizaciju erotike, revija za seksualno obavještavanje i ljubavni život »Eva i Adam« zastupala je praktičniji i ozbiljniji odnos prema seksualnim problemima Jugoslavena, pa je postala pravi narodni liječnik i savjetnik.

Prema mišljenju glavnog urednika »Eve i Adama« Aleksandra Badanjaka, prvi zadatak lista bio je seksualno-prosvjetiteljski. U okviru takozvanog »Specijalnog servisa« šest do sedam stranica bilo je posvećeno »seksualnoj klinici«. Sudeći prema pitanjima, čitaoci nisu znali ni osnovnu anatomiju muškarca i žene.

Predrasuda je, kategorično tvrdi Badanjak, da je ovaj list nekoga pokvario. Naprotiv, dao je mnogo korisnih savjeta i oslobodio čitaoce svakojakih neizvjesnosti. U okviru šire društvene akcije »Upoznajte svoje tijelo« u jednom broju objavljena je detaljna mapa erogenih zona s točnim uputama o tome kako na njih treba djelovati. U naslovima tekstova često se inzistiralo na naučnom prizvuku, pa je tekst »Obrana vaginalne tvrđave« podrazumijevao iskustva iz cijelog korpusa vojnih znanosti.

Jedan čitalac iz unutrašnjosti žalio se »Evi i Adamu« da njegova »žena ne pristaje da spava s njim dok oboje ne obriju stidne dlačice«, dok je drugi u panici napisao: »Uhvatila ga je objema rukama i divljački ga je uvukla

u sebe, vrišteći od uzbuđenja...«

Redakcija je organizirala i niz nagradnih akcija i natječaja, od kojih je svakako najznačajniji izbor za najveći penis u državi. S druge strane, ova se revija trudila i da zadovolji čitateljice. Jedna Slovenka je preko »Eve i Adama« tražila poznanstvo s nekim muškarcem, naglašavajući kako najviše voli da mu na »kiticu vezuje crvenu mašnicu«. Javilo joj se na tisuće Jugoslavena.

Ipak, najviše oduševljenja na ovim našim prostorima naseljenim izrazitim muškarčinama izazvao je napis »Pčela daruje potenciju«.Nacionalnim ljubavnicima pao je kamen sa srca!

Redakcija »Eve i Adama« u svakom je broju omogućavala čitaocima da svojim idolima napišu sve što žele. Panta iz Aranđelovca poručio je daleke 1973. godine Daliborki Stojšić: »Ljubavi moja, dokle me namjeravaš mučiti i razdirati? Ja sam visok, lijep, imam kovrčavu kosu i uske hlače. Samo patim, pa to mom licu daje tužan izražaj. Jedino mi ti možeš pomoći da posve ne uvenem. Ljubim te u svojim snovima, svašta zamišljam, zbog tebe ne spavam i uvijek sam umoran i pospan. Kad bih samo mogao biti s tobom nasamo: zario bih glavu u tvoje bijele grudi i... nikad me više ne bi ostavila«.

A Marko iz Kruševca ozbiljno je prijetio jednoj popularnoj narodnoj pjevačici: »Lud sam za tobom, što još da ti kažem!? Dovoljno je da pomislim na tvoje jedro tijelo pa da se uzbudim. Tad se naprosto uplašim. Kad bi mi se samo pružila prilika da te zgrabim u ovaj moj čvrsti zagrljaj, sumnjam da bi iz njega izašla živa«.

Na stranicama domaćih revija za seksualno prosvjećivanje počele su se, najprije stidljivo a poslije sve slobodnije, svlačiti uvozne ljepotice. Sedamdesetih godina njima opasno konkuriraju domaće goluždravice raspoložene da postanu glumice ili fotomodeli. Čitaoci »Čika« su, na primjer, imali prilike da uživaju u obnaženim tijelima Milje Vujanović, Zdravke Krstulović, Vere Čukić, Ane Karić, Bebe Lončar, Eve Ras. Najslavnija od svih bila je zanosna starleta silikonskih grudi Zorica Gajdaš.

Fotografije manje poznatih Jugoslavenki odlikovale su se banalno izazovnim pozama kao što su izležavanje na travi, strništima, pokošenom sijenu, veranje po drveću ili vrzmanje oko štednjaka. Za sretnu novu godinu, kao posebna poslastica, jedna se drugarica slikala u sudoperu! Spomenuti fotosi obično nisu bili ni u kakvoj funkciji teksta, ali su imali neku specifičnu nacionalno-ruralnu aromu, što se moglo zaključiti i iz popratnih stihova: »Sremica zdrava k'o dren, sladak je poljubac njen«.

Na naslovnoj stranici »Eve i Adama« samo se jednom vidjela prava pravcata p..., u grlo planu i sa svim svojim seksualnim atributima. U ostalim slučajevima glavna obilježja ženske anatomije bila su diskretno pokrivena, pa su se mogla samo naslućivati. Poznat je slučaj jedne Novosađanke koja se, iz opreza, prije fotografiranja uvaljala u blato. Ipak, poslije nekog vremena pojavila se sva očajna u redakciji »Eve i Adama«. Bila je pred udajom i plašila se da će je budući muž prepoznati na inkriminiranoj fotografiji. Redakcija joj je nesebično izašla u susret. Izdali su joj potvrdu na kojoj je crno na bijelom stajalo da na naslovnoj stranici njihovog lista nije ona, nego neka druga djevojka.

Ukorak sa svijetom, a na izričit zahtjev jedne radnice pjesnikinje, list »Ekstra-reporter« je prije nekoliko godina počeo objavljivati fotografije mladih, preplanulih muškaraca. One su uglavnom bile izrezane iz stranih časopisa, ali osvježene domaćim potpisima: »Milenko sa Zlatibora« ili »Dule iz naselja Nova Galenika«. No, šovinistička deviza da su muškarci sami sebi dovoljni, nije shvaćena na pravi način, pa je list proglašen za »društveno neprihvatljiv« i na njega je pala sumnja da služi u mračne svrhe domaćih homoseksualaca.

Šteta. Pokojni Kozomara je dugo čuvao pisma u kojima mu se čitaoci osobno zahvaljuju na tome što ih je preko novina utješio da i drugi onaniraju, a dotad su mislili da su oni jedini koji to rade. Drugi su mu se, opet, žalili da im je penis nakrivljen na lijevu ili desnu stranu, neprestano su ga mjerili u strahu da je prekratak, a pojedinci su ga čak stavljali i na vagu. Bilo je i onih koji su pitali treba li muškarac prilikom spolnog odnosa da se pokreće ili da miruje. Takvima je zaista bila potrebna hitna pomoć!

Naši muški časopisi su često u svojoj mučnoj povijesti proglašavani za šund, neukus i pornografiju i, prilikom svake svjesne društvene akcije i periodičnog kulturnog provjetravanja oporezovani, zabranjivani ili sasvim ukidani. (Prema Zakonu o šundu iz 1972.godine, »Čik« i »Eva i Adam« nisu oslobođeni obaveza plaćanja poreza na promet, da bi 1974. godine konačno prestali postojati ili se preobrazili u neke druge listove). U takvim prilikama ženskim časopisima se gledalo kroz prste. Oni nikad nisu bili službeno osuđivani za malograđanštinu, lažni sentimentalizam i podilaženje najnižim ukusima.

Zanimljivo je da je seks u nas vrlo kratko bio posve muška stvar i vrlo brzo je postao opće dobro. Žene su kupovale »Start«, »Čik«, poslije »Zum« pa »Reporter« (kad se, bježeći od progona i skrivajući se pod drugim imenima, i on prilagodio interesima našeg društva), a pogotovu su se oslobodile kad se narodna tehnika seksa počela predavati na dopisnom radničkom sveučilištu zvanom list »Dvoje«. A zna se da je diskriminaciju žena ukinuo jedan od prvih domaćih muških časopisa pomirljivog naslova »Eva i Adam«. U toj emancipaciji otišlo se čak dotle da naše žene danas potpuno ravnopravno polažu pravo na svagdje u svijetu tradicionalno muške listove.

Još jedna vijest iz svijeta.

»Seksualna revolucija je završena! Prizemnom, nekontroliranom seksu konačno je odzvonilo« – javljaju pomodni Amerikanci. Vraćamo se čednosti i novom romantizmu. Najnoviji časopis za muškarce »M« isključivo je namijenjen uspješnom, civiliziranom, poznatom, znači neodoljivom muškarcu. Okrenut luksuznim automobilima, modi, otmjenom ponašanju, elitnim sportovima i pametnim razgovorima, »M« potpuno zanemaruje pikantnu golotinju i seksualne aluzije.

To za nas, na sreću, ne vrijedi! U našim uvjetima, kad uvozni ovogodišnji broj »Playboya« na crnoj burzi stoji više od dvjesta tisuća starih dinara (što da radi muškarac u škripcu: da li da kupi »Playboy« ili sabrana djela Dostojevskoga?) muškarcima su za razbibrigu ostali još jedino »Tempo«, »Moto revija«, »Sport« i nekoliko mjesnih listova za lov i ribolov.

Uistinu nema smisla: u vrijeme kolektivnog stezanja kaiša neka makar raspor na hlačama bude otkopčan! ●

Duška Jovanić

CELULOIDNA PROVALA SEKSUALNOG NAGONA

Višegodišnji nemaštoviti prikaz seksualnosti u jugoslavenskom filmu, lišen emocija i prepun fizičke strasti, »rodila« je tzv. sindrom silovanja, bez kojega danas naši režiseri, čini se, ne znaju snimiti »filmsku ljubav«

»Seksualnost na filmu i pornografija« naslov je knjige profesora Milana Rankovića, koja je u biti osamljeni pokušaj u nas da se ispita tzv. fenomen erotskog u filmskoj umjetnosti. Kao estetičar, kao čovjek koji već dvadeset godina studentima beogradskog Fakulteta dramske umetnosti otkriva tajne lijepog i ružnog, dr Ranković je ovim djelom pokazao želju da javnosti tumači složenu vezu između doživljaja iz objektivne stvarnosti i doživljaja umjetnosti kao vida te iste stvarnosti. Seksualnost i pornografija samo su povod, uzrok i posljedica te želje.

Ova knjiga svojim je pristupom jedinstvena i u svijetu. U socijalističkim zemljama taj fenomen znanstveno nije razmatran, dok se erotika i pornografija u zapadnoj, kapitalističkoj esejistici uglavnom promatraju kao sredstvo filmske industrije i filmskog biznisa. Nije zato čudno što je ovo (dvanaesto) djelo dra Milana Rankovića izazvalo veliku pažnju domaće i svjetske javnosti.

No mi se vraćamo nekoliko godina unatrag, jer nas zanimaju razlozi nastanka ove knjige.

Pripadam generaciji rođenoj početkom tridesetih godina, koja je imala ratno djetinjstvo i koja je u mladosti doživjela poslijeratnu seksualnu represiju. Milicionari su tada hapsili zbog poljupca u parku, ljudi su u kinima zatvarali oči pred prizorom nježnog i čednog susreta usana, mladići i djevojke su se školovali odvojeno u muškim i ženskim gimnazijama. Sva ta iskustva utjecala su da mnogo kasnije počnem razmišljati o društvenim korijenima seksualnosti i njenom progonu. Naravno, prošlo je mnogo vremena od tih razmišljanja od pojave ove knjige.

● *Zašto je, kako vi tvrdite, filmska umjetnost s vremenom postala najatraktivniji poligon za iskazivanje različitih tipova društvenih odnosa prema seksualnosti?*

– Seksualnost je socijalno provokativna jer pruža veliku skalu zadovoljstva, od usko fiziološkog do kompleksnog i psihofizičkog. Ali to je seksualno zadovoljstvo zatvoreno u čovjekovu privatnost, ono je samo sebi dovoljno i modificira se zavisno od prirode ličnosti svakog pojedinca. Iako pridonosi reproduciranju društva, seksualno zadovoljstvo može biti i asocijalno, pervertirano, degradirano. Film je sve to vrlo efektno predočio, doduše nekad na umjetnički, nekad na neumjetnički, a nekad na miješani, kombinirani način.

● *Može li se povući paralela između tog društvenog odnosa prema seksualnosti i njenog pojavljivanja na filmu?*

– Povijest evropske civilizacije svjedoči o jednom, u suštini čudovišnom odnosu prema seksualnosti. Ona je bila objekt vjekovne degradacije koju joj je nametala kršćanska civilizacija. Kapitalizam se, na primjer, u tom pogledu isticao dvostrukim moralom, mada ni socijalizam nije u svom odnosu prema seksualnosti odmakao mnogo dalje. Štoviše, u nekim fazama razvoja socijalističkih društava taj je kršćanski tretman seksualnosti bio osnova tzv. novog socijalističkog morala, iako je bilo poznato da kršćanski asketizam, zasnovan na kultu žrtve, na mitologizaciji patnje, na mučenju tijela, ima sadomazohistički karakter i umnogome deformira autentičnu ljudsku prirodu.

Prva desetljeća poslijeratnog razvoja nisu ništa bitno promijenila u odnosu društva prema seksualnosti. Socijalistička društva u oblasti seksualnog morala nisu nikad bila revolucionarnija od kapitalističkih društava, u kojima se inače i pojavila tzv. seksualna revolucija i izvršio utjecaj na socijalistički moral. Dakako, taj je utjecaj zavisio od propusne moći i tolerancije socijalističkih zemalja prema tuđim utjecajima, pa se zato i može reći da je, na primjer, seksualna revolucija više utjecala na Poljsku nego na Albaniju.

● *Prikaz seksualnosti u filmovima socijalističkih zemalja godinama je bio oskudan, čak i kad je kinematografija u tim državama »zaplovila« vodama socrealizma. Koliko se u međuvremenu socijalistička »sedma umjetnost« otvorila za erotske scene?*

– Prezentacija spolnog akta i danas je nedopustiva u kinematografiji socijalističkih društava. To, naravno, ne znači da se njihov film nije otvorio. Seksualnost je pod utjecajem zapadne kinematografije vrlo brzo našla mjesto i u socijalističkim zemljama. Nago se tijelo često prikazuje u mađarskim, poljskim i čehoslovačkim filmovima. Jugoslavija je u tome bila najslobodnija i u posljednjih deset godina, čini mi se, otišla je najdalje u filmskom prikazivanju erotskog. U tome, dakako, naša kinematografija nije nadmašila zapadnu, jer se prikazivanje seksualnog u jugoslavenskom filmu zaustavilo u zoni tzv. meke pornografije.

● *Zašto naši režiseri nisu zašli i u zonu tvrde pornografije?*

– Zato što su nesposobni da kreativno, na višem umjetničkom nivou, »obrade« neku erotsku filmsku situaciju i zato što nemaju hrabrosti da snime seksualni akt bez velova. Ti se prizori kod nas na filmu snimaju rutinski, prema klišejima preuzetim iz zapadnih filmova.

● *Film je rođen prije sto godina. Neposredno prije toga svijet je sudio Baudelaireu zbog »Cvijeća zla« i Flaubertu zbog »Madame Bovary«, ali nije opažao masovno rađanje fotografija s nagim ženskim tijelima. Kako se u tim represivnim uvjetima seksualnost uspjela »uvući« na film?*

– Na vrlo prirodan i logičan način. Film se još na početku svog razvoja koristio onim situacijama koje su nametale potrebu da se prikažu prizori vezani za seksualnost. Takve su, na primjer, bile scene iz budoara, kupaonice (kupačice Macka Sennetta), kabarea (polunaga plesačica orijentalnih plesova u filmu iz 1895). Najžešće reakcije javnosti onog doba izazvalo je prikazivanje prvog filmskog poljupca u krupnom planu u filmu Edmonda Kuna »Poljubac Johna Ricea i M. Irwin« iz 1896. Kritičar Herbert Stone je tim povodom u »Chicago Tribune« taj prizor ocijenio »bestijalnim«, »apsolutno degutantnim«, »teško podnošljivim«, pa je čak zaključio da nešto takvo »zahtijeva intervenciju policije«. Unatoč tomu taj je film postigao velik uspjeh kod gledalaca.

● *Punih pedeset godina poslije ta se idealizacija seksualnosti javlja i u jugoslavenskom filmu, doduše povezana s naivnom poetizacijom. Ti prvi seksualni koraci u našoj kinematografiji, kako vi tvrdite, načinjeni su u trenutku kad prestaje rigoroznost poratnog revolucionarnog asketizma i kad se tematika erotskog stidljivo pojavljuje pod vidom intimističkog filma. Čak i filmovi s temama iz NOB-a počinju doticati problem seksualnosti, premda samo neizravno i u navještaju.*

– Prvi pokušaj da se problem seksualnosti neposrednije prikaže u našim filmovima učinjen je u nekim ostvarenjima rađenim prema književnim djelima jugoslavenskih pisaca. Pionirska uloga pripala je filmu »Sofka« (1948) Radoša Novakovića, čiju potku čini najerotskiji roman srpske literature »Nečista krv« Bore Stankovića. Seksualnost je u tom filmu na stupnju erotičnosti, a prikazana je neuvjerljivo, površno. Osim toga ljepota glumice Vere Gregorić nije mogla nadoknaditi njeno umjetničko neiskustvo. Unatoč tomu, taj je film za ono vrijeme bio hrabar prodor u dotad netaknutu sferu čovjekove doživljenosti. Sličnu je sudbinu imala i Nanovićeva »Ciganka«, Pogačićeva »Anikina vremena« i Vorkapićeva »Hanka«.

● *Omnibus »Subotom uveče« (1957) Vladimira Pogačića i »Breza« Ante Babaje (1967) otvorili su vrata tzv. zreloj poetizaciji seksualnosti u našem filmu, koju srećemo i u novija vremena (»Čuvar plaže u zimskom periodu« Gorana Paskaljevića iz 1976). Šezdesetih godina djelima Aleksandra Petrovića (»Dvoje«, »Tri«, i »Skupljači perja«) ta poetizacija prelazi u suptilizaciju, a potom i u fazu moralne dramatizacije kojom se erotičnost prikazuje kao indikator moralne krize. U tom razdoblju, čini se, zabilježili smo najveće filmske uspjehe.*

– Naravno, jer su to dobri umjetnički filmovi, koji su seksualnost prikazali u najsuptilnijim oblicima, od emocionalne anestezije, preko anarhične strasti (oboje u A. Petrovića) do brutalne seksualnosti i konformizma u ljubavi. No u sedmom desetljeću nastaju filmovi koji radikalno raskidaju s tim dominantnim tipovima odnosa prema seksualnosti u našoj kinematografiji. Ta se generacija najprije razvija ironiziranjem erotskog, a zatim prelazi u njeno brutaliziranje. Začetnik je prvoga bio Dušan Makavejev »Ljubavni slučaj službenice PTT«. To je ujedno i prvi film u kojem je jedan jugoslavenski režiser filmskoj kameri izložio nago tijelo glumice. Eva Ras je sa crnim mačkom ubrzo postala simbol erotičnosti u svjetskom filmu, iako ta celuloidna ironija nije imala šireg odjeka u našoj kinematografiji.

Pionir brutaliziranja seksualnog jest Živojin Pavlović, koji je u svojim filmovima erotsko sveo na provalu nagonske energije što krši moralne norme i socijalne barijere, mada je njena biološka univerzalnost ostala apstraktna. U takvoj projekciji, od »Buđenja pacova«, »Kad budem mrtav i beo« i »Zasede« do »Hajke«, seksualni je čin Pavlovića u osnovi asocijalan.

● *Istu tu surovu i amoralnu seksualnost nalazimo potom i u Krste Papića »Lisice«, Bore Draškovića »Horoskop« i Želimira Žilnika »Rani radovi«, gdje se erotsko zapravo svodi na silovanje ženskog bića. Može li se reći da je nasilje nad glumicom postalo zaštitnim znakom jugoslavenskom filmu?*

– Višegodišnja nemaštovita prezentacija seksualnosti u našoj kinematografiji, lišena emocija i prepuna fizičke strasti, »porodila« je tzv. sindrom silovanja, bez kojega danas naši režiseri – čast izuzecima – čini se, ne znaju snimiti »filmsku ljubav«. Silovanje je stalna manira naših režisera, ono je opće mjesto bez kojega, kako se njima čini, film nije zanimljiv. Da se razumijemo, prizori silovanja nisu sami po sebi nešto pejorativno. Ako jedan »filmski spolni akt« osvjetljava karakter glavnog junaka, ako je u funkciji filmske ideje, on može biti i umjetnost. Ali ako mu je svrha provakacija niskih seksualnih nagona u gledalaca, onda je riječ o pornografiji. Općenito uzevši, u većini je jugoslavenskih filmova prikazivanje nagog tijela u funkciji dramturške strukture.

● *U knjizi zaključujete da u jugoslavenskom filmu ipak nema prave pornografije, premda primjerima tzv. novokomponirane komedije (Mića Milošević i Zoran Čalić) pokazujete da se približava pornografskom efektu. O čemu je zapravo riječ?*

– Novokomponirana je komedija socijalno uvjetovana pojava u nas, ponajviše potrebom publike za smijehom i zabavom, i u teatru, i na televiziji, i na filmu. Pojavom pisca Si-

niše Kovačevića, kojeg smatram boljim od Nušića, kazalište tu potrebu kako-tako zadovoljava. No od premijere »Šeki snima, pazi se!« takav film nije uspio stati na svoje komedijanske noge i gledaocima dati smijeh i zabavu. Šijanove uspjehe »Ko to tamo peva« i »Maratonci« smatram samo trenutnim filmskim ispadima. Osim njega svi ostali naši režiseri zabavu shvaćaju kao nešto nekvalitetno, neumjetnički, zato je i obrađuju površno, manipulirajući erotikom, tek da nekako zadovolje glad publike. U tome nema neke smišljenosti, mada nije ni sve tako slučajno, kako se čini. Velikom broju proizvođača »novokomponiranih filmova«, a prije svega komedija, najvažniji je komercijalni efekt, do kojega se stiže receptom: što brže, što jeftinije, što više para! Zato M. Milošević i Z. Čalić štancaju u seriji potpuno iste filmove, koje ponekad »osvježe« ubacivanjem neke estradne zvijezde, kako bi komercijalni efekt bio jači.

● *Ima uglednih i velikih glumaca koji poslije izvanrednih karakternih uloga igraju u tim »seksi limunadama«. Što im to treba?*

– Znam na koga mislite. Marko Todorović, kao i svi naši ostali glumci, ne mogu živjeti ako ne rade. A ne mogu raditi što hoće, jer ne mogu birati. Moraju igrati sve i svašta. Ako slučajno odbiju neku ulogu, režiseri će ih početi izbjegavati.

● *Kako naš film prikazuje ženu?*

– Lik žene u našoj je kinematografiji dugo bio potisnut, zbog toga što smo mi društvo muške dominacije i što je filmska produkcija muški posao. Osim Soje Jovanović ne znam nijednu drugu režiserku, pa zato i tvrdim da su žene u nas onemogućene da se bave snimanjem i režijom filmova. Otuda je i filmska prezentacija seksualnog svedena isključivo na mušku projekciju erotskog, što znači da je simbol tog erotskog naga žena. Bilo je, doduše, režisera koji su na ženski lik gledali kompleksno »Breza«, »Svoga tela gospodar«, koji su nam dali divne ženske likove »Devojka«, »San«, »Jutro«, koji su seksualnost podigli na razinu umjetničkog »Sećaš li se Dolly Bell«, »Otac na službenom putu«. Ali većinom je žena ipak bila sredstvo, tj. upotrebljiv seksualni predmet.

● *Muškarac kao erotski simbol prikazuje se veoma površno, i to samo u scenama kupanja, svlačenja i spolnog čina, bez emocionalnog naboja.*

– Ekspresivnost muške seksualnosti ovisi o režiserovu, ali i o glumčevu talentu. To, naravno, nije neki veliki problem, mada to pitanje u našem filmu nije dokraja otvoreno. Svjetska kinematografija danas raspolaže bogatim arsenalom seksualne ekranizirane patologije, pa je našim režiserima lakše plagirati taj arsenal, negoli da se mnogo maštovitije koriste seksualnom slobodom u našem društvu.

● *Zbog isključive i pretjerane »upotrebe« glumica u erotskim scenama, posebno na početku njihove karijere, stječe se dojam da su tzv. krevetne scene prva stepenica filmske karijere.*

– Više od dvadeset godina radim s mladim i budućim glumcima. Poznato mi je da se oni školuju kako bi se prema seksualnom odnosili profesionalno. Zato u prvim studentskim nastupima na »daskama koje život znače« prilično uspješno lome svoje unutrašnje otpore i nagost svog tijela doživljavaju samo kao umjetničko sredstvo. No kako naši režiseri od mlade i lijepe glumice u njenom debitantskom nastupu često traže nagost, i kako one zaista ne mogu birati svoj prvi film, logično se nameće zaključak da glumice na film dolaze preko kreveta. Ja ne mislim tako, većina njih korektno ispunjava svoj zadatak, u skladu s vlastitim talentom, ali i s umjetničkim ambicijama.

● *Vrijeme »Emmanuelle«, čini se, nije prošlo. Nove nastavke te estetizirane pornografije snimaju kinematografije malih zemalja. Grčka je napravila »Seksualnu odiseju« i obrukala se. U čemu je bio čar filma Justa Jeckina.*

– Taj film i čitava filmska struja koja je za njim došla pokušavaju se koncentrirati na seksualnost u užem smislu, oni su tematski vezani za porno-industriju, tehnološki kopiraju seks-magazine, ali filmski pružaju publici niz umjetno povezanih scena spolnog akta. Emmanuella se u njima ponaša kao orgastički robot. Njena je seksualnost nepogrešivim automatizmom dovodi do zadovoljstva, nezavisno od svih socijalnih i moralnih inhibicija. Njeno ponašanje nastoji simbolizirati ideal jedne imaginarne pornokracije, kojoj pornoindustrija teži. Prvobitni su efekti tog filma iščezli, ali je ostao jak osjećaj da je to publika željela, jer je u tom trenutku i ona misli tako.

● *Spomenuli smo »Emmanuellu« da bismo lakše došli do pitanja o uvozu stranih filmova u Jugoslaviju, koji najčešće zapostavlja umjetnički film, a daje prednost mekim pornićima.*

– Točno je to. Uvoznici imaju jasan ekonomski interes da kupuju jeftine filmove s pornografskim elementima, sve dok se oni na domaćem tržištu znatnije traže, što donosi i povelike prihode. Socijalizam očigledno nije imun na pornografiju, pa ipak distributeri stranih filmova u nas često uvoz pornića maskiraju lažnim motivima. Pri tome se najčešće pozivaju na pravo naše publike da bude informirana o najnovijim kretanjima u svjetskoj kinematografiji i na »zrelost« tog istog gledališta, koja joj daje pravo da sve vidi. Najžalosnije je što pri tom obećavaju da će od zarade na pornićima pomoći razvoj domaćeg filma i da će ih, poslije njihove silne »upotrebe«, publika prestati gledati, jer će joj navodno dosaditi.

Jugoslaveni vole gledati pornografske filmove. »Emmanuella«, »Duboko grlo«, »Ekshibicije« i »Hopacupa u krevetu« vidio je, na primjer, svaki treći Beograđanin. Distributeri u tomu imaju pravo. No lažu kada tvrde da će povećanjem nekulture unaprijediti kulturu, jer smo se mi kao društvo opredijelili da širenjem kulture suzbijemo nekulturu. Očito je da iza takva shvaćanja nije briga za kulturni prosperitet, već za bogaćenje.

● *Distributeri su inzistiranjem na uvozu pornića zapravo indirektno tražili legalizaciju filmske pornografije u nas.*

– I među filmskim kritičarima bilo je onih koji su se otvoreno izjasnili u korist pornografije na velikom ekranu. Prvi oblici neposrednog javnog manifestiranja te tedencije očitovali su se u Sisku četvrtog travnja tisuću devetsto sedamdesete godine. Tada je za okruglim stolom, kojeg je tema bila »Seksualnost kao mogućnost za novi humanizam«, jedan kritičar rekao: »Mislim da je sekvenca kupanja u Žilnikovim 'Ranim radovima' prva pornografska sekvenca u jugoslavenskom filmu. Mi svi vidimo kuda treba da krene ovaj naš jugoslavenski film – to je pravac pornografije!«

Zahtjeve za legalizacijom pornografije ne podupiru samo estetska uvjerenja. Objektivno, taj prijedlog sadrži zahtjev da se kad je riječ o tom pitanju, ukine bilo kakva razlika između naše zemlje i kapitalističkih zemalja.

● *Pornografija i politika, prilično čudan spoj?*

– Jest čudan, ali nije nov. Film je oduvijek želio preko seksualnosti doći i do političkih efekata, nastojeći radikalno problematizirati odnos prema erotskom. Objektivna osnova takva postupka proistječe iz toga što je oslobađanje seksualnosti zapravo vid socijalnog oslobađanja čovjeka, kao i što je nesloboda manifestiranja seksualnosti vrlo često samo jedan

Snimio Branislav Juranović

Prof. Milan Ranković

od odraza nepostojanja društvenih sloboda. No to vezivanje pornografskih prizora za neke druge sadržaje dokaz je krize porno-filma, ali i dokaz čovjekove potrebe da rušenje seksualnih tabua učini spektakularnim i pretoči ga u politički protest.

● *Seksualnost se neposredno politizira u onim zemljama u kojima je seksualna revolucija inače postala sredstvom izražavanja težnji političkoj revoluciji. Je li ta ideja s vremenom zahvatila i jugoslavenski film?*

– Taj je trend osobito bio izražen u Pasolinijevim filmovima, a potom i u nekim američkim »Povratak ratnika«. U nas se politiziranje seksualnosti javlja u vrijeme zaoštravanja društveno-političkih proturječnosti koje su, čini mi se, kulminirale u »lipanjskim događajima 1968. godine«. Najizrazitiji su primjer tog stila u našem filmu Žilnikovi »Rani radovi«, premda je njegov pravi začetnik bio Dušan Makavejev.

Prikaz manifestacija erotskog Makavejev vezuje za političke sadržaje ne samo posredno nego i neposredno u scenama »Ljubavnog slučaja....«, kada – dok glavni junaci vode ljubav – montažom ubacuje dokumentarne sekvence kaotičnog kretanja masa iz filma Dzige Vertova. Tako taj režiser politiku i seksualnost vezuje na planu stihijnosti koja nosi čovjeka u nepredvidljivu pravcu. U »Ranim radovima« seksualnost je oblik anarhičnog socijalnog protesta, sloboda očitovanja seksualnosti trebala je u tom filmu biti prikazana kao oblik političkog oslobođenja. Makavejev je poslije nadmašio svog učenika, tretirajući erotsko u »Misteriji organizma« kao atraktivnu ali i neadekvatnu političku metaforu.

● *Slične pokušaje činio je i Miša Radivojević u »Uni«, pa i Emir Kosturica u »Ocu...«?*

– U Radivojevićevu filmu politički odnos između njegovih junaka, zbog slaba scenarija koji je nastao iz odlične knjige Mome Kapora, nije dovoljno produbljen. Na faktografskom planu taj je odnos bio samo lažni alibi za inzistiranje na erotici, koju ja shvaćam uvijek kao pozitivnu seksualnost pojedinaca, i koja je u tom filmu ostala hladna i neuvjerljiva. Genij zvan Kusturica u svojim filmovima seksualnosti daje usputno značenje, mada u suštini ona dobiva psihološke dimenzije i postaje nezamisliv dio filmske cjeline. Bez prizora silovanja u »Dolly Bell« i »Ocu« teško je shvatiti karakter glavnih junaka, njihove traume i komplekse, pa zato i gledalac te scene proživljava iskreno.

● *Nasilje i seks, pa i seks i užas, posljednjih godina postali su, čini mi se, ključna točka američkih i svjetskih filmova. Kad se isprepletanju seksulanosti s nasiljem pristupalo umjetnički, stvorena su filmska remek-djela »Rašomon«, »Djevičanski izvori«, dok je u nekim djelima »Psi od slame«, »Paklena naranča«, seksualno nasilje samo okidač za lavinu svih ostalih vrsta agresije, koje se obično završavaju krvoprolićem. Zašto su filmski svijet, publika i cenzori uvijek bili stroži prema pornografskim elementima negoli prema toj očiglednoj propagandi zločina?*

– To nije slučajno, takva je tolerancija prema nasilju razumljiva, jer su gotovo sva društva u svijetu zapravo dražave organiziranog nasilja i programirane represije. Ubojstvo je sankcionirano u miru, ali je stimulirano u ratu, pa zato ima onih koji smatraju da psihičko privikavanje gledalaca na nasilje može sutradan koristiti baš u ratu. Popularizaciji nasilja objektivno teže sve agresorske snage na svijetu. U imperijalističkim filmovima taj se skriveni državni interes još i mitologizira, idealizira, pa se, na primjer, pogibija neprijateljskog vojnika tretira s manje suosjećanja negoli smrt nekog kukca.

● *Što zapravo može cenzura učiniti i našoj kinematografiji i našim uvoznicima pornografskih i agresivnih filmova?*

– Na našem filmskom tržištu nikad nije bilo potpuno pornografskih filmova, ni iz uvoza, ni u domaćoj proizvodnji. Mi nemamo ni specijalizirane kino-dvorane za njihovo prikazivanje. Ali to znači da nije bilo pokušaja prodora porno-produkcije u naše prostore. Sve šira komercijalizacija filmova donijela nam je pregršt erotskih filmova sumnjiva porijekla, ali nam je i suzila slobode stvaralaštva, podređujući ih novcu, tj. profitu. Političke akcije poduzete početkom osamdesetih godina porazile su liberalističke tendencije i u društvenom i u kulturnom životu, ali nisu podsjekle i njihove korijene, pa se uvoz meke pornografije nastavio.

Na žalost, tom obezvređivanju vlastite filmske produkcije i kulture nismo se suprotstavili na adekvatan način, jer i danas očekujemo od tzv. komisija za davanje odobrenja za javno prikazivanje filmova da se same bave rješavanjem tog problema. No te komisije to ne mogu raditi, jer se njihova prava različito reguliraju i ostvaruju od republike do republike odnosno pokrajine. Te se razlike najdstračnije očituju u tumačenju onoga što je u filmu pornografsko, a što nije. Uvoznici i distributeri su znali iskoristiti tu »svađu u porodici cenzora« pa su uvezli gotovo sve filmove koje su kupili.

● *Očito se cenzurom ne možemo obraniti od filmske pornografije, neukusa. U kojem će se smjeru ubuduće razvijati seksualnost kao element filmske umjetnosti, ali i filmske industrije?*

– Vrijeme filmske atraktivnosti u prikazivanju seksualnog je prošlo. Kamera je uspjela snimiti sve što postoji u seksualnom životu čovjeka. Bila je u ženskim spolnim organima, vidjela je homoseksualne odnose, mazohizam, pa čak je na vrpci zabilježeno i seksualno ubojstvo. S tehnološke je strane ta tema do kraja obrađena. Filmskim stvaraocima jedino preostaje da osvajaju erotske prostore na višem umjetničkom nivou. To je, čini mi se, budućnost seksualne prezentacije na filmu. Mlade su generacije s vremenom postale sve tolerantnije prema nagom tijelu i spolnom činu, njih više ne zanima puko sklikanje spolnih duela, već traže da se erotika sve više obrađuje kao dio ljudske sudbine, kao dio njihove životne priče. To je uostalom i novi izazov za kinematografiju. ●

Marko Lopušina

NEOKONZERVATIVIZAM MLADIH (2)

»Izrazom k u r v a služe se i frajeri i ženske«, objašnjava 18-godišnja učenice bivše Osme beogradske gimnazije. »Tako nazivaju devojke koje s p a v a j u s a s v i m i s v a k i m, one koje nije teško s m u v a t i i u v u ć i u k r e v e t, i one koje t o j a v n o r a d e«.

Ovo objašnjenje može se uzeti kao sažetak brojnih razgovora o seksualnim slobodama koje smo vodili po beogradskim srednjim školama. Etiketa kurve ima i danas, u internoj komunikaciji tinejdžera, jednako disperzivno značenje kao što ga je imala i u patrijarhalnoj tradiciji, mada oni uopšte ne moraju biti svesni svoje pripadnosti toj tradiciji. Jednom istom pežorativnom oznakom spontano se suzbijaju oblici slobodnog seksualnog ponašanja žene, koji ne izrastaju nužno iz istog psihološkog korena. Devojka koja »spava sa svakim« ko joj se sviđa sasvim je drukčijeg psihičkog sastava od one koju nije teško »smotati«, a ni jedna ni druga ne moraju biti sklone da »to rade javno«. Tako patrijarhalna represivnost, koju otvoreno zastupaju pretežno roditelji ili roditelji roditelja današnjih mladih generacija, biva prevedena na jezik moralnog kodeksa vršnjaka, koji nije otvoreno autoritaran ni represivan. Devojka može, dakle, da odbaci shvatanja svojih roditelja kao zastarela, a onda se suočava sa shvatanjima svojih vršnjaka, u kojim nemaju tog napadnog vonja sputane prošlosti, ali ostvaruju isti cilj: da ona nauči da je ž e n s k o, te samim tim za nju ne vrede one slobode koje su normalne i prirodne za njene vršnjake muškog spola. Ona ne

BEZ KRIVICE KRIVA

sme da ima inicijativu u zadovoljavanju svojih seksualnih želja, ona ne sme bez »femkanja« da prihvati inicijativu mladića, i ona mora da skriva od očiju javnosti svoje seksualne kontakte.

NE VALJA BITI NI STIDLJIVA

Ista učenica /smer molekularne biologije/ nastavlja u tom duhu: »Mislim da mladići, naprotiv, d o b i j a j u kad se za njih zna da se mnogo tucaju. Pogotovu u muškom društvu. Ali i devojkama deluju kao š m e k e r i. U fazonu: ako mu sve one nisu odolele, zašto bih ja?«

Na stranu očigledna neravnopravnost kojom je prožeta spontana moralnost mladih, u tom »liberalnom konzervativizmu« ima nečeg što još više otežava položaj žene nego u strogo patrijarhalnom sistemu odnosa. »Ako si žensko i ako se zna da se č e s t o s t i d i š, jednostavno prestanu da te cene.« (Ne cene te kad si slobodna, na cene te kad si stidljiva. Kako naći izlaz iz ove zbunjujuće, neurotizirajuće situacije istovremenog pritiska kontradiktornih zahteva koji se međusobno isključuju?) »I sama pomalo osećam tu frku. Da se to drugačije tretira, ne bi bilo proble-

ma. Ali frka ti je kad znaš da te ljudi nipodaštavaju zbog seksa. Za naš uzrast za slobodu je najvažnije da devojke prestanu da se tretiraju kao seksualni objekti...« (Ima li ova feministička fraza neko stvarno značenje u njenom iskazu?) »Roditelji nisu problem. Sada je važno čuvati za sebe ono što doživiš. Već i samo saznanje da gomila ljudi može da bude uključena, i to bez moje volje, uopšte mi se ne sviđa.«

Odakle toliki strah od »uključivanja« drugih? Iz nekih se odgovora vidi da je ta učenica prilično zatvorena osoba. »Osećam se kao da me nitko ne sputava sa strane – roditelji, okolina. Ali, samu sebe da sputavam. Ne dopuštam sebi da pustim na površinu neka osećanja. Često me grize savest ako nešto nepredviđeno uradim. Retko nailazim na nekoga sa kim bih se odmah tucala. Dosad samo dvaput. Posle sam krivila sebe zbog toga. Ne znam zašto. Kada bih znala zašto se krivim, znala bih kako to da prekinem. Ne znam ni kakav je opšti stav mojih vršnjaka o tim stvarima, na primer u školi. Ljudi se malo druže u školi. Meni najbliži ljudi van škole su OK. Oni su me podržali.«

Ispada na kraju da je strah od uključivanja sebe još važniji nego strah od uključivanja drugih. I da se taj veći strah smiruje upravo – uključivanjem podrške užega kruga prijatelja koji su O.K. (referentna grupa). Libertinski poriv javlja se samo na mah, kao grom iz vedra neba, bez oslonca u sebi, u sopstvenim načelima i vrednostima. Naprotiv, takav se poriv javlja nasuprot ličnim vrednostim stavovima te naknadno izaziva osećanje krivice. Ali ni tu nije priči kraj: osećanje krivice je difuzno i nejasno, jer ni lični stavovi iz kojih proističe i na kojima se zasniva nisu jasno eksplicirani u njenoj svesti. Oni deluju iz prikrajka, iz onog dela nesvesnog ličnog bića koji je usađen u procesu rane socijalizacije u porodici.

Podrška referentne grupe bliskih prijatelja (koji nisu nužno vršnjaci, ali ostaju u granicama tvz. »mlade generacije«) jedini je oslonac slobodarskim seksualnim impulsima, ali nije dovoljno razrađena i usvojena da bi mogla da zameni ranije usvojene represivne stavove. U tom ličnom kontekstu feministička parola o ženi kao seksualnom objektu možda je za ovu devojku početak nekakve nove artikulacije temeljnih vrednosti, koji joj može poslužiti kao orijentir u budućim dilemama između libertinskih činova i represivnih ličnih načela.

NOVI HEDONIZAM

Vršnjakinja ove učenice, s novinarskog smera (iz bivše Pete beogradske), otišla je nešto dalje putem nove artikulacije sopstvenih stavova, što je preko društvene kritičnosti oslobađa osećaja krivice. »Psiha devojaka je uveliko formirana u odnosu prema tome ko je gore, a ko dole« kaže ona. »Žena je ta koja je ispod, žena je ta koja daje, žena je ta koja trpi. Muškarci su za sebe izgradili taj kult donžuanstva. To je muška sujeta. Ženi je mnogo važniji kvalitet, nego kvantitet. Muškarac neće nikad reći: 'Imala me, nego uvek: 'Imao sam je'. A valjalo bi reći: 'Imali smo se'. Ja sam imala njega i on je imao mene. To je moguće. Ali čovek mora mnogo toga u sebi da promeni.«

I ona jeste »mnogo toga« promenila, tako da joj želja za slobodom u seksu nije pusta, neodređena želja koja pluta na površini, bez usidrenosti u dublje lične stavove. Ona ima relativno precizna seksualna opredeljenja koja su povezana u koherentnu celinu.

»Seksualni odnos je obostrano davanje i uzimanje«, kaže ova buduća »stručna saradnica u sredstvima javnog informisanja«. »Meni je važno samo lično zadovoljstvo.« (Budući da ovaj iskaz nije praćen nikakvim ogradama ni kvalifikacijama, može se zaključiti da ona izražava poziciju novog seksualnog hedonizma, koji ne gleda na uživanje u seksu kao na zabranjeno voće, već ga ustoličuje za vrhovnu vrednost nove moralnosti.) »Čovek može da ima manje seksualne avanture koje ne bi morale da ugrožavaju brak ili neku trajniju vezu. To može čak i da bude korisno ako u vezi nešto škripi.« (Odbacuje se romantičarski imperativ vernosti u ljubavi, ali samo u praksi. Kao načelo vernost ostaje na snazi, sa nešto užim značenjem davanja statusa »povlašćenog partnera«. Sofističkim se obrtima onda, u najboljoj tradiciji velikih moralista, seksualna nevera proglašava nečim sporednim, čime nije doveden u pitanje status povlašćenog partnera, ili čak nečim čime se taj status učvršćuje.)

»Ne mislim da je potreban potpuni promiskuitet«, nastavlja ona. »Moja je seksualna sloboda moj lični izbor sa kim ću i kada ću da budem. U tome niko ne može da me spreči niti da mi postavlja bilo kakve uslove. U tome me sputava jedino općenit način života. Sputava me nedostatak prostora. U ovom gradu ne postoji mesto kamo možeš da izađeš i budeš s nekim potpuno sam. Osećam potrebu za osamljivanjem s nekim ljudima. Nije mi dovoljan samo seksualni odnos. Postoji potreba za još nečim – da budem sama s njim, da razgovaramo, pa čak i samo da sedimo i ćutimo.« (I u nje je jaka potreba isključivanja ostalih iz intimnog kontakta s partnerom, ali nije, kao u budućeg »molekularnog biologa«, ispiljena bespomoćno, u obliku straha, već aktivno, kritičkim nezadovoljstvom zbog nepostojanja povoljnih objektivnih uslova za kompletan – oplemenjen, kultiviran – seksualni hedonizam.)

»Inače ne obraćam pažnju na mišljenje drugih«, rezimira ona svoje shvatanje seksualne slobode. »Znači mi to šta o meni misli čovek sa kojim sam bila, kao i moji prijatelji. Ali njihova mišljenja ne utiču toliko na mene. Ako znam da nešto zaista želim, to ću i uraditi. Jedini kriterijum mi je to da li je moja želja dovoljno jaka. Volela bih da živim u društvu gde bih mogla da radim šta hoću, ali ja još uvek ne znam baš tačno šta hoću.«

Njena sumnja u samu sebe spontano izvire iz najbolje hedonističke tradicije da se želje zadovoljavaju i ostavljaju u čoveku slobodan prostor za nove, nepoznate želje. Ona ne gubi energiju na svladavanje unutrašnjih otpora, već je svu podređuje traganju za autentičnom željom. (Zaokupljenost željom obeležava i njen ranije pomenuti odgovor na pitanje o ljubljenju i »hvatanju« na javnom mestima. Njoj je to »normalna pojava«, mada neki ljudi to rade »zato što to rade i drugi«, a ne zato što osećaju stvarnu potrebu. Onome ko ima stvarnu potrebu »nije bitno gde će to biti«. Dakle, nema razloga za odgađanje želje.)

Obe ove devojke čije smo odgovore uporedili osećaju da su slobodne od spoljašnjih zabrana, ali se razlikuje po stepenu slobode od unutrašnjih zabrana. Osamnaestogodišnja učenica sa smera molekularne biologije uspeva ponekad da mrzi svoju spontanu želju, ali zatim ima snažno, ma-

da difuzno, osećanja krivice. Njen je problem u društvenom prostoru nalaženje mere seksualne slobode između krajnosti označenih etiketama »kurva« i »stidljiva seljanka«. Njena vršnjakinja s novinarskog smera nema tih muka, ni na unutrašnjem niti na spoljašnjem planu – njoj je važno samo da joj želja bude dovoljno jaka.

Sasvim se drukčije prema spoljašnjim i unutrašnjim zabranama odnosi jedna 17-godišnja učenica novinarskog smera.

MASKA OMOGUĆUJE SLOBODU

»Iskreno rečeno, za spoljašnji svet sam prilično stroga«, kaže ona. »Pravim se kao da me seks ne interesuje. A za sebe sam vrlo slobodna. Mislim da mi ta maska omogućuje veliku slobodu! Mladići se bolje foliraju, zato što se osećaju, uopšte uzev, sigurniji od devojaka. Ali frajeri možda baš nedostatak prave želje za seksom zamenjuju tim stalnim dokazivanjem da je imaju, da se uvek orni za tucanje. Sasvim je mogućno da mnoge ćutljive devojke samo spolja deluju hladno, a u stvari nisu.« (Projektujući svoj model na okolinu, ova sedamnaestogodišnjakinja vidi i mladiće i devojke kao folirante koji za svoje maske uzimaju one forme ponašanja što su autentične kod suprotnog pola. Ta uprošćena formula verovatno joj prilično pomaže u praksi da ne tumači postupke ljudi samo po njihovom eksplicitnom značenju.)

»Sve što znam o seksu naučila sam iz ličnog iskustva i pomalo sa raznih strana kojima sam stjecanjem okolnosti bila blizu, kao što su knjige, filmovi. Ne kažem da sam te uzore kopirala, ali dovoljno je možda i da ti smo prođu kroz glavu, pa da u odsudnom času stvore kao deo tvog znanja. Inače se trudim da sve što me interesuje istražujem na licu mesta. Nisam sigurna da sam baš nešto naročito novo otkrila. Meni je uglavnom cela ta stvar oko seksa još nova! Uzmimo, na primer, da ništa nisam čitala o klitorisu, niti mi je bilo ko nešto rekao o tome. Sasvim slučajno sam otkrila da postoji i da donosi zadovoljstvo. Retko masturbiram, nije mi neko zezanje. Zasad mi oralni seks u toj zoni mnogo više odgovara. Imala sam samo dva partnera.« (Ona se oseća tako dobro zaštićenom svojom maskom »strogosti« da može sebi da dozvoli vrlo slobodno praktično istraživanje neispitanih predela svoje polnosti. Iako je verovatno po obaveštenosti i iskustvu ispred svojih vršnjakinja, ona ne pokazuje naročito samozadovoljstvo.)

»Ne znam po kojim merilima bi ocenjivala svoju slobodu u seksu, a i ne bi to merila. Meni je to, recimo, zanimljivo i dobro se osećam, ali ne bih se svrstavala u neke kategorije«. (Dosledno svojoj strategiji da se sloboda u seksu može više ostvariti kao unutrašnja, sakrivena, strogo privatna čovekova stvar, ova djevojka odbija da se u stepenu slobode usporedi sa svojom generacijom. Njoj je zanimljivo, njoj je dobro – to je jedino važno. Govor o slobodi nije joj potreban.) Nasuprot njoj, drugi se porede sa vršnjacima, uz dosta kritičnosti, gradeći sopstvenu poziciju u odnosu prema onom što vide oko sebe.

»Uvek sam sebe smatrala slobodnom i prezirala tuđe 'malograđanske predrasude'«, kaže 19-godišnja učenica sa smera sociologije kulture. »Ali, to je uvek bilo na nekom vrlo apstraktnom nivou. Kada god bi u pitanju bila neka konkretna situacija, ja bih postajala – pa ne baš patrijarhalna, ne bih upotrebila tu reč, jer sam zaista alergična na dvostru-

ka mjerila za polove u seksu, i druge slične oblike onoga što ja podrazumevam pod 'patrijarhalnošću' – recimo, konzervativna, možda je to najtačnije. A u pogledu kad je reč o iskustvu, svakako sam manje iskusna od svojih vršnjaka«. (Odbacivanje tradicionalnih moralističkih predrasuda kao nemoralnih stvorilo je u nje utisak o sopstvenoj slobodi kao opredeljenju, ali u praksi je ostala, priznaje sama, konzervativna, dakle uzdržana, neslobodna. Zašto?)

»Smešno izgledaš kao seksualno poluprosvećena omladina – u jednoj još uvek tako snažnoj 'mačo' kulturi – pokušava da izigrava slobodu. Dobije se neka tužna mešavina. Sve u svemu, čini mi se da je neka potpunija sloboda još ograničena na pojedince. Mislim da većina ipak veoma vodi računa o tome 'što će drugi reći'. Ali vrlo mnogo toga zavisi od toga u kakvom se društvu neko kreće. U jednoj istoj generaciji, u nekoj školi, ili naselju, ili gradu, postoje mnoge grupice u kojima vladaju sasvim različiti standardi. Ono što u jednoj smatra nedopustivim, u drugoj je već prevaziđeno. Možda je u nekom društvu nezaobilazno – i za sve bespogovorno, obavezno – da budu 'slobodni'. I onda se neko kome to ni najmanje ne odgovara muči da se tim merilima saobrazi kako ne bi bio ismejan. Izgleda mi da se mnogo češće dešava to nego što ljudi, na osnovu svojih stavova o seksu, biraju i menjaju grupe, mada je i to, naravno, donekle točno. Ali nezavisno od onoga što svaki član u grupu donese, stvori se neko opšte raspoloženje, neki unutargrupni idiom koji posle deluje prilično nasilnički na članove i veoma utiče na formiranje njihovih stavova. To se desilo, na primjer, meni. Naravno, ima i ljudi koji su zaista nezavisni, ne kažem.« (Prinudna sloboda! Sjajan prilog spontanom »novogovoru« od generacije koja je Orvelove osamdeset četvrte imala sedamnaest godina. Upečatljivo svedočenje nekoga ko je ovakvu »masažu« male grupe osetio na sopstvenoj koži. Na žalost, nema i svedočenja o putevima oslobađanja od takve »slobode«, o osvešćivanju »masiranog«, o osamostaljivanju od pritiska vršnjaka.)

OPTEREĆENI MUŠKARCI

Kritičnost jedne od onih devojaka koje sebe smatraju slobodnim uperena je, također, ka svojoj generaciji, ali iz suprotnog polazišta od onog sa koga polazi buduća sociološkinja kulture.

»Nema seksualnih sloboda«, kategorična je 18-godišnja učenica novinarskog smera. »Ljudi uopšte nisu slobodni. Prvenstveno zbog načina vaspitavanja, patrijarhalnog. Ljudi su još opterećeni moralnim normama, pa i mladi«. Ja sam protiv takvih shvatanja. Borim se za svoju slobodu, ne pazim ni na kakva moralna shvatanja. Ali mladi još paze na to. Takvim su vaspitanjem mnogo više opterećeni muškarci. Devojkama je zato mnogo teže. One teško ostvaruju ravnotežu između svoje slobode i statusa koji žele da postignu«. (Zar devojke još postižu status preko muškaraca? Zašto bi inače njima bilo teže zbog toga što su muškarci opterećeniji patrijarhalnim vaspitanjem?)

»Meni nije stalo ni do mišljenja partnera, ni do mišljenja okoline« insistira ova osamnaestogodišnjakinja, »već samo do onog što ja sama mi-

slim o sebi. Važno mi je samo lično zadovoljstvo. Ipak, ne osećam se potpuno slobodnom. Osećam taj nedostatak slobode kod svojih mladića i zbog toga se osećam ugroženom i retko mogu da osetim zadovoljstvo. To se sve oseća u odnosu. Ja lično ne mislim da bi trebalo da postoje neke granice u seksualnoj slobodi«. (Nije, znači, samo status posredi, već i sama sloboda uživanja u seksu. Bar onda kad je za to uživanje neophodno dvoje ljudi različitih spolova.) »I ne trudim se da ostvarim ikakvu ravnotežu između svoje slobode i statusa koji želim da ostvarim. Nije mi stalo do karijere. Ne razmišljam o budućnosti. Radim ono što ja hoću. Živim samo za sada«. Ukidanje vremenske perspektive prema budućnosti oslobađa ovu devojku bar od statusnih ograda seksualnoj slobodi.)

Njeno kritičko promišljanje sveta i vremena u komu živi još je radikalnije: »Potreba za verbalnom komunikacijom u ljudskoj je biti. Postoji i telesna komunikacija koja je nešto sasvim drugo. Ona je mnogo bogatija, ima mnogo manje granica. Dajem primat njoj, ali ne mogu da negiram onu prvu, jer živim u takvom, verbalnom društvu«. (Jesmo verbalno društvo, to se ne može reći.) »Potpuno odbacujem intelekt. U drukčijem društvu, bez verbalne komunikacije, ne bi bilo tereta morala, društvenih normi. Verbalna komunikacija je donela sve ono što ugrožava ljudsku slobodu«.

BEZ SEKSA NEMA ŽIVOTA

Većina srednjoškolaca sa kojima smo razgovarali o seksualnim slobodama ocenjuje sebe slobodnim ili se ograđuje od patrijarhalnih gledanja na seks. Evo nekih ilustracija:

– Puštam mašti na volju! (Učenik Grafičke škole, 18 godina)

– Mogu slobodno da razgovaram o tome, za razliku od nekih kojima je blam da govore o seksu. To je sasvim normalno. Što kaže moj profa: bez seksa nema života. (Učenica Geodetske škole, 15 godina)

– Radim sve što hoću, gdje hoću i s kim hoću. Mogu i da pričam o tome gdje hoću i s kim hoću. (Učenik saobraćajnog smera, 18 godina)

– Slobodan sam zato što mislim da je OK da se tuca ko sa kim hoće. I zato što neću tražiti nevinu žensku za brak. Naravno, ako se budem ženio. (Učenik novinarskog smera, 18 godina)

– Slobodnih sam shvatanja, čak mnogo više od ostalih ljudi. Razgovor o seksu ne smatram tabuom, čak volim o tome da razgovaram. Za

mene je seks zadovoljstvo, vid zabave. Nikad ga ne vezujem za ljubav. (Budući novinar, 4. godina Pete beogradske, 18 godina)

– Ako sam s nekim koga volim, zašto bi me bilo šta sputavalo? Seks je međusobno usklađivanje. Ja smatram da sam u odnosu sa dečkom sasvim slobodna. Sve što mislim, sve što osećam ja pokazujem. Ta moja sloboda nikad i ničim se ne može ograničiti. (Buduća novinarka, 4. godina Pete beogradske, 18 godina)

Sloboda mašte, sloboda govora, sloboda akcije – to je »sveto trojstvo« na barjaku seksualne emancipacije mladih. Bez ikakvih ograničenja! (Vratićemo se još na unutrašnja ograničenja ove struje seksualnog libertinstva, koja je tako popularna danas među budućim intelektualcima.)

Neki od pripadnika radikalnog »tvrdog jezgra« pokreta za permanentnu seksualnu revoluciju osjećaju potrebu da se osvrnu iza sebe, na ono »starog« koje smatraju srušenim i prevaziđenim, učvršćujući tako novo (»tekovine revolucije«) izgrađeno na ruševinama starog. Osamnaestogodišnja učenica 4. godine biološkog smera Osme beogradske kaže: »Ima nekih zabluda. Zabluda, jer mi govore kako treba.« (Svaka normativnost u seksu = zabluda!) »A ja sve više postajem svoj čovek i nema više okvira kako što treba da bude, šta je prava ljubav, što je dobar seks. Patrijarhalnost je glupa. Da li ljudi koji su patrijarhalni kažu da imaju prepreke i smetnje? Ako im je teško, neka kažu! Ako ne, znači da im je odlično. Ne znam da li sam slobodna, ali mislim da sam u pravu. Za sebe sam dokazala. Drugo me se ne tiče.« (Njoj ne smetaju određene patrijarhalne norme, nego prihvatanje bilo kakvih normi kojim se odlikuju patrijarhalni. Prihvatanje bilo kakvih obzira koji nisu obziri prema sebi.)

Njen drug iz razreda se ne zadovoljava odbacivanjem patrijarhalnog opredeljenja kao »glupog«. On se upušta u detaljnije objašnjenje psihološke podloge tog »prevaziđenog« gledanja na seks. »Mislim da uopšte nisam patrijarhalan«, kaže on. »To tvrdim jer sam spreman na sve inovacije, u svakom trenutku. Mislim na različite seksualne tehnike. Inače smatram samo pitanjem vremena kada će patrijarhalni odnosi sasvim iščeznuti.« (Revolucionarni optimizam oblikuje, kao što vidimo, i seksualne revolucionare.) »Nikad nisam imao posla sa patrijarhalnim devojkama.« (Znači li to da su devojke označene kao nosioci patrijarhalnosti u današnjoj generaciji mladih?) »Patrijarhalnost prema seksu postoji samo u ljudi koji mu prilaze sa nedovoljnom željom, sa neformiranom željom. Patrijarhalnost je potisnuti stid. U pravom emotivnom odnosu stida ne bi trebalo da bude. A to što je pravi emotivni odnos – može se samo osetiti.« (Jednoj normi suprotstavlja se druga, staroj nova. Normi koja prikriva i racionalizuje negativno osećanje stida suprotstavlja se norma koja ustoličuje pravo na slobodu eksperimentisanje zasnovano na pozitivnom osećanju potrebe za novim.)

»To sa tim patrijarhalnim shvatanjima iz dana u dan ima sve manje smisla«, kaže 17-godišnji učenik metaloprerađivačkog smera. »Devojke su nekad počinjale sa intimnim životom, recimo, oko dvadesete. Zamisli danas devojku da do dvadesete ništa...« (Empirijski dokaz da je vreme patrijarhalnosti prošlo.) »Šta ja mislim kad kažem sve ovo? Pa, tako, prvo što ribe ne mogu da mi dođu kući i kad su mi tu matori. Kod nekih to ne može ni da se zamisli. Posle nemam, ne osećam neke stege u tom pogledu. Mislim da radim šta hoću. Ne stidim se da se ljubim na ulici, u kraju gde bi neko od poznanika mogao da me vidi«. (Čovek prakse vidi jasnu vezu između uklanjanja spoljašnjih zabrana i nestanaka unutrašnjih kočnica.)

Jedan osamnaestogodišnji libertin, koji za sebe kaže da je »živi slobodnjak« (smer: prerada kože), sumnja i u samo pitanje o patrijarhalnim shvatanjima: »Koji će ti moj to pitanje? Misliš da će neko patrijarhalan da ti odgovori? Ti si lud! Jedino da čekaš dok trkne do ćaleta, da pita šta da ti kaže...« Da li je baš tako? Jesu li stvarno »izumrli« mladi ljudi koji patrijarhalne norme osjećaju kao svoje?

(Nastavit će se)

Ljuba Stojić

PAPA ROGOZ

Zvonimir Rogoz ili papa Rogoz, kako ga Zagrepčani zovu, danas je nesumnjivo najstariji kazališni i filmski glumac na svijetu, koji se približava svom stotom rođendanu, ali se još ne predaje starosti. Doduše, Papa Rogoz sad zimi rjeđe odlazi navečer u neku od svojih omiljenih kavana, pogotovu kad napada toliko snijega. Nakon prijepodnevne šetnje, u Kranjčevićevoj ulici i oko stadiona »Zagreb«, najradije sjedi kod kuće. Piše pisma, gleda televiziju ili se zabavlja sa svojim živahnim i radoznalim sinčićem Rafaelom. »Ne sliči mi samo tjelesno nego i temperamentno. Pravi je moj nasljednik i jednog će dana zacijelo postati glumac«, kaže tata Rogoz. Njegova mnogo mlađa žena s puno pažnje brine o njemu i Rafaelu, a pomalo obavlja i poslove kućne tajnice.

Da prelistamo malo i Rogozovu biografiju: rođen je 10. listopa-

da 1887. i ove će jeseni proslaviti 99. rođendan. Studirao je glumu kod V. E. Fruhmanna u Beču i kod Đ. Prejca u Zagrebu. Debitirao je u Zagrebu 1909. godine, u Miletićevoj drami »Boleslav«, od 1914. nastupa u kazalištu u Osijeku, a od 1916. u Varaždinu, da bi 1919. prešao u Slovensko narodno gledališče u Ljubljani. Od 1929. je u Narodnom divadlu u Pragu. Tamo je bio vrlo popularan glumac i redatelj, a istakao se režijom dramskih djela jugoslavenskih autora, Krleže, Ogrizovića, Nušića. Glumio je u 25 čehoslovačkih filmova u vrijeme kad je Prag bio jedan od glasovitih centara filmske proizvodnje. Iz tog je razdoblja i njegova uloga u »Ekstazi« redatelja Machatýja, koja je ušla u filmsku povijest kao jedan od prvih umjetnički vrijednih erotskih filmova. Partnerica mu je bila izazovna ljepotica Heddy Lamarr. Ona je na neodoljiv način iskazala svoje draži, ostvarivši za ono vrijeme vrlo smjelu ulogu što je izazvalo i bučne reakcije puritanaca, koji nisu mogli ni zamisliti da se na filmskom ekranu pojavi naga žena, a pri tom još glumi — koitus! Machatý je najprije snimio, 1927. godine, također smjeli film o ljubavi i ljubavnim odnosima, s naslovom »Eroticon«, a poslije velikog uspjeha s njime odlučio se na snimanje »Ekstaze« (1933), otkrivajući u njima talent Heddy Lamarr. Jedan od najvećih autoriteta za povijest svjetskog filma Georges Sadoul napisao je da su oba ova filma »historije preljuba, jedna ironična, a druga tragična. Obje se historije ne svršavaju prvim poljupcem zaljubljenika i obrađene su s mnogo smisla za milje. Scene fizičke ljubavi su smione, ali nisu sablažnjive i prikazane su s mnogo vještine u obradi i fotografiji...«

Papa Rogoz rado pripovijeda o svojim sjećanjima, mladenačkim danima, kad je bio ne samo talentiran i ugledan glumac već i lijep muškarac, koji je volio žene i tražio pustolovine. I u poodmaklim godinama nije postao zarobljenik umora, zaborava i straha od bolesti. I danas rado razgovara o ljubavi, ženama, strasti. Valja reći da su mnogi veliki umjetnici koji su doživjeli duboku strast izražavali poštovanje i odanost ženi, njezinoj ljepoti i strasti, pa ih je to nadahnjivalo da stvore i svoja velika djela. Takav je veliki pisac Alberto Moravia, takav je bio Charlie Chaplin, Picasso, a u nas slikari Stojan Aralica i Mirko Rački, koji su nadahnuto govorili o ženi i slikali njezinu ljepotu. A u televizijskoj seriji o muzičkom geniju Franzu Lisztu, stvaranoj na osnovi autentičnih podataka, vidjeli smo da on ni kao sedamdesetogodišnjak nije bio ravnodušan prema ženama.

● *Pitam Zvonimira Rogoza sjeća li se onih dana kad je snimao svoju ulogu u »Ekstazi«, filmu koji je uzbuđivao naše očeve i djedove.*

— Sjećam se mnogo toga, takav se jedinstven glumački zadatak ne zaboravlja. Bilo je to prije više od pedeset godina, druge su vrijednosti vladale u društvu, drukčiji je bio odnos prema ženi, ljubavi. Činilo se nevjerojatnim da se netko usuđuje snimati film s nagom ženom. Mislim da je to bio prvi takav film, znali smo već da je to nešto avangardno, novo, smjelo...

● *A je li bilo i neugodnosti?*

— Kako da ne. Nisu dopustili da se prikazuje u njemačkim kinima, a ni u Americi, baš zbog te erotike. Bila su to neobična vremena, vladao je neki dvostruki moral. Ljudi bi bili dali sve da vide golu ženu, a istodobno su se, jer su tako bili odgojeni, pribojavali golotinje. I žene su ga smatrale nemoralnim, a mnoge su i te kako zavidjele Heddy, koja je imala prekrasno tijelo i lice, a pogled joj je naprosto rasplamsavao strast.

● *Jesu li neke scene ostale neiskorištene?*

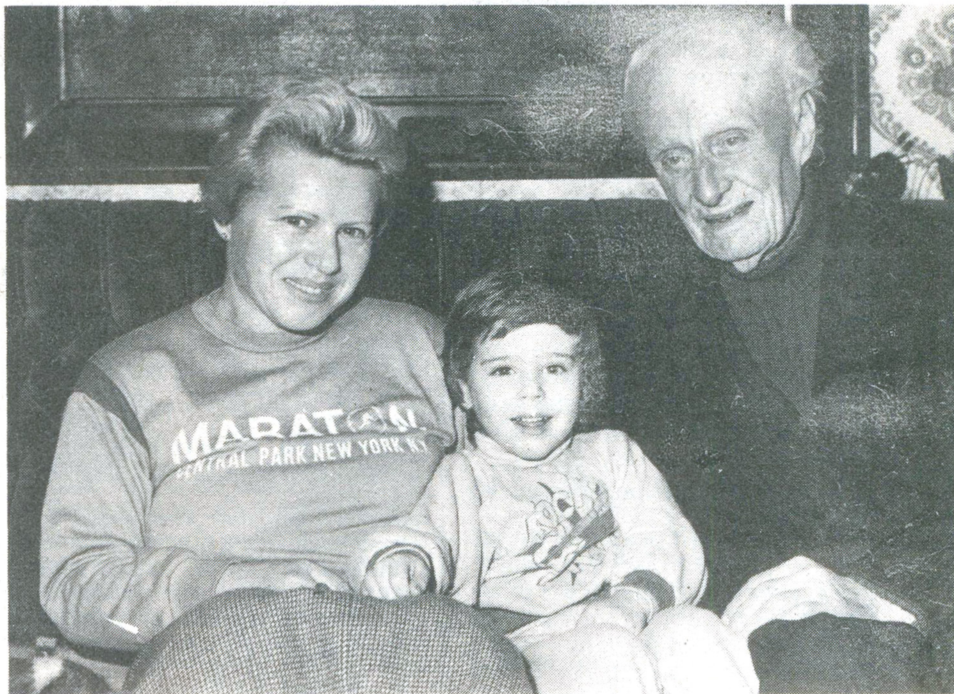
— Jesu, jer se Machatý nije usudio montirati i prekrasne, majstorski snimljene scene s golom Heddy u jezeru, snimane podvodnom kamerom. Da je Machatý ubacio još i te kadrove, teško da bi film igdje bio prikazan...

● *Je li se Heddy Lamarr nećkala pri snimanju tih prizora, kao što se danas neke naše glumice boje svlačenja pred kamerom?*

— Ne, nije se bunila. Znala je što redatelj želi i što treba da glumi. A nije bila sramežljiva, znala je koliko vrijedi...

— ● *Jeste li bili zaljubljeni u Haddy? Sada to smijete reći, to je zaista bilo davno.*

— Ne, nisam bio zaljubljen, nisam ni pomišljao na išta s njom. Gustav Machatý je dvije godine po Čehoslovačkoj tražio djevojku koja će igrati glavnu ulogu u »Ekstazi«. Provjeravao je talenat, glumu i fotogeničnost mnogih ljepotica, a nijedna se od njih nije pojavila u filmu, na platnu. Zapravo, Machatýju su došle na platno, ali to je bila plahta, a ne ekran. I onda su filmski redatelji rado odlazili u krevet sa svojim ljepoticama, i onda je put do uloge vodio preko postelje. Machatý je bio naočit, privlačan muškarac, a u isto vrijeme i veliki erotoman. Ludovao je za ženama i proganjao ih. Bio je nezasitan.

● *Dakle, s Heddy ste samo prijateljevali?*

— Da, bili smo prijatelji. Ja sam imao svoje simpatije, svoje ljubavi. Da je nešto bilo među nama, rekao bih.

● *Mnoge su glumice i glumci u ono vrijeme bili veliki ljubavnici, i ne samo na sceni?*

— Da, ali ono i ovo današnje vrijeme ne mogu se uspoređivati, jer je bilo nezamislivo da se u kazalištu u nekom prizoru pojavi naga žena! Erotike je bilo samo u osobnom životu bila je skrivena, iza zastora, u mašti, u nekim tekstovima koji su se krišom čitali, u pričama što su kolale. Erotika je bila dobro čuvana tajna svakog budoara! Mislim da nema umjetnosti bez erotike, niti će je ikad biti. Samo su je različiti natražnjaci uporno često i krvavo gušili. A ljubav, erotika, strast, pokretači su sve, bez toga nema života!

● *Bili ste vrlo naočiti...*

— Da, i to sam iskorištavao. Bio sam oženjen, ali priznajem, imao sam avanture, zaljubljivao se. Ponavljam, mlad čovjek, a pogotovu umjetnik, ne može bez erotike. Ona je osnova čovjekovih težnji...

● *Ali u ono vrijeme, kad je moral bio dvoličan, lažan, zacijelo nije bilo lako ljubiti?*

— Ne može se to uspoređivati s današnjim vremenom. Danas ljepotice hodaju ulicama i izazivaju, a u ono doba ste se s djevojkom, ljubavnicom, morali sastajati krišom, da vas nitko ne vidi. Nema ničega ljepšeg u životu od ljubavi, ali ona na žalost ne traje dugo. A dok traje, treba je iskoristiti.

● *Jeste li imali pokoju nesretnu ljubav?*

— Imao sam i iskusio i te patnje. U Ljubljani sam bio zaljubljen u prekrasnu mladu djevojku. Otac joj je bio bogati trgovac i nisu je puštali ni trenutka samu. Gledali smo se, željeli jedno drugo očima, izražavali ljubav stiskom ruke, pogledima, ali nikad nisam mogao biti nasamu s njom... Tako je to bilo u vrijeme moje mladosti. Djevojci je uvijek netko bio za petama. Ako ste s njom i zaplesali, čim bi utihnula glazba, evo mame. Na ples nije dolazila sama, kući opet u pratnji. A kakvu sad slobodu imaju djevojke i žene! Idu kamo hoće, kamo god žele... Bile su to muke, jer djevojku nisi mogao ni poljubiti, a kamoli što drugo. Bježali smo od prirode, gušili strast, uništavali se u neostvarenim željama, izgarali, patili. I te svoje strasti mladi je čovjek mogao zadovoljiti samo u bordelu. Jedino tamo, ako nije bio oženjen, mogao je upoznavati ljubavnu strast, tajnu ženina tijela, uživati u tom daru prirode.

● *A ako nije imao hrabrosti da ode u bordel?*

— A znate kako je bilo... Kao i danas: bojažljivi se moraju sami umiriti. Na sreću, priroda ni na to nije zaboravila. No u školi su nam prijetili, opominjali nas da to ne radimo jer to je grijeh, da će nas stići kazna i božja i prirodna. Bilo je profesora koji su tvrdili da zbog samozadovoljavanja đaci umiru, da im se suši kralježnica... Srećom, malo je njih vjerovalo u to. Ja sam sa svojim kolegama odlazio u bordel...

● *Gdje su bili?*

— Na potoku, u Kožarskoj i ispod Krvavog mosta, u Tkalčićevoj. U Tkalčićevoj i danas postoje te kuće, imale su drvene balkone, a u Kožarskoj, odmah preko puta Gipsoteke, sačuvane su dvije zgrade u kojima su bile zagrebačke javne kuće. Mi smo ih zvali burdel...

● *I Krleža je nešto pisao o Tkalčićevoj u »Povratku Filipa Latinovicza«. Kako ste doživjeli taj zagrebački burdel?*

— Bile su tamo zgodne i jedre Mađarice. Kad bi te koja stisnula, osjetio bi pravu žensku o kojoj si samo mogao sanjati. Salon je bio sav u crvenom plišu, s diskretnim svjetlom i glazbom s gramofona. Tu se pričalo, sjedilo, moglo se i popiti, pa i zaplesati.

Ako si htio otići »na broj«, a to znači u sobu, u krevet s nekom Mađaricom, to je stajalo jednu krunu. I nisu se one žurile, tada nije bilo tarife na sat. Mogao si ostati dokle si htio, ali najčešće smo se kad je sve bilo gotovo vraćali u salon. A sutradan smo pričali u povjerenju izmjenjivali iskustva. Nije bilo tada knjiga o seksu, niti doktora koji bi o tome savjetovao, sve si morao sam iskusiti, ili učiti iz priča onih koji su znali nešto više od tebe. Da, prave su bile te Mađarice, znale su mnogo o seksu, a bilo je među njima i ljepotica. Inače su redovito išle na liječnički pregled, na to se pazilo.

● *Kažete da nije bilo knjiga o seksu...*

— Ni govora. U imućnijim kućama našao bi se neki crtež, pokoja knjiga iz Francuske, ali sve se gledalo i čitalo krišom. Danas, kažu, u bordelima svoje goste uzbuđuju i filmovima. A mi smo morali paziti da nas netko od poznatih ne vidi, pa da okolo priča. Seks je onda bio nadasve tajanstven, pravi misterij.

● *Putovali ste svijetom, sretali mnoge lijepe žene. Je li ih bilo teško osvojiti?*

— Do lijepe žene mogli su doći samo oni koji su imali mnogo novca. U tim visokim bogataškim krugovima uvijek je bilo žena koje su se prodavale, ali koje su bile kudikamo skuplje nego mađarice iz Tkalčićeve i Kožarske ulice.

Mlad ali siromašan čovjek teško je mogao zadovoljiti svoju strast, osim ako je posebne sreće. A nije se mogao ni oženiti, jer nije imao peneze, a bez peneza ti nije vrijedilo i da si bio lijep kao Amor...

● *Čega se rado sjećate iz tih dana kad je seks bio pod krinkom?*

— Ugovarao sam tobože slučajne sastanke u Tuškancu i na Sofijinom putu, ali teško je bilo nagovoriti djevojku i njezinu pratilju da skrenu tim stazama. Tuškanac i Sofijin put bili su daleko od znatiželjnih pogleda, ali uvijek vas je netko mogao iznenaditi. Policije nije bilo preko dana, mogao bi pokušati na nekoj klupi ukrasti poljubac, ali to je bilo gotovo neizvedivo. Noću nisam odlazio u park, jer su se onda djevojke još bojale vještica i vampira...

● *Papa Rogoz, što ste posebno cijenili u žena, osim ljepote?*

— Svakako seks, temperament... Prava žena ima neki svoj žar, neku žeravicu u očima, to muškarac osjeti, zna. A mi smo Jugoslaveni u seksu prilično temperamentni.

● *Čak se govori da smo na vrhu evropske seks-liste?*

— Znam te priče o Dalmatincima. Možda je sada drukčije, ali prije pedesetak godina, i više, pjevali su oni mladim turistkinjama pod prozorima, no bez velikog uspjeha, jer djevojke ili žene nisu izlazile kao sada.

● *Žene su i onda vodile računa o kozmetici...*

— A, to vam nije bilo kao danas, koliko toga ima sada za žene, i ne samo za njih, nego i za muškarce. Ali muškarci su danas i vrlo feminizirani.

● *U Zagrebu je uvijek bilo i homoseksualaca, posebno među umjetnicima, glumcima?*

— Da, bilo ih je u velikom kazalištu. Pa čujte, nije to ništa nova. Toga je bilo još u doba starih Grka. Govorilo se o njima, teško mi je neke imenovati. Oni su se krili, ali znate kako je, sve se tajne saznaju, kao u onoj priči o caru Trajanu.

● *Što mislite, što vam je najviše pomoglo da očuvate zdravlje, dobru kondiciju, da je imate uvijek dovoljno i za žene?*

— Pa prije svega ne pušim, a i ne pijem alkoholna pića. Pušenje sam ostavio za prvog svjetskog rata, kad sam počeo pjevati u varaždinskom teatru. Njegov šef Andra Mitrović volio je operetu i tako sam i u njima nastupao. Rekao sam onda sebi: pušenje je otrov, skupi otrov, čemu novac bacati u dim — i prestao sam.

● *Vi ste vegetarijanac?*

— Nisam vegetarijanac, volim ja sve. Onaj koji voli žene treba da jede sve što mu prija.

● *Ipak, imate neku »tajnu«, savjet za dobru kondiciju?*

— Kažem vam, pušenje uništava. A treba i šetati!

● *Je li i prije bilo impotentnih muškaraca?*

— Bilo ih je, takvih ima uvijek, i vrlo su nesretni. Pate. Trče liječniku, traže savjete, lijekove, ali im nitko ne može pomoći. Kad ona stvar prestane raditi, gotovo je, nema lijeka. Mislim da prostatu treba neprestano zapošljavati, ona se ne smije ulijeniti, jer se tada razboli. Kad se čovjek približi starijim godinama, obično prestane sa seksom. A to ne valja. Seksom se čovjek mora neprestano baviti.

● *Seks ne voli ni brige, probleme...*

— Znam ja to. Zato čovjek mora biti malo i lakouman, ne smije uzimati sve k srcu. Tko hoće uživati u seksu, ne smije biti pedant. Treba voljeti radosti života, a tu je na prvom mjestu radost koju pruža seks. Ali moraš uvijek biti u formi, održavati je, kao sportaši. Jer ako popusti forma, ukočiš se i sa seksom je gotovo. Vježbati, neprestano vježbati, eto, to je i pravilo za seks. Mladi to moraju dobro zapamtiti.

● *Pričajte nam još malo o svojim praškim pustolovinama!*

— Kad sam bio u Pragu, lako je bilo sa ženama. Koju god sam želio, dobio sam je. Najteže je bilo otarasiti ih se poslije...

● *A i trošili ste mnogo na njih?*

— Jesam, bio sam kavalir. Ali Čehinje su emancipirane, samostalne, nisu voljele da im muškarac plaća račun u kavani. Sjećam se i oglasa u kojima su žene tražile poznanstvo, partnera za izlete, društvo, s napomenom: svatko plaća za sebe!

● *O Čehinjama se priča sve najljepše...*

— One su divne, pametne, obrazovane žene.Takve su bile već u godinama prije rata, kad se o Šveđankama ništa nije znalo kao ženama modernih shvaćanja. Čehinje su bile glavne. A možda i Česi nisu tako temperamentni, pa je i to razlog što su im žene slobodnije, a muškarci hladniji. A što idete dalje na jug, žene sve hladnije, a muškarci temperamentniji...

● *Zagreb je danas pun emancipiranih, samostalnih, šarmantnih žena...*

— Ne znam, nisam se uvjerio, ali čujem sve najbolje o njima. Živio sam dugo u Ljubljani pa mogu reći da su Slovenke mnogo samostalnije od ostalih naših žena...

● *Veliki pisci pisali su i o ženi, seksu. Kojega pisca posebno volite?*

— Pa Shakespearea, on je rekao toliko mudrih istina o ženama! I sve je aktualno i danas. Na primjer, Hamlet kaže Ofeliji: u sceni kad govori o glumcima. Dođite na pozornicu da metnem glavu među vaše noge!

Priča mi papa Rogoz da će na jesen u Engleskoj tiskati njegove memoare, a priprema se i igrati film o njemu, njegovoj glumačkoj karijeri.

— Radujem se izlasku memoara... U njima sam ispričao mnogo toga što mlade generacije ne znaju. Svako iskustvo može biti korisno, može pomoći mladim ljudima da nešto u životu brže i bolje shvate.

● *I što savjetujete mladima?*

— Najprije karijera, a tek onda mogu misliti na ženidbu. Prerana ženidba nije dobra, to se obično loše završi. Žena je skupa igračka, za nju treba novca. A uvijek prve svađe u obitelji počinju zbog novca. Mlad čovjek može misliti na brak tek kad ima stalne prihode. A vidite, opet je došlo vrijeme skupoće. Sjećam se vremena cara Franje Josipa, i onda su ljudi kukali zbog skupoće i poreza, tako je bilo i u staroj Jugoslaviji, o tomu sam slušao i u Češkoj, a evo i danas... Zato se na to ne treba osvrtati. Ima ljudi koji uvijek kukaju, a ima i onih koji se raduju životu. Ja spadam u te druge. Novac nije sve. Ja sam od novca više volio žene. I ne kajem se, naživio sam se i nauživao. ●

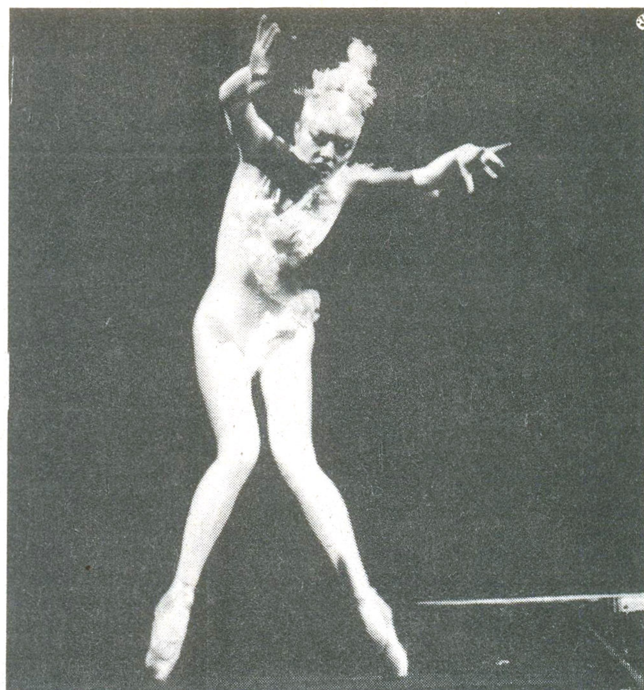
Bora Đorđević

Snimio Željko Puhovski

GLUMICE

VRLO SAM STIDLJIVA

Čudna je Tanja Bošković. Lijepa i atraktivna, agresivna i suptilna, mazna i stidljiva, darovita i osporavana, hvaljena i ogovarana... Oko njenog imena uvijek se raspredaju neke priče, katkad i pikantne, priče koje golicaju radoznalost i često su neprovjerene. Koji je đavo njoj ili u ljudima da se tako lako prelazi preko njenog glumačkog, pjevačkog, plesačkog talenta i da se tako lako zanemaruje njen umjetnički rad u kazalištu, —a filmu, televiziji, a samo se priča o Tanji koja je izazovna, koja nije štedljiva u pokazivanju svojih tjelesnih draži! Kao da nitko ne može zaboraviti golu Tanju iz »Okupacije u 26 slika« Lordana Zafranovića...

— Davno bilo, ne vratilo se! Žao mi je što ljudi često zanemaruju da sam ja glumica i da je sve što radim, vezano uz moj posao, nešto drugo, da to nisam ja. Moja Pina u »Okupaciji« je kurva. Poistovjetiti me s njom besmisleno je i glupo. Pinu nisam mogla odigrati sa deset velova, s vrećom preko tijela i glave. Ako igram lopova, ljudi nikad neće pomisliti da sam i sama lopov, ali ako igram kurvu, onda sam za njih kurva. Jeste li gledali američki film »Povratak ratnika« ? Scenu kad Jane Fonda i Voight vode ljubav smatram glumačkim savršenstvom. Bojim se da su ljudi koji mene poistovjećuju s Pinom, povjerovali da je to dvoje glumaca stvarno vodilo ljubav. A možda se nitko od njih nije pitao je li to istinito ili samo gluma.

● *Nisu samo ti ljudi posrijedi. svaki novinski tekst o vama zakićen je nekom vašom slobodnijom fotografijom.*

— U većini intervjua predstavljena sam onakvom kakva nisam. Lani sam primila poziv da sudjelujem u nekoj emisiji o erotici na našem filmu. Pobogu, ljudi, što ja to znam više o erotici od nekog drugog!

● *Što nagoni ljude da vas prikazuju onako kako vas zamišlja-ju?*

— Odgovor ne znam. Iza sebe imam jedanaest filmova. U »Okupaciji« sam se svukla zato jer je to zahtijevala uloga koju sam igrala, u »Balkan-expressu« sam se ljubila s Radkom Poličem, u »Sablazni« sam prvi put odigrala ljubavnu scenu... Sve ostalo bilo je »normalno«. Iza sebe imam deset godina glumačkog staža, pozamašan repertoar u matičnom kazalištu, gostujem u »Ateljeu 212«... Vrlo sam zaposlena. Igram mnogo, radim po dvanaest sati na dan i osjećam se dobro. Radim ono za što sam se školovala, a to podrazumijeva i svlačenje i oblačenje. Dugo mi je trebalo da dođem do te »filozofije«. Odrasla sam u izuzetno patrijarhalnoj obitelji, u malom mjestu. Otac mi je dugo bio direktor gimnazije u Aranđelovcu i bio je prilično strog, u odgajanju i učenika i svoje djece. Meni kao glumici bilo je važno što sam uspjela obuzdati osobni stid, a potom onaj glumački u prizorima koji su zahtijevali od mene više nego što je uobičajeno. Sve ono što moram uraditi sa sobom da bih odigrala konja ili čaplju, (riječ je o dvjema ulogama iz Tanjinà repertoara), to isto moram učiniti i kada treba da odigram neku slobodniju scenu. Bilo je neophodno da pobijedim fiziološku ženu i da se naučim služiti svojim tijelom kao glumačkim sredstvom. Uostalom, sve se to previše mistificira. Od mene, su naravno uz moju svesrdnu pomoć, stvorili nešto protiv čega se ja još i sad borim. Sve to ne držim značajnim, mislim na te tako često spominjane scene. Sve to smatram ispitivanjem vlastite moći, moći svoga tijela. Sad znam da od svoga tijela mogu napraviti sve. Ne opterećujem se razmišljanjem kako me tko doživljava. U godinama sam kad me više ništa ne može potresti. U trideset drugoj godini — eto, na krijem svoju dob — popela sam se na vrhove prstiju, obula plesne papučice i zaplesala. Nikad prije nisam plesala balet. Velika je to muka, ali muka u kojoj se uživa. Volim svoje puknute plikove na nogama. Katkad ne mogu zagrijati nožne mišiće, tijelo mi se očajnički ne da, ali ja ga i dalje lomim. Uživam u toj borbi. Da ne uživam, sve to što činim sa sobom bilo bi samoubojstvo. Sa svake predstave izlazim dva kilograma lakša. Publika misli da je to što mi glumci činimo vrlo lako. Neka vjeruju u to. Mogu samo reći da imam sreću što radim ono što volim.

● *Za vas kažu da ste jedna od naših najljepših glumica. Koliko vam je izgled pomogao u vašem poslu?*

— Uistinu mislite da sam lijepa? Svoju vanjštinu ne doživljavam kao neku ljepotu. Takva sam kakva sam. Ima dana kad mislim da uopće nisam lijepa, a

kadkad sam samozadovoljna svojim izgledom. Eto, danas mislim da sam ružna. Mrzim zimu. Obukla sam sve što sam imala. Ispod ove gomile odjeće ne može se ništa naslutiti. Vide se samo noge, jer ne trpim čizme pa i po najvećoj zimi hodam u cipelama. Ako su moje noge lijepe, onda je to danas jedini dio moje otkrivene ljepote. Šminku ne upotrebljavam danju, kosu sam sakrila ispod marame. Dakle, ništa nisam učinila da bih izazivala posebnu pažnju. Osobno, kao gladalac, volim gledati ljepotu. Mislim da je lijepa Jane Fonda, lijepa mi je čaplja, lijepa mi je Danica Maksimović, lijep mi je sunčani dan. Ljepota je nešto što zrači. Za tu ljepotu se i stvara umjetnost. Ukoliko uspijem za nekoga biti »sunčan dan«, uspijem li zračiti, onda sam i ja ljepota. Ta vrsta ljepote uvijek mi pomaže u ovom poslu. Da sam drugačija, da drukčije izgledam, onda bih nekim drugim sredstvima morala doći do ljepote, i do sebe same. Sjećam se filma »Sav taj džez«, gdje glavna glumica kaže: »Pogledaj moj nos! Nije ravan, i ja zbog toga nikad neću biti zvijezda...« Uvjerena sam da čovjek uvijek može sve napraviti od sebe, bez obzira na svoju vanjštinu, a glumac pogotovu. U jednoj predstavi letim, i to radim tako da i sama vjerujem da letim.

● *Koliko ste ženstveni?*

— Ja sam muška žena, ja sam borac. Imam mušku psihologiju. Dio moje ženstvenosti izgubila sam u borbi za svoje glumačko dostojanstvo. U svom tijelu imam snage za četvoricu. Tip sam lidera, i to muškog. Da me pogrešno ne rezumijete, nikad nisam poželjela biti muškarac, ali imam mušku snagu u borbi sa svakim protivnikom. Privatno živim sama. Dakle, ni u kući ne mogu biti odviše ženstvena. Znam popraviti osigurače za struju, stroj za pranje rublja... Svih ovih godina zaradila sam i bore. Izgledam onako kako sam zaslužila. Ima mnogo ljudi koji redovito dolaze u moje kazalište, na moje predstave. Moram priznati da mi prija ako dolaze radi mene. Dakako, uvjerena sam da dolaze radi mene kao glumice, a ne radi mene kao žene. Mislim da oni ne opažaju moje tijelo, već gledaju ono što ja radim. Uostalom, ovako mršava ne mogu im se ni svidjeti kao žena. Nalikujem na nekakvu motku, a one nisu baš privlačne. Ali umijem odglumiti sve na svijetu, pa i ženu ako treba. Moje tijelo, tijelo žene, moj je instrument.

● *Ne čini li vam se da su i redatelji pridonijeli određenoj slici o vama?*

— To se zove manipulacija. Manipulirano je mnome na najdrskiji i najgori način. Nekad sam to sama dopuštala ljudima, zbog svog neznanja i njihove zle namjere. Za sve to debelo sam platila. Tako se, uostalom, stječe iskustvo. Vjerojatno će mi se to još koji put dogoditi. Tomu će opet biti kriv moj odnos prema poslu, moja privrženost glumi, moje zdušno predavanje umjetnosti. Račun ću opet platiti ja, zato jer sam najviše istaknuta, jer sam glumica.

● *Što će se dogoditi kada mladost i ljepota iščeznu?*

— Ne bojim se godina koje dolaze. To vrijeme i te godine donijet će mi, vjerojatno, baš onu ljepotu za koju se jedino i borim, donijet će mi ljepotu koja zrači iznutra. Vjerujem da će moje tijelo ostati isto. Nikad se neću udebljati. Mrzim debele ljude. Lice će mi imati više lijepih bora, a starjet će i ljudi koji me sad gledaju, koji me sad vole i misle da sam lijepa.

● *Ni trenutka nismo pričale o vama kao ženi privatno.*

— Moj je privatni život samo moj i često ga zovem životom u ilegali. Mislim da nikoga i ne treba da zanima moj privatni život.

Mogu samo reći da sam vrlo sretna žena. Često pomislim da sam sretnija nego što sam zaslužila. Obasuta sam ljubavlju tamo gdje mi je do toga stalo. Obožavano sam dijete, voljena sestra, okružena sam privrženošću muškarca kojega sam odabrala, zapljusnuta sam ljubavlju kolega koje mi nešto znače... Sve je to dovoljno za jedan život. Tu moju sreću dopunjuje i to što radim ono što sam izabrala, čitam ono što hoću, gledam ono što volim... ●

Olga Kurjak Pavičević

PRIJETI LI LEDENO DOBA?

Alarm stiže iz SAD: žene, osobito one na rukovodećim položajima, ali i domaćice i namještenice, upozoravaju na pad spolnih želja. Kako se to dogodilo? Odgovaraju stručnjaci i iznose rezultate najnovijih istraživanja

Prvi savjet: »Ako već trčite prema krevetu sijući naokolo odjevne predmete onako kako ih svlačite, ipak zastanite toliko, da biste zapalili dvije-tri svijeće koje će stvoriti atmosferu pogodnu za zavođenje. Svijeće su vrlo važne...« Drugi savjet: »Pripremite (prije odlaska u krevet) sjedeljku s kušanjem vina. Ako je vaš odabranik trezvenjak ili trenutno na dijeti, pokušajte s mineralnom vodom egzotična ukusa. Boca ledene gazirane vode posebno je piće, jeftino i lišeno kalorija, a može djelovati kao vrlo uspješan afrodizijak...« Treći savjet, vrlo važan: za večericu »tête à tête«... »upotrebljavajte krhke čaše i tanjure od tanka porculana. U sebi imaju nešto »žensko« što muškarci smatraju zavodljivim pri dodiru. Kažu da ih čine svjesnim njihove muževnosti.«

Kome uopće mogu poslužiti svi ti mamci i čitav erotički bonton iz knjige »Kako zavesti muškarca« Alexandre Penney? Nekomu su, očito, vrlo vrijedni, s obzirom na to da se knjižuljak mjesecima zadržavao na top-listi američkih bestselera, a u Italiji je stigao već do četvrtog izdanja. Pa ipak, najnovija sociološka i seksološka istraživanja kažu da je preostalo malo žena koje bi željele inscenirati slične ceremonije, a još manje onih koje bi poželjele naučiti »tajne gejša« zato da bi preobrazile partnera u orgazmični vatromet. Seks u krizi, pad požude? Možda. Sigurno je da se ponovo počinje govoriti o »Čednosti«, i to o nekoj osobitoj »povremenoj« čednosti, ni represivnoj, ni moralističkoj, ni ideologiziranoj, koja nema ništa zajedničko s pokretom »nove čednosti«, rasprostranjenim u SAD početkom 80-ih godina kao reakcija na ekscesivnu slobodu ponašanja i običaja, a koji je bila potakla stanovita gospođa Brown, pomalo bigotna spisateljica. Također nema ništa zajedničko ni s tzv. »sportskim puritanstvom«, nazivanim također »deprivation chic« (chic-lišavanjem), koji danas hara Kalifornijom, prije svega kao barijera protiv nastupanja side, a koji je proizveo čak »S. A. A.«: riječ je o skupinama koje poput društava za liječenje alkoholičara okupljaju muškarce i žene navikle na česte promijene partnera, a koji se žele osloboditi pomame za seksom.

Čestitost,dakle, koju treba ispitati. Neki su već učinili prve korake. Najautoritativnija studija u tom smislu stiže iz Instituta »Mastera and Johnson«, vrha američke seksologije od kraja 50-ih godina. Istraživanja je proveo Constance Avery-Clark, uz pomoć klinike pridružene Institutu, a rezultati su predočeni na nedavnome skupu Udruženja seksualnih savjetnika i terapeuta u Chicagu. Istraživanje, provedeno na 218 parova između 1979. i 1985, uvodi kategorizaciju prema zaposlenju žene i položaju koji ona na poslu zauzima: 38 posto je klasificirano kao »žene od karijere«, (podrazumijevajući pod tim terminom posao s mogućnošću napredovanja u službi), 27 posto kao »namještenice« (statičan posao), 59 posto kao »nezaposlene« (koje nikad nisu radile izvan kuće). Prvi značajan podatak: broj »karijeristkinja« koje navode trajno potiskivanje spolne želje (a da ono nije povezano s organskim faktorima) dvostruko je veći (22 posto), u usporedbi s obje druge skupine (11 posto). Osim toga, trostruko više žena 15 posto uspješnih na poslu pati od vaginiz-

ma u usporedbi s kućanicama (5 posto), i gotovo pet puta učestalije od običnih službenica (3 posto). No evo i utjehe za karijeristkinje: samo manjina među njima (17 posto) ima teškoća anorgazmičke prirode, dok 25 posto domaćica i gotovo 29 posto žena sa statičnim zanimanjem pati do toga poremećaja. Istraživanje razara još jedan ukorijenjeni stereotip: onaj o kastrativnom djelovanju »superžene«. Zapravo tek neznatan broj muževa ženâ od karijere naznačuje vlastite probleme s potencijom, dok je taj postotak viši (i zabrinjava) među muževima ženâ drugih dviju skupina. Samo bizarne kontradikcije ili ipak svodljive na neku logiku? Prema Constanci Avery-Clark znaci su jasni: »Vrlo zaposlene žene često pokazuju mentalne i druge teškoće u prilagođavanju svoga posla i privatnoga života. Malo vremena koje posvećuju spolnome životu, ali ponajviše nedostatna psihička disponiranost, čega je posljedica smanjenje učestalosti spolnih odnosa, mogu objasniti pojavu određenih seksualnih problema. « Da, ali kako objasniti veću lakoću s kojom postižu orgazam u usporedbi s drugim — disponibilnijim kategorijama? Odgovara autorica istraživanja: » U svojoj profesiji, naviknute da vlastite potrebe izražavaju izričito i jasno, te žene lakše komuniciraju i sa svojim partnerom u intimnoj sferi. Oni smatraju da su žene od karijere uzbudljive baš zbog njihove tendencije da preuzmu vodeću ulogu i spolnome životu, tako da se sami ne moraju osjećati posve odgovornima.«

Stanje u kojem se nalaze kućanice otvara pak vrata različitim neurozama ili čemu još gorem — alkoholizmu, na primjer, ili pak drugačijoj »drogi«: grozničavoj potrazi za zagrljajem s prvim koji naiđe, samo zato da bi se takva žena osjetila nečim višim od kućanskog stroja, što i nije najnovije otkriće. Jednako kao što to nije ni činjenica da ženska egzistencija, koja počiva na dva tako različita temelja kao što su uspjeh i obiteljski osjećaj, često traži odviše visoku cijenu. Već su o tomu pisali, osim ostalih, i Betty Friedan (»Druga faza«, 1982) i u Evropi Christian Collange (»Želim se vratiti kući«, 1979). No ovo je zacijelo prvi put da se pokušava istraživati bez mistifikacijâ o »cijeni« i »nagradi«, koje izbor pojedine mogućnosti sa sobom donosi, a u pogledu najintimnijih osjećaja — požude, užitka, potrebe ili odbijanja muškarca. A u Italiji? Ima li fenomena jednakih ili srodnih s američkim, bez obzira na različite kulturne korijene, drugačiju društvenu scenu, obiteljske običaje, koji su — barem u nekim područjima — tradicionalni, kao što je novijeg datuma pojava žena na rukovodećim položajima? Postavili smo takvo pitanje bračnim savjetnicima i terapeutima, znanstvenicima koji se bave položajem žene, a i nekim izravnim protagonisticama. Slika koji smo dobili nije homogena, ali se ipak može pronaći i slijediti Arijadnina nit.

Fausto Manara, predsjednik Talijanskog društva za seksološka istraživanja i odgoj, smatra da je smanjenje želje jedan od najočitijih fenomena u mnogih žena (i muškaraca) danas, koji je teško brojčano izraziti (kvantificirati), jer i nije stvarno patološke naravi, već predstavlja samo općenitu ravnodušnost prema seksu. »Vodi se ljubav samo kad se ne može baviti ničim drugim: dokaz je baby-boom od prošle zime. u doba velikoga snijega. Uzroci? Poruke kolektivnog, no pomalo vulgarnog hedonizma, koji ipak ne upućuje na potrebe za individualizacijom želje. Potom, prenaglaša-

---

— Vjerujem da je svaka osoba, muškarac ili žena, obdarena određenim kvocijentom želje, upravo kao što posjeduje i stanovit kvocijent inteligencije, a to svakako znači da takav kvocijent može uvelike varirati...

To tvrdi Stefania Sandrelli, seks-simbol nove talijanske erotske kinematografije i predmet želja muških gledalaca barem dviju generacija.

● *I kako se vi odnosite prema svojemu kvocijentu želje?*

— Bavim se vrlo zahtjevnim poslom. Često mise događa da na snimanju provedem i po dvanaest sati, bez stanke. Dakako, poslije toga toliko toliko sam umorna da se više i ne sjećam što je uopće seks. Ali poslije se oporavljam, i još kako... Nisam osoba koja bi mogla činiti nasilje nad svojom prirodom.

● *Vaša je priroda dakako sklona neposrednu izražavanju seksualnosti?*

— Recimo da je tako. I moji profesionalni izbori, teme filmova u kojima sam igrala, trajan su dokaz činjenice koju smatram suštinskom — fizičkog susreta s muškarcem. Bez erotizma bolujem. Danas, sa 39 godina, mogu reći da raspolažem vrlo slobodnom i solidnom seksualnošću, a sve to zahvaljujući i filmu.

● *Od sâmih početaka karijere tumačite likove naročite erotičnosti. Ne osjećate li se katkad zbog toga ponešto inhibiranom?*

— Imala sam sreću da vrlo rano i intenzivno doživim svoja prva spolna iskustva. Kada sam snimila svoj prvi film — »Razvod na talijanski način« — imala sam 15 godina, a lik koji sam interpretirala već je bio pomalo dvosmislen: »nastrano nevinašce«. Možda ga i ne bih mogla igrati a da i sâma nisam bila pomalo takva. Ali u erotizmu uvijek ima i nešto tajanstveno: teško je, dakle, potpuno ostvariti spolnost, bez imalo potiskivanja.

● *Preko svoje kćeri Amande danas možete izbliza promatrati i generaciju suvremenih dvadesetogodišnjaka. Smatrate li da se među njima širi ravnodušnost prema seksu?*

— Opazila sam određen pomak. Današnja je mladež izgubila onaj osjećaj neočekivanosti, nagle promjene, koji je bio toliko karakterističan za »ludu zaljubljenost« naše generacije u njihovoj dobi. Odrasliji su i mudriji. Nemam ništa protiv mudrosti, samo ako ona ne gasi strast.

● *Što radite kad poželite nekog muškarca? Uzimate li inicijativu u svoje ruke, ili pak čekate da on učini prvi korak?*

— Ciljam na plijen, očima. Ali potom čekam da se on pokrene. Dade li li se lako uhvatiti, znači da je bilo bolje zapravo u to se i ne upuštati, ali — rijetko izbjegne. Uvezi s tim: nadam se da tema sljedećeg intervjua neće biti »pad muške želje«. To ne bih mogla podnijeti. ●

vanje problema komunikacije: neprekidno doživljavati spolnost kao sredstvo komunikacije, čini je i odviše teškim teretom za pojedine osobe. A neki i gotovo odustaju.«

Sociolog Francesco Alberoni govori o tome s još više gorčine: »Žena se mijenja i okolni svijet ne može voljeti ako on ostaje nepromijenjen. Možda je nekoć plejboj u »jaguaru« bio predmet želje, a danas ga gleda kao kakva insekta. No karijera je nešto novo i za nju toliko očaravajuće da se prema njoj odnosi gotovo religiozno. Postati predsjednicom nekog poduzeća, uzbudljivija je groznica od one izazvane velikom ljubavlju, a podrazumijeva snažnu strast koja biva oduzeta erosu.«

No ima li još onih koji slijede mit o višestrukom i ponovljenom užitku kao magičnome ključu svakoga problema? Postoje li oni koji podržavaju oslobađajući »ševu bez kraja«, koju je učinila slavnom Erica Jong? Postoji li možda Madame Bovary osamdesetih godina koju bi analizirao Wilhelm Reich? »Prisilne kućanice, koje čine većinu, poružnjele od dosadnog i vječno istog posla, prenose u seks sve svoje iznevjerene nade u emancipaciju. Dok druge u suočenju s realnostima svoga zaposlenja i obitelji uglavnom sazrijevaju, one jedino mogu regredirati«, razmišlja književnica Dacia Maraini. Beskorisne su dakle brojke o anđelima ognjišta koji uče vještinu striptiza ne bi li zaveli sanjive muževa, ako se ne pomisli na sve one žene koje otpušta ili odbija tržište rada, te im tako kao jedina mogućnost preostaje da rade u kući. Samo jedan podatak: 1984. godine milijun i 377 tisuća Talijanki tražilo je posao, tj. 17,1 posto aktivnog ženskog stanovništva (dok se istodobno nezaposlenost muškaraca zadržavala pri 6,8 posto). Pretjerana seksualnost oblik je ponašanja siromašnih. Nije bez razloga spolnost u vezi s prehranom: što su ljudi marginaliziraniji, to veću pozornost pridaju hrani«, kaže psiholog dr Erika Kaufmann. »Kućanica nema odnosa s muškarcem u svijetu rada zbog čega teži iskorištavanju i zahtijeva kompenzaciju; tomu on ne odgovara, pa nastaju sukobi. S jezom slušam neprekidno istu listu tih žena koje su opsjednute spolnošću ljubomorom, koje žive za ljubav — ako se taj osjećaj može uopće nazvati ljubavlju, ali ne kao odrasla žena, premda su fizički takve, već kao adolescentkinje. A to je već patologija.«

OD IDUĆEG BROJA MALI OGLASI ZA USAMLJENE VIŠE O TOME NA STRANI 6

Riječ je ipak o kućanicama obrazovanijim i bogatijim, koje mogu sebi dopustiti analizu; tko zna što je s druge strane. »Ali upravo su najgore srednje klase«, potvrđuje Elisabetta Lislie Leonelli, koja, pošto je objavila priručnik o užitku žene »Iznad usana«, upravo dovršava usporedni ogled o užitku muškaraca. »Obično te potištene domaćice imaju jedno ili nijedno dijete, kreću se bescilјno, ne znaju što bi sa sobom.«

Glas u obranu kućanica neočekivano podiže žena koja nije jedna od njih, ali i ne želi platiti cijenu karijere, na primjer Patrizia Cristina, Milanka koja se bavi izdavaštvom i umjetnošću: »Simpatičnije su mi domaćice nego fanatične karijeristkinje; prva bi makar jednom mogla shvatiti, dok je druga izgubljena. Ne sviđa mi se agresivni »jastrebljі« seks na način »Cosmopolitana« — emancipirana krvopija. Ja živim sama, ne želim stalno zaposlenje, kao što ne podnosim ni stalnog pratioca; nastojim sama izabrati i posao i ljubavnika. Ljubav je meni poput hrane: ako mi nude jelo koje ne volim, makar ih pripremio i kuhar svjetskoga glasa, draže mi je gladovanje.«

»Nove kućanice«, kućanice-menedžeri, mnogo manje sklone plaču a znatno poletnije, efikasne ali i hedonistične, čitateljice su »Cosmopolitana«, koje su se — prema riječima urednice Patrizije Pontremoli — »promijenile, te su radoznale u seksu, ali nemaju zahtjeva za višestrukim orgazmom. Imaju manje vremena za vođenje ljubavi, ali više slobode kretanja, i tako susrete doživljavaju kao zabavu, užitak u pojedinostima, ironiju.« Različite su očito žene koje dolaze u savjetovalište radi razgovora ili terapije. Na primjer, u Centru za poručavanje parova, gdje ih psiholog Isa Concato istraži nekoliko stotina godišnje: gotovo sve pacijentice upozoravaju na težinu dvostrukog rada, veliki napor i nikakvu nagradu. Toliko željeni brak ili zajednički život njima je samo izvor frustracije. Nema ravnoteže u spolnosti: partner ili traži odviše ili ih posve zanemaruje. Depresija je odmah iza ugla. »Da bi joj izbjegle«, veli Isa Concato, »potrebno je da se oslobode dvaju velikih mitova: prvog — da je seks uvijek lijep, lak i sretan, i drugog — da je ljubav samo nježnost i trajan dijalog.«

Drugi je mit danas rasprostranjeniji, toliko da ga neočekivano nalazimo i u portretu »superžene« (posuđujemo termin iz knjige »Superžena« Amerikanke Marjorie H. Shaevitz), koji je ocrtao Willy Pasini, profesor na katedri za psihijatriju sveučilišta u Ženevi, gdje rukovodi i odjelom za psihosomatsku ginekologiju i seksologiju. Njegovom ordinacijom prolazi toliko uspješnih četrdesetogodišnjakinja, na vrhuncu karijere, koje njemu nisu doveli funkcionalni problemi, već egzistencijalne tjeskobe. Eto ih, dakle: sposobne, autoritativne, domala su provodile »rukovodilački« stil života i u krevetu, okružene haremom mišićavih mladića — dvojnika Richarda Gerea, sasvim drugačijih od njihove »službene« veze (obično muža očinskoga tipa). Riječ je o muškome modelu jednostavno prebačenom u posve ženski ambijent. I tada? Što se poremetilo u savršenoj slici? Superžena se zasitila »mužjaka-kleenex«, upotrijebi i baci; superžena se želi zaljubiti, no pronalazi da je to teško. Baš tako. Želja za istinskom ljubavlju. Šaputanje i nježnost. Nešto stravično »déjà vu«. Ali to je već »drugi val«, o čemu nas izvještavaju istraživanja s obje strane Oceana, kao što je ono koje je provela Ann Landers, vrlo popularna američka verzija Donne Letizije, koja je otkrila da 72 posto njezinih čitateljica pretpostavlja običnu nježnost vođenju ljubavi. Na početku ljeta veliko istraživanje »Le Nouvel Obsérvateura« potvrdilo je takvu tendenciju. Zapravo samo 13 posto Francuskinja, od onih koje su bile anketirane, na posebno mjesto u bračnoj vezi stavlja seksualni čin; najprije dolaze vjernost, nježnost i udvaranje. Štoviše, na pitanje što ubija ljubav samo je 8 posto anketiranih žena navelo prorjeđivanje ili prestanak seksualnih odnosa.

Pozor, idući bi korak mogao biti povratak djevičanstvu! Već poneke djevojke nastoje oponašati Brooke Shields, koja u svojoj autobiografiji izjavljuje: »S dvadeset sam godina još djevica!«, zaboravljajući pri tome da je s jedanaest bila simbol iskvarene nevinosti u filmu »Pretty Baby«. I ubrzo su je izjavama o vlastitoj čednosti počele oponašati brojne starlete i modeli.

Ostaje ipak sumnja da širenje »novog romantičarstva« odgovara — više no stvarnim potrebama — bijegu

od odnosa međusobne jednakosti, težeg i neudobnijeg od tradicionalnog. Prije svega za muškarca. Književnica i novinarka Anna Del Bo Boffino, koja je nekoliko svojih ogleda posvetila promjenama odnosa unutar para pripovijeda: »Iz desetaka prikupljenih razgovora, proizlazi da se muž profesionalno uspješne žene često nastoji osvetiti u privatnom i intimnom životu pa i u krevetu. U ovoj fazi stvaran je ljubavni odnos između muškarca i žene nemoguć. Ali nešto će se promijeniti.

Očekuju neku promjenu i mnoge od 130 žena-rukovodilaca u devet talijanskih gradova, sve u dobi između 30 i 40 godina, a koje su odgovorile na anketu istraživačkog odjela McEriksssona, provedenu na zahtjev Udruženja »Žene i karijera«. Rezultati, premda nisu objavljivani, prvi put oslikavaju profesionalni profil talijanske žene-rukovodioca, ali bilježe i to da polovica anketiranih definira vlastitog partnera još i sad, kao »protivnog njihovoj karijeri«, dok bi one željele da bude (redom): »zreo, snažan, inteligentan, tolerantan, pun razumijevanja«, i naposljetku, da se ne protivi njihovoj karijeri.

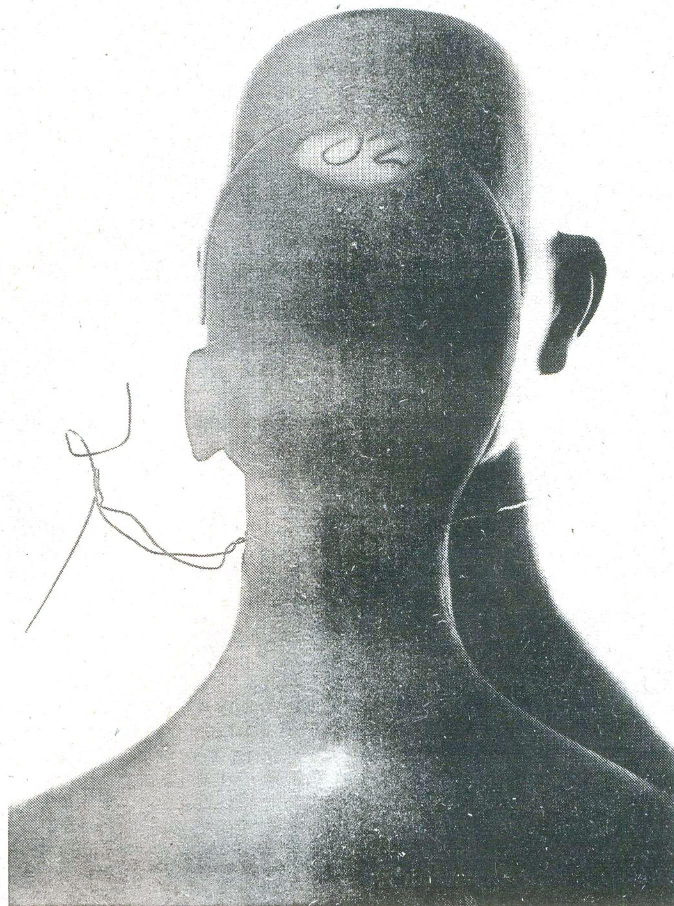
Ali gdje pronaći tu vrstu supermena uravnoteženosti i moralne čvrstine? Osim toga ne bi trebalo biti ni odviše mlad (»zaboga, pa ne želimo se igrati majki neurotičnih dječaka«), pa čak ni vršnjak koji bi se hvatao ukoštac s istim preprekama u usponu karijere. Ne preostaje drugo no da to budu pedesetogodišnjak, koji je već svoje postigao, te je opušten, pa čak ponekad »i navija za tebe«.

Malo se ipak kaže o tomu kakav bi superman trebao da bude u krevetu, naravno kao muž superžene. Pretpostavlja se: muževan, no strpljiv, ne toliko »love-machine« da bi ignorirao partneričin zamor. »Nismo frigidne, ne mijenjamo spol«, tvrdi Federica Olivers, predsjednica Udruženja »Žena i karijera«. »Vodimo ljubav rjeđe, no prošlo je vrijeme kad su se zagrljaji prebrojavali, a mi možemo biti kreativnije i intenzivnije ljubavnice od bilo kojih drugih. Žena od karijere može postati vatromet ljubavnih strasti jer je u svojoj nutrini bogata, puna emotivnih poticaja. No događa se da ponekih večeri budemo toliko umorne da ne možemo poduzeti nikakvu inicijativu, pa čak ni reći »da«.

Sve u svemu, od zagrljaja mjesečarke, lišenog patosa koliko i mašte, tek toliko da bi se ispunila bračna dužnost, bolji je poljubac za laku noć. A muškarcu koji se stoljećima naučio služiti seksom po vlastitom hiru, neće ostati drugo nego da iskoristi drevne ženske alternative: da se okrene na drugu stranu skrivajući suze, ili da pokuša zavođenje po svaku cijenu, pa makar morao iz kupaonice izaći odjeven samo u mirisne daške toaletne vodice Sauvage, Manhattan ili Wall Street. ●

Preveo Boris B. Horvat

SIGURAN SEKS SAMO PUSTA ŽELJA?

Zašto ugroženi zarazom ne mijenjaju svoje seksualno ponašanje?

Kako je teško biti dorastao određenim ponašanjima! Da bismo zadovoljili samo svakodnevne potrebe i odgovorili zahtjevima svakidašnjice, moramo osim ostaloga činiti mnogo toga što je besmisleno, pa čak opasno: pušiti cigarete, provlačiti se kroz gradsku prašumu, prebrzo voziti novi automobil.

Popis psihičkih opterećenja je podugačak, a cvatuća potrošačka industrija pripomaže raznovrsnim poticajima. Ozbiljano se počinje razmišljati tek kad je zdravlje, na primjer pušenjem, uvelike ugroženo, a posljedice su tek polovično shvaćene, jer prednosti nepušenja jednostavno nisu predočene.

Kad je riječ o sidi, treba prije svega, da bi se izbjegla opasnost od pandemije (zaraze koja zahvaća cijelu zemlju), svim homoseksualnim građanima predočiti zastrašujuće primjere, kako bi ih se navelo na monogamnost, a ako to nije moguće, bar na to da se što manje upuštaju u riskantne seksualne veze. Uz to će se zdravstvene ustanove pobrinuti ako moralni apeli ne budu dovoljni, da se poduzmu potrebne mjere u skladu sa zako-

nom o epidemijama (obavezo poimenično prijavljivanje itd.). Očito je da ova strategija suzbijanja zaraze za neke neće biti djelotvorna, mnogi će usprkos svim upozorenjima zadržati svoje seksualno ponašanje.

U terepiji i kriminologiji takvih ponašanja mogu se utvrditi najmanje tri skupine.

Prvoj pripadaju homoseksualni i biseksualni muškarci koji su većinom produktivno-poslovno sposobni i uspješni te ne žele prihvatiti neke teže ustupke. Oni obično žive u čvrstim odnosima, smatraju se dovoljno opterećenim životom, u kojem imaju niz važnih dužnosti, a za svladavanje tih obaveza od njih se zahtijeva velika samokontrola. Iako bi oni vrlo rado bili veseli, njihov je život siv i tužan. Upravo za vrijeme najtežeg rada u njih se pojavljuje težnja za zaustavljanjem tempa, a i neki osjećaj praznine koji dovodi do želje da se dogodi nešto posebno. Tako se između dva radna dana prepuštaju homoseksualnoj subkulturi, nadajući se da će tamo sresti princa iz bajke, mladog heroja u čijoj će se erotikom nabijenoj blizini sve izmijeniti. Ako ga ne nađu onda u polumraku uzimaju onoga tko se doima privlačniji od njih, pa se prepuštaju zajedničkom uživanju.

Njihove biografije govore o tomu da su iskustva stečena s društvenim institucijama, na primjer u odgoju koji je usmjeravao prema heteroseksualnosti u obitelji, prema postizanju uspjeha u školi i na poslu, bila je tako gorka da društveno produktivno mogu djelovati samo ako povremeno uklone te naučene stege i potraže zadovoljstvo u anonimnom promiskuitetu.

Dok pripadnici te skupine u tomu traže ravnotežu za cijenu koju su morali platiti za odgoj i sazrijevanje te tako osvježavaju svoj život tražeći potvrdu svog identiteta, druga skupina unaprijed usmjerava svoje osobne teškoće na seksualnost i u njoj ih razrješava.

Predstavnika te grupe ima među homoseksualcima i heteroseksualcima. Iako njihova sklonost seksu ima nečeg umjetničkog, u njihovu svakodnevnom ponašanju nedostaje draž boemskog života. Naprotiv, prije bi se reklo da žive životom »sivih miševa«, često u trajnom partnerstvu. Oni svoj lik u svakodnevnom životu smatraju razorenim te se osjećaju prisiljenim da se navečer preodjenu i postanu netko drugi, da posjete neka mjesta heteroseksualne i homoseksualne subkulture gdje se u sadomazohističkim inscenacijama mogu tako reći obnoviti. Njihova je »umjetnost« u tomu što uspijevaju ostvariti neku erotsku fantaziju u kojoj svoje destruktivne impulse spajaju sa seksualnim zadovoljstvom, kako bi ih otklonili ili bar otupili. I kad idući dan zazvoni budilica, pada zastor na tom teatru, a oni opet mogu opstati u realnom dezintegriranom svijetu sve dok opet postane neizdržljivo.

Psihoanalitičar i slikar Fritz Morgenthaler to je seksualiziranje usporedio sa zubnom plombom koja pokriva rano nastala oštećenja: to je popunjavanje i začepljivanje pukotine u ličnosti, da bi se ona mogla dalje neometano razvijati i diferencirati. Mehanizam tog seksualiziranja počiva na otkrivanju genitalija kod mališana ograničene samosvijesti. On ih zapaža i u najbližoj okolini i zaključuje da može sebi osigurati intenzivan život. Odrasli se još smatraju dijelom većeg mehanizma. Za zadovoljavanje želja koje se javljaju iz oštećenih osjećaja nisu dovoljni ni televizija, ni mašta, ni snovi, oni moraju učiniti nešto realno, a to doživljavaju na mjestima određenim za to, naoružano oružjem ili bičem, kažnjavaju se ili se daju kažnjavati u obredu kojim neće dopustiti da se izraze rušilački impulsi.

Te su osobe preopterećene destruktivnošću poput pokvarenoga zuba koji je prekriven plombom, oni je osjećaju kao nešto strano, često kao bolesno, čega njihova spoznaja nije svjesna no ipak ovise o svojoj društvenoj ličnosti, preko koje žele sudjelovati u stvarnosti. Oni će se čak suglasiti s moralnim apelima da se odreknu seksualne navike, u smislu neke apstraktne želje koja se ne odnosi na njih, no taj moralni kažiprst prije će ih usmjeriti pojačanju nego sprečavanju inkriminiranog ponašanja.

Stanje s prvom skupinom također se zaoštrava. Ona može čak prihvatiti moralne prigovore i mogućnost zaraze, ali će ipak i jedno i drugo ići na račun užega kruga odgovorne okoline od koje se te osobe nikad nisu mogle nasilno ograditi. Tako se, na primjer, među njima pojavljuje mišljenje da je virus uzgajan i svjesno ubačen među homoseksualce.

Pojačani pritisak okoline pridonosi tome da se još češće traži seksualna prisnost mladih muškaraca u čijoj se blizini dosad moglo osjećati slobodnim i nevezanim. No istodobno se javlja strah da su i oni već zaraženi i da više ne pružaju sigurnu alternativu za sve više prijeteću okolinu. Tako će se bijes, jer se više ne može opstati u društvenim situacijama, jače okretati protiv vlastite ličnosti. Nesvjesno se stvara predodžba da je ličnost već odavna zaražena i da nije potreban nikakav liječnički pregled da bi se bolest konačno potvrdila. Tako se u čovjeku razvija iscrpljujući strah.

Pripadnici treće skupine malo važnosti pridaju uzrastu i zrelim godinama, naprotiv, sumnjičavo gledaju na društveno prihvaćene oblike života. Vrlo su upadljivi. Na ulici se čovjek nehotice mora okrenuti za njima. Svoju psihičku opterećenost vrlo često dramatično javno izražavaju nasuprot nekima koji se kriomice povjeravaju svom dnevniku. Oni stupaju u odnose i u subkulturi. Prve dvije skupine pojavljuju se tamo u određenim vremenskim razmacima, da bi ponovo uspostavile svoje ja. Baš pod tom vanjskom manifestacijom razvijaju

se novi osjećaji, te se ponekad preuzimaju funkcije subkulturnog života.

Odnosi se odvijaju burno, kao u novom zapadnonjemačkom filmu o homoseksualcima. »Još jedan kavez pun luđaka«. Završavaju uvijek dubokim razočaranjem i sumnjom u vlastite ljubavne sposobnosti te osjećajem krivice.

Da bi izbjegli zdvojnost, vrlo često ponovo sa čuđenjem otkrivaju vlastito tijelo i njime počinju seksualne igre, na koje se u očajanju uvijek mogu osloniti. Mogući su i imovinski delikti, prostitucija, ili čak ucjene kako bi se iz razočaranja izvukla bar neka korist.

U njihovoj se terapiji otkriva da su s majkom živjeli vrlo kratko, da su je rano izgubili, što je uvjetovalo njihov samostalan razvoj. Nova razočaranja često rezultiraju iz prethodnih situacija i dovode do izraženog samouništavajućeg promiskuiteta.

»Normalni« se okreću od takve osobe kao što se i ona okreće od njih. Tu pokotinu predviđa svatko tko očekuje da su dobronamjerni savjeti dovoljni kako bi se promjenilo njezino ponašanje. Psihologija onih koji i dalje nastavljaju opasne seksualne odnose pokazuje da oni to ne čine bez unutrašnje potrebe, koje najčešće nisu ni svjesni. Pri tome seksualno zadovoljstvo nije najpreče, već ono služi psihičkom samoodržanju. Ispitivanja homoseksualnosti u raznim zapadnim zemljama pokazuju da su oni sa češćim seksualnim vezama mnogo samosvjesniji i sigurniji. Tako se može objasniti sklonost mnogih homoseksualnih skupina da umanjuju značenje side i da ne prihvaćaju nikakve preporuke za strogu apstinenciju. Samo medicinsko razjašnjenje ne može biti dovoljno, bez obzira na to koliko je važno, ako zaobilazi ovu psihologiju. Ono je promašeno ako se služi moralnim pritiskom i širenjem panike. Unutrašnji pritisak jači je od vanjskog.

Napokon, znamo iz vremena Trećeg Reicha da ni ekstremne prijetnje kaznama za homoseksualnost, a ni strah od koncentracionih logora nisu djelovali na to da ta subkultura nestane. Naprotiv, ako vanjski pritisak dovodi do osobne nesigurnosti, unutrašnji može povećati želju za novim seksualnim doživljajima.

Napad na čast, ljudsko dostojanstvo, može dovesti do homoseksualnosti. To se na primjer, očituje u zatvorima, gdje ona postaje potrebom, premda je prije nije bilo, a ni poslije nije izražena. kao preventivna mjera protiv širenja side u zatvorima preporučuje se ublažavanje, prinude i povećavanje individualnog slobodnog prostora, što se može postići i organizacijskim promjenama.

A na drugim mjestima? Postojeći oblici komuniciranja ljudi, putovanja, turizam, koji povećavaju rizike zaraze putem seksa, teško se mogu mijenjati.

Treba dobro razmisliti o postupanju s onima koji svojim posebnim seksualnim ponašanjem ugrožavaju sebe i ostale. Pri tome imaju pravo i oni što se služe pritiskom, jer je očito da se sa zarazom nešto mora učiniti.

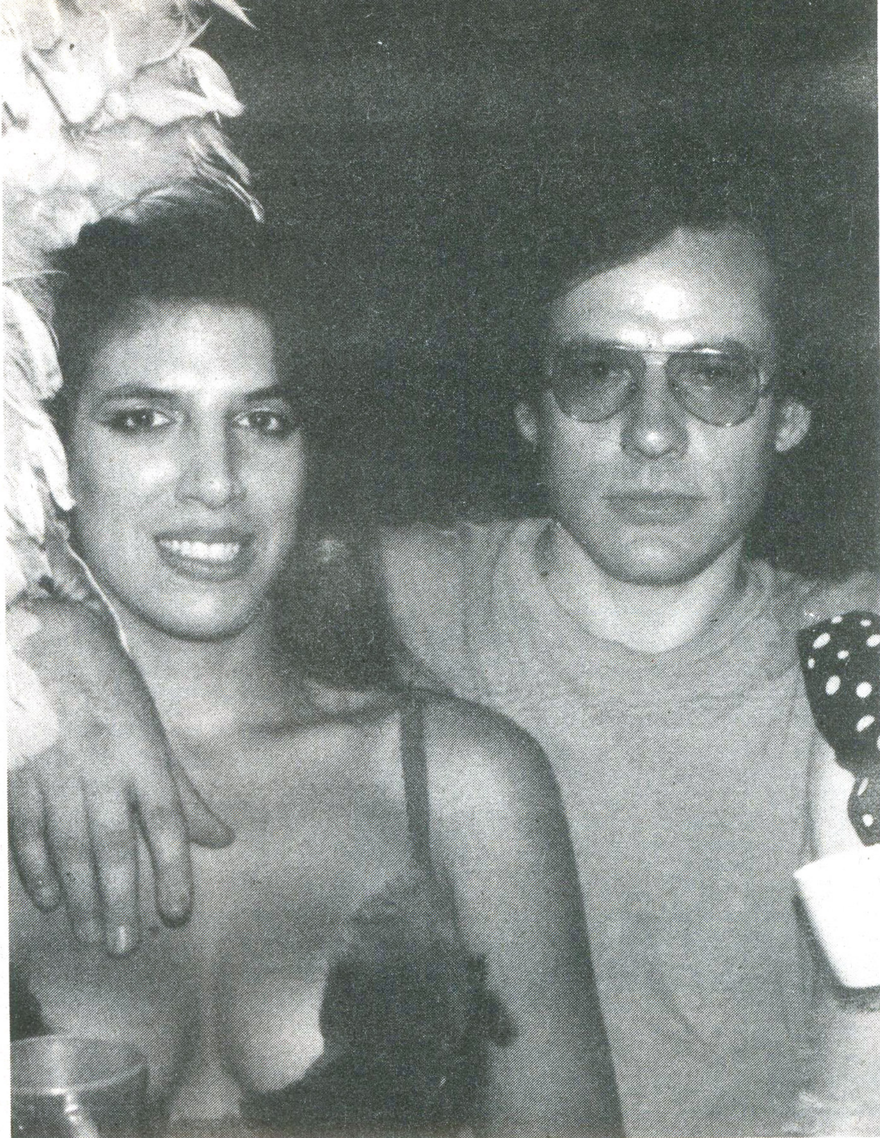
Sve dosadašnje pisanje o sidi, iznošenje medicinskih činjenica, preporuke o tome kako se valja zaštititi, širenje straha i moralni pritisak izraz su sadašnjeg modela suzbijanja kojega se društvo mora osloboditi. Sličan je suzbijanju alkoholizma: tim se ljudima može pomoći tek kad se na njih ne čini nikakav pritisak.

Mogućnost da se napusti postojeći model borbe protiv side nudi se u priznanju da svi manje ili više u svojim ljubavima imaju potrebu da ono što se tako apstraktno naziva ličnošću zadrže i ograde, kako bi je sačuvali. Pri tome se poneka rana jedva može sakriti i osjeća se da ima pukotina koje cjelinu mogu dovesti do sloma.

Beskorisna je stara rasprava koja otežava razumijevanje seksualno nastranog ponašanja — dakle pitanja što je normalno a što je bolesno — jer je sada suočena sa zarazom. Isto je tako besmisleno na odstupanja od »normalnog« ponašanja reagirati moralnim propovijedima ograničenjima i kontrolom. Nužan je novi sistem borbe. Pri tome nije riječ o toleriranju, nego o pokušaju da se sa simpatijama pristupi toj manjini, koja se ionako osjeća posebno ovisnom o mišljenju društva. Ugroženi sidom mnogo će lakše prihvatiti medicinske savjete i nalaze ako im se saopći da se draž, grijeh i ljudsko dostojanstvo u svakom seksualnom odnosu podrazumijevaju.

Pritisnuti smo uza zid i moramo učiti nova pravila ponašanja, premda su ona već odavno poznata. Samo se tako može spoznati tamna strana subkulture u koju ne pripada samo sida. ●

Preveo Nikola Popović

LJUBAV JAČA OD SIDE

Rosa von Praunheim (43), poznati filmadžija i scenarist (»Die Bettwurst«) pripada jednoj novoj generaciji homoseksualaca, koji je 1968. među prvima izašao iz geta i izgradio novu kulturu svakodnevnog života

Pred činjenicom sadašnje svjetske opasnosti od side, Rosa von Praunheim angažira se javno za žrtve ove bolesti. Njegov recept: ljubav u monogamiji i sigurniji seks (safersex). Evo intervjua sa njim.

● *Rosa, svoju si knjigu »Smrtna zaraza sida« počeo riječima: »Još nikad nisam uživao to-*

liko u seksu kao u posljednje vrijeme...« Je li to dobar početak za takvu knjigu?

— Pa to nije jedina rečenica. Odmah iza toga stoji da je to sigurniji seks. Znači, masturbiranje s malo tjelesnog kontakta. Trenutno nije alternativa uopće se ne baviti seksom, već je bitno kakav se seks konzumira. U Americi se probio sigurniji seks. Kod nas o tome raspravljaju znanstvenici, ali se malo prakticira. Ljudi u tome osjećaju neki nedostatak. A to vodi k smanjenju fizičkih odnosa i teških depresija.

● *Znanstvenici očekuju da će se sloboda homoseksualaca ponovo vratiti u stari sistem geta.*

— Tragično je da je strah od diskriminacije jači od straha od zaraze. To zapravo znači da će veliki broj oboljeti i umrijeti, ali novi će moral ostati. A od toga nema nitko ništa, pogotovu onaj tko podlegne. Ja ću radije smanjiti seksualnost, a duže živjeti.

● *Kako si ti doživio prijelaz na sigurniji seks? Je li ti to bilo teško?*

— Naprotiv. Rijetko sam se osjećao tako dobro kao sada. Zato što me to emocionalno ne ograničava.

● *A konzumni seks?*

— To je bilo prije. Svaki neumjeren seks je konzumni seks. On ne donosi ništa. Nagon i želja za nježnošću, ljubavlju i seksualnosti uvijek iznova izazivaju nove želje. To vodi u beskraj. Kod većine homića postoji ova razdvojenost psihe i tijela, ljubavi i seksa. I ja sam se osjećao tako. Ja sam konzumirao seks, a iza toga stajale su romantične želje. Ako u sauni na brzinu fukaš, ne možeš očekivati da se iz toga razvije afera. Sad se sve okreće oko orgazma i zadovoljstva. U jeku ove bolesti bilo bi preopasno nekoga upoznati.

● *Bi li ti s nekim spavao kad bi znao da možeš s njim i umrijeti?*

— U tome se mora biti dosljedan. Ljubav mora početi predigrom. Nekoga upoznati, češće se sastajati, razgovarati. Jer već nakon jednog sata možeš spoznati da ti je netko zanimljiv. Tu se može vidjeti koliko je puki seks opasan za pojedinca. To se mora staviti na vagu.

● *Otkad prakticiraš sigurniji seks?*

— Već više godina. Najprije u strahu od hepatitisa, a sad od side. Osim toga, kao filmadžija, više volim promatrati druge, nego li sudjelovati sam. Seks kod homića orijentiran je na brzo tucanje. Što više, to bolje.

● *A heteroseksualci?*

— Za njih postoje skupi klubovi, barovi i još mnogo toga.

● *Za tebe su duboki poljupci tabu?*

— Da, seks kod homića mi je dosadan. U svemu tome nedostaje mašte. Kompleks manje vrijednosti, osjećaj krivice i strah guše ljubav. Većina pokušava brzo postići orgazam. Nekoga pofukati u nekoliko minuta u sauni, ili povaliti u grmlju, vrlo je jednostavno. Zato ja ne pravim razliku ljubim li ili ne ljubim.

● *A gubitak nježnosti?*

— Ja više uživam u promatranju nego u vlastitom zadovoljavanju.

● *Je li problem mnogih muškaraca u tome što se ne mogu opustiti?*

— Ja sasvim svjesno nisam dopustio da se opustim. Za mene je seksualnost intenzivan događaj povezan s nadom da će se ponoviti. Većina strahuje od bliskosti. Pri tome mislim na jednog ljubavnika s kojim sam vrlo intenzivno seksualno živio, a on na kraju reče: »Dakle, to je bilo najljepše što sam dosad doživio, i baš zato te ne želim više vidjeti.« To je taj strah da se ne zaljubiš i na kraju ostaneš povrijeđen. Mi se pokušavamo zaštititi od te nesigurnosti. Ja riskiram samo onda kad osjećam da sam onom drugom drag, kad me on cijeni i poštuje. Tad postoji i šansa da će mi on uistinu prići.

● *S jedne strane ti si povrijeđen, a s druge radiš mnogo da bi se zaustavilo sidu? Ne postoji li opasnost da potpuno izgubiš osjećaje?*

— To ne znam, jer konzumni seks ne jača ljubavni osjećaj. To se više postiže suzdržavanjem. Besmislene su one rečenice u reklamama: »Ti moraš imati partnera« ili »Ljubav je nešto najljepše u životu« Bitnije je imati prijatelje.

● *Ali želja za seksom i tjelesnom blizinom osnovna je potreba ljudi.*

— Mi smo seksualno osakaćeni. Na jednoj strani postoji seks stroja, na drugoj tražimo romantiku. Kao homić ili heteroseksualac neprekidno tucaš, a kod kuće imaš brak sa ženom i djecom.

● *Kad bi znao da si obolio od side, bi li snimio film o sebi?*

— Film je jedna mogućnost. Druga je dnevnik. Ali ostaje pitanje imaš li hrabrosti izaći u javnost. I tko bi mi dao lovu za to? Trenutno nam upravo oboljeli moraju otvoriti oči i dati snage da se raspravlja o preventivi.

● *Imaš li pripremljene korake za slučaj da...?*

— Na to je teško odgovoriti. Mi se svi radije ne obaziremo na bolest. Isto je s umiranjem i smrću. Teško je sebi priznati da si bolestan. Najprije poželiš da se ubiješ. Iskustvo nas uči da u trenutku kad si neizlječivo bolestan, psiha pojačava borbu za život. To je vrlo tragično. Toga se bojim. Nemati snage dostojanstveno umrijeti, popljuvan i posran ležati i nadati se životu. Treba razmisliti o smrti i pomoći u umiranju.

● *Treba li da se svatko tko godišnje ima više od pet partnera podvrgne testu side?*

— To je gotovo nemoguće provesti u praksi. Svatko mora čekati šest mjeseci da taj test ima smisla. Jer sa svakim novim kontaktom možeš se opet zaraziti?

● *To znači da čovjek može svakih šest mjeseci s nekim spavati.*

— Ima još jedna mogućnost: ako si zaista zaljubljen da se zajedno podvrgnete testu i počnete sa seksualnim životom. Ali ja se plašim promiskuiteta.

● *Promiskuitet? Znači li to više od deset partnera?*

— Svi su neiskreni. Kad pitam, dobivam neiskrene odgovore. A ja svakoga pitam, jer me zanima njegov seksualni život. Trenutno je to i praktično. Mene zanima što će se promijeniti u pogledu side. Ljudi ljube i tucaju se kao i prije. Bez pardona. Oni koji su prihvatili sigurniji seks, odustaju nakon nekog vremena. A nema mnogo koristi kad prezervativ pukne! Upravo je sada potreban otvoren razgovor, a onda tek seks. Mora ti biti jasno koga imaš pred sobom ili iza sebe. ●

Prevela Gordana Anders

(Iz časopisa New York, veljača 1986)

JOAN COLLINS

Zovu je »panterom iz Hollywooda« i na neki način je — zahvaljujući »Dinastiji«, koja ju je učinila slavnom u cijelom svijetu — postala simbol. Simbol žene koja osvaja pomoću umjetnih rajeva što su ih izmislili masovni mediji, koja strasno voli sve što se bljeska i što sja: slavne kreatore koji su znak uspjeha, zlato i nakit (i pravi i lažan ako ga je kreiralo slavno ime). Žena oličenje zlobe i tračeva. Zla i lijepa. Ali i vještice su, po posljednjoj modi, postale privlačne i šarmantne. Ne više mlada, predvodi novu vojsku pedesetogodišnjakinja koje ne moraju ni na čemu zavidjeti mladim djevojkama što tek osvajaju život. Više od ljubavi odgovara joj mržnja, osjećaj koji je, prema televiziji, uzbudljiviji od dobrote. To je Joan Collins. Život koji je iza nje, savršen scenarij za njen lik.

Kad joj je bilo trideset godina, govorili su da divno izgleda za ženu te dobi. To se dogodilo i u četrdesetoj i pedesetoj, i svi su očekivali da će napokon posustati, da će njeno savršeno lice i tijelo ipak pokazati neki znak propadanja. Ali ne! Prije nekoliko godina mogli smo je vidjeti golu na stranicama »Playboya«. Lijep doprinos — iskoristila je odmah priliku da kaže što misli — borbi za seksualnu ravnopravnost žena, jer je probila dobnu granicu koja »prisiljava tolike žene da se ponašaju potpuno suprotno životnom razdoblju koje prolaze«.

Neki smatraju da je najljepša i najslavnija Engleskinja na svijetu. Nimalo je ne zabrinjava što je seks-simbol u pedeset drugoj godini, iako kaže da je žena nakon tridesete i četrdesete kao automobil: treba je održavati. Što to znači? »Ovisi,« odgovara mirno. »Pazim i što jedem. Uglavnom voće i povrće. To znači da nisam na nekoj posebnoj dijeti.«

Je li sport tajna njene ljepote? »Ne radim ništa osobito. Malo plivam, igram tenis, i to je sve.« Plastična kirurgija? »Ne. Nikad nisam pokušala. Mrzim to i muka mi je od same pomisli da uđem u bolnicu radi nečega što nije prijeko potrebno.« Malo-pomalo bližimo se tajni koja joj pomaže da ostane mlada. Riječ je jednostavno o stanju duha. »Vjerujem da seksualna privlačnost dolazi iznutra. To je ženin osjećaj da je privlačna. Mnoge žene griješe kad dođu do neke godine — dvadeset šestu, pedeset šestu, nije važno — jer se ponašaju kao da su s druge strane brda. Nikad ne smijemo misliti da nismo seksualno privlačne.«

Činjenice joj daju za pravo. Do 52 godine Joan Collins je imala tri muža i neodređeni broj prijatelja. I upravo je u toj dobi četvrti put stala pred matičara. Udala se za Šveda Petera Holmesa, bivšeg rock-pjevača i sadašnjeg poslovnog čovjeka, koji je petnaest godina mlađi od nje.

U međuvremenu je kupila pravo na snimanje filma o životu Marije Callas. Dok je velika operna pjevačica živjela, Joan joj se divila: »Tako slavna, tako jaka ličnost. Ali nije se usuđivala otvoriti usta dok je Onassis bio kraj nje. Radila je sve što je on htio. Čak je abortirala u četrdeset trećoj godini jer je on tako htio.«

Kad je o muškarcima riječ, stav Joan Collins daleko je od stava slavne Grkinje. O tomu mnogo govori njena izjava da se posebno dobro osjeća igrajući 1978. u filmu »Pastuh«. Bio je to

film o muškarcu — kakvih ima mnogo — koji vjeruje da iskorištava žene, ali i ne posumnja da pri tom i sam biva iskorišten. Za taj su film sestre Collins (Joan, glavna junakinja i Jackie, autorica scenarija) dale jasan oglas u novine: »Traži se lijep muškarac, gruba izgleda, za ulogu muškarca-pastuha koji neprestano nameće svoju muškost.«

Neobična je podudarnost kad za sebe kaže da je »Dona Juanita«. U svojoj biografiji »Nesavršena prošlost«, koja joj je već donijela znatnu zaradu, piše: »Zanimanje za mladiće rađalo bi se i nestajalo poput ljetnog cvijeta. Kad me više ne bi zanimao, prelazila sam na drugog.«

»Ta igra trajala je godinama, na razne načine. Situacija je bila klasična« — nastavlja, dokazujući da je nešto naučila na psihijatrovu kauču. »Djevojka s kompleksom oca koja traži potvrdu svoje privlačnosti, zavodeći muškarce koje je bilo najteže zavesti. One koji su za mnom trčali, nisam ni gledala. S malo iznimaka, birala sam predmet svoje ljubavi i trčala za njim sve dok ga nisam uhvatila, a onda sam ga odbacivala. Većina muškaraca koje sam birala bili su vrlo ćudljivi, složene naravi, nedostižni, a ponekad i nesposobni za ljubav. I to me privlačilo. Zato sam se često i opekla.«

Iz njezina životopisa doznajemo da je najveća razlika između njenih partnera u imenu. Opsjednutost astrologijom i istinska slabost prema Ovnovima, navode Joan Collinas na to da izabere pet muškaraca rođenih u tom znaku (Sydney Chaplin, Maxwell Reed, Waren Beaty, Ryan O'Neal, Ron Kass), koji se, kako kažu, dobro slaže s Blizancima, tj. s njom. Trojica od ove petorice rođeni su čak istog dana: 30. ožujka. Druga je osobina njenih ljubavi ljepota.

Maxwell Reed, visok 1,90 cm, engleski glumac i idol tinejdžerki, postat će njen prvi muž. Upoznala ga je u 17. godini. Bila je djevica. Nakon prvog izlaska više to nije. Ne zbog neke svoje posebne naklonosti prema seksu, »groznoj, ponižavajućoj stvari. Mnogo gore negoli sam očekivala i nego što mi je mama rekla. Zar zaista ima žena kojima se to sviđa?«, jadikuje u svojoj knjizi. »Nije čudo što traže da im se plati. Bilo je jednostavno strašno.« No oženili su se i bili zajedno dok se nije vratila majci. I ponovo je pokušala sa Sydneyjem Chaplinom.

Visoki, tamnoputi i, naravno, lijepi, prosijede crne kose, najdraži sin Charlieja Chaplina zadovoljit će potrebu za provodom te sedamnaestogodišnje zvjezdice. Upoznali su se u Rimu iz doba »Slatkog života« i zabavljali se poput »uskrsnule Zelde i Scotta Fitzgeralda«. Ali čim on počinje pokazivati znake loše volje, na vidiku se pojavljuje nova ljubav.

To je Arthur Loew, potomak jedne od najpoznatijih obitelji u filmskoj industriji (djed Marcus je osnovao »Metro Goldwin Mayer«). Artur je ekskluzivna ljubav. »Uvijek sam branila monogamiju. Jedan po jedan. Smatram da je vrlo teško ostati ludo zaljubljen. Prije ili poslije nestaje oduševljenja.« Da taj trenutak ne treba dugo čekati, dokazuje to da je i Loew napušten čim se na vidiku pojavio prekrasni Harry Belafonte, kojeg upoznaje na snimanju »Otoka na suncu«. Pustolovina traje koliko i snimanje filma.

Lijep na perverzan način, crne kose i očiju, na glasu kao zavodnik, i sljedeći prijatelj: Nick Hilton, nasljednik vlasnika poznatih hotela. Ali to nije ozbiljno, jer on dijeli svoju pažnju između nje i Nathalie Wood.

Na redu je George Englund, kolega s Akademije Sydneyja Chaplina i prijatelj Arthura Loewa. Oženjen, ali koga to brine! Ima zelene oči, crnu kosu, odijeva se u Engleskoj i — »strašno je lijep«. Da bi se nekako utješila tom ulogom »pomoćne žene«, prihvaća udvaranje sina predsjednika Dominikanske Republike Rafaela Trujilla (»prekrasan, prebogat i lud od želje da me upozna«), koji joj za jednu noć ljubavi poklanja ogrlicu od dijamanata vrijednu deset tisuća dolara. »To je bio prvi vrijedan nakit koji sam dobila«, kaže s gorčinom Joan. »Arthur Loew mi je unatoč svojim milijardama, poklanjao samo sitnice.« Tako se s vremenom povećava broj imena na popisu poduzetne Engleskinje. Dolaze Waren Beatty, Tony Newley. Tu začas staje. Za Tonyja se udaje i rađa dvoje djece: Tava Cynara (danas su mu 23 godine) i Saschu (20 godina). Joan postaje pažljiva majka, ali to ne utječe na njenu slabost prema muškoj ljepoti. Na redu je pustolovina s Ryanom O'Nealom i brak s Ronom Kassom, savjetnikom i predsjednikom Apple Recordsa (diskografske kuće »Beatlesa«). U tom braku rađa kćer Katy (11 godina).

Nakon dulje odsutnosti sa snimanja, još od vremena braka s Newleyjem vraća se u Hollywood i nastavlja karijeru. Tako dolazi i do uloge Alexis, koja će je napokon učiniti zvijezdom.

Dakle, nikakva glumačka škola, nikakva akademija, već samo niz muškaraca, ljubavi, okolnosti (u njenom životu nema mnogo znakova osjećaja), što je sve dobra pozadina za lik Alexis, u koji se glumica lako uživila, što nije čudno ako se ima na umu da je njen život bio priprema za ulogu.

Uvijek je za ljubavnike uzimala mlade i zgodne muškarce, što je isključivalo velikane iz svijeta spektakla: »Povraćalo mi se i od pomisli na to da idem u krevet s nekim od tih debelih staraca, zato da bih dobila ulogu. To bi značilo biti kurva. Ako sam na tjedan promijenila tri ljubavnika, učinila sam to zato jer su mi se sviđali. To je bio moj život i htjela sam ga uživati.«

Kad nije na snimanju »Dinastije« reklamira parfem koji nosi njeno ime i haljine, torbe, šešire i drugo pod firmom »Dinastije«. Istodobno pregovara o snimanju nove TV-serije, prema romanu francuske spisateljice Hélene Junot, koja će se zvati »Grijesi«. Partneri će joj biti Gene Kelly i Marisa Berenson, a njen četvrti muž igrat će televizijskog novinara. U toj će seriji igrati ženu

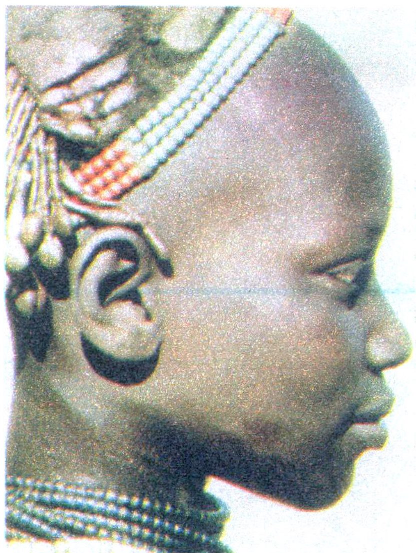
koja je bila žrtva nacističkog terora, da bi poslije stala na čelo velikog izdavačkog carstva. Priča počinje dok je junakinja još vrlo mlada djevojka, i to je izazvalo pravi rat. Producenti su tražili glumicu koja bi joj bila slična, ali su se brzo morali povući. Jer Joan Collins je izjavila da je savršeno sposobna sama odglumiti cijelu ulogu. Navodno je izjavila: »Moje tijelo i moja koža to mi dopuštaju.« Živi bili pa vidjeli! ●

Prevela Mirjana Obuljen

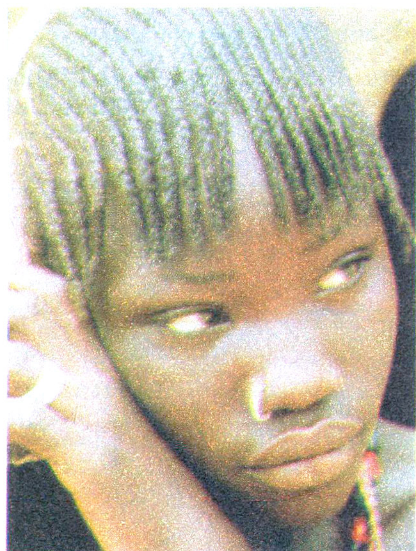
NEPOZNATE LJEPOTICE

CRNA VENERA

Slavni istraživači primitivnih civilizacija i kultura Angelo i Alfredo Castiglioni izdali su knjigu posvećenu ljepoti afričke žene. Ljepoti koja je odraz vrlo različitih estetskih zakona što na izgled nemaju nikakve međusobne ve-

NASTAVAK NA 68. STRANICI

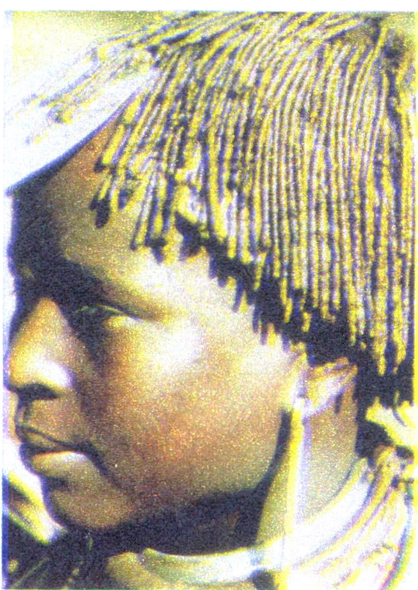

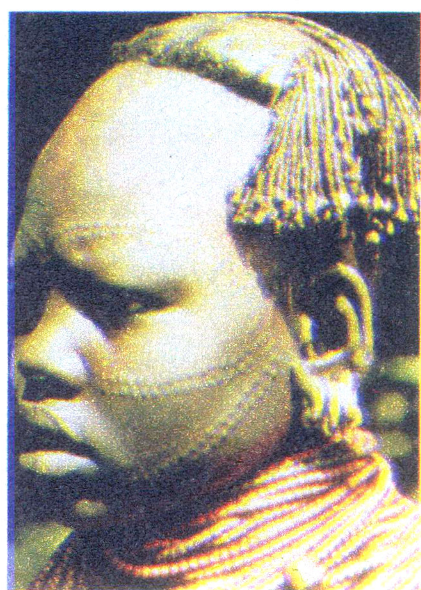

ČAROBNA IGRA SVJETLA

Neke fotografe smjesta prepoznajemo po njihovom stilu, tako reći po njihovu foto-rukopisu. Među takvima je i berlinski majstor umjetničke fotografije s perzijskim imenom Sussesch Bayat.

To se osobito očituje u njegovu snimanju, pri čemu se služi posebnom igrom svjetla i pomno izboru interijera; on postojeći dekor — prozor, zrcalo ili sat — ugrađuje u sliku na svojstven način po kojem se prepoznaju njegove fotografije.

Bayat vrlo rado slika i u praznim svijetlim stanovima, s bijelo oličenim podovima, u ambijentu koji u najvećoj mjeri omogućavaju odraz prirodnog svjetla. Ali kod ovih snimanja djevojaka u interijerima njega ne draži samo svjetlo nego i prostorije stana koje, kao kulise, postaju sastavni elementi njegovih akt-studija.

A za to je potrebno znanje i vještina iskusnog fotografa, jer je tu riječ o savladavanju visokih svjetlosnih kontrasta.

Bayatovu posebnu tehniku snimanja najbolje nam dočaravaju ove prostorne akt-studije. (bb) ●

KATJA BIENERT

Samo joj je 18 godina , a već je snimila nekoliko filmova. Potječe iz poznate glumačke obitelji i želi poći stopama Nastasje Kinski da bi dosegla svijet internacionalnih zvijezda. Svi koji su vidjeli njene filmove, uvjereni su da su njene životne usne i igra njenog lijepog tijela nenadmašni. Već je u svojim prvi filmovima pokazala da je jednostavna, vedra i ugodna osoba. Sa 11 godina igra glavnu ulogu u filmu »Školarka sa željezničke stanice ZOO«, po romanu »Djeca sa kolodvora ZOO«, što je naravno izazvalo pravu senzaciju. Ne zbog filma koji je dobar, već zbog gole glumice. Nakon toga dolaze »Fabian«, »Lolita« i drugi filmovi. Sve to dogodilo se prije njene osamnaeste godine. Prilično joj je pomoglo i to što je već kao i desetogodišnja djevojčica bila visoka kao i sada, 174 centimetara, i veoma razvijena. Danas su njene mjere 95-60-88. Unatoč obavezama, Katja je sa 17 godina maturirala s odličnim uspjehom. O muškarcima kaže: »Momci su me oblijetali, ali mene su oduvijek zanimali stariji, oni od četrdeset pet do pedeset godina.«

Njena je majka poznata glumica Evelyn Bienert, koja uglavnom igra složene uloge. Radila je i s takvim zvijezdama kao što je Romi Schneider. Sad Evelyn ima još jedan cilj — da od kćeri napravi zvijezdu. »Katja mora što više raditi, pa iako su to uloge u kojima ona mora biti gola«, kaže majka Evelyn. (ga) ●

CORA

Fotografije: Hank Londoner
Tekst: Gabbo Matten

PRESTRAŠI ME S TVOJOM LJUBAVI

Mi smo zaustavili mjesec
našim rukama. Dođi.
Ispričaj mi tvoju nježnost
zatvori tvoje snove, uzmi moju požudu
u tvoje ruke i prestraši me
s tvojom ljubavi.

Nosio sam tvoju vjenčanu haljinu,
preko noćnog neba i na dolje
uzduž sunca. Osušio sam tvoju neizvjesnu moru
u strepnji ka jutarnjoj magli.
Zagnjurimo pod izvor
vlažnih očiju.

Mi smo zadržali mjesec
u našim rukama. Dođi.
Dođi, pokaži mi izvor,
pokaži tvoje zaraslo sječivo i
put unatrag. Vodi me do tvoje breze
i bršljana.

KLUB 100

JOANNE OSVAJA SVIJET

Veze štete samo onima koji ih nemaju, poznata je izreka. I ova priča to potvrđuje.

Joanne Letham porijeklom iz Wolverhamptona u srednjoj Engleskoj. Dvadeset dvije su joj godine, a njena je zvijezda zasjala prije nekoliko godina.

— Započela sam kao foto-model — priča Joanne. — Fotografima se sviđa obujam mojih grudi od sto pet centimetara.

● *Posebno se to svidjelo Bobu Guccioneu?*

— Da, da. Ja sam odmah znala što želim postići, te sam se stoga najprije skinula samo za Boba. (Bob Guccione je izdavač američkog »Penthausa«.) On je potom objavio moje fotografije na duplerici svojih novina.

● *S time je dobri Bob zaradio osamnaest milijuna dolara. Ali je to bio dobar početak i za vas?*

— Za početak sve je bilo dobro. Bob je zaista bio korektan prema meni. A i ne stanuje se svaki dan u šezdeset sedmoj ulici u prekrasnoj vili.

● *Kažu da Bob ima lijep suvenir od vas?*

— Aha. U maloj staklenoj kutiji čuva moje dlačice. Sam je to poželio, a i meni se svidjelo da neko vrijeme budem dolje bez dlaka.

● *Kako da to slikovito predočimo?*

— Pa, dogodilo se i zašto ne govoriti o tome. U to vrijeme izlazila sam i s Ryanom O'Neillom. Jednom smo bili na stadionu »Yankee« i gledali neku utakmicu. Tad sam upoznala i predsjednika Nixona...

● *Zašto je završila veza s Bobom Guccioneom?*

— Pa mnoge zvijezde i zvjezdice ulaze u njegov život. I Frank Sinatra je posebno za mene pjevao pjesmice u hotelskoj sobi. S Johnom Houstonom sam postala član kluba »Ten Mile High-Club«, Vitas Gerulaitis naučio me nekoliko teniskih finesa, a David Essex se htio vjenčati sa mnom.

● *I tad ste se zaljubili?*

— Da, u Nicka, Bobovog sina. S njegovih šesnaest slatkih godina bio je baš ono što sam tražila. Prava ljubav.

● *To se Bobu nije dopalo?*

— Ne, bio je vrlo ljubomoran te me izbacio iz kuće. Ali rastanak mi je olakšao sa dvadeset pet tisuća dolara. I više se ne ljutim. ●

Prevela Gordana Anders

leone
LONSDALE
LONSDALE

SVESTRANA JODY

Nacionalnost:	Amerikanka
Mjere:	90-64-91
Visina:	171 cm

Muškarci:
čvrsti,
idealisti,
privrženi prirodi,
razumni

Hobi:
jahanje,
učenje,
pravljenje frizura,
filmovi

Simpatije:
Robert Redford
i
pop grupa
»Molly Hatcher«

Antipatije:
odresci,
neonsko svjetlo,
kolodvori

KRADOM SAM UŠLA. . .

Kradom sam ušla
sva posuta cvijećem.
Nitko me, srećom,
spazio nije,
srećom,
jer sve bi odmah
vidjeli,
vidjeli i znali
da to po meni
raskošno cvatu
poljupci tvoji.

Dragutin Horkić

Snimili:
Svetozar Gunić
Romeo Ibrišević

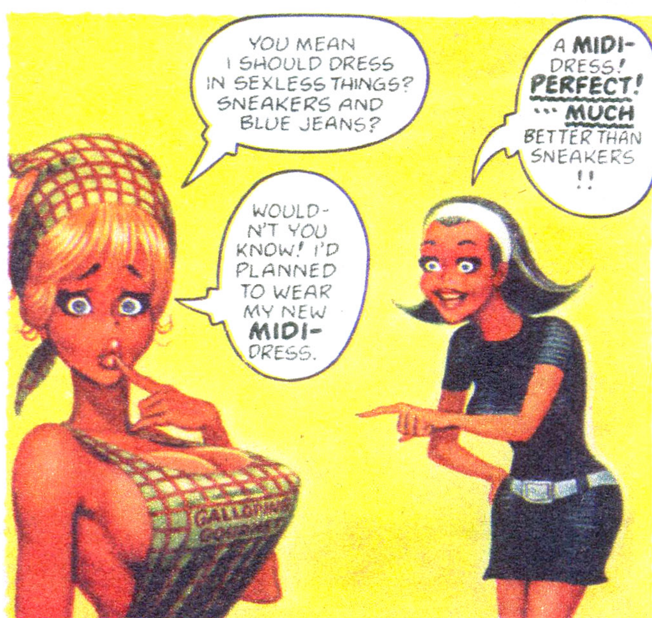

SEKS U OBLAČIĆIMA

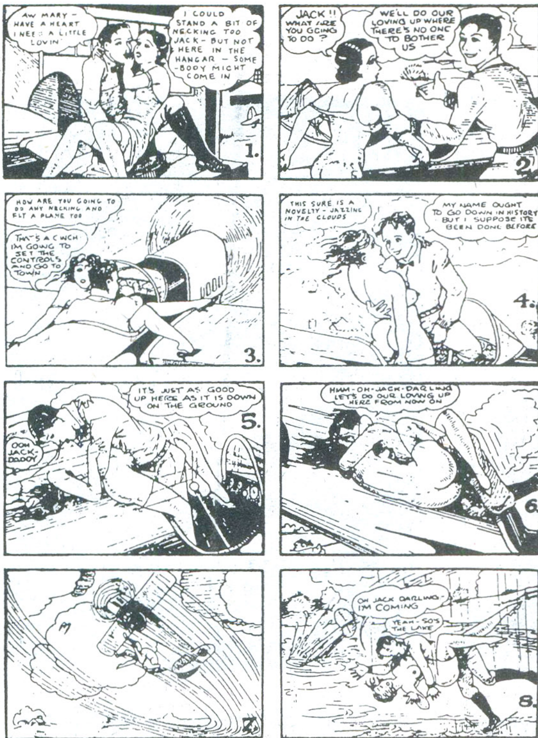

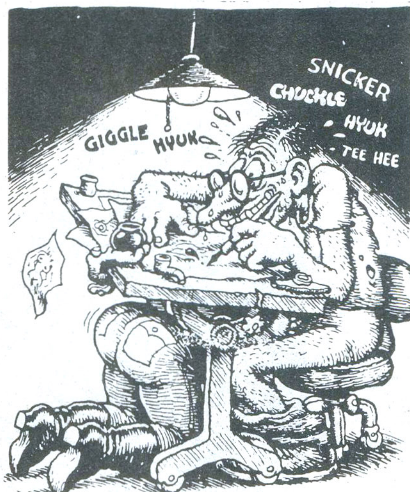
Strip, ovakav kakav ga poznajemo nastao je prvih godina ovog stoljeća. Dakako, bio je do krajnosti puritanski, orijentiran na humor i obiteljski život, na svakodnevicu. No erotika je i iz takvog stripa vrlo snažno izbijala. Bračni grijeh, ljepotice, nećudoredne misli i želje nezaobilazni su u njemu. Vidi se to i u popularnom »Tarani«, Mikiju Mausu i sličnim ostvarenjima, u kojima je erotika bila dobro maskirana.

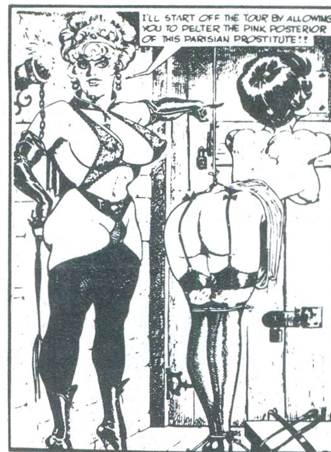
A onda se pojavio avanturistički strip, strip akcije, s agresivnim junacima, što širom otvara vrata plimi erotike, iako još vrlo umjerenoj. Flash Gordon, Fantom, Buck Rogers, Čudnovata žena, slavni Supermen, legija prvih superheroja, Tarzan, nabijeni su puritanskom erotikom. U njima su oskudno odjevene ljepotice, vreli poljupci, navještaj onoga što se radi iza vrata spavaonice. Djevojke su bujnih oblina te premda do grla zakopčane, odjeća ističe svaku liniju tijela više no dobro ocrtavajući dojke, bradavice, ispupčenje između nogu.

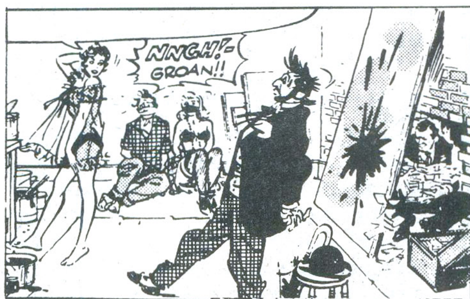

No puritanske lažnomoralističke snage nisu mirovale i ustanovljeni su određeni kanoni. Cenzura je retuširala i odjevala heroine, a dvosmisleni su tekstovi brisani.

Ipak, kao i u svakodnevici, erotika se polako oslobađala i u stripu, pa se usporedo sa širokom produkcijom razvijao i posve erotski i pornografski strip, tako reći od prvih dana sličica s oblačićima, u proskribiranim i bizarnim magazinima. »Smilin' Jack«, osmostranična revija sa striplikovima poznatih glumica, poput Grete Garbo, najčešće anonimnih autora, i slična ostvarenja polako su zagrijavala ostala izdanja, donoseći takvim stripovima izuzetnu popularnost. Tipičan je primjer »Jane« Normana Potta. Bila je najomiljeniji lik britanskih i američkih vojnika u drugom svjetskom ratu, a i u službenim dokumentima piše da su britanske trupe, kad se u stripu pojavila sasvim naga, potjerale neprijatelja šest kilometara i odmah poduzele i glavni napad. Porno produkcija nije mirovala, tako da su se čak i legende dječjeg stripa, poput Mikija Mausa i Mini ili Snjeguljice i sedam patuljaka, prikazani u burnim krevetnim aktivnostima. Ipak, kvalitetniji čisti erotski strip još se nije pojavljivao.

Značajni pomak donio je underground-strip početkom šezdesetih godina, na čelu s Robertom Crumbom, guruom »podzemnog« pokreta. Bilo karikaturalnim stripom, bilo realističkim, on je uveo erotiku i seks u stripove, iz kojih više ne izlaze. Erotika i seks korišteni su i kao propaganda, posve komercijalna atrakcija, a i kao alegorijski motiv, možda najpogodniji za izražavanje suprotnosti i previranja u društvu tog vremena, i naposljetku kao oružje protiv lažnog moraliziranja. Dakako, uz kvalitetnu produkciju neizbježno je bilo i jačanje pornografskog stripa, u kojem je seks vulgaran i eksplicitan, a služi kao nadomjestak za fotopornografske revije i ispunjavanje lascivnih maštarija nedozrelih čitalaca.

Prodor »Metal Hurlanta« i suvremene škole stripa, u radovima Moebiusa, Corbena, Liberatorea, Crepaxa i ostalih, konačno je u posljednjih deset godina potvrdio nezaobilaznu prisutnost erotike, na strip-tablama, bez ikakvih tabua. Kao što je eros dio svakodnevnog života, tako je postao i dio strip-produkcije; bila kao satira, alegorija, realizam. Čak je izraženije preneseno značenje, simbolika, ironiziranje seksplozije života. Gotovo je nemoguće pronaći noviji strip bez erotike, natruha lascivnosti i meke pornografije.

Naravno, i mi erotski strip za trku imamo. U prvim radovima, koji su kopija američkih, imamo puritansku skrivenu erotiku, da bi mnogo naglašenija postala kod Andrije Maurovića (već smo vidjeli u »Erotici« da se on ogledao i u porno-slikama), koji je naprosto bujao erotikom. I ostali majstori stripa, poput Bekera, Radilovića i drugih suvremenika, unose erotske elemente u svoje radove, ali putenost i starost Maurovićevih likova primjer su umjetničkoga korištenja erotike u ovom žanru. Naš je strip dakle prošao sve faze kao i svjetski, iako mnogo pitomije. Tek su mladi autori potkraj sedamdesetih, nakon stanke u razvoju domaće stripografije, rascvjetali boje i mirise erotike u domaćem stripu. No on je, osim kućnih tulumarskih crtarija, rijetko posve pornografski. Eros u njemu najčešće služi umjetničkoj svrsi.

Ipak, ovi će primjeri najbolje oslikati razvoj i karakteristike erotike u svjetskoj i domaćoj strip-produkciji. Dok ih budete gledali, prelistajte i prijašnje brojeve »Erotike«, koja je objavila nekoliko vrsnih erotskih stripova. ●

Hrvoje Prćić

NASTAVAK SA 53. STRANICE

CRNA VENERA

ze. Kažemo na izgled, jer veza možda postoji, ali ju je teško otkriti, posebno čovjeku zapadne civilizacije koji se pita što to može povezivati elegantnu jednostavnost frizura i čistoću i ljepotu lica tuareških žena sa desecima malih pletenica i majstorski učinjenih ožiljaka koji ističu čiste crte lica žena Boboa ili šminke vrlo živih boja djevojaka iz plemena Manja... Autori sa velikim poštovanjem bilježe rezultate tajanstvenih i različitih kultura, stavljajući se ipak na stranu žene kad običaji postanu ograničenje njenoj slobodi i dostojanstvu. Knjiga je bogato ilustrirana slikama što prikazuju nezaboravna lica, vitka i sjajna tijela, koja bolje od ikoje riječi svjedoče o stvarnosti na prvi pogled beskrajno daleko od nas, ali koju Alfredo Castigliani u ovom intervjuu naziva »nasljeđem naše prethistorije«.

— Zašto takva definicija?

— Zato što u etničkim skupinama, tehnološki zaostalim, koje se pogrešno nazivaju primitivnim i koje ja smatram »živim fosilima«, preživjele društvene i moralne vrijednosti što su bile naše i koje smo zaboravili. Prije svega, to je kult obitelji, čovjekove prve društvene stanice. Vrijednost obitelji, a time i žene kao majke i radne snage, takva je da pri sklapanju braka mladoženja mora dati ocu buduće žene odštetu za »dobro« kojeg ga lišava.

— Zar je zaista lijepa Crna Venera?

— Po našim mjerilima ne uvijek. Ali ima etničkih grupa mjerila kojih su vrlo slična našima. Žena je lijepa ako ima male grudi, obla bedra, duge, vitke noge, ako je visoka. Drugi pak smatraju naslage sala na bedrima i stražnjici te opuštene grudi elementom ljepote. Općenito, u plemenima koja žive daleko od grada i koja još nisu došla u dodir sa zapadnom civilizacijom, smatra se lijepim sve što je veliko i bujno; velik trbuh, široka bedra, i goleme dojke. To su sve osobitosti koje se smatraju znakom plodnosti. Ali najčešće su mlade žene vrlo lijepe, skladnih tijela i prekrasnih lica, nježnog, mangupskog ili dostojanstvenog izražaja i uvijek vrlo skladnih i gipkih kretnji, koje ostaju i kad ljepota oblika nestane.

— Povećava li ljepota vrijednost žene?

— Da, i zato jer je to najvažnije pri izboru žene, barem u onih naroda gdje ta dužnost ne pripada isključivo roditeljima. Na primjer kod Kirda na sjeveru Kameruna, žena bira, slobodno, i taj je izbor praćen čudnim i istodobno nježnim obredom, koji se obavlja blizu bunara kamo djevojke dolaze po vodu, jednog od uobičajenih mjesta susreta i promatranja. Djevojke čekaju u redu za vodu, dok momci sjede, sviraju i dobacuju poglede. Mladići i djevojke već su se sreli prilikom raznih plemenskih obreda, vjenčanja, pogreba i na tržnici. Već su izmijenili poglede i osmijehe. I dok njene drugarice odlaze, »tražena« se djevojka zaustavlja i mladi joj kandidat prilazi i dodiruje joj bradavice, da bi joj zatim pucnuo prstima ispred lica. Ako djevojka rukom stisne njegove prste, znači da ga prihvaća i sve je sređeno. Roditelji će nakon toga utvrditi uvjete, ali djevojka odlučuje.

I prekrasne djevojke iz plemena Nuba, tijela namazanog crvenim uljem, nakon ljubavnog plesa biraju partnera za jednu noć ili cijeli život, i to rade na vrlo jasan način: oko izabranikova vrata omataju bič i stavljaju mu nogu na rame.

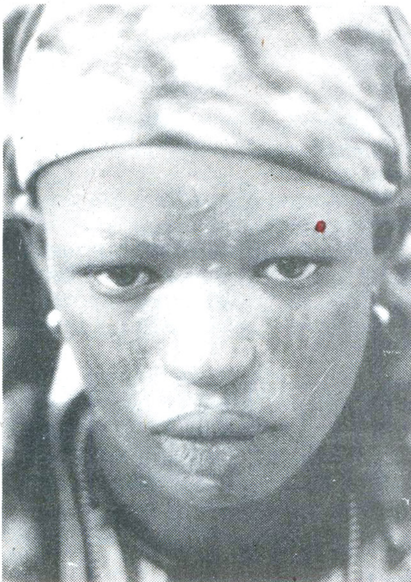
— Nakon čega se muškarac onesvijesti od uzbuđenja?

— Možda, ili poludi. »Prodajna« je pak vrijednost žene to veća što je ona ljepša i zdravija. Ali treba reći da ženinu vrijednost ne određuje samo ljepota, koja brzo vene. Kako se u afričkoj kulturi lijepo često izjednačuje s dobrim i korisnim za zajednicu, žena se cijeni zato što je majka, što je mudra, što je tajna i izvor života.

— To me podsjeća na stihove strasne lirike Sedara Senghora, crnačkog pjesnika, kojima upravo počinje vaša knjiga »Crna Venera«: »Ženo gola, ženo crna,/ pjevam o tvojoj ljepoti koja prolazi, tvoj lik gledam u Vječnom./ Prije nego te ljubomorni udes pretvori u pepeo da bi nahranio korijene života.«

Zašto cijela jedna knjiga posvećena ljepoti afričke žene?

— Upravo je Senghor prije nekoliko godina izjavio u razgovoru sa zapadnim novinarima i istraživačima: »Idite i upoznajte moj narod. Idite u udaljena sela, gledajte, slušajte, snimajte priče staraca i ono što vidite, jer se i Afrika mijenja, i kad nestane starih poznavalaca naše povijesti, bit će to za afričku kulturu ono što bi za zapadnu kulturu bio gubitak svih knjižnica«. I mi koji smo život posvetili prikupljanju podataka o običajima tehnološki

zaostalih naroda i prihvatili Senghorov poziv, i prije nego što je bio izrečen, smatrali smo kako je došao trenutak da iz golemog prikupljenog materijala izdvojimo ovo svjedočanstvo o afričkoj ženi. Svjedočanstvo koje je znak divljenja ljepoti, nevinosti, beskrajnoj nježnosti, životu. Svjedočanstvo koje se ne koristi uskličnicima, ne čudi se i ne kritizira »divlje« običaje samo zato što su drugačiji od naših, već se ponizno trudi da razumije. Ono jasno dokazuje da je ljepota često kulturna nadgradnja koja vrijedi samo za grupu što ju je stvorila. I budući da je Afrika zemlja velikih suprotnosti, i dimenzija, pojam ljepote može biti potpuno različit, dok jedinstven i stalan ostaje pojam plodnosti i životne snage.

— Kakvu ulogu u ljepoti afričke žene igraju boje, slike i frizure?

— Vrlo važnu, iako ju je teško razvrstati, jer uz estetske motive tjelesno oslikavanje poprima obredno, društveno i magijsko značenje. Nasuprot tetoviranju, oslikavanje ima tu prednost što se može promijeniti prema okolnostima.

Zato se žene njime mnogo služe. Žena oslikava svoje tijelo i lice u vrijeme odmora, kad, nakon završetka naporna rada u polju, nastupa kratko razdoblje svečanosti. Ako je mlada i još neudata, koristi svaku priliku da prisustvuje plesu u svom selu ili dalje. Ako se ples održava u njenom selu, posvetit će cijeli dan ukrašavanju, a ako se održava negdje dalje, doći se na mjesto mnogo sati prije kako bi imala dovoljno vremena za uljepšavanje. To ukrašavanje ponekad slijedi zakone tradicije,ili je pak plod mašte same žene i njenog umijeća. Ta »body art« (tjelesna umjetnost) izraz je samo želje da se svidi, da uživa u savršenom skladu svoj mladog tijela punog života.

Teže je objasniti oslikavanje kad je ono izraz obrednih, društveno-religioznih, magijskih i drugih motiva. Prije nekoliko godina moj brat i ja bili smo svjedoci — u kratkom vremenskom razmaku — dviju društvenih situacija koje su podrazumijevale oslikavanje tijela. Prva je bila kod Nuba u Sudanu (koji imaju vrlo razvijen kult ljepote tijela, pa ga prije tridesete počnu pokrivati da bi sakrili njegovo propadanje), a druga je kod Manja u Centralnoafričkoj Republici. Obje su gole djevojke plesale uz urnebesni ritam bubnjeva. Običnu promatraču mogle bi se učiniti jednakim, a posrijedi su bila dva sasvim različita trenutka života. Mlade djevojke Nuba plesale su ljubavni ples koji završava izborom partnera. I u zelenoj zemlji Manja prizor je bio isti: mlade djevojke obojene crvenim uljem koje je isticalo njihovu svježu ljepotu.

Na prvi pogled i to je mogao biti ljubavni ples. Ali bolji promatrač odmah bi spazio drukčiju atmosferu. Taj ples izvodio se nakon ekscizije, tj. klitoridektomije, koja je posljednji stadij obreda što potvrđuje prijelaz iz jednog doba u drugo: simboličnu smrt djevojke i njeno ponovno rođenje kao žene. U ovom primjeru zibanje dojki i ljuljanje bokova nisu imali nikakvu seksualnu poruku, već se time željelo prikazati grčenje duha koje se oslobađa tijela nakon smrti. I crvena boja ulja nije isticala sklad tijela već joj je svrha bila da udalji opasnost od smrtonosnih infekcija koje se mogu pojaviti nakon te opasne operacije. Crvena boja ovdje je imala magijsko značenje zaštite od bolesti i smrti.

Za oslikavanje služe se raznim bojama i one imaju različita simbolična značenja, kao što uostalom imaju i frizure i odjeća. Često označavaju društvenu pripadnost. Kad je o odjeći riječ postoje dva krajnja rješenja: ili potpuna nagost u nekih ili potpuna pokrivenost, osim otvora za oči u islamskih narodnosti.

— Imaju li ožiljci i tetoviranje samo estetsku vrijednost?

— Obje tehnike proistječu iz želje za neizbrisivim znakovima na koži radi uljepšavanja. Toga ima svagdje na svijetu. Ali u ljudi crne kože više se cijeni pokrivanje tijela vješto napravljenim ožiljcima, jer njihova koža ne prima dobro boju za tetoviranje. Taj oblik »tjelesne umjetnosti« teško će razumjeti onaj tko ne razumije njihovo značenje. Mogu se svrstati u tri osnovne grupe: plemensko, to su obično ožiljci na licu i neka su vrsta legitimacije koja objašnjava etničku pripadnost; muški ožiljci koji ističu hrabrost i muškost osobe; te estetski, koji su znaci ljepote, posebno ženske.

— Možete li nam nešto reći o strašnim tanjurićima na usnama i drugim jezivim deformacijama?

— Zaista je teško Evropljanima razumjeti i prihvatiti neke običaje koji on smatra neopravdanim, tim više što oni to zaista i jesu. Klitoridektomija, na primjer, to odsijecanje klitorisa da bi djevojka postala ženom, ne samo da je neshvatljiva evropskom mentalitetu već i nema neko pravo značenje, i Afrikanci je prihvaćaju kao prastari obred i ne traže joj uzrok. Isto vrijedi i za druge načine deformiranja i sakaćenja ženskih spolnih organa. Žene koje se tome podvrgavaju ne bune se, već teže tom, iako zaplašene, jer su uvjerene da će samo tako steći punu ženstvenost koju će moći ponuditi svom partneru.

— Ima li žena koje se bune?

— Sreli smo samo jednu. I druge su je žene smatrale ludom. A tanjurići u usnama i ušima su tajna. Nagađa se svašta, ali se ništa točno ne zna. Narodi koji na taj način unakazuju lica svojih žena ograničavaju se na tvrdnju da se to uvijek tako radilo. Ali moram reći nešto što će vam se možda činiti nevjerojatnim: nakon nekoliko dana boravka u plemenu nisam više zapažao te tanjuriće. Navikao sam se. Vidio sam ljepotu očiju, tijela, kretnji. Na samome sebi osjetio sam kako se može naviknuti na drukčiju »estetiku«. ●

Prevela Mirjana Obuljen

MAĐIONIČAR I LJUBAV

Tony Binarelli je najveći talijanski mađioničar. Radio je s mnogim velikim glumcima posuđujući im svoje ruke. O njegovu privatnom životu malo se zna, ali ljubavni mu je život takav da mnogi misle da je neženja. Čujmo što on o tomu kaže.

— Oženjen sam Marinom, od 1969. čak mislim da je naš brak sretan.

● *Usprkos brojnim ženama na koje nailaziš?*

— Moja žena ima strpljenja. U mom poslu lijepe su žene obaveza. Ona mi pomažu na pozornici.

● *Oprosti, ali u čemu ti pomažu?*

— U izvođenju trikova. I s tim ženama moram biti prijatelj. Moramo se dobro poznavati i slagati da bismo uspješno surađivali.

● *Što to znači? Da moraju i spavati s tobom?*

— Ne. Ali djevojke s kojima radim moraju mi se sviđati. Moj je posao naporan. Putuje se mnogo. Kako da sve to izdržim ako kraj sebe imam ružnu ženu?

● *Zna li tvoja žena da putuješ s ljubavnicama?*

— Ne. Zna samo da ne putujem sam. Često sam osamljen i ne volim spavati sam u bezličnim hotelskim sobama.

● *Je li uvijek ljubav posrijedi?*

— Nije. Volio sam samo tri žene. Jedna je od njih moja žena.

● *Što misliš o ljubavi, seksu?*

— Ljubav je stanje blaženstva, a seks mu je neophodan dodatak. Ljubav bez seksa nije potpuna, a seks bez ljubavi je gimnastika.

● *Gimnasticiraš li mnogo?*

— Ne. Da. Još uvijek nešto tražim, iako volim svoju ženu i s njom se u krevetu veoma dobro slažem. Može se voljeti na razne načine i razne žene.

● *Razgovaraš li kad o tomu s Marinom?*

— Katkad. Događa se da i ona eksplodira, da je obuzme ljubomora, ali kad se izviče, ponovo sve pokrije velom šutnje i trpeljivosti.

● *Zar nikad nije poželjela da te napusti?*

— Da, ali sam je uvijek uspio odgovoriti. Volim je i ništa joj ne oduzimam. To može djelovati cinično, ali ja sam takav.

● *Kad je najbolje vrijeme za ljubav?*

— Rano ujutro kad se probudim, ili rano poslije podne, ili bilo kad, samo da je uzbudljivo.

● *Kad je počela tvoja karijera velikog ljubavnika?*

— Ja nisam veliki ljubavnik, ne postižem rekorde niti pravim recke na pojasu. Kad sam imao

petnaest godina, nisam znao plesati, što je značilo da ću teško osvojiti neku djevojčicu. Ali sam zato nešto otkrio: ako usred plesa stanem i počnem se trljati o partneričin trbuh, to izaziva njezinu pažnju. Tako sam upoznao i svoju prvu djevojku. Trajalo je tri godine, sve dok nije otišla u drugi grad.

● *Jesi li s njom imao prvo seksualno iskustvo?*

— Ne. Bila je to neka mala krojačica koja nam je dolazila u kuću popravljati odjeću. Bila je zgodna i imala je oko trideset godina. Jednog dana, kad majke nije bilo kod kuće, trebala mi je uzeti mjeru za hlače. Možeš zamisliti moju reakciju kad me dodirnula. Naša je veza trajala otprilike godinu dana, sve dok majka nije otkrila i promijenila krojačicu.

● *Koliko si imao žena?*

— Promijeni pitanje. Ja nisam osvajač. Volim kad me osvajaju.

● *Kakve ti se žene sviđaju?*

Vanjski izgled nije važan. Volim kad otkrijem da žena voli voditi ljubav. Ne volim žene natjecateljskog duha koje krevet pretvaraju u boksački ring, pa da vidimo tko je bolji.

● *Jesi li vodio ljubav na nekom neobičnom mjestu?*

— Jednom je to bilo u maloj garderobi cirkuskog šatora, iza koje je bilo gledalište sa 5000 ljudi. Zatim u avionu, s nepoznatom ženom. Ali moj erotski san ostaje vlak, voditi ljubav u njemu, sa ženom kojoj ne znam ni imena. U toj nadi često putujem vlakom.

● *Jesi li vodio ljubav u grupi?*

— Da, jednom kao mladić, u Nizozemskoj. Bilo je vrlo seksi, ali se nisam osjećao ugodno.

● *A s muškarcem?*

— Ne, ali ne zato što sam načelno protiv toga. Jednostavno nemam iskustva. Trideset sam godina upoznavao žene i ne mogu zamisliti da moram utrošiti još trideset na upoznavanje muškaraca.

● *Jesi li se ikad poslužio magijom da osvojiš ženu?*

— Nekoliko puta. Jedna od tih bila je moja žena.

● *Što još očekuješ od ljubavi?*

— Želio bi se zaljubiti kao u mladosti, s istim osjećajima, strahom, lupanjem srca... Ali ni mađioničarima nije sve moguće.●

BEZ OČEVE POMOĆI

Još nedavno se o pjevaču Haryju Belafonteu, službenog ambasadora kalipsa u svijetu, govorilo da je »lijep kao grijeh«. Njegova kći Shari (29) još je ljepša (lani ju je časopis »Harper's Bazar« proglasio jednom od deset najljepših žena u Americi). Sharina put je mnogo svjetlija od očeve, što joj je — iako je pridonijelo njenoj ljepoti — odmoglo u karijeri.

— Smatrali su da sam suviše svijetla da glumim crnkinje, a suviše tamna za bijelu ženu — kaže.

Od oca nije dobila nikakvu pomoć. Željela se probiti zahvaljujući samo svojim sposobnostima.

— Radila sam za Hana i Barberu u crtanim filmovima, i tata je vjerovao da sam odustala od glumačkih ambicija.

● *Imali ste ih?*

— Da. Počela sam studirati glumu već s deset godina. Nisam bila čudo od djeteta. Otac nije puštao da javno nastupam, osim u rijetkim prilikama. Smatrao je da moram rasti kao i druga djeca, jer oni koji upoznavaju slavu u djetinjstvu plaćaju to skupo kad odrastu. Diplomirala sam glumu na Sveučilištu Carnegie u Pennsylvaniji, zatim sam došla u Kaliforniju, potajno se nadajući da ću iskoristiti svoju diplomu.

● *Jeste li ikad poželjeli da pjevate, poput oca?*

— Ja sam zaljubljena u muziku. Nosim je u krvi. Kad je slušam, moje se tijelo kreće u ritmu, ali nikad nisam ni pomislila da postanem pjevačica. To bi bilo lako. Kći Haryja Belafontea zacijelo ne bi imala problema s kakvim se u početku suočava svaki mladi pjevač. Ali upravo zato nisam to željela. Uvijek mi je bio cilj da uspijem vlastitim snagama.

● *Oprostite, ali ovo već podsjeća na opsesiju. Napokon, tolika su djeca poznatih roditelja sama uspjela dokazati da nešto vrijede. Proizlazi li taj vaš stav iz neslaganja s ocem?*

»ČEKAM DA SE POJAVI ANĐEO«

— Nipošto. Naši su odnosi uvijek bili dobri. Drugačije ne bi ni moglo biti sa čovjekom kakav je moj otac. Ali i ja imam svoj ponos. Istina je da su mnoga »Djeca umjetnosti« uspjela, no koliko je Jane Fonda trebalo da dokaže kako je dobra glumica, a ne samo kći svoga oca? Koliko je beznačajnih filmova snimila kojima se željelo iskoristiti njeno ime? Drugi je primjer sin Franka Sinatre koji se, usprkos očevoj pomoći, nikad nije probio kao pjevač. Vjerujte mi da imam pravo. Moja odluka proizašla iz ponosa, ali tako je bilo jednostavnije.

● *Danas ste se potvrdili kao model i glumica, a vaš je otac osim ostalog i producent. Zar nećete zajedno snimati film?*

— Ne, ali to ne znači da neću snimiti film kojem bi producent bio moj otac. Bude li imao ulogu koja će mi odgovarati, prihvatit ću je bez oklijevanja. Ali ne želim da on traži film za mene. No to se neće dogoditi. I on se ponosi time što sam uspjela vlastitim snagama i nikad ne bi učinio išta što bi moglo izazvati sumnju da me on gurao.

● *Zar vam ni muž nije nimalo pomogao?*

— Bob nije producent, on se bavi filmskom reklamom. Nikako, poznaje mnoge režisere i producente, ali zna što ja mislim o tome i zato nikad ne razgovara o meni. Ipak, moram reći da sam počela raditi baš zahvaljujući njemu.

● *Ipak ste mu dopustili da vam pomogne?!*

— Ne. Dopustila sam mu samo da me nagovori da snimim reklamne fotografije i pošaljem ih jednoj agenciji. Željela sam raditi kao model, ali sam se bojala da sam suviše niska i... suviše stara. U tom se poslu počinje vrlo mlad, a ja sam počela tek prije nekoliko godina. Ipak su me pozvali i odmah mi ponudili ugovor.

● *Od modela do glumice put je bio kratak.*

— Kratak, ali ne i lak, upravo zbog boje moje kože. No sad problema ima manje. Stekla sam ime zahvaljujući TV-seriji »HOTEL« i ulozi u filmu Stanlwyja Kubicka »Metalna jakna«.

● *U »Hotelu« ste neko vrijeme radili i s Bette Davis. Je li istina da je bila ljubomorna na vas?*

— Nije bilo baš tako. Evo što je rekla: »Suviše je lijepa. Gotovo je uvredljivo imati tako besprijekorno lice. Da imam dvadeset godina manje, odmah bih tražila od producenta da je maknu iz moje blizine, jer bi privukla pažnju publike. Ali sad sam stara i više nisam zavidna ni ljubomorna. Odavno sam se pomirila s tim da sam ružna. »Jasno je da je posrijedi kompliment, ali mu se nisam obradovala zbog riječi kojima je sebe opisala. Najviše mi je žao što, kad sam je srela na snimanju, od uzbuđenja nisam mogla progovoriti ni riječi.

● *A što ste joj željeli reći?*

— Da ne bi imala razloga da mi zavidi ni prije dvadeset godina. Nije moja zasluga ako sam lijepa, a ona je izvanredna glumica, i to svojom zaslugom. Ja bih trebala njoj zavidjeti, a ne ona meni. Time ne želim reći da patim od lažne skromnosti. Ono što kažem, i mislim. Što se tiče te moje opjevane ljepote... nisam baš savršena. Znate li da mi je jedna noga kraća od druge?

● *Jeste li to izmislili?*

— Ne. Istina je. S trinaest sam godina na skijanju slomila nogu. Bila sam u gipsu šest mjeseci, što je malo zaustavilo rast noge. Nitko to ne opaža jer je razlika vrlo mala, a i kretnje su mi posve usklađene.

● *Čini se ipak da vam ja život nudio samo radosti. Smatrate li se sretnom ženom?*

— I ja sam imala teškoća. Ali me uglavnom pratila sreća. Usprkos razvodu roditelja imala sam mirno djetinjstvo. Uvijek su me štitili, ali su me naučili da stojim s nogama na zemlji. Zahvaljujući tomu, bila sam dobra studentica, a uspijevam i u poslu kojim se bavim.

● *I u privatnom životu?*

— Mislite na brak? S tim sam imala gotovo besramnu sreću. Upoznala sam Boba čim sam došla na fakultet i odmah smo se razumijeli i zavoljeli. Oženili smo se odmah nakon završetka studija. Nakon kraćeg boravka u New Yorku došli smo u Los Angeles. Radimo posao koji volimo.

● *Nedostaju djeca...*

— Još je rano. Možda bih se već odlučila za djecu da sam ostala kod Hanne i Barbere, ali sada mi je karijera tek na početku. Želim učvrstiti svoj položaj prije nego li se posvetim majčinstvu. Ne želim da mi se o djetetu brinu strani ljudi. Želim mu posvetiti onoliko pažnje koliko zaslužuje, a za to sada nemam vremena. Odlučit ću se za dijete kad budem mogla ostati kod kuće dvije godine, a da mi karijera zbog toga ne trpi. ●

Mnoge žene očarava Delonov jedinstveni image, koji ga čini suvremenim junakom. On sam kaže o sebi: »Imam u sebi nešto poput animalne intuicije.« Neobičan je čovjek , bar tako on sam sebe vidi. Za njegov novi film »Flic du Paris« (Pajkan iz Pariza) karte se širom Francuske čekaju u redovima. Kao i uvijek, on je osamlje-

ni vuk koji se sam probija. Ipak, čini se da je sit takvih uloga.

Sin vlasnika kina, koji se bavio i trgovinom nekretninama i prodavačice u drogeriji, posinak mesara. Za nj je Shirley MacLaine posprdno rekla: »Najljepši čovječuljak na svijetu.« On je pravi profesionalac, kojega se novinari pribojavaju. »Monsieur«, rekao je jednom pred kamerama nekom novinaru, »ja dajem intervjue iz ljubaznosti, a ne zato što bi mi oni bili potrebni!«

Ne voli govoriti o ženama. Ali ta se tema sama nametnula lijepom pedesetogodišnjaku.

Je li ljubavna pustolovina s Romy Schneider bila samo reklamni trik?

Pet je godina bio oženjen foto-modelom Nathalie Barthélémy. Iz toga braka potječe njegov sin Anthony. Petnaest je godina živio s Mireille Darc, koja je bila sličnog porijekla kao i on, sve do rastave 1983. Tad je napustio i svoje imanje južno od Pariza i preselio se u Švicarsku.

Romy Schneider je navodno bila velika ljubav njegova života. Romantična priča o lijepom Francuzu i darovitoj Njemici upravo se uklapa u koncept trač-novinarstva. Delon je vrlo oprezan kad ga pitaju za Romy:

— Ona je bila ljubav moje mladosti.

● *Zar samo to i ništa više?*

— Sa svom svojom ljepotom i talentom nije ona jedina koja je za mene bila oličenje žene.

● *Što je za vas ljepota?*

— Kriteriji ljepote se mijenjaju u toku ljudskog vijeka, kao što su se mijenjali kroz stoljeća. Ja tražim unutrašnju ljepotu.

● *Koja se može naći i u na prvi pogled ružnoj ženi?*

— Nemam točno sliku o tome kako treba da izgleda žena.

Ostat ćemo načas kod ove neiscrpne teme. Podsjećam ga na nekolicinu prijateljica s kojima se u posljednje vrijeme slikao.

— U posljednje vrijeme živim sam. Kada dođem kući, čekaju me samo kuharica, psi i mačke.

● *I to vam odgovara?*

Čini se da se dvoumi da li da odgovori. Naposljetku ipak kaže:

— Čekam onu koja će doći. Anđela što će mome životu dati nov smisao, s kojim ću podijeliti svoje sklonosti, koja će mi dati priliku da joj pružim sve što je život pružio meni. Sve.

Dodaje:

— Veoma poštujem udane žene. Njihov je položaj vrlo težak, život im se sastoji od teškoća kućnog posla. Pristati na to, znači mnogo dati od sebe.

Zbog toga ne volim emancipirane. Zbog vanjštine i zbog fanatičnosti. Na pitanje o članovima ženskog pokreta odgovara ljutito:

— Fuj!

Mijenjamo temu i razgovaramo o mojem pismu što sam mu ga poslao. Otkrio sam prije nekog vremena da često posjećuje aukcijske kuće Sotheby i Christie, pa sam želio znati zašto kupuje Degasove slike s motivima konja. I samo to. Gotovo po svaku cijenu. Konji, džokeji, prepreke, trkališta. Delon mi je odgovorio rukom pisanim pismom, vrlo iscrpno i posebno ljubazno. Objasnio mi je svoju očaranost konjima i trkama, igru boja i svjetla u Degasa, i pri tome mi potanko opisao svoju konjušnicu s trkaćim grlima. U pismu je bio i odlomak o psima. »Imam 13 pasa i oni ne znaju jesam li bogataš ili siromah, jesam li slavan ili nisam. Oni me vole ovakvog kakav jesam. I kad bih sutra bio siromašan, oni bi me voljeli istom nježnošću.«

To me podsjetilo na njegovu ulogu u filmu »Sicilijanski klan«. Na čovjeka koji ide preko leševa zato što protivnike smatra dosadnim insektima, a ne ljudima od krvi i mesa. Svjet ga još naziva »ledenim anđelom«, po filmu iz 1967. Rijetko ga se vidi da se smije, a i kad se to dogodi, onda je to osmijeh od kojega čovjeka podilaze žmarci. O sebi kaže s besprimjernom drskošću:

— Imam uistinu odvratan karakter, ali barem imam karakter! — U idućoj rečenici objašnjava: — Ljudi vole onoga za koga znaju da je slobodan. Uistinu slobodan.

● *Čak i kad je izvan društva — ili upravo tada?*

— Svejedno, glavno je da nije zatvorenik. Osamljenik, divlja zvijer, za koju se ne zna odakle dolazi i kamo ide, to je mit suvremenog junaka.

Ne smije pokazati uzbuđenost, kako se to ne bi protumačilo slabošću. Kao u filmu »Šef«. Poruka glavnoga glumca gledaocima: Nitko me ne voli, dakle ni ja ne volim nikoga. Tko želi ostati živ, taj mi se hitro uklanja s puta.

Delon to ne sluša rado. Prije svega ono »nesposoban za ljubav«. Onda eksplodira:

— Ne nosi taj osjećaj glumac, nego gledalac! Mi pokazujemo samo ono što publika sebi pripisuje. Mi smo ono što ti ljudi žele biti.!

Ovog se pitanja sjetio i kad smo razgovarali o slobodi koju sebi uzima. Slobodi koja njega milijunaša i filmskog producenta uvijek stavlja u položaj mimo društva.

— Pitali ste me o borbi koju vodim za svoj život. To je za mene vječna borba, mali rat protiv ništica kojoj žele čovjeku ograničiti slobodu.

Čovjek koji je sa 17 godina stupio u francusku mornaricu i u čijem je otpusnom pismu iz vojske zabilježeno »stalna morska bolest« i »nesposoban za vojničku disciplinu« pokušao je u pismu nekom njemačkom izdavaču objasniti sebe: »posjedujem nešto poput animalne intuicije. Izraženu sposobnost da se uživim u nekoga drugoga. To ponekad dovodi do najveće sreće, ta sposobnost da se s nekom drugom osobom stopim u jednu ličnost!«

To je čovjek o kojemu žene s pravom sanjaju. To je čovjek s istančanim osjećajem koji je glumicu Brigitte Auber, sada već zaboravljenu, otkrio na pariškoj tržnici i doveo na film. Proživio je gorke mjesece kao padobranac u vijetnamskom ratu i mršave godine kao konobar, uredski pomoćnik i prodavač. I napokon prvi film »Ubojice vas mole« (1957). Tad su mu bile dvadeset dvije godine.

— Tko sebe smatra malim čovjekom, završava na kraju kao mali čovjek — kaže. Na pitanje smatra li se nečim izuzetnim, nečim posebnim, odgovara: — Ne u pretjeranom smislu. Ipak, nisam kao svi ostali. — Smeta mu njegova ljubomora: — Užasno sam ljubomoran — priznaje. — To je moj veliki problem, grozno opterećenje.

Opterećenje!?

Odjednom je postao simpatičan. Sjedi u prijemnom prostoru pariškog filmskog studija, s već dugo hladnom šalicom kave pred sobom, i promatra sve oko sebe svojim plavim očima. Najbolje plaćeni glumac u svojoj zemlji, propagator parfema koji nosi njegovo ime, već dugo svoj vlastiti šef i usputni reklamni simbol jednog talijanskog dizajnera pokućstva. Delon svoju suglasnost potpisuje poput Albrechta Dürera — s jednim malim velikim D ispod nakrivljenog A. No sad AD osim svojih Degasa posjeduje i jednog pravog Dürera...

I ovaj besmrtni Valentino francuskog filma morat će jednom odstupiti. Uznemiruje li ga to? Plaši li se smrti koju tako velikodušno dijeli u svojim filmovima?

— Želio bih umrijeti dok vodim ljubav.

Pravi egoist, pomislio sam, koji ne misli kako bi to doživjela žena. Delon je, čini se, uhvatio slijed mojih misli pa je upotpunio svoju želju, toliko tipično za njega da je preda mnom iskrsnuo lik »ledenog anđela«:

— Idealno bi bilo, dakako — dodao je, prvi put uz osmijeh — da oboje umremo istodobno... ●

Preveo Nikola Popović

Erica Jong

LJUBAVNA ROLLS-ROYCE-AFERA

**Ako to učinim jedanput, tada sam filozof.
Učinim li to dva puta, onda sam perverzan.**

Uz ispriku Voltaireu

Život me tjerao prema zapadu, sve dalje od 72. ulice — premda toga nisam bila svjesna. Pojavljivali su se glasnici s viješću da je došlo vrijeme da se napusti stara četvrt, vrijeme da se iščupa korijenje, vrijeme da se krene. Jedan od tih glasnika bila je Rosanna Howard. Onoga dana kada se njen rolls-royce corniche zaustavio u 77. ulici, bilo je očito — mada ne i meni — da će se sve promijeniti.

Rosanna je bila moja učenica koja je mjesecima žudjela za mojim prijeteljstvom. Nije se moglo desiti da je ne zamijetite: dolazila je na seminar pisanja (koji se, usput rečeno, održavao u mome stanu) u rolls-royce cornicheu s vozačem, u satenskim hlačama i majicama ukrašenim svjetlucavim kamenčićima, prikladnima za neku rock-zvijezdu. Osim toga nosila je sandale sa šest inča visokom potpeticom te upotrebljavala crni ruž za usne, i jak miris mošusa, koji je svjedočio da su vrlo bogati različiti od tebe ili mene. Ali kako različiti, shvatila sam tek mnogo kasnije. Pisala je pjesme o propalim porodicama i perverznom seksu. Činila mi se pomalo zanimljivom, ali nisam imala vremena za novog prijatelja (te godine jedva sam imala vremena za stare). Osim toga i prije sam poznavala mnoge bogate djevojke i nisam baš bila oduševljena njima. Bogati sakupljaju pisce, a ja ne volim biti dio nečije kolekcije. To me čini nervoznom. Ali jednoga jutra, nakon posebno ružne scene s Bennettom, nazvala je Rosanna.

— Ovdje Rosanna Howard. — Glas joj je bio odrješit, zapadnjački, pučkoškolski. Zacijelo sam zvučala razočarano, jer je odmah upitala: — Jesam li nazvala u pogrešno vrijeme?

— Ne, — slagala sam — sve je u redu. — Ali nikada nisam znala sakriti svoje osjećaje. Moj ih glas odaje preko telefona, moje lice u razgovoru.

— Doimaš se uznemireno — ustanovila je. — Mogu li pomoći?

— Ne. Ljubazno je od tebe što pitaš, ali zaista, ne znam... — Jedino u razgovoru s Rosannom upotrijebila bih izraz »ljubazno«.

— Jesi li slobodna? Voljela bih te izvesti na ručak.

K vragu, pomislih, ionako danas neću ništa raditi.

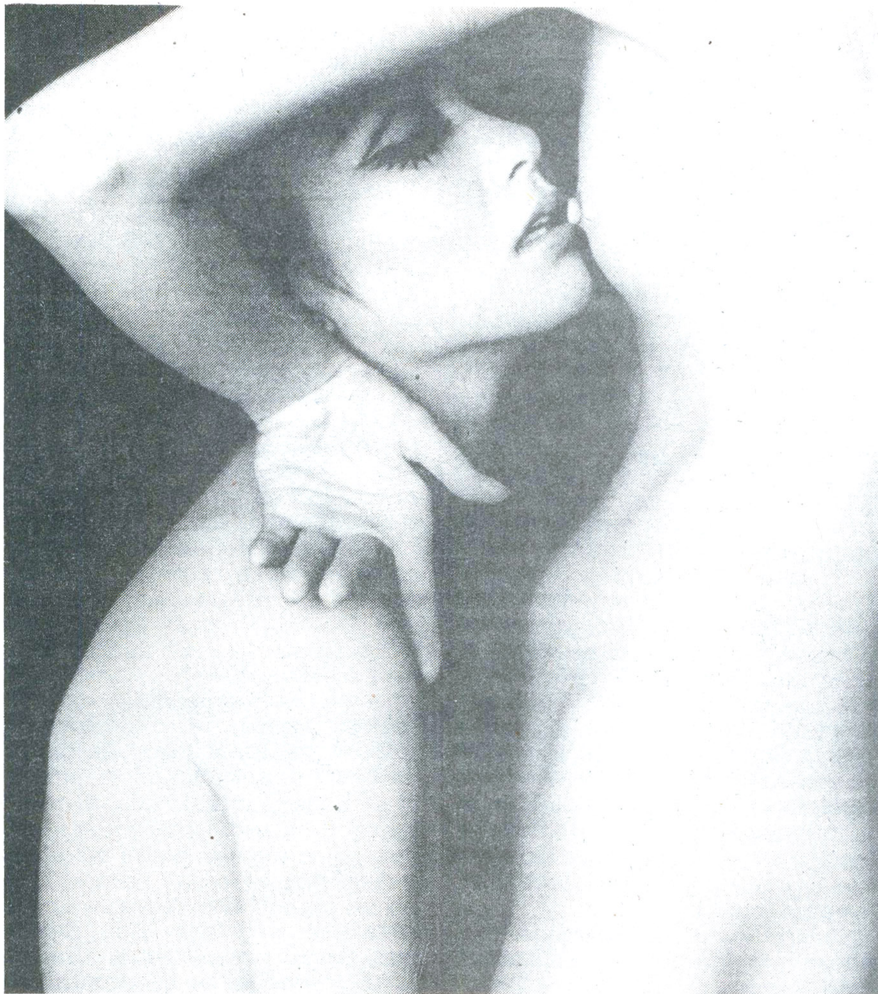
Njezin se auto zaustavio nakon 20 minuta. Moj vratar-dupeljubac, ljigavi Istočnoevropejac imenom Valerian, poklonio se pred ukrašenom kromiranom haubom. »Lepo auto«, reče, »lepo ljudi.« Valerian nije patio od srcedrapateljnih liberalnih predrasuda. Novac je bio dobar, siromaštvo loše. Bogati su bili »više lepo« od siromašnih.

Rosanna i ja ručale smo kod Carlyela; navaljivala sam da platim, znajući da bogatima nije ništa draže od toga.

Rosanna je odrasla u Chicagu, naslijedila je »majušnu željeznicu« (koja je slučajno bila u blizini stočnog sajma), otišla na Bryn Mawr (a onda diplomirala na Sarah Lawrenceu), udala se za uštogljenog, dosadnog odvjetnika koji je volio njen novac, imala jednog sina s njime, a onda ga napustila zbog jednog poletnog advokata (ispalo je da je i on volio njen novac, ali to nije bilo tako očito). Zvao se Robert Czerny (poslije sam ga prozvala »grubi Čeh«). Za djevojku iz visokog čikaškog društva on je predstavljao buntovništvo, slobodu, Stanleyja Kowalskog, seks, samouništenje, uzbuđenje. Nosio je zlatni pečatnjak i kravate od 25 dolara — i poševio ju je kad je imala menstruaciju (što nijedan WASP* nikada ne bi učinio). Pravi put do ženskog srca.

Imali su stan na Lake Shore Driveu u Chicagu, gdje su se udobno smjestili njen sin i dadilja, dok su Rosanna i Robert uglavnom putovali. Kad je Rosanna odlučila »da piše«, iznajmila je studio u Istočnoj pedesetoj, unajmila vozača za croniche i nastanila se u New Yorku (baš kao i svaki drugi pjesnik koji se želi probiti), da pokuša svoju literarnu sreću. Robert je lutao između Chicaga, New Yorka i Washingtona (gdje se bavio nekakvim tajanstvenim poslovima i mnogo ševio). Njihov brak bio je nevjerojatno slobodan; nikad nisu viđali jedno drugo. Ali Rosanna je bila strastveno zaštitnički raspoložena premo »Robu«. On je predstavljao njenu pubunu, ali i njen ugled — jer, vidite, ona je zapravo voljela žene. A svaka neodlučna lezbijka treba muža kojeg nikada nema, da je pokriva. Nikad nikoga nisam čula da tako često upotrebljava izraz »moj muž« kao što je to činila Rosanna.

Otvaram bocu mošusa da zavedem Rosannu. Stavljam ga na zapešće, utrljavam, duboko dišem, zazivam svakog dobrog duha, i odjednom — sve je ponovo

Ono što je Rosanna pokušavala pojesti iz moje pičke bila je moja poezija, moja ranjivost, moja židovska toplina. Ono što sam ja pokušavala pojesti iz njene bila je njena WASP-ovska hladnoća, njeni milijuni, ili možda sloboda koja, zamišljala sam, ide uz njih. Nikad se u životu nisam osjećala tako sputanom, ili tako očajnom kao toga ljeta. Iskusila sam sve: slavu, sreću, nevjeru, ne dizati glavu s knjige, živjeti da bih pisala, bježati, vraćati se, sjediti na oštrici britve. Možda je Rosanna imala odgovor. Negdje mora biti odgovor.

Nikad prije nisam vodila ljubav sa svojim učenikom. Bilo je to protiv mojih principa. Ako sam i osjećala neku krivicu, bilo je to zbog toga, a ne zato što sam dodirnula slatku pičku, pomalo užegla mirisa, jedne druge žene. Osim toga fascinirao me sâm taj čin, to što sam u drugome tijelu vidjela sliku svog vlastitog tijela, kao u zrcalu; ne jedan kozmički sraz penisa i vagine, već melodično, mekano, sigurno ljuljuškanje dviju žena. Sigurno. To je bila riječ koju sam tražila. Muškarci su bili smrtonosni; ovo je bilo sigurno.

Zacijelo je Rosanna tog jutra, kada se pojavila, osjetila moju potrebu za sigurnošću. Vjerojatno je osjetila moju ranjivost. Cijelu je godinu žudjela za mnom, promatrala me preko stola na seminarima pisanja (istovremeno mog stola za ručavanje), želeći me, sve više se zaljubljujući u mene. Za mene je ona, uglavnom, bila raritet: muška frizura, štrkljasto tijelo, mickjaggerovska odjeća, Cartierov nakit i miris mošusa. Nitko novi nije mi bio potreban te godine. Bila sam tako zarobljena u svom umirućem braku, bezbedno nisam vjerovala u promjenu, bila sam tako cinična razmišljajući o ljubavi, slobodi, oslobođenju. Rosanna se teškom mukom morala probijati da bih je ja čula.

tu: corniche koji klizi kao po ulju, ljudi što zure u nas s mješavinom mržnje i strahopoštovanja, ulašteni parket Rosannina »studija« pokućstvo od svinuta drva, viseće košare pune paprati, gotovo potpuno prazne sobe, ormar pun odjeće rock-zvijezde, krevet od bijelog pletera i posteljina s monogramom, i sve ono što smo tamo radile.

Pošla sam u krevet s Rosannom iz radoznalosti prvi put; zbog želje pomiješane s nečim što bih jedino mogla nazvati biseksualnim ukusom drugi put; a samo zbog osjećaja dužnosti poslije toga. Te godine bilo je u modi imati lezbijsku aferu, mislila sam da ću možda htjeti pisati o tome, a Bennett je bio razlog što sam se osjećala bijedno. Ako su muškarci pitanje, možda su žene odgovor. Maštala sam o tomu da Rosanna i ja imamo zajednički **salon** (ako već ne i kuću) — vrlo Vita Sackville-zapadnjački, ili Colette-loves-Missy, ili Stein-loves-Toklas. Nježno bismo se brinule jedna o drugoj, a povremeno bismo mogle dovoditi muškarce koje bismo dijelile.

* WASP — White, Anglo-Saxon, Protestant — bijelac, Anglosaksonac, protestant — prim. prev.

Kad smo prvi put vodile ljubav, bila sam uzbuđena najviše zato što sam osjećala da činim nešto zabranjeno, a zemlja se nije otvorila da me proguta. Bilo je nečeg posebno oslobađajućeg u kršenju toga tabua. Nije bilo nimalo slično osjećaju koji sam imala kad sam izgubila nevinost — osjećaju krivnje i brižnim suzama.

A nije bilo slično ni mom preljubu — kotrljajuće izmjenjivanje panike i užitka. Kako da to opišem? Pada mi na pamet riječ »ugodno«. Riječ »ugodno« i miris mošusa. Osjećala sam se tako prokleto superiornom svim ostalim ljudima koji se ne bi usudili; osjećala sam se kao da sam nasrnula na vlastitu majku.

Ah, seks. Ta tajanstvena sila. Je li to bio Lawrence koji je rekao »Što više o njemu razmišljamo, sve manje znamo«? Čini se. Zamislite oralno-genitalni odnos (kao što to priručnici o seksu stidljivo nazivaju) iz perspektive jednog Marsovca ili pilota UFO-a s neke druge galaksije koji nisko nadlijeće Zemlju. Zacijelo bi im se to činilo smiješnim. Možda bi im nalikovalo na neku vrstu kanibalizma. A možda to i jest oblik kanibalizma.

X

Corniche nečujno klizi, vozilo s nekog drugog planeta; Valerijan se klanja, odlazimo u oblaku mošusa i ugljičnog monoksida. Za ručkom pričamo o muškarcima, ljubomori, braku, majkama, poeziji, Bloomsburyju, plemenitim vinima. Pijemo dvije boce mouton cadeta — Rosannina najomiljenijeg. Ili, bolje rečeno, ona pije, a ja joj malo pomažem. Budući da nije Židovka, mogla je dobro

potegnuti. Kad sam ispljunula priču o Bennettovoj izdaji, ona me uzela za ruku. Osjećam se majčinski zaštićenom, osjećam da se netko bine o meni, osjećam da sam ranjiva, ali shvaćena. I nastavljam piti vino.

A vozač čeka. Odlazimo u njen studio. Kako je sve jednostavno s vozačem koji čeka! Kako malo treba razmišljati, mozgati, mučiti se.

Još vina, razgovora, vruće rock-muzike iz početka, a poslije Cole Porte... Rosanna potpuno drži situaciju u svojim rukama. Njeno lice ne odaje nikakve osjećaje, već mirnoću i razumijevanje. Ponovo sam dijete što razbijena koljena dolazi majci. Odjednom, Bennett nije više ništa drugo doli razbijeno koljeno! Mala ogrebotina na mekoj koži mog života.

Rosanna se ispričava, odlazi u spavaću sobu, vraća se u kaftanu otvorena do struka i s još više mošusa. Gornji dio kaftana otvara se dok sjeda kraj mene na kauč. Vidim njene male šiljaste grudi i želim ih dodirnuti. Opaža da je gledam i čita mi misli. Uzima moju ruku i vodi je do svojih grudi. Bradavica je nabubrila i hrapava, ali ispod nje je mekano, hladno, glatko. Mramorna breskva. Rosanna miluje moju kosu, zatim obraz, podiže mi bradu kako bi me poljubila. Osjećam se kao da ljubim svoju sliku u zrcalu, mekane ženske usne, malenu, slabašnu, hladnu sigurnost.

Evo žene koja započinje svoja pisma sa »Srce moje najdraže« a završava ih s »nježno tvoja«; jednako tako vodi ljubav — kao da drži predavanje u osnovnoj školi. Lupa li moje srce i vlaži li mi se mačkica zbog radosti što kršim tabu? Ili zato što želim Rosannu? Tko bi to mogao reći? Moj je muž, frojdovski psihoanalitičar koji osjeća odbojnost prema takvim biseksualnim smicalicama. To je svakako dio uzbuđenja. Ubio bi me da zna. Bennett me nije nikad previše volio ševiti; Rosanna to voli. Ležim tamo pokušavajući misliti i pokušavajući ne misliti; pokušavajući odgoditi osudu i bezumno osuđujući, opravdati i ne osjećajući nikakvu potrebu za opravdanjem... Svi ovi osjećaji odjednom nasrću na mene. Za to vrijeme ona nježno gricka moj klitoris svojim umjetnim zubima, klizeći svojim manikiranim prstima unutar i izvan moje pičke i napada moje bradavice drugom rukom na čijem prstenjaku nosi pečatnjak s obiteljskim grbom »Jureći Poljak« u sudaru s D.A.R.-om! Brownsvill u sudaru s Lake Shore Driveom! Central Park West u susretu s Beekman Pladeom!

Zatvaram oči i pokušavam se usredotočiti samo na uzbuđenje, opijenost vinom i koncentrične krugove u svojoj pici — ali, postoji tu još nešto. Ona istražuje središte mog židovstva; siluje me staro bogatstvo. Taj tanki prst što klizi unutra i van iz moje vlažne, tople rupice, pripada mayflowerskom potomku! Ta hladna usta što grickaju moju židovsku mačkicu usta su srednjozapadnog WSP-a, usta koja su Ameriku učinila velikom, usta što su izjela plodove Amerike a sama su ostala tanka, usta što su urlala! Ali urlik je dolazio iz mene, hučeći, odjekujući moj užitak. Usta američkog židovskog barda koji pjeva o strastima WASP-ovske Amerike! Ono što je Sam Goldwyn učinio na filmu, Saul Bellow u štampi — ja činim ovdje u krevetu s Rosannom (ili mi se tako u to vrijeme činilo).

Bilo je zabavno. Rosanna me obožavala, bila je stručnjak picojedac i imala je stila. Bilo je i vrlo glasno. Činilo se, na neki način, manje seksualno nego kulturno. Vita Sackville-West bio je moderan te godine — a Rosanna je željela biti u toku. Trebalo joj je možda dodijeliti srebrni pehar u obliku prsta (s ružičastim laticama što plutaju u njemu) nakon što je dodirnula moju pičku. I salvetu od irskog lana da njome obriše prste. A nakon toga neukusni desert.

Ali bio je red na meni. Ili sam osjećala da je red na meni. To je već bio problem.

Oh, željela bih da sam neki antički epski pjesnik (ili neki Epik Rugalica iz 18. stoljeća) i dozovem muze Bilitisa (Vita, Virginia, Gertrude, Alice, Sidonie-Gabrielle, Missy — čak i naše suvremenice Kate, Robin i Jill) prije no što se upustim u to! S božjom pomoći, pokušat ću ispričati o prvim dojmovima lizanja pičke, mada riskiram bijes (bjesnim rizik?) svojih sestara: Dragi moj čitaoče, okus mi se nije svidio.

Umjetnost i politika, politika i umjetnost. Čudni ljubavnici. Još čudniji od Rosanne Howard i mene. Usuđuje li se ijedna feministkinja danas, ove godine, izreći istinu o lizanju pičke? Usuđujem li se ja, znajući da će me napasti obje strane — gospoda zato što sam previše muškasta, dame što nisam dovoljno?

Pokušala sam. Ispružila sam jezik najbolje što sam znala, i zaronila. Naviknut ćeš se na smrad, rekla sam samoj sebi. Draga moja, i ti jednako smrdiš, uvjeravala sam se, ali nije koristilo. Rosanni je trebala čitava vječnost da svrši, a moj nos kao da je tamo proveo cijeli život. Grickala sam joj klitoris kao što je ona činila meni, gurajući dva prsta unutra-van, pokušavajući ne misliti na smrad, s dlakama što su mi se zavlačile između zuba, dok mi je ruka bila umorna od te jednolične kretnje naprijed-nazad, naprijed-nazad. Koliko to već traje? Sat? Dva? Počela sam shvaćati što to znači biti muško, tapkati uokolo — je li ovo pravo mjesto ili možda ono? — bez ikakve pomoći od žene (koja je previše pristojna i previše dama da bi ti rekla) i pitajući se, pitajući se hoće li svršiti sada, ili možda sada, ili sada — ili možda već jest, ili će možda svršiti tek slijedećeg ljeta, ili kada? Pomoć! Treba mi pomoć. Ovo je potpuno neistraženo područje. Ako nastavim gurati prste unutra i van, i kružiti jezikom po njenom klitorisu, grickati zubima, hoće li možda ipak svršiti? Hoće li svršiti do 1984? Hoće li mi reći ako svrši? Da li WASP-ovci stenju? Znam da Kinezi ne — ali da li WASP-ovci stenju? K vragu i moja kozmopolitska porodica (nikada nisu ni sanjali o tomu da mi kažu da se držim svoje vrste). Zašto me nisu upozorili?Zašto mi majka nikada nije rekla »WASP-ovci ne stenju u krevetu«? I zato je nemoguće reći kada doživljavaju orgazam. Ili da li ga doživljavaju.

Ah. Drhtaj joj protrese karlicu. Kreće se ritmički, brže i brže. Sve će biti u redu! Svršit će! Hura! Neću biti svinja koja traži samo svoj vlastiti užitak! Neću biti ženska šovinistička svinja!

Pogrešna uzbuna. Karlica se smirila, drhtaj je stao, a i moje srce je na najboljem putu da stane.

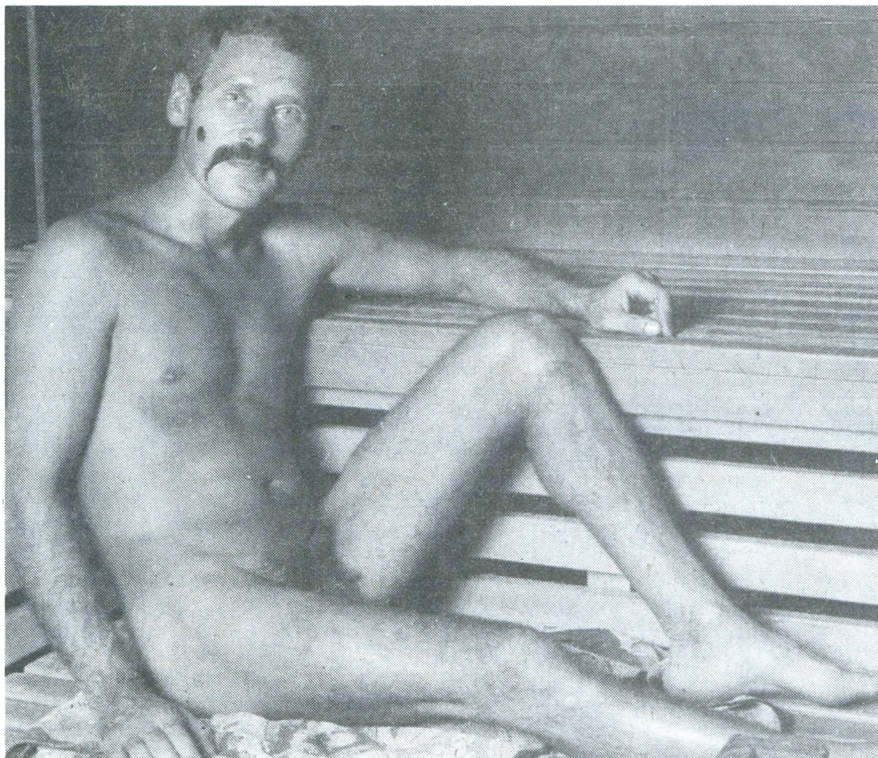
— Rosanna — slabašno pitam — je li bilo O. K.? Jesi li svršila?

— O. K. — kaže. — Nije važno.

— Jesi li ga izgubila, je li ti pobjeglo?

— Dobro je, srce, zaista.

— Znači, nisi — kažem dok mi srce zamire, ruka me boli, usta punih dlaka. Nakon svega bez orgazma. Osjećam se kao glupan, nespretni ljubavnik, smete-

ni muškarac u krevetu s frigidnom ženom. Prvi put u životu mogu se poistovjetiti s atletskim, iscrpljenim junakom iz »Doba njenog doba«. O, bože. Zaista sam na lošem putu kad me moje prvo lezbijsko iskustvo navodi da razmišljam o Normanu Maileru!

— Nije važno — kaže ona, smiješeći se. — Zaista cijenim tvoj pokušaj.

I onda mi se učini da sve shvaćam, čitav rat spolova, »sebičnog« muškarca i »nesebičnu« ženu, cijelu tu glumu, diplomaciju na jastuku, luđake s madraca, s povratnim djelovanjem kroz sva ova stoljeća nauštrb svih nas. Muško ili žensko, vibrator ili mlaz tuša, svršavam za ravno tri minute. Ako ne svršim, ljuta sam, srdita, zla, režim, grizem. Za mene ne postoji takvo sranje kao »Nije važno«; moji su osjećaji na prvom mjestu. Moja pička reži, urla, laje na Mjesec.

Ali Rosanni »nije bilo važno«, rekla je. I nakon toga učiniti da svrši bilo je za mene osobni izazov. Morala sam pronaći način da je natjeram da svrši. Čak kad bih morala postati Rube Goldberg umjetnih penisâ, Thomas Alva Edison vibratorâ, Luther Burbank duguljastog voća — morala sam natjerati ovu WASP-ovku da svrši!

Corniche me odvezao kući. Još se nisam usudila provesti čitavu noć s Rosannom. Natrag kući, svome mužu, kojega sam mrzila, ali s kim bi ševa postajala još uzbudljivijom kad bi između naših nepokolebljivih tijela ubacila svoju ljutnju na njega — a sada i svoju ljubavnicu Rosannu.

Prvo je slijedećeg jutra bilo da se vratim k njoj, sa svojom torbom za knjige, svojim rukopisima, četkicom za zube. Ne zato što bih tamo ostajala čitave noći — već zato što sam tamo provela poprilično vremena slijedećih nekoliko mjeseci. Rosanna me pokušala nagovoriti da odem nekamo s njom. Imala je kuću za odmor u Aspenu i htjela je da tamo provedemo ljeto. Ali, bila sam rastrgana. I dalje sam na svoj glupi način pokušavala srediti odnos s Bennettom — a osim toga nisam bila previše sigurna da želim biti sama s njom čitav mjesec. Bennett bi »me pustio« — kao i obično zamjerajući mi, predbacujući mi krivicu — ali da li sam zaista željela otići? Činilo se da će biti bolje ako se podijelim između Bennetta i Rosanne. Dani s njom, noći s njim. Pišući u njenom stanu, pijući crno vino, odlazeći u krevet od bijelog pletera (da bi me mogla nježno povaliti — a ja nju očajnički). Poslije bismo se vozikale okolo po gradu u rollsu otvorena krova, uživajući u dojmu koji smo izazivale, u identičnim odorama rock-zvijezde, u obostranu mirisu mošusa, u razgovorima s Roethkeu, Virginiji Woolf, Nerudi. Ja sam njoj pomagala ispravljati pjesme, a ona je mene tješila zbog mojih bijesnih ljubomornih ispada. Bile smo dobre jedna za drugu i jedna prema drugoj. Među nama je postojalo pravo prijateljstvo — ili barem njegovi navještaji.

Ali krevet je bio problem. Pokušavala sam s umjetnim penisima, bocama kokakole, plastičnim zelenim vibratorima iz Japana. Veliki u pičku i mali u stražnjicu. U svim duginim bojama. Gurala sam joj krastavce prekrivene nazubljenim kondomima u pičku i banane prekrivene francuskim kondomima što golicaju. Kupila sam tuš s vibrirajućim mlazom i dugo bismo se zajedno kupale. Ali nikada nije bilo dobro. Uvijek bi došla taman do one nemirne granice orgazma, a onda bi se povukla, tresući se i dršćući, slaba u koljenima. Pa ipak, nikada me nije krivila. Bila je previše pristojna za takvo što. Uvijek je bila nevjerojatno velikodušna. No kako je vrijeme prolazilo, počela sam vjerovati da je njena pička zapravo nesvjesni antisemit.

Ali nikada se to ne bih usudila reći. Bilo je nešto u Rosanni što vas je činilo taktičnim, delikatnim, možda preplašenim. Izgledala je kao da je iznad svega tako prizemnog kao što je orgazam. Činilo se da je sazdana od čiste duše — kao žamor burze.

A onda, jednog dana usred ljeta, stigla sam k njoj s bocom ledenog dom pérignona (da bismo proslavile njen 33. rođendan). Pile smo šampanjac, mljackale švicarske bombone i pâtè de foi Strasbourg truffèe. Kad je primamljiva tamnozelena boca šampanjca bila prazna, bile smo dovoljno pijane da, pogledavši njen grlić, obje odmah pomislimo na isto. Poslije smo u krevet s bocom, milujući se i ljubeći, sisajući jedna drugoj bradavice i gnječeći bedra sve dok napokon, napokon, nakon mjeseci punih bocâ, vibratorâ, voća i pulsirajuće vode, nisam imala zadovoljstvo vidjeti Rosannu Howard kako doživljava žestok orgazam, dok je okruglo zeleno dno boce dom pérignona virilo iz njene neodlučne pičke.

Zahvaljivala mi je i zahvaljivala. Plakala je suzama zahvalnicama. Očito je jedini način kako je uopće mogla svršiti bio kad bi je muž poševio za vrijeme menstruacije. Zahvaljivala je mojoj umješnosti. Ja sam zahvaljivala Moëtuet Chandonu od Epernayja. Tko zna da li bi ikada svršila s Paulom Massonom ili Taylorovim New York Stateom.

Mislim da je odgovor jasan. ●

Prevela Vesna Milovac

Helmut Senf

OSMA GODIŠNJICA BRAKA

Nakon svega klonuo sam na meke jastuke, potpuno iscrpljen. Mokar kao miš.

Sklopivši oči, uživao sam osjećajući kako mi se opušta cijelo tijelo.

Disao sam duboko i još ubrzano, a noge su mi bile teške kao da su od olova. Kad sam posljednji put ovako uživao u spolnom odnosu?

Kad sam posljednji put osjetio ovakvu neobuzdanu pohotu, neizmjernu strast? Tko bi očekivao nešto takvo u našem braku koji je već odavno ispunjen samo navikama!

Dogodilo se to baš noćas...i to pošto sam satima morao prisustvovati dosadnoj sjednici i naposljetku popiti neizbježnu bocu vina s brbljavim gradskim zastupnikom do tri sata, iako sam Lindi, razumije se, čvrsto obećao da se neću kasno vratiti na našu godišnjicu braka. Dogodilo se to poslije osam bračnih godina.

Došavši kući, brzo sam se svukao u mračnoj spavaćoj sobi i, opterećen nečistom savješću, kratko poljubio usnulu ženu u obraz. Nisu me dočekale prijekorne riječi, nije bilo nikakve galame. Naprotiv. Sve se završilo potpuno drukčije.

Na vrućoj su mi koži bile još tisuće znojnih kapljica.

— Zašto me nisi pustio da spavam, Wilfriede? — progovori ona tiho i mazno. U tom trenu neopisiva trijumfa bio bih se vjerojatno ponovo bacio na nju, obuzet ludom žudnjom, da se ne zovem Bernd, a ne Wilfried.

Ne znam kako vi reagirate kad se dogodi nešto nepredviđeno, nešto neobično. Mnogima se zacrvene uši, počne im lupati srce ili im se stegne želudac.

Kad je na vidiku katastrofa,

meni ponajčešće ponestane zraka. Liječnik smatra da tu pojavu uzrokuju bronhiji..

Dakle, više nisam disao duboko i ubrzano, nego teško. A tu postoji znatna razlika.

To što žena poslije nevjerojatno burnog ljubavnog odnosa naziva muža tuđim imenom, svakako navješćuje katastrofu.

Wilfried?

Osim toga to mi nepoznato ime nije šapnuo u uho Lindin glas. Naposljetku, Lindin glas poznam vrlo dobro.

Put od panične apatije koja me u prvi čas obuzela, do užasne jasne spoznaje što je posrijedi, trajao je samo nekoliko djelića sekunda.

Da barem ne upali svjetlo! — prođe mi iznenada kroz glavu. Bio je to posljednji pokušaj da se sve zataška, da se život nastavi kao da se ništa nije dogodilo.

No ona je već posegnula za prekidačem.

— Dobro... tko ste vi...? — izusti zapanjeno.

Baš je Linda htjela da uselimo u taj odvratni neboder, u kojem se ne razlikuje kat od kata i vrata od svih stanova su slična kao jaje jajetu. Od početka sam je upozoravao da to nije pametno! No ona je ustrajala, čvrsto uvjerena da je poslije osam godina u istom stanu, u koji smo se uselili kad smo se vjenčali, prijeko potrebna promjena...

Gola se žena kraj mene u krevetu, sasvim razumljivo u prvi tren zabezeknula kad me ugledala.

Nijemo smo se promatrali, svjesni svoje zablude.

— Ja sam Herrmanns — uspio sam se nakon nekog vremena pristojno predstaviti. — Bernd Herrmanns. Sa sedmoga kata. Stan G-4. Ovdje stanujem već tjedan dana.

Pažljivo mi je promatrala lice, kao da se pokušava sjetiti je li me koji put barem srela u dizalu.

— Sa sedmoga kata? Ovo je osmi kat! — Obrve joj se podignu donekle prijekorno.

Sasvim opravdano. Nema sumnje.

Slegnuo sam ramenima, pokazujući žaljenje. Što da se radi?

— Vrata... — najednom mi padne na pamet — vrata vašeg stana... nisu bila zatvorena, nego samo pritvorena... inače ne bih...

Može li se uopće smisliti kakvo uvjerljivo opravdanje? Kako da se objasni to što sam spavao s nepoznatom ženom? Ne znajući to, ne opazivši ništa?

Kriva je svemu zabuna, glupe okolnosti! Puka slučajnost.

Podiđu me hladni žmarci pri pomisli na to kakve bi mi neugodnosti mogla donijeti ta zabuna. Zgrabi li ova žena telefonsku slušalicu i pozove policiju, izvući ću deblji kraj. Odmah sam povukao pokrivač do ramenâ.

Bila je mlađa od Linde, vidljivo mlađa.

Krupne joj modre oči, nakon početne suzdržljivosti, najednom bljesnu veselo kad je skočila iz kreveta... ne zato da bi obavijestila policiju, nego da bi se počela češljati pred okruglim zrcalom.

— Živite ovdje tjedan dana?

Činilo se kao da se ta okolnost može prihvatiti kao opravdanje za sve što se nehotice zbilo.

Tijelo joj je bilo skladno i vitko. Imala je uske bokove. Pratio sam joj pogledom ljupke kretnje dok je češljala kovrčavu, tamnožutu kosu.

— Uostalom, zaista niste krivi što je moj muž, otišavši po cigarete, opet zaboravio zaključati vrata stana — reče i osmjehne mi se u zrcalu.

Njezin muž?

Ako sam, vidjevši da ne namjerava obavijestiti policiju, donekle odahnuo, sad sam se, doznavši da ima muža, opet i te kako zabrinuo.

Prestrašeno sam skočio iz kreveta i posegnuo za hlačama.

Dakako, ima muža! Što sam drugo i očekivao?

Sad mi je ne samo ponestajalo zraka nego mi je i srce divlje lupalo.

Pravo je čudo što se Wilfried, ako je otišao po cigarete, nije već odavno vratio...

Od straha mi izbije znoj na čelu.

Što li će kazati njezin muž ako me zatekne ovdje? Nisam baš vjerovao u to da će on razumjeti splet nesretnih okolnosti, kao što ga je, na svu sreću razumjela njegova žena.

— Samo bez žurbe — reče mi ona i okrene sa prema meni.

Bez žurbe?

Zavrtjelo mi se u glavi.

Nije me uspjela umiriti svojim riječima. Kako da se ne žurim kad bi me njezin muž mogao zateći na djelu? Kakva čudna žena!

Možda su takve zabune češće u ovoj kući? Možda su na dnevnom redu svaki dan, bolje rečeno, svake noći? Neki ljudi imaju vrlo čudne navike.

Svjestan da u tim okolnostima ne mogu nikoga osuđivati, za svaki slučaj zakopčao sam hlače.

— Wilfried noću kupuje cigarete u maloj gostionici iza ugla, ali pri tome popije i nekoliko čaša piva — napomene ona uzdahnuvši. — Ne baš rijetko ostane ondje i do jutra! — Istodobno mi je pogledavala dlakava prsa, koja je nekoć, ako se ne varam, Linda smatrala vrlo privlačnima. — Tad najveći dio noći moram provesti sama — dodala je.

Njeno priznanje objasnilo mi je štošta. Spustivši češalj, provuče prste kroz kosu.

Oči su mi se prikovale uz njene dojke, prilijepile su se uz tijelo koje sam još prije nekoliko minuta posjedovao.

— Ne razbijajte sebi glavu zbog mog muža... — Kovrčavi su joj pramenovi kose padali na gola ramena. — Ali, što će na ovo reći vaša žena? — doda ona.

Te me riječi pogode kao grom iz vedra neba.

Kako joj se njišu dojke dok diše, prođe mi istodobno kroz glavu.

Moja žena!

Da. Do ovog trena nisam ni pomislio na ženu. Ako se i riješe sretno svi problemi, pa čak i onaj s Wilfriedom, što će na to reći Linda?

Sa stolčića kraj kreveta, na kojem joj je bila odjeća, žena uzme iz zlaćane kutijice cigaretu i zapali je upaljačem. Otpuhne dim prema meni.

— Pa sad — progovorio sam — zacijelo će shvatiti ako joj sve ispričam otvoreno, onako kako se doista dogodilo... — Može li ikoja žena shvatiti nešto takvo? — Iskreno govoreći, nije se ništa ni dogodilo! — najednom mi padne na um. — Što bi se dogodilo? Pogleda li se istini u oči, nisam ni prevario ženu! Ne, to mi ne može nitko prigovoriti. Još nikada nisam prevario svoju ženu... — Nije odvajala pogled od mene. — Naposljetku, smatrao sam da spavam s njom, a ne s vama. — Njezina me neskrivena sumnjičavost još više razljuti. — Ona će to, uvjeren sam, uvidjeti! Moja je žena vrlo razumna. Svakako će uvidjeti... — To mi se neprestano događa. Kad god bi bilo bolje šutjeti ja brbljam i brbljam. — Oprostit će mi... zapravo, nema mi što oprostiti... Muškarac koji ne

želi prevariti ženu, ne može je ni prevariti. Bitna je namjera! — Pogledah je u oči. — Takva mi namjera ni za tren nije bila na umu! Zašto bih je prevario? Neću to nikad učiniti!

Ta je tvrdnja bila velika pogreška.

Kao da moje riječi imaju nekakvu čudesnu privlačnu moć, ona mi se iznenada približi i zaustavi tik preda mnom, zgnječivši prije toga u pepeljari napola popušenu cigaretu.

Tijela nam je odvajao samo centimetar. Možda samo milimetar, ako je to uopće važno.

Zvala se Nadina.

Dok me netremice promatrala, vršci njenih dojki su mi u ritmu disanja milovali prsa.

Shvatio sam da sam maloprije brzopleto izrekao onu tvrdnju.

Podižući se na nožne prste, trljala je o mene svoj čupavi grm. Već poslije nekoliko sekunda odgovorio sam joj istom mjerom.

Kapitulacija.

Pobjedonosno su joj zasjale oči.

— Sad kad znam kako vodiš ljubav sa zakonitom ženom, htjela bih vidjeti kakav si prema ljubavnici — šapne mi na uho. Nježno mi je ovila ruke oko vrata.

Osjećao sam njenu golu kožu na svojoj. Činilo mi se da gorim. Nadina. Moja ljubavnica.

Dugo smo se ljubili, pokazujući jedno drugom koliko se želimo. Nismo ugasili svjetlo.

Premda je od našeg prvog ljubavnog doživljaja prošlo tek dvadeset minuta, neodoljivo sam se želio ponovo stopiti s Nadinom.

Kako ćemo to učiniti, bilo mi je potpuno svejedno. S Lindom sam već iskušao svašta; Ta su vremena eksperimentiranja bila već daleko iza nas i naš je spolni život u novije doba postao jednoličan i otrcan.

Htio sam gledati Nadinino lice kad budemo oboje stigli do vrhunca užitka, kad nas opije zanos.

Zadovoljno se nasmijavši, ona me povuče na krevet i uhvati mi ruku. Smjesti je između bedara kako ne bismo gubili vrijeme, jer je u njoj plamtjela ista želja kao i u meni.

U početku sam joj milovao kratke kovrčave dlačice i ovijao ih oko prstiju, što je nije dovoljno uzbuđivalo. Žurno mi povuče ruku dublje do, meke, tople brazde.

— Da, ovako je ljepše! — pohvali moje jednolične kretnje, stežući mi stegnima šaku kao da je želi zauvijek zadržati ondje.

Prsti su neprestano ulazili u vrući otvor i izlazili, pri čemu je Nadina ritam i dubinu prodiranja određivala ljuljanjem svojih bokova.

Premda me ta igra sve više i više uzbuđivala, mirno sam ležao kraj nje i dodirivao je samo prstima, smatrajući kako je pametnije da odluku o svemu prepustim njoj.

Sve glasnije je uzdisala, sve dublje je puštala prste u tijelo, sve ubrzanije je trzala bokovima.

A onda je kucnuo pravi čas.

— Dođi... — prostenja ona, raširi bedra i podigne ih, ležeći na rubu kreveta, tako da sam, klečeći na podu mogao ući u nju.

Bio je to povoljan položaj, jer sam se mogao micati naprijed-natrag koliko me volja.

— Ovako je lijepo... zaista lijepo...

Glas joj je zbog ubrzanog disanja postao gotovo nerazgovijetan.

Ubrzo je stigla do vrhunca i dugo ostala na njemu.

Gledajući kako joj se tijelo trza i previja, doživio sam i ja čarobni trenutak.

*

— Istuširaj se! — savjetovala mi je nakon svega. — Tako da ti žena ništa ne opazi!

Linda neće ništa opaziti? Hm, vidjet ćemo...

Dok sam se spuštao na svoj kat, na mom je satu bilo već pet i trideset.

To ću zakašnjenje teško moći opravdati razgovorom s brbljivim gradskim zastupnikom. Dolazak u tri sata mogao bi se još nekako objasniti, ali pet i pol...

Na stepeništu mi dođe u susret Wilfried. Barem sam nagađao da je to on, jer je malo teturao, kao da je pijan, i nosio u ruci kutiju cigareta.

Izbjegavao sam njegov pogled. Imao sam dojam da ga ne mogu pogledati u oči. Osjećao sam se nelagodno.

Nečujno sam otvorio vrata našeg stana. Linda ih noćas nije zaključala, što je pouzdan znak kako me nestrpljivo čekala. Oprezno sam ušao na prstima. Pekla me savjest.

O, Linda! Što sam učinio...

Nisam se, doduše, bojao da me iza vrata čeka žena s valjkom, no svakako me očekuje velika vika. Prava grmljavina. Sasvim opravdano! Ne postoji baš nikakva nada da ću je izbjeći.

Ipak, možda mi se osmjehne sreća?

Možda Linda čvrsto spava i neće ni opaziti u koliko sam sati došao! Ujutro će se već sve doimati drukčije...

Na svoje čuđenje, zavirivši u spavaću sobu, ugledao sam samo zgužvanu ponjavu na krevetu; Lindi nije bilo ni traga. Uto mi dopre do ušiju njezino pjevuckanje iz kupaonice. Nisam mogao zapaziti nikakav navještaj ljutnje. Oho!

Zar je moja žena smislila nekakvu novu taktiku? Bit će veselo...

Odšuljao sam se u kuhinju. Zaželio sam se kave.

Dakle, neću moći zatajiti da sam se kasno vratio kući. Sada treba da izmislim nekakvo prikladno objašnjenje.

— Već si se obukao? — prozbori Linda, pojavivši se iznenada na vratima. Umalo mi je ispao iz ruke lončić s kavom.

Spretno sam izbjegao njezin veseli pogled. Neodređeno slegnuvši ramenima, promatrao sam je krajičkom oka i čekao.

Naoko vrlo dobro raspoložena, ona se protegne i poljubi me u vrat. Njene su me usne zapekle kao vatra.

— Sinoć je očito vraški dugo potrajala sjednica! — napokon prijeđe ona na glavnu temu.

— Da, beskrajno je dugo trajala! — potvrdio sam joj to vrlo žurno. — Naposljetku sam morao popiti čašicu-dvije s gradskim zastupnikom. Znaš kakav je. Ne možeš ga se osloboditi...

— Bilo je zabavno, ha? — nasmije se Linda.

Kratko sam slegao ramenima.

— Bože moj, kako si pijan bio kad si usred noći došao kući... — Usred noći? Pijan? — ... razumije se, u prvi sam se tren naljutila kad si me probudio i odmah se bacio na mene kao da si pomahnitao... — Pomahnitao? — ... ponajviše mi je smetao odvratan zadah piva iz tvojih usta... — Zadah piva? — ... ali poslije... poslije sam bila vrlo zadovoljna. Bilo je ludo! — Orala mi je noktima po leđima. — Bilo je nevjerojatno ludo! Tko bi mislio da nam se to može dogoditi nakon osam godina braka! Nakon svega sam ti zaspala u zagraljaju kao top...

Ako se ne varam, upravo u tome mi je trenu ispao lončić iz ruke. ●

Preveo Tomislav Odlešić

Per Wästberg

NOĆNO DEŽURSTVO

U prostoriji kontrole leta bljeskala su svjetla na monitorima i pločama s instrumentima. Doimalo se to kao neki grad gledan noću s visine od deset tisuća metara.

Jan Backman izašao je iz prostorije da bi telefonirao.

— Jesi li sama kod kuće? Možeš li doći ovamo? Oprosti što zovem tako kasno, ali nisam imao izbora. Zapalo me noćno dežurstvo. No Jansson me može zamijeniti nekoliko sati.

Rekla mu je da će doći sivim saab-karavanom. Zatim je čekao. Na radarskom ekranu promicao je na velikoj visini jumbo-jet na liniji bez međuslijetanja, a vidjeli su se i signali zračne flotile na noćnoj vježbi iznad Norrtäljea. Kad je Jan izašao, ona je već bila stigla.

— Vozi još malo dalje — rekao je sjedajući do nje. — Cesta vodi pokraj rezervoara s gorivom, do šume na kraju piste.

— Koliko imaš vremena?

— Do četiri ujutro. No ne mogu te prokrijumčariti u baraku za stjuardese.

Svježa ljetna noć. Vedro nebo iznad Upplanda: mjerači visine oblaka, postavljeni na južnom i sjevernom kraju piste, noćas su suvišni. Meteorolozi nisu javljali ni o kakvim oborinama u krugu od dvjesta kilometara.

— Pomaže nam njemačka meteorološka služba — rekao je JB. — A oni s televizije u Skansenu prije nego što će dati vremensku prognozu pitaju nas dolazi li kiša.

— Noćas bi se moglo orijentirati prema zvijezdama.

— Piloti ih slabo poznaju. Znaš li da ima zvijezda koje nemaju ni brojeve umjesto imena? Mislim da postoje riječi koje ne pripadaju još nijednoj zvijezdi. Bilo bi lijepo da se zna koje su to riječi.

Jenny je našla čistinu između grmlja gloga i lješnjaka. Spustili su naslone sjedala kako bi načinili dovoljno prostran ležaj. U prtljažniku je bila torba s alatom, ali i dva pokrivača te vreća za spavanje.

— Nisam znala što će nam biti potrebno — rekla je Jenny. — Sve sam to ubacila na brzinu. Očito je da sam zaboravila termosicu sa čejem. No imam malo viskija bude li nam hladno.

Stajali su na čistini ispred automobila, ljubeći se.

— Je li tlo vlažno? — Jan je opipao. Bilo je suho,ali hladno. — Lezi na mene — rekla je Jenny. — U odjeći. Samo na trenutak. Želim osjetiti koliko si težak.

— Sad i ti! — rekao je Jan. — Stanice u nama odumiru. Brzo se kopni: poput vilinskoga konjica koji ti sleti na dlan i dupina koji hita brzinom od trideset čvorova na sat.

Uvijek je u njezinoj prisutnosti postajao tako razgovorljiv. Toga je bio svjestan. Spustio se prema tlu i legao na nju, koljenima uz njezina bedra, bokovima uz njezine, ustima uz njezin vrat: bili su približno jednake visine. Nisu se milovali, samo su duboko disali, dok su im se oči privikavale na tminu.

Kao da je osjetio da mu krv vlaži obraze. Da mu se kiša slijeva po tijelu. Koža mu se napinjala na sljepoočicama. Ona se pomakla. Rukama je prvi put potražila njegova bedra, klizeći po hrapavoj tkanini. Jedan joj se prst zaustavio oklijevajući desetak centimetara ispod pupka. A onda su joj dlanovi pali na mahovinu.

Neki se hrušt probudio i pohitao između njezinih prstiju, a onda odletio. Jenny je okrenula glavu i pratila ga pogledom.

— Naš najmanji svjedok — rekla je.

— Već je prošla ponoć — rekao je JB. — Da se razodjenemo?

Prostrli su pokrivače u automobilu. On je razmotao vreću za spavanje kao ležaj. Otkopčao je Jennynu suknju. Grudnjak joj je

bio labav, povukao joj ga je preko dojki. Imala je bijelu podsuknju, bijele gaćice. Šutke ju je razodjenuo. Usnama te potražio njezin trbuh. Ona je uzdrhtala.

— Uvuci se u vreću za spavanje — rekao je.

Učinila je to. On je čučao u prostranom prtljažniku automobila. Pod u stražnjem dijelu automobila bio je izbrazdan metalnim letvicama. Pogledao joj je lice i kako na njemu nije mogao prepoznati ono što je očekivao, pokušao je da ne razmišlja više o tome.

Ispunio ga je osjećaj posvemašnjega davanja bez ikakve čežnje za posjedovanjem, bez želje da posegne za onim što pripada njoj. Osjećaj radosti kojim nije znao kako da ovlada. Želio je samo jedno: da joj što više ugodi.

Jenny se doimala poput posivjele mumije. On je povukao patentni zatvarač na vreći za spavanje. Ona se nasmijala.

— Osjećam se kao da svjetlo zrači iz mene.

On je gol puzao prema njoj. Bili su skriveni pod krinkom noći.

Bila je to stvarnost: hvatanje njezine prisutnosti za njegova ramena, jednako snažno kao i hvatanje njezine odsutnosti. Njezina gola stopala uz njegove noge. Njezino mu se lice doimalo kao na tanjuru, kao odraz u zrcalu. Svaki dan sadržavao je tisuće različitih mogućnosti.

Jezik mu je klizio po njezinome vratu, grudima, rukama. Pomišljao je da žeđa zbog soli što je siše iz njezine kože.

Jennyn glas:

— Kad si mi onda, u kinu, uvlačio prst, umirala sam od želje da je to tvoj ud...

— Jesi li stavila pesar? — upitao je Jan.

— Počela sam uzimati pilulu.

Poljubila ga je lagano, tek toliko da osjeti njegove usne. Bio je to pokušaj iz čiste radoznalosti; njegovu gornju usnu povukla je među svoje. On joj se prepustio i promatrao ju je istraživački.

— Nasmijavaš me... i izazivaš — rekla je Jenny. — Kao da su smijeh i užitak isto. To nisam doživjela nikada dosad. — Zarila je nos u njegovu kosu. — Znaš li da mirišeš poput krojnog arka iz ženske revije?

Oboje su zavrtjeli ručice i spustili prozore, zamagljene od njihova disanja. Nebeski se svod nadvio nad njih, učinivši im se poput tamnoga sivkastoplavog ptičjeg jajeta koje promatraju iznutra. Iza samotnih stabala u daljini počinjala je ravnica. Plošno, čvrsto tlo,zemlja masna i rodna, posvuda uzorana. Kora koju nigdje nija remetila vrelina iz središta Zemlje. Potresi nisu tu nikada nešto uzdrmali, mačke se nisu gonile u šumi, nijedan konj nije tuda prokasao.

Samo se automobil malo zibao pod njima. Jennyn je zatiljak bio oslonjen o rub naslona prednjega sjedala. Jan se stopalima opirao o stražnja vrata. Bili su pripijeni jedno uz drugo kao dvije kriške kruha.

Želio ju je osvojiti otvorenih očiju; jer ako je zatvorenih očiju upije svojim osjetilima, ona neće biti to što jest nego san koji će se u njemu rasplinuti i samo prohujati kroz njega. I u trenutku kad im je koža bila pripijena uz kožu i kad je njegovo sjeme štrcnulo u njezinu utrobu, on ju je počeo gubiti, počeo se osjećati sam. Prestrašen, lijepio se uz nju prstima i noktima, otvorenih očiju, kako bi vidio je li se ona promijenila, je li postala neprepoznatljiva: toga se bojao, a istodobno je to i želio.

Nakon nekog vremena rekla je kao da se čudi:

— Sve smo to željeli. Još nedavno nismo postojali jedno za drugo. A ipak je sve to tako jasno... tako da ne može biti drukčije...

Gledao ju je bez osjećaja rutine, nezamućena pogleda. Doticao ju je plaho poput zaljubljenika, iako je bio tako blizu nje, tik uz nju.

A ona nije imala ni dužinu ni širinu nego samo oblinu, koju su mjerile njegove ruke obgrljene oko nje. Lice joj je bilo blijedo od noći — tako mu se ono činilo nasuprot pozadini, pokrivaču. To ga je navelo na pomisao kako tamnice mogu pretvoriti ljude u mumije, koje nikad ne bi dopustile da ih se razmota iz povoja kojima su zavijene. Stoga ju je i sad počeo odmotavati.

Ležala je gola, izložena njegovim pogledima. Kuckalo joj je u pregibu vrata. Bradavice na dojkama napinjale su se. On joj je nadlanicom prelazio preko rebara i bokova. I iznenadnom je žudnjom poželio da se uključi u njezin život; u njezine uspomene, razgovore, njezino bivanje i djelovanje. Ona je bila začarani brijeg u koji je on želio prodrijeti, učiniti ga prozirnim. Osjetio je kako njegov život nije više ograničen na njegovo biće, kako se produžuje u njezino.

Na slabom svjetlu svjetiljke na stropu automobila uspoređivali su isprepletenost žila na svojim lijevim rukama. Iznad njih protutnjao je avion koji će za nekoliko trenutaka sletjeti.

— Vjerojatno neki zakašnjeli čarter — rekao je Jan. — U ovo doba noći ne slijeće nijedna redovna linija. Većini je cilj Arlanda, zbog toga mi i nemamo prometa poslije ponoći. Nisu vidjeli avion. Na nebu su treptale zvijezde, poput udaljenih svjetala prozorâ putničkoga aviona. — I ti tako slijećeš — dodao je.

— Da, a prije slijetanja odlazimo u toalet da se dotjeramo. Pod neonskim svjetlom čovjek izgleda vrlo loše. I vonja po avionskom sapunu.

— Vjerojatno će proći mnogo vremena do našeg ponovnog sastanka — rekao je. — Štipaj me koliko god možeš jače. Volio bih da me istetoviraš. — Vješto ga je štipkala i grebla po zatiljku, po mjestima obraslim vlasima. — Najradije bih ti odgrizao onaj tvoj najvaći madež, tako da te po njemu nitko na prepozna ako bi te jednoga dana trebalo identificirati.

Zatim joj je pripovijedao: ima kukaca koji lete naokolo poput teturajućih sjena kad naiđu na jako svjetlo. Nikakav instinkt, nikakav magnetizam ne pokazuje im više put. Ticala im lepršaju, ne nalazeći više koš, rascjep, ćeliju.

Jenny se smiješila, razmišljajući o tome kako će on naći ono što traži, jer nije beskućnik, baš kao što nije ni ona. To što su proživljavali bilo je čudesno, bilo je i najbolje, ako bi se odbacilo ono nečuveno, tako da bi za nju ostalo kao znak nečega jedinstvenog, zasićenog.

Znak za jednu mogućnost: nešto će biti izazvano, nešto nježno poput šapata. Poput slovâ koja poprimaju oblike na nekoj vječnoj ploči, ispod celuloidne površine, i koja se lakše brišu od ostalih slova, iako je riječ o **vječnoj** ploči. Nešto neiskušano, možda i nestvarno...

Želio joj je sve to ispripovijedati, do najsitnijih pojedinosti, zahtijevajući od nje strpljivost.

— Sve je to tako nemotivirano — rekla je Jenny. — Živim zapravo mirno i zadovoljno, radim posao koji me zanima. I sad smo tu gdje jesmo. Prijateljstvo? Ako nema pravoga užitka u susretu, iskrsavaju tisuće praktičnih stvari između dviju osoba: udaljenost,

prekovremeni rad, djeca, brige. Zbog toga su susreti tako rijetki. Život je kratak, ljudi se susreću tek tu i tamo, vjerujući da se ipak viđaju često.

— Radoznalost — rekao je Jan. — Prva slova vrlo duge abecede. Ljudsko biće stoji na nekome putu. Izmijenjene uloge, izmijenjene strane. Doći na cilj i tada početi od početka.

— Prije izvjesnoga vremena, prije cijele vječnosti, imala sam domaću zadaću o nečemu šo će odrediti budućnost, što će je učiniti neizbježnom. To me uopće nije uznemirilo. Načinila sam zadaću posve lako. I sad sam to i dočekala. A nisam očekivala da ću to doživjeti.

JB je pokušao misliti na Gertrud, svoju sestru, koju je vrlo volio. Učinilo mu se kao da se ona smiješi svemu ovome s razumijevanjem, u što se nije usuđivao povjerovati. Znao je da je to samo prizor iz njegovih želja.

Jenny ga je liznula između očiju i rekla:

— Mijenjajmo ono što jesmo za ono što nam se nađe na putu. Ima u tome neke bespomoćnosti.

— No većina toga što nam je na putu ne brine nas. Uglavnom smo neosjetljivi.

Ležao je nauznak na vreći za spavanje i zamišljao da vidi kako se iznad njih dvoje razapinje svjetlucavi, zaštitnički šator. Ona je prignula glavu prema njemu.

— Straši me to što postajem tako radosna — rekla je. — Budi oprezan. Znaš, ne bih se voljela zaljubiti u pogrešnog čovjeka. Samo ga želim staviti u džep.

— Pogrešnoga čovjeka?

— Pogubna sam za ljude, znam to. I ne slutiš kako sam čudesno programirana. I stojim tebi na putu. Gertrud...

»To je prvi put da spominje Gertrudino ime«, pomislio je Jan. »A nikad je nije vidjela«.

— Ne — nastavila je. — To je tvoja stvar. Svatko snosi odgovornost za sebe. Nismo djeca. Nadam se da nećemo nanijeti sebi ozljede. Nikome od nas, koliko nas god ima.

— Jenny — rekao je — osjećam potrebu da razgovaram s tobom o svemu, koliko god to stajalo. Mora postojati nekakva bezobzirnost koja nije štetna, samo ako poznajemo njene osobine. Osim toga, osjećam bezobraznu, besramnu želju za tvojom kosom i tvojim prstima i koljenima, za tvojim znojem i tvojom slinom.

— Možemo li jedno u drugome spavati, doista spavati? — zanimalo ju je.

— Ne, moramo se koristiti onim što imamo, inače neće ništa preostati.

MALI OGLASI I U »EROTICI« VIŠE O TOME NA STRANI 6

Tada je ona legla na njega, koljenima mu stegnula bokove, a nos zarila u udubinu uz njegovu ključnjaču.

— Lezi mirno — zamolio ju je. Ozbiljno mu se nasmiješila. On je osjetio vrelinu što je žarila duboko u njoj. Vani se prostirao švedski krajolik: vršci jelâ ocrtavali su horizont izblijedjelom tintom. Sumaglica se vukla poljem. Oglasio se ćuk, provjeravajući dubinu noći. Radarska antena u Arlandi, crvena od minija, okretala se visoko iznad života na zemlji.

To što je ostajao miran unatoč tolikoj blizini Jennyna trbuha, to što je promatrao kako skanjajući se sviće dok je ona sve čvršće pripijala nos uz njegov vrat — to je učinilo da je odjednom osjetio kako mu se mišići stežu i bez njegove volje. Nije ju dospio ni upozoriti. Ona se nasmijala kad je osjetila što se dogodilo.

Nakon toga je umotao Jenny u oba pokrivača. Sam je obukao Jennyn islandski pulovver; bio je ljubičast s bijelim mrljama: šafran u snijegu. Udisao je miris njezine kože i kreme za lice s njezinoga ovratnika. Podilazili su ga mravci od osjećaja prisnosti što ga je stvarao posuđeni odjevni predmet: nešto nekonvencionalno, nesvakidašnje, nekakva potajna orgija.

Povijenu šaku položio je na Jennyno spolovilo; usne su joj ondje bile zatvorene, no još vlažne. Osjećao se iskorišten i povrijeđen. Mislio je da nikad neće osjetiti toliku žudnju za nekim. I kleknuo je pred njom, tako da mu je glava doticala podstavljeni strop automobila, i baš kao u kućnoj veži na Obali Nybro prelazio je dlanovima prko njezine glave, ramena ruku. Pri tome nisu progovorili ni riječ.

— Moram natrag na posao. A ti moraš spavati.

— Odvezi me na parkiralište, ondje ću malo odspavati u automobilu — rekla je Jenny. — Poslije ću se odvesti u grad, tako da se do osam sati dospijem okupati i doručkovati.

— Bit će ti to naporan dan — rekao je JB. — A meni će biti vrlo ugodno to što ću znati da spavaš blizu mene.

Pošto je saslušao Janssonov izvještaj i neko vrijeme radio u prostoriji kontrole leta, izašao je na parkiralište i potražio pogledom sivi saab. Mjesto između fiata i austina bilo je prazno.

— Jesi li je vidio kad se odvezla? — upitao je čuvara.

— Zar misliš da je mogla odlebdjeti ravno u nebo? — odgovorio mu je ovaj.

Jansson je izašao na svježe jutro, zijevnuo i rekao:

— Poznajem jednoga stjuarta koji svaki put kad izlazi uštrca malo brijaćega losiona u cipelu. Ima silno mnogo ambicija.

Noćni avion iz Rima, »caravelle«, sletio je podignutih zračnih kočnica na krilima. Nekoliko iskara sjevnulo je na betonu, koji je u toku vremena pocrnio i natopio se uljem. No bez ijedne ogrebotine, bez neizbrisivih tragova. ●

Preveo Borivoj Jurković

Francina Houwer

OTKRIĆE U PARKU

Sjedeći nasuprot Irmeli, Rolf ju je netremice gledao. Već sam pogled na nju bio je dovoljan da ga posve izludi. Bilo joj je osamnaest godina, imala je raskuštranu crvenu kosu i krhko tijelo s razmjerno bujnim grudima. Svi su je voljeli, pratili je na povratku iz škole, ali ona nije ni gledala svoje obožavaoce, jer je voljela samo jednoga: Aleksa.

Lijeno je ustala i stavila novu ploču, pa se opet skutrila na krevetu i čupkala krajeve šala te uzdahnula.

— Irmela — započeo je Rolf i sjeo pokraj nje. — Nemoj biti žalosna. Večer je lijepa, a roditelji su ti u operi. Zašto da to ne iskoristimo?

Pogledala ga je velikim, sivim očima.

— Zato jer te ne volim toliko koliko Aleksa, Rolfe. A da Aleks nije upravo danas otputovao na teniski turnir, ti me ne bi smio ni posjetiti.

Rolf je to znao. No htio je s Irmelom razgovarati u četiri oka. Ta on je voli! Da li da joj kaže kako se njezin obožavani Aleks sastaje i s drugim djevojkama?

Ali ne, on je bio odviše pošten. Želio ju je na svoj način osvjedočiti o svojim prednostima. Zato je obgrli oko ramena.

— Obećaj mi da ćeš mi uvijek iskreno odgovoriti, Irmela. Moram te ponešto upitati.

— Što? — narugala se ona. — Ta ti sve znaš o meni. Volim Aleksa, i on voli mene. Ostat ćemo zauvijek zajedno. Možda ćemo se jednom i vjenčati. A osim toga...

Spustila je pogled. Trepavice su joj bile duge i pri korijenu crvenkaste kao i kosa, no vrhove je ocrnila, i to se doimalo vrlo izazovno.

— Što »osim toga«?

Slegnula je ramenima, tako da mu je ruka pala.

— Osim toga, ti nešto imaš s Helgom Schmied — utvrdila je s prikrivenim prigovorom.

Rolf je duboko uzdahnuo.

— Da, ali samo zato jer ti ne želiš ni znati za mene.

— Helga je vrlo lijepa — nastavila je Irmela. — Plavokosa i vrlo vitka.

— Ti si ljepša, Irmela.

Opet ga je pogledala.

— Zaista?

Iskoristio je trenutak kad je u čudu okrenula lice prema njemu i poljubio je u usta. Osjetio je kako joj tijelom prolazi lagani drhtaj. Kad su im se usne rastavile, rukom joj je dotaknuo bradu.

— Nisam ti baš nesimpatičan, Irmela.

Opet ju je zagrlio i skinuo joj šal. Imala je jednostavnu bijelu bluzu, koja se sprijeda kopčala s tri gumba. Upravo je razmišljao o tome bi li se usudio otkopčati prvi. Disala je teško i nije se branila. Ako joj se još samo malo približi, njegovo će koljeno dodirnuti njeno, a to vrlo uzbuđuje. Zna li to ona?

— Spavala sam s Aleksom — rekla je, očekujući da se on trgne. Ali Rolf se nije trgnuo. Postala mu je još poželjnijom. Oduzeo je djevičanstvo Helgi Schmied, a njegov užitak pri tome nije ni izdaleka bio takav o kakvom su pričali ostali studenti. Djevojka s ponešto iskustva mnogo je uzbudljivija.

— I? — upitao je.

Frknula je prćastim nosićem.

— Bilo je neopisivo.

— Vjerujem — rekao je Rolf, privukao je k sebi i ponovo poljubio. Ovaj se put usudio gurnuti joj jezik u usta. I to duboko, vrlo duboko. Irmela mu je strastveno uzvratila poljubac, pa joj je sad otkopčao bluzu i dodirnuo joj lijevu, oblu dojku. Krv mu je šumjela u ušima, i ne samo u ušima. Odlučio je da sve stavi na kocku. No Irmela ga je odjednom odgurnula. Obrazi su joj se još jače zarumenjeli, a očima je bijesno sijevnula.

— Ne, ne i ne! Ostat ću vjerna Aleksu.

— Dobro, Irmela — prostenjao je.

Naslonio se na zid kao da je potpuno iscrpljen i gledao kako Irmela opet zakopčava bluzu. Prebacila je šal oko ramena i ustala.

— Dođi, idimo se prošetati. Mislim da si pošašavio zato jer mi roditelji nisu kod kuće. A takve muškarce ne podnosim.

— Pošašavio sam zato jer te volim, Irmela...

Pogledala ga je sumnjičavo, ali mu je mahnula, pozivajući ga da izađe iz sobe. Nije mu preostalo nego krnuti za njom.

Vani je vrijeme bilo blago. Iznad krošanja drveća na njih je žmirkao mjesec. Rolf je poslušno hodao uz Irmelu.

— Shvaćam te, Irmela. Ta Aleks je momak i pol. A i sportaš

je. Kad igra tenis, sve djevojke bulje u njega. A vjerojatno je i dobar ljubavnik? — potvrdno je kimnula, a on je nastavio: — Smijem li te usprkos tome zagrliti, kad već šetamo zajedno?

Opet je kimnula, i on je obgrli oko ramena. Trebalo je samo da ispruži prste i dodirne joj dojku. Ovaj put desnu. Irmela je samo uzdahnula i nije se bunila.

Stigli su do parka. Mjesec je sjao srebrnim svjetlom, a s jezera su čuli su glasove drugih šetača.

No vidjeli nisu ništa. Irmela se zaustavila kraj vrbe.

— Čuješ li ptice? Jesu li to slavuji?

Rolf je čuo samo glasove šetača. Stao je pred nju, pa im se umalo dodirnuše nosovi. Nije ju htio opet poljubiti. I on je neprestano mislio na Aleksandra.

Irmela je nehotice ustuknula korak i naslonila se o deblo.

— Možda to cvili neka djevojka? — nagađala je i osluškujući digla glavu.

— Može biti — potvrdio je Rolf. A onda ga je odjednom spopalo. Zacijelo je na nj djelovao pogled na nju. Prišao joj je sasvim blizu i nježno položio ruku na njenu suknju, tamo gdje su joj se sastavljala bedra.

— Ili možda slavuj? — upitala je Irmela i lagano isturila bokove, tako da je kroz tkaninu mogao osjetiti njezino krilo, i ljupko uzdahnula. Tad mu se ruka usudila poći još dalje. Obgrlio ju je i pritisnuo o vrbu. Irmela se malo pomaknula. Njezine su mu se kretnje sviđale.

— Tako to radi i Aleks! — rekla mu je tiho na uho i još malo više raširila bedra.

Rolf se ukočio poput stupa od soli. Pustio ju je, uzeo za ruku i povukao za sobom. Htio je otići iz parka i odmah je odvesti kući. Ne bi mogao podnijeti da još jednom čuje nešto takvo. Uvijek taj Aleks...

Irmela je pokorno hodala uz njega, ali se odjednom naglo zaustavila.

— Aleks! — šapnula je zbunjeno.

Rolfu je napokon dozlogrdilo.

— Što me se tiče taj tvoj glupi Aleks! A i ti, prokletstvo!

Stavila je prst na usne.

— Upravo sam čula kako je netko izgovorio Aleksovo ime, Rolfe. Zaista.

— Ma, ti si šašava! — Povukao ju je za sobom, ali se onda i on zaustavio. Zaista, sad je i on čuo. A zvučalo je više poput stenjanja i nije dolazilo izdaleka. — Dođi — šapnuo je, pa su skrenuli s glavne staze i šuljali se preko šljunka do velikih gredica s ružama.

— Alekse! — čuli su sasvim jasno. — Oh, Alekse, čvršće, da, tako...

Na klupi se meškoljio neki par. Na mjesečini se mogao raspoznati Aleksov bijeli teniski kaputić. A ispod njega vrpoljila se plavokosa Helge Schmied...

Rolf i Irmela držali su se za ruke poput Ivice i Marice i nepomično promatrali prizor. Tad se odjednom Irmela naglo okrenula i odjurila. Rolf je potrčao za njom, ali ju je stigao tek kod izlaza iz parka.

— Irmela! — viknuo je i zgrabio njen šal. Zastala je, a njemu je šal ostao u rukama. Lijepe su joj dojke podrhtavale i činilo se da je ostala bez riječi. Rolfa je obuzela samilost. Zbog Helge Schmied nije se uzbuđivao. Ona je bila glupa guska! Ali Aleks! Besramno je lagao Irmeli i varao je...

— Hoćeš li sad sa mnom? — tiho je upitala Irmela.

Rolf se zbunio. Bio sam spreman na sve, ali ne na ovo.

— Što? — upitao je prilično naivno, jer nije mogao shvatiti svoju sreću.

— Voditi ljubav — odgovorila je Irmela potpuno razgovijetno. — Ali ne na klupi. Kod mene. Ta zbog toga si i došao...

— Da, to je bilo prije. Sad ne mogu. U duhu neprestano vidim Aleksa.

Dok mu je prilazila, u očima joj se pojavilo nešto mačkasto. Ovaj put je položila ruku na ono mjesto koje joj je on maloprije dodirnuo. Mjesec joj je obasjavao lice dok je tako stajala pred njim.

— Ići, će Rolfe. Mogu ti pričati kako to Aleks radi sa mnom...

— Ne! — promucao je Rolf. — Ne! To i sam znam, do vraga.

Zgrabio ju je za ruku i povukao je za sobom. Trčećim su korakom stigli do njene kuće. Dok su žurili uza stepenice, trgali su odjeću sa sebe i već nakon nekoliko minuta Irmela je potpuno gola, u svoj svojoj ljepoti, ležala na krevetu. Podigla je ruke.

— Dođi već jednom, Rolfe! Hajde! Ali budi bolji od Aleksa!

Rolf je kleknuo pred nju. Dohvatio joj je ruke i privlačio je k sebi sve dok se nije našla u sjedećem položaju. Zatim je njene ruke ovio sebi oko vrata i počeo joj gladiti ramena i bijelu kožu dojki. Zatim su mu ruke krenule prema njenom krilu.

Stenjala je od užitka. Zabacila je glavu i rastvorila usne. Rolf se polako nagnuo nad nju, poljubio je i opet je položio na krevet. Dok je prodirao u nju, znao je da dobro obavlja posao. Irmela ga je dočkala vruća i pohotljiva, a pod njegovim rukama podrhtavale su joj čvrste dojke.

U trenutku najvećeg užitka nije uzviknula njegove ime, ali je po njenim strastnim uzisajima shvatio koliko je sretna. Kad se iscrpljen ispružio pokraj nje, pogledali su se začuđeno i bez riječi.

Malo poslije Irmela je ustala, izašla iz sobe i vratila se sa dvije čaše narančina soka. Kad je Rolf otpio gutljaj, osjetio je okus dobrog džina. Nasmiješio se.

— Ovdje je bolje nego na klupi — rekla je tiho, lukavo pogledavši Rolfa.

— I ti si bolja od Helge — prošaputao je Rolf.

Ona se uspravila. Zagledavši se u čarobne obrise njenih punih dojki, Rolf je razmišljao o tome koliko dugo traje predstava u operi.

— Nisam uopće mislila na Aleksa! — čudila se Irmela, legla do njega i uzela mu čašu iz ruke.

— Ne bismo li još jednom pokušali? Htjela bih doznati znači li mi Aleks uistinu tako malo...

Ruke su mu bile slobodne, pa ju je zagrlio.

— Kad završava predstava u operi? — upitao je, pogledavši na budilicu.

Irmela se nasmijala.

— Neka te to ne zabrinjava. Nakon predstave moji roditelji pješice idu kući ... kroz park. Uobražavaju kako tamo pjevaju slavuji. A to, dakako, nije istina...

Prevela Neda Omčikus

STRIP

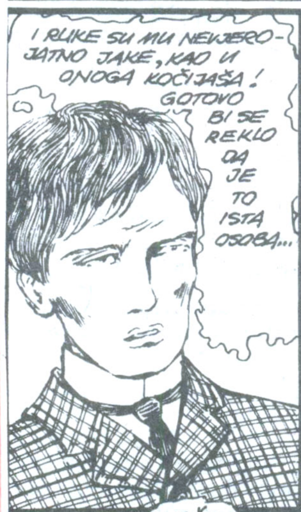
Guido Crepax

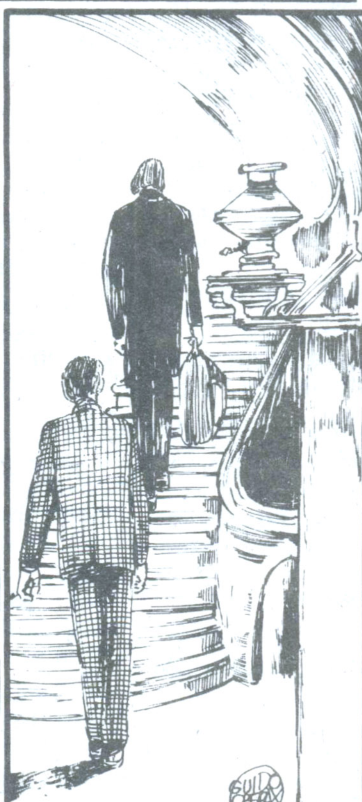
DRACULA

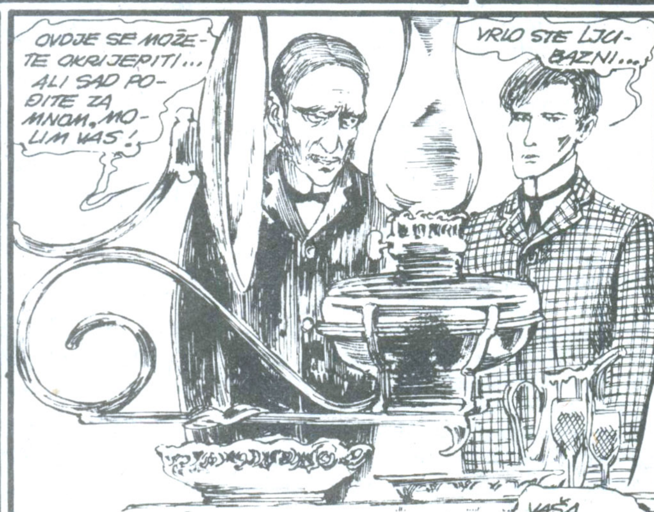

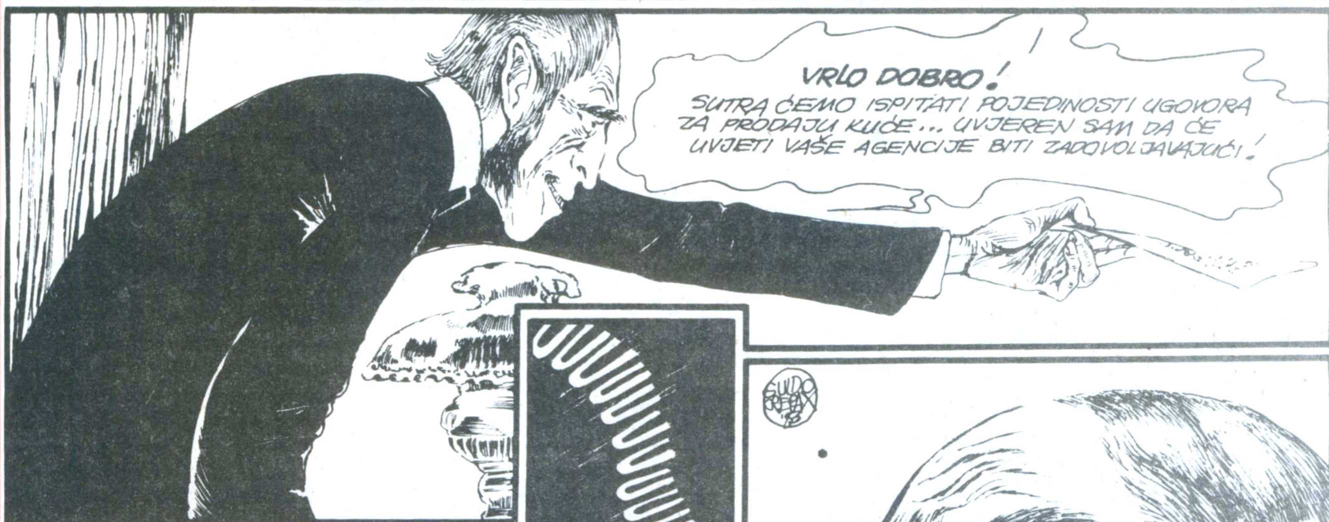

IZVOLITE! JEDITE ŠTO ŽELITE... I OPROSTITE MI ŠTO VAM NE PRAVIM DRUŠTVO... VEĆ SAM OBJEDOVAO, A NIKAD NE VEČERAM!

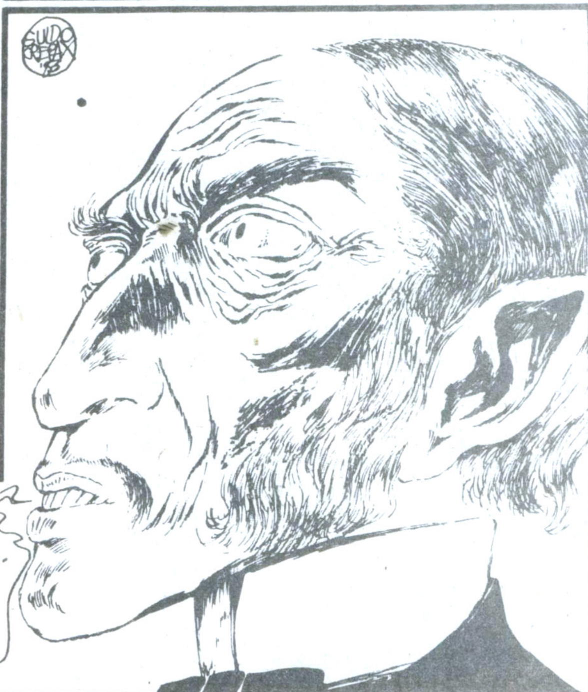

HMMM... SVE JE TAKO UGODNO I MOJE STREPNJE NESTAJU...
...PREMDA JE GROFOV IZGLED PRILIČNO ZLOKOBAN!

OVO VAM PISMO ŠALJE MOJ DIREKTOR, GOSPODIN HAWKINS!

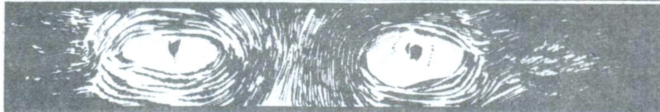

VRLO DOBRO!
SUTRA ĆEMO ISPITATI POJEDINOSTI UGOVORA ZA PRODAJU KUĆE... UVJEREN SAM DA ĆE UVJETI VAŠE AGENCIJE BITI ZADOVOLJAVAJUĆI!

UUUUUUUUUUUH

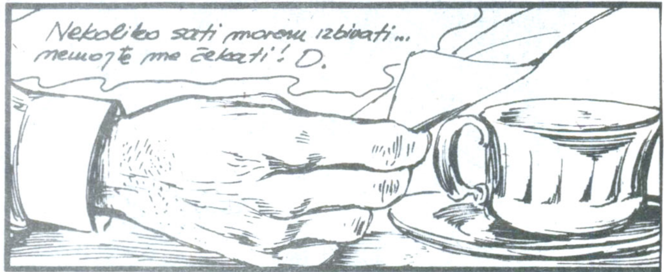

SLUŠAJTE... DJECA NOĆI!

ALI ZACIJELO STE UMORNI... VAŠA SOBA VAS ČEKA!

POSTELJA JE VRLO UDOBNA! MISLIM DA ĆU ODMAH ZASPATI!

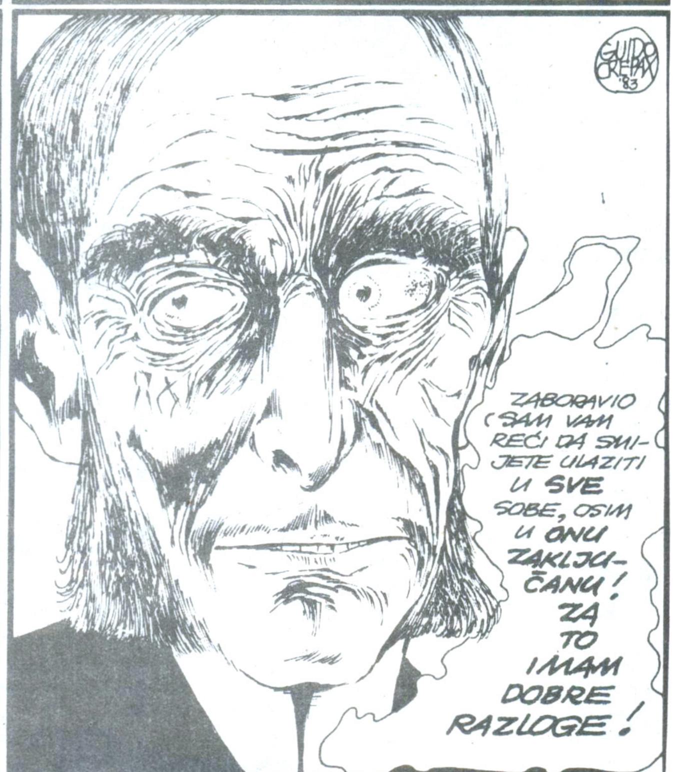

HMM... HMM... KAKAV UKUSAN DORUČAK! SVE JE UISTINU IZVRSNO... AH, NEKA CEDULJA! OD GROFA?

Nekoliko sati moram izbivati... nemojte me čekati! D.

ČUDNO... U OVIM TAKO LIJEPO NAMJEŠTENIM SOBAMA NEMA NI JEDNO ZRCALO! A JA BIH SE MORAO OBRIJATI...

KRASNA KNJIŽNICA! U NJOJ IMA SVE... PA ČAK PRAVNI PRIRUČNIK!
MANZONI
GOETHE

MILO MI JE ŠTO STE NAŠLI NEŠTO ZANIMLJIVO. TE SU MI KNJIGE POMOGLE DA UPOZNAM ENGLESKU I DA POŽELIM ŽIVJETI U NJOJ! STOGA SE NADAM DA ĆEMO USPJEŠNO ZAKLJUČITI POSAO!

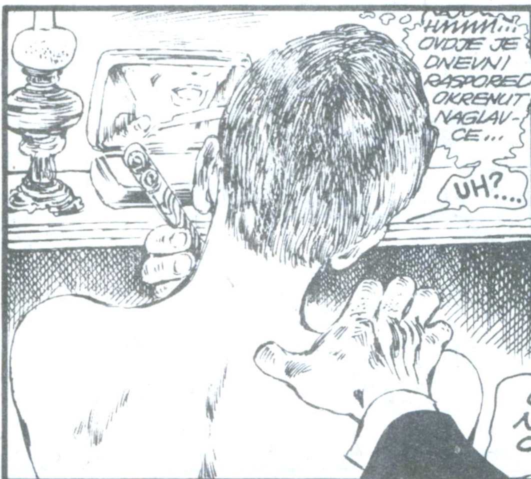

GUIDO CREPAX '83
ZABORAVIO SAM VAM REĆI DA SMIJETE ULAZITI U SVE SOBE, OSIM U ONU ZAKLJUČANU! ZA TO IMAM DOBRE RAZLOGE!

EVO, OVDJE SU SVI PODACI O RAZNIM ENGLESKIM KUĆAMA! AKO ŽELITE, MOŽETE POGLEDATI PLANOVE I PROSPEKTE, A ONDA MOŽEMO ZAKLJUČITI UGOVOR!

GUIDO CREPAX '83

DA, ZANIMLJIVO! POSEBNO OVA KUĆA **CARFAX**, SA SVE ČETIRI SLOBODNE STRANE! AH... ALI VRLO JE KASNO! VEĆ SE DANI... AKO ŽELITE POĆI NA VEČERU...

SVA SREĆA ŠTO SAM U KOVČEGU NAŠAO OVO ZRCALCE... HMM... HMM...
HMM... VRLO JE KASNO... SPAVAO SAM GOTOVO CIJELI DAN!

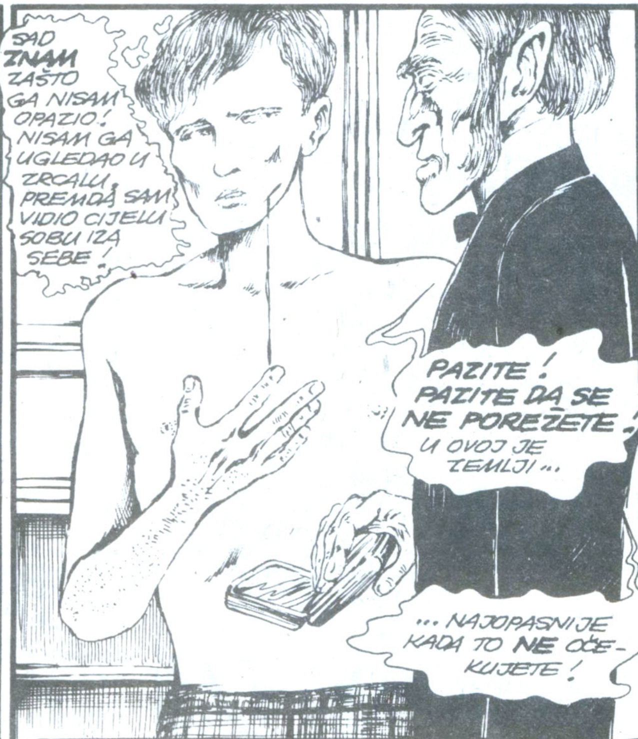

HMM!... OVDJE JE DNEVNI RASPORED OKRENUT NAGLAVCE...
UH?...

OH... VI! NISAM VAS OPAZIO...

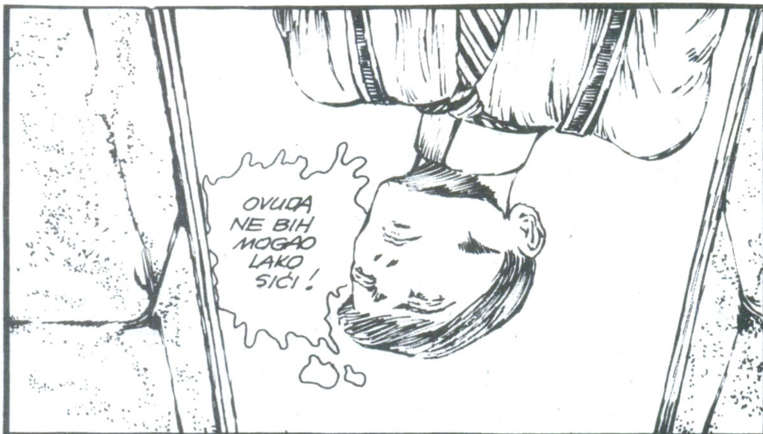

POREZALI STE SE!

AH... NIJE NIŠTA!

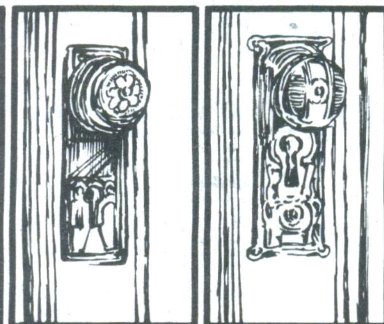

SAD **ZNAM** ZAŠTO GA NISAM OPAZIO! NISAM GA UGLEDAO U ZRCALU, PREMDA SAM VIDIO CIJELU SOBU IZA SEBE!
PAZITE! PAZITE DA SE NE POREŽETE! U OVOJ JE ZEMLJI...
... NAJOPASNIJE KADA TO **NE** OČEKUJETE!

ZA SVE JE KRIV OVAJ PROKLETI PREDMET!
VAN S NJIM!

SVI OVI PROZORI GLEDAJU NA ZATVORENA DVORIŠTA!

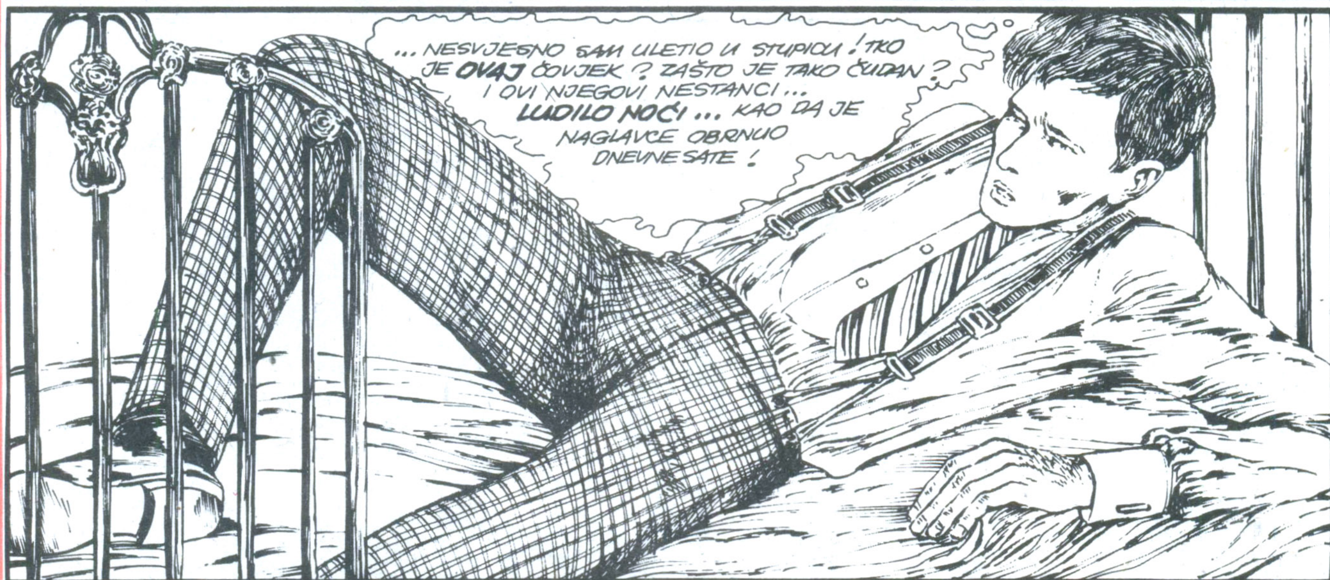

OVUDA NE BIH MOGAO LAKO SIĆI!

KROK...
KRAJ OVIH ZAKLJUČANIH VRATA OSJEĆAM SE KAO ZATOČENIK!

SBAM!
OVO SU ZALUPNULA ULAZNA VRATA! **GROF?**

DA ...GROF! OVDJE I NEMA NIKOGA OSIM NJEGA! NISAM VIDIO NEKU DRUGU OSOBU...

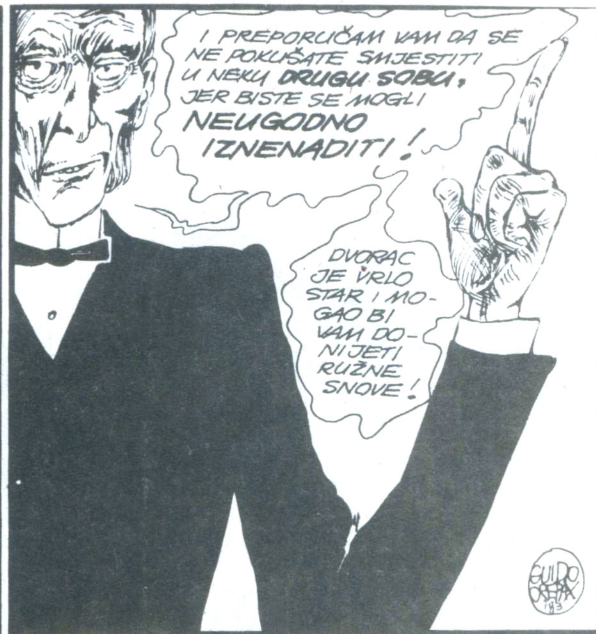

... NESVJESNO SAM ULETIO U STUPICU! TKO JE **OVAJ** ČOVJEK? ZAŠTO JE TAKO ČUDAN? I OVI NJEGOVI NESTANCI... **LUDILO NOĆI**... KAO DA JE NAGLAVCE OBRNUO DNEVNE SATE!

ONE ZASTRAŠUJUĆE **SNAŽNE RUKE...** ONO ZAPOVJEDNO DRŽANJE KOJE...

GUIDO CREPAX
...NE DOPUŠTA NIKAKVO PROTIVLJENJE! **ONE NEMIRNE OČI...**

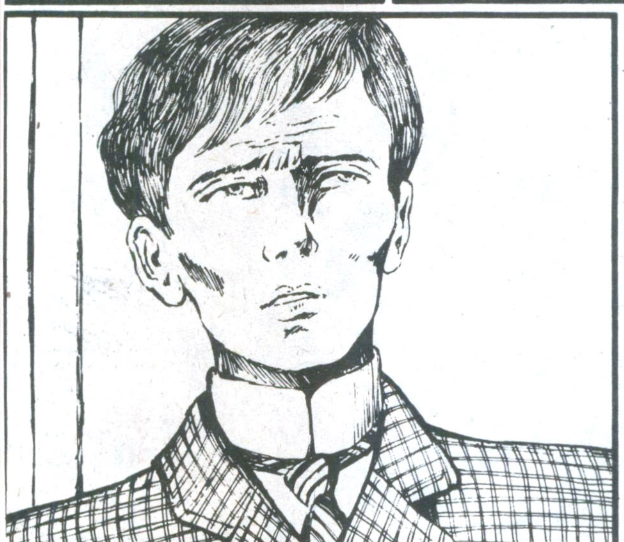

MI **SZEKELYJEVI** POTJEČEMO OD **ATILE**! MI SMO OSVAJAČI I BORILI SMO SE PROTIV **TURAKA**!

S NAŠIH GRANICA
ODBILI SMO NA TISUĆE
MAĐARA, LANGOBARDA,
AVARA, BUGARA I
TURAKA I OKRUT-
NOST SMO IM
VRATILI ISTOM
OKRUTNOŠĆU!

SVE JE UZALUDNO... NEMAM STVARNIH RAZLOGA DA SE ŽALIM... ALI SVE OVO ME POTIŠTUJE! ŽELIM IZIĆI ODAVDE... MORAM NAĆI NEKI IZLAZ!
SVE JE TAKO BESMISLENO... I ZAŠTO SAM DOŠAO OVAMO?
GUIDO CREPAX '83

I OVAJ PROZOR GLEDA NA GLATKI ZID!

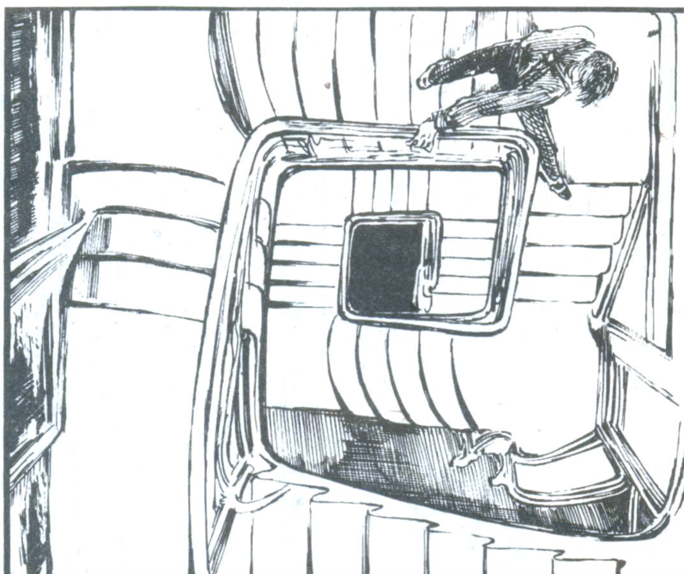
ALI... IZ ONOG DRUGOG PROZORA...

TO JE ON! NE... TO JE NEMOGUĆE! ON IZLAZI!

IPAK...

DA, TO JE ON! KLIZI NIZ ZID KAO GUŠTERICA!

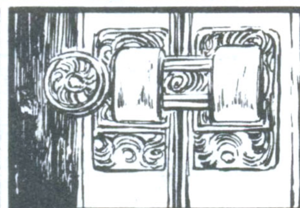
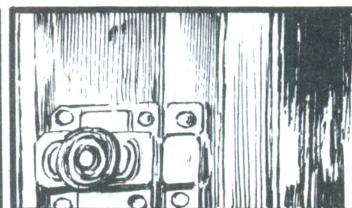

ZAVIRIT ĆU U GROFOVU SOBU! AH, DOBRO... MOJA SU VRATA OTVORENA!
GUIDO CREPAX

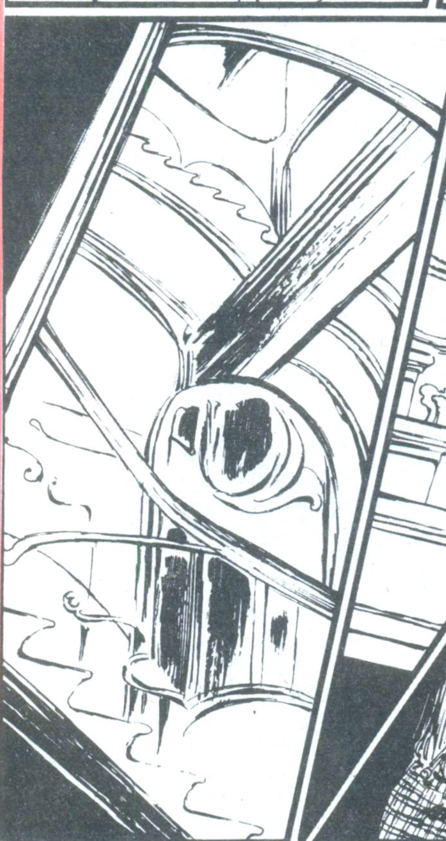
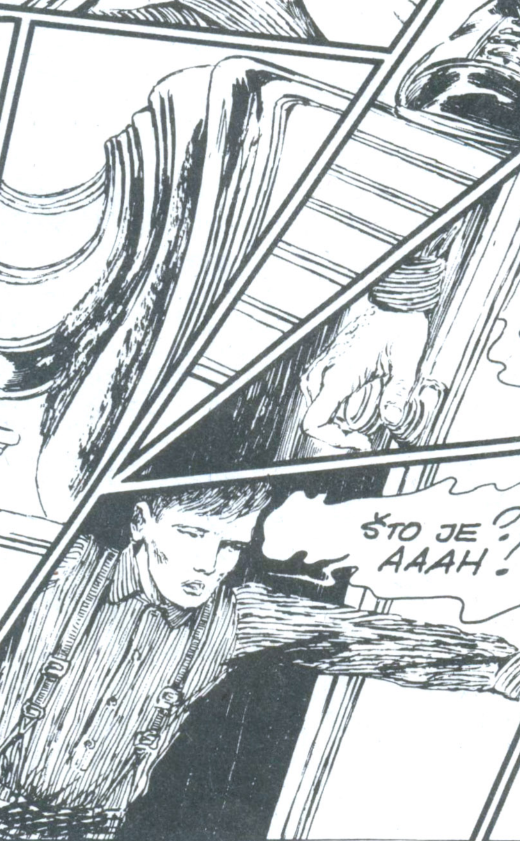
ZAKLJUČANO!

I OVDJE!

I OVDJE!

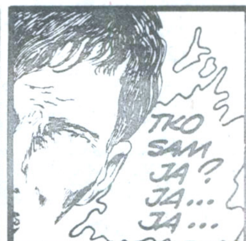
SVE JE ZAKLJUČANO!

OVA KVAKA... OHH!

ŠTO JE?! AAAH!

OH... KAKAV LIJEP MLADIĆ!

OVE ŽENE!? JA... JA... JA...

...NISAM ZNAO DA SU OVDJE... I TKO...

TKO SAM JA? JA... JA...

AAHH... DRŽAO GA JE SKRIVENOG! HTIO GA JE SAMO ZA SEBE... EH?

NAPRIJED! TI SI PRVA! IMAŠ PRAVO DA POČNEŠ! OTKOPČAJ MU KOŠULJU!

AHHHH...
BOLJE DA GA POSVE RAZODJENEMO!
DA, BIT ĆE GA LAKŠE SISATI!

– Nastavit će se –

Filip Ančić

PASTORALNA ŠEVA

Odavno sam volio taj svoj voćnjak u kasno ljeto, kamo bih se povukao potkraj kolovoza, sam, onda kad je dolje na moru najveća ludinca, koju vole mnogi, pa i moja žena i već odrasla djeca. Ja sam pak volio samoću. Biti sam nekoliko dana i noći, bez buke i jurnjave, sam s nebom i daljinama, sa suncem i pticama, sa zamljom i drvećem što su već mirisali slutnjom jeseni. Bilo je to uvijek vrijeme vraćanja sebi, pronalaženje onog najdubljeg i važnog što sam mjesecima gubio po sastancima, za uredskim stolovima, u gužvi i trci više-manje bezličnih dana.

I sada, zavaljen u ležaljci na terasi svoje klijeti, pušim i gledam kako se u daljini plave brda. I baš mi je ugodno. Diše oko mene ljetna šuma i treperi na suncu lišće voćaka, čujem cvrčke i ptice, i samo katkad u daljini zvuk automobila dolje sa ceste. Takvim zvukom, sjećam se, lani je počeo jedan od mojih najčudnijih i najljepših doživljaja.

Sjedio sam ovako jednog zlatnog popodneva i čekao da se u malom roštilju razgori ugljen, kako bih pripremio večeru, kad sam začuo da se dolje na cesti zaustavio neki automobil. Netko se vraća iz berbe gljiva, pomislio sam, ali sam odmah, zabavljen vatricom, zaboravio na to. Pjevušio sam i zviždukao radeći neopterećeno, smireno i zadovoljan sobom i cijelim svijetom, sretan što sam ovaj voćnjak podigao tako daleko da drugi još nisu stigli do mene.

— Dobar dan! — začuo sam odozgo, ali se nisamo osvrtao na to. To se zacijelo neki izletnici, gljivari, međusobno pozdravljaju. — Hej, vi! — začulo se opet, a onda nestrpljivo ženski: — Ima li koga tamo gore?

Učinilo mi se da bi se to ipak moglo odnositi na mene, pa sam prišao ogradi i upitao:

— Meni govorite?

Da, govorila je meni. A odakle je samo došla i tko je uopće ta vitka prilika tamo na početku staze što kroz voćnjak vodi do klijeti? Silazio sam, a tisuću misli vrzmalo mi se glavom, ali prila-

zeći joj, morao sam opaziti da je žana mlada (tridesetak, rekao bih), da ima dugu, plavu kosu skupljenu na tjemenu, da je privlačna, sa sisicama što su se, oslobodile grudnjaka, poput dviju mladih neobuzdanih životinjica pri svakoj njenoj kretnji poigravale pod tankom bijelom majicom.

— Oprostite — rekla je — crkla mi je guma dolje na autu, a sama sam. Učinilo mi se da je ovdje netko, opazila sam dim. Biste li mi možda mogli pomoći? Pokušala sam sama, ali ne mogu odvrnuti navoje.

Gledala me ravno u oči i nije bio suviše molećiv taj pogled, ali glas joj je bio mekan, topao, a osim toga tko bi odolio ovako ljupko rječitim sisuljcima?

— Pomoći ću vam, dakako — odgovorio sam.

Krenuli smo prema autu, a ona je čavrljala o tome kako je krenula na put, a nije dala pregledati gume, i o tome kako... Da, bilo ju je lijepo slušati. Kad smo stigli, požurila je preda mnom, pa sam vidio kako joj je dupence vrlo privlačno smješteno u uske traperice.

Rasječena nečim, guma se, mlitavo raspuzla, a ona je nemoćno slijegala ramenima pokazujući je. I smijala se pri tome. Imala je lijepe zube i osmijeh koji može zaluditi muškarca.

Prihvatio sam se posla. Pomagala mi je vješto, i kao što obično biva kad su dvoje na istom poslu, nekako smo se zbližili. Bilo je pri tome i nehotičnih dodira rukom, a one njene sisice neprestano su mi plesale pred očima. Dok sam pritezao stražnje navoje (bila je sagnuta kraj mene, iako to više nije bilo potrebno), rekla je:

— Vrlo ste snažni — a zatim, pogledavši mi u kosu, vragolasto dodala: — Za svoje godine.

Da, bio sam prilično sijed, bila je mnogo mlađa od mene. Nisam odgovorio, jer sam već duže vrijeme osjećao njen miris, opojni, uzbuđujući miris žene, pa sam šutnjom susprezao drhtanje koje sam osjetio tamo dolje. Zapravo, on je već počeo dizati glavu. Pomislio sam kako sam glup, napravio sam posao, nadigao mi se, a mačka će sjesti u auto i nestati. No što da radim, ja sam civiliziran čovjek.

Pospremili smo alat, i kad je zalupila haubu, učinilo mi se da je na sve stavila točku, ali još je jedan trenutak stajala neodlučno, pa sam rekao:

— Možda biste popili kavu ili pivo gore kod mene?

— Mislim da bi mi baš prijalo — odgovorila je, i tako smo krenuli.

Dok smo išli uskom stazicom, kroz šipražje, prema voćnjaku, mislio dam kako sam već dugo bez žene, a povremeni njeni slučajni dodiri otežavali su mi disanje, no moglo se činiti da je to od uspona. Odjednom joj se grančica kupine, ispružena nad puteljkom, zakvačila o majicu ispod lijeve plećke. Pokušala se osloboditi sama, ali nije išlo, te me pogleda molećivo. Stao sam joj iza leđa i lagano odvajao bodljikavu biljčicu od bijele tkanine. Bio sam sav opijen njenim mirisom i smućen pramenovima kose što su se izvukli iz onih kopčica te se, svijetli i lagani, mazili po golom tamnom vratu. Poželio sam da je ugrizem, da je obujmim i privučem k sebi, dodirnem joj one razigrane sisice i njega naslonim čvrsto na nju, da zna što se to zbiva sa mnom. Ali nisam. I tako smo krenuli dalje, ona malo tiše i ukočenije no prije.

Sjedila je u hladovini male klijeti, za stolom, lijevo od širom otvorenih vrata kroz koja se lijevalo plavkasto svjetlo kasnog popodneva, a ja sam kuhao kavu.

— Zar ste potpuno sami ovdje? — upital a je. Kimnuo sam i baš kad se smeđa pjena počela dizati u džezvici, čuo sam kako kaže: — Znaš... kavu bismo mogli popiti i poslije.

Okrenuo sam se zatečen, zaustivši:

— Poslije čega? — Kava je, dakako, iskipjela te se njen miris raširio prostorijom. Ali jače je mirisala ona dok je govorila:

— Pa... poslije — a glas joj se gubio u naborima majice koju je upravo skidala preko glave. Sise kao dije rumene jabuke, a bradavice još meke, nerasanjene. Tko bi tome odolio? Ja to nisam mogao nikad, pa sam joj prišao i zagrizao, lagano, (ah, bio je to više poljubac no ugriz), a plava joj se kosa rasula po ramenima. Ruku podignutih iznad glave, otkrivenih pazuha, zavalila se na naslon stolice i pretegnula, uzdahnuvši mazno. Poljubio sam je u nježne maljice pod rukom, jedanput i još jedanput, i još stotinu puta, zatečen ovim neočekivanim čudom, ovom glatkom, baršunastom kožom, ovim tijelom što se preda mnom rastvaralo kao cvijet pod suncem. Dodirivao sam je nježno, lagano, osjećao sam zahvalnost i nisam to želio razbiti naglošću, pa sam oprezno kročio. Ali kad me pogledala ispod poluspuštenih vjeđa, shvatio sam da ima vatre u toj ženi i da joj samo treba dati da se dokraja rasplamsa — pa onda neka izgorimo oboje!

Zato sam je ljubio polako i kao ticalima domirivao uške i trepavice, obraze i usne, a kad sam se spustio ponovo do bradavica, bile su to dvije zrele, nabrekle trešnje — baš za moje usne. A kako samo slatke!

— Ugrizi me! — šaptala je. — Ugrizi...

Morao sam ga obuzdati. Htio je van, htio je unutra, ali nije, nije još bilo vrijeme. Pomogla mi je da joj skinem hlače (tijesne su bile i nije išlo baš lako, a meni je dah zastajao kako se pojavljivao trbuh, pa dlačice, pa bedra...), a onda je ustala i odnijela ih na drugu stranu. To nije bilo potrebno, ali valjda se htjela prošetati preda mnom, pokazati se u svoj svojoj zlaćanoj golotinji, vitka, glatka trbuha i prekrasna guza. Imala je na sebi samo smiješno male gaćice i sandale s visokim potpeticama. Bedra su joj bila duga, čvrsta, a listovi zategnuti i snažni.

Nisam pošao za njom. Uživao sam gledajući je i čekao da dođe, i sam već gol i došla je pošto me ovlaš pogledala preko ramena, gipka, topla, mekana životinjica, došla je i sjela mi na koljena, pomilovavši ga kao uzgred.

— Dobar ti je ovaj crveni ban — rekla je, ne gledajući ni mene ni njega, a ja sam ga osjećao ludo i znao sam da će danas biti dobar. Zacijelo ima divnu picicu iza ove krpice, mislio sam, ali je nisam skidao. Zasad sam više volio da je dodirujem po bedrima, najprije izvana, a onda s unutrašnje strane, gdje joj je koža bila tako nježna, meka, da više nisam mogao, nisam htio čekati. Odnio sam je na onaj krevet u polutami. Bila je meka i topla, i dok sam joj ljubio pupak i liskao trbuh, osjećao sam kako se njeni prsti u mojoj kosi grčevito stežu.

Htio sam ipak provjeriti želi li zaista toliko pa sam se s bedra lagano zavukao rukom ispod tkanine. Mmmm, sasvim je spremna. Hoće. Skinuo sam je i kroz svilenkaste dlačice ugledao ružičasti, nabrekli pičić.

— Poljubit ću te — rekao sam — tamo gdje najviše voliš.

— Molim — izustila je — molim... učini to...

I učinio sam. Ljubio sam je jezikom i usnama, grickao, a ona se zatvarala preda mnom. Ali znao sam: to se ona igra, mazi, i nisam odustajao. S lijevom rukom između jedne i druge čvrste bradavice, s desnom pod guzom i licem među njenim nogama, osjećao sam kako se razlabavljuje, kako se topi, kako se rastvara i kako se, polako, zbog snažne potrebe za još dubljim užitkom, počinje gibati. Sporo, ali tako žudno, tako gladno, tako usmjereno užitku.

Znao sam da me sve luđe i mahnitije želi. Kao i ja nju. Osjećao sam ga kako drhti i čezne da se zabije. Tad se pomaknula i ja sam zastao, uzdrhtan, pa se skvrčila i okrenula na leđima, a onda gipko provukla među mojim rukama i najednom je njena picica opet bila preda mnom, ali sam osjetio kako je njega uzela ustima i kako se, on onako crven, natečen, uzdrhtao, koči u njima, u mekoći i vlazi, u slasti. Stenjao sam od užitka, a čuo sam i nju kako se glasa. Slušao sam je, osjećao i ljubio, a kad je prostenjala: »Sada... sada... molim!«, podigao sam se, okrenuo i sjurio u nju, kao kopljanik na zlatnoj kobili, tako divno siguran i moćan. Svoj na svome.

Znala je, divna beštija kako se to radi. Dočekala me sva uzdrhtala, a kad ga je osjetila duboko u sebi, umirila se kao da ga upoznaje, opipavala ga je picom sa svih strana, a onda ga je počela sve silovitije gladiti svojim ružičastim mesom. Ubrzo okrilatismo oboje i letjeli smo u plavi, u crveni, u žuti, bijeli, neizdrživi užitak. Na samome rubu besvijesti osjećao sam joj prste i zube na svome mesu i sebe duboko u njoj, i kako mi se daje do kraj, zadnjom žilicom tijela, posljednjim tračkom svijesti, kako me traži, i kako skupa padamo kroz plavi suton, pod krupnim zvijezdama što su se palile nad svijetom.

Poslije smo ipak popili kavu. Skuhali smo svježu. Zatim je otišla.

Evo, ugasila mi se cigareta. I brdo već tamni. A ovo me sjećanje i usrećuje i boli. Ustajem da se malo promuvam i vratim u lagodnu samoću. Krećući prema vratima, čuo sam kako tišinu razbija ženski glas:

— Dobar dan! Hej! Ima li koga tamo gore? ●

Suzana Rog

TKO ME SMOTA IZA PLOTA?

Uspomene striptizete iz bara na cesti Vrbovec — Bjelovar

II

Našla sam se na autobusnom kolodvoru. Svuda oko mene putnici i oni koji ih ispraćaju. Staroj sam slagala da me na mjesec dana pozvala prijateljica koja se zaposlila kod jednog odvjetnika u Bjelovaru. Možda ga i ja dobijem. Ona mi ne jamči, ali me za svaki slučaj pozvala.

— Jesi li pitala tatu?

Križam se i prevrćem očima.

— Želim svojim rukama zarađivati novac! Što ga imam pitati?! Moram se osamostaliti. Nisi o tome čitala u novinama?

— Pazi da nas ne osramotiš!

— Ja sam dobro odgojena djevojčica, mama!

— Samo se ti rugaj! Bolje bi bilo da si išla u medicinsku školu. Ali ti uvijek po svome.

Mama pati što nisam bolničarka. Ima proširene vene i sanja o tome kako je ja njegujem u bolnici gdje sam glavna sestra...

Ne snalazim se na autobusnom kolodvoru. Došla sam prerano. Autobus još nije na peronu. Stojim i čekam. U kovčegu je Mravčev magnetofon a oko njega moja odjeća. Najdragocjenija stvar je dvodijelni kupaći kostim. Imam još i veo koji mi je posudila Đurđa. Moja sretno udana prijateljica. Veo je nosila na vjenčanju u Markovoj crkvi. Imala je i bijele rukavice.

Dok čekam i okrećem se unaokolo, prilazi mi jedan razbacani tip, pravi bilder, sa crnim naočalima i istetoviranom rukom.

— Frankenštajn — kaže to on meni — putuješ u inozemstvo?

Greška! Prave mačke u inozemstvo lete avionom. Ovo nije aerodrom, zar ne znaš? Frankenštajn, odnekud si mi poznata? Gdje smo se ono ševili? Daj mi pomozi da se sjetim! Morala bi se sjećati! Moj kar se ne zaboravlja tako lako! Svršavala si k'o luda kad sam ti ga zabio...

— Prostak najobičniji! — kažem tiho.

Pokušam se odmaknuti. Kovčeg je težak i on to vidi. Pravi se kavalir. Želi mi pomoći. Ceri se. Vidi da sam bespomoćna i da nisam često putovala.

— Frankenštajn, imaš li dozvolu za izlazak iz grada Zagreba? Uhapsit će te. Hej, znam odakle ti takva faca! Na tebi su eksperimentirali doktori koji vrše plastične operacije! Zar ne, pogodio sam?! Ćao Frenki!

Znam da nisam ljepotica. Znam da nisam stvorena za natjecanja mis. Odavno to znam. Uspjela sam se osloboditi svih iluzija i čvrsto stati pred zrcalo. Zato me ne vrijeđaju ovakve rečenice. Istina, lakše bi mi bilo da iz Zagreba odlazim drukčije ispraćena. Tko zna? Možda je loš početak dobar znak? Ne nadam se previše. Ako me gospođa Darinka odbije, neću biti odviše razočarana. Život teče dalje.

Frajer koji mi je pristupio i usputno me vrijeđao, polaganim se korakom uputi prema jednoj plavokosoj mački u haljini s volanima i šeširom na leđima. Nešto slično kao sombrero. U tom trenutku zacijelo nije bilo ljepše ženske na autobusnom kolodvoru.

Već mi je bilo žao te plavuše. Kakvih će se samo svinjarija morati naslušati od toga kretena koji je maloprije mene htio ubiti u pojam?!

Gdje je tu milicija da zaštiti poštene ženske?

Onda se zaprepastim. Umjesto da ta plavokosa bude napadnuta i u nezgodnoj situaciji, ona, vidim, ali ne čujem riječi, počne oštro prema bilderu. Pokazuje mu svoju prtljagu koja se sastoji iz nekoliko kovčežića. Pruža mu svoj dlan i pokazuje, valjda, žulj koji je dobila dok je vukla prtljagu. Frajer se presavija kao ugrijana svijeća i skida naočale. Onda joj ljubi dlan, ali to nju ne zadovoljava. Ženska je ljutita. Okreće glavu. Sombrero joj se njiše amo-tamo kao da ga diže vjetar. Naškubila je usne i podbočila se. Frajer joj i dalje nešto objašnjava, pokazuje rukom prema parkiralištu, prema stajalištu taksija, ali ona se i dalje drži kao da on ne postoji. Uživa u svojoj ulozi, jer je radoznala rulja gleda sa zanimanjem. Pravi mali šou.

Jasno mi je da se ovo dvoje dobro pozna i da su imali neki dogovor, neki sastanak, ali je bilder zakasnio pa je mačka morala sve sama. Što bih ja rekla na ovo?! Tko je meni ikad pružio ruku pomoći?

Pomalo sam i zadovoljna što je ovakva ljepotica jednom izvukla kraći kraj i morala se patiti. Ne zavidim drugima, ali mi je ipak milo oko srca kad netko tko diže nos bude popišan na javnome mjestu. Mogu sebi priuštiti da budem malo i zlobna, je li? Nemam razloga da na svijet gledam očima punim opraštanja.

Odigralo se ipak na iznenađenje svih gledalaca!

Plavuša je tjerala po svome. Nije primala isprike frajera, koji baš nije uživao u tome što pred putnicima i onima koji su ih došli ispratiti glumi majmuna.

Još se više isprsila. Vidjela sam da su joj sise prebujne i prevelike za njenu visinu. Ni s dupetom se nije mogla pohvaliti. A tek noge! Čačkalice iz zadnje restauracije. Ipak ima pravde. Kad se dijelilo, nije dobila baš sve najbolje dijelove.

Kažem, odigralo se bez uvoda.

Frajeru je prekipjelo, pa joj je opalio šamarčinu kakvu može na nogama izdržati, da ne padne na zemlju, samo jači muškarac. Pljas! Lijepo se čulo u onoj grmljavini autobusnih motora. Ali plavuša nije poljubila asfalt. Kao da je bila spremna na nešto takvo, jer je glavom već pošla u smjeru u kojem ju je šamar uputio.

Prava ženska koja drži do sebe fizički napadnuta ili bi stala vikati da privuče pažnju spasilaca, ili bi dostojanstveno odšetala do zahoda i pred zrcalom popravila frizuru i šminku. Boljeg rješenja nema. Sve ovisi o ličnom ukusu.

No plavuša se pokazala onakvom kakva je bila sve vrijeme angažmana u baru gospođe Darinke. Glupa, zločesta, bez svoga ja.

Frajer koji ju je pljusnuo je Reks, njen mladić i zaštitnik, kad se nađe u debelim govnima.

Ona se zove Marina, poslije sam doznala u autobusu.

Marina se, dakle, bacila svome Reksu oko vrata pošto ju je on propisno odalamio. Počela se stiskati uz njega, pripijati kao pijavica. Bila mu je do ramena, iako je na nogama imala štikle od petnaest centimetara. Haljina joj se podigla, pa su se još bolje mogle vidjeti tanke nožice koje su se savijale pod težinom preglomaznog dupeta i sisa. Cmakala ga je u vrat, iza uha, ušla rukom pod košulju i potražila njegovu mušku bradavicu... Nemoral na autobusnom kolodvoru. Ništa drugo.

Reksu je to godilo, jer je dopustio da ga ona mazi i pipa u prisutnosti stranih ljudi. Kurčio se pred svima, pokazujući da je gospodar Marininog života i smrti. Ona može kriještati do mile volje, on će slušati dok mu ne pukne film, čak će glumiti uglađenoga kavalira, poljubit će joj ručicu, ali će na kraju sve srediti jednim šamarom.

Nisam imala više vremena razmišljati o muško-ženskim odnosima, o tome kako smo mi mačke poprilično krive za svoju sudbinu, jer je na peron ušao autobus Zagreb-Bjelovar.

Kondukteru sam se ljubazno obratila s molbom da mi ne tumba kovčeg. Samo bi trebalo da se prilikom prijevoza ošteti magnetofon!

Imao je čačkalicu među zubima, zdravijim i ljepšim nego što su moji.

— Gospođice, osobno ću se pobrinuti i za vas... za vašu prtljagu. Dokle putujete?

— Tako... Između Vrbovca i Bjelovara.

— Bar gospođe Darinke?

— Ja sam umjetnica. Nadam se angažmanu. Kakvo je to mjesto?

Kondukter me odmjeri, onako sagnut, dok je kovčeg gurao u bunker, pa se naceri.

— Najbolje da se uvjerite sami.

Marina i Reks smjestili su se u istom redu, samo sa suprotne strane. Nisam obraćala pažnju na njih dvoje. Do mene je sjeo mladić u vojničkoj uniformi, vrlo zgodan, ali nekako stidljiv i nesnalažljiv. Držao je ruke u krilu kao kakva sramežljiva gospođica, koju još nije dodirnuo ni jedan muškarac. Kad je kondukter zatražio kartu, momak se sav ušeprtljao, tražeći je po svim džepovima sivomaslinaste odjeće. Umjesto da odmah izvadi novčanik u koji ju je gurnuo.

U novčaniku je imao love k'o blata! Vidjela sam kondukterove razrogačene oči. Reks i Marina progutali su pljuvačku. Marina me odmah podsjetila na tip ženske koja trza na lovu. Sumnjala

sam da su ona i Reks par sposoban na svašta.

Očekivala sam da mi se vojnik obrati s nekim bezveznim pitanjem s kakvim se započinju razgovori u tramvaju i općenito u prijevoznom sredstvu za prostu rulju. Držala sam se suzdržano, ali ne i odbojno. Bilo mi je svejedno hoćemo li stupiti u razgovor ili nećemo. Vojnici, pa i oni s lovom u džepu kao što je ovaj, nisu moja slaba strana. Ali brbljati, da mi vrijeme prođe, mogu bilo s kim.

U međuvremenu se Marina zamijenila s Reksom. Sad je ona bila vojnikova susjeda. Dijelio ih je samo prolaz. Vidjela sam kad je počela treptati i kolutati svojim telećim plavim očima. Pri tome se smješkala, zijevala, otvarala usta, kao da hvata zrak. Glumila je stopostotnu jungfericu i nevinašce na kvadrat! Ništa joj nije smetalo što je maloprije bila ponižena i uvrijeđena pred cijelim autobusnim kolodvorom. Ponašala se kao da joj je ispod časti voziti se autobusom, jer je inače naučena samo na najveću udobnost. Ni meni nije pasala ova zmazana, pobljuvana krntija u kojoj kumeki podriguju a kondukter je podmukli zlikovac i prefriganac koji čeka svoj trenutak ptice grabljivice. Ali, što je — tu je. Nisam se pretvarala da sam fina i da sam imala dadilju. Znam se prilagoditi. U to sam uvjerila i sebe i druge. Da ne znam ne bih dobila od Mravca na besplatnu posudbu magnetofon bez kojega moja striptiz-točka ništa ne vrijedi?!

Reks mi je namigivao i mahao malim prstom desne ruke.

Odvratila sam pogled i odmarala oči na prirodi uz cestu. Nikad još nisam bila u ovim krajevima Hrvatske. Ništa posebno, iskreno da kažem. Uzbuđena sam jedino kad se spuštamo prema moru a u daljini su suncem obasjani otoci...

Sasvim sam zaboravila na vojnika. On još nije smogao snage da me nagovori. Putovala sam zadubljena u svoje misli.

Pitala sam se gdje ću prenoćiti. Volim dugo ujutro spavati da me nitko ne budi. Ima li gospođa Darinka osiguran smještaj za umjetnice moje vrste? A što ako budem morala platiti iz svoga džepa? S lovom sam ionako slabo stajala. Trošila sam posljednje rezerve. A možda još ovu istu večer, to jeste negdje pred ponoć, nastupim na pozornici? Možda me odmah angažira? Hoću li se imati uopće vremena oprati i malo osvježiti? Bila sam pripravna na ugodne i gadne doživljaje. Povratka više nema!

Dok sam ja tako strepila za svoju sudbinu, kurvica Marina iskoristila je moju neaktivnost i neiskustvo s vojnicima, pa se ubacila uz pomoć slatkih riječi.

Reks se pretvarao da gleda kroz prozor.

— Još dugo morate odsluživati? — pitala je tiho, tobože bojažljivo, jer Reks ne smije opaziti da ona i vojnik stupaju u vezu.

— Dobio sam nagradno odsustvo.

— Čestitam! Odličan vojnik, je li? Odmah sam shvatila. Na hlačama nemate ni mrlje. Oprostite, tu vam je pao pepeo od nečije cigarete...

— Ja ne pušim i ne pijem!

— Sto ćete, ovo nije autobus za nepušače. Baš mi je drago što s vama kratim vrijeme. A dokle putujete?

— Silazim u Vrbovcu. Onda još tri kilometra cipelcugom.

— Ne bojite se? Spustit će se već i noć.

— Često sam stražario noću. A vukovi zavijaju...

— Užasno! I vi se niste prestrašili? Ja to ne bih izdržala. Evo, čim ste to spomenuli, ja sam se naježila. Pipnite me gore iznad koljena. Čak i tu!

Marina se služila svim zavodničkim majstorijama prepredene kurvice da oko prsta smota vojnika koji uopće nije shvaćao na kakav ga tanak led ona vodi. Naivno je gutao njene izraze i vjerovao svakoj njenoj riječi. Gledala sam iskosa, jer nisam zavidna niti mi je u krvi da drugome pokvarim posao, kad je Marina svojim dugim, šiljastim prstima uklonila tobože pepeo koji je dolepršao na vojnikove hlače, baš tamo u blizini raspora. Momak nije imao vremena da dlanom zaštiti nabrekla jaja koja su zacijelo već prekuhana i pretvrda pod tim nepostojećim pepelom. Trebala joj je vječnost da mu očisti hlače. Bio je zatečen. Nije se branio. Marina je iskoristila priliku da se što temeljitije pozabavi rasporom na hlačama.

— Oprostite — prošaptala je ta drolja — jako volim čistoću.

Vojnik se prilijepio za sjedalo. Ali nije mogao sakriti da mu je u hlačama nastala pobuna. Napuhnule su se baš na pravome mjestu. Gurnuo je ruku u džep da potraži rupčić. Zatrubio je kroz nos koji uopće nije bio začepljen. Marina mu je dala vremena da se pribere. Onda mu je položila ruku na svoje, istinabog, mršavo bedro kad je vojnik spomenuo vukove.

— Blago vama — zacvilila je Marina — vi se vraćate kući. Zacijelo vas čekaju i vesele se vašem dolasku?

— Zaklali su prase i ispekli ga na ražnju!

— Oh, ražanj... — uzdahne Marina. — Baš vam zavidim! Imate za što živjeti! A ja se moram patiti. Moram prodavati svoje ideale. A pitanje je hoću li ih i po niskoj cijeni prodati! I sve što zaradim, moram dati ovome sotoni što sjedi pored mene. Inače mi je po rodu bratić. On je i moj menadžer. Strašno me iskorištava. Trenutačno u džepu nemam ni prebijene pare...

Tako je slinila Marina u vojnikovo uho koje se rasteglo i zacrvenjelo. Upijao je njene laži ko bugačica.

Reks je razjapio laloke i pretvarao se da spava.

— Vi mi se sviđate... Kad bih mogla s vama. Taj jednostavni život. Dišeš zrak punim plućima. Oh!

Spuštao se sumrak.

Nadala sam se da nije više daleko bar gospođe Darinke.

— Hoćete li doći da me vidite na sceni? — umiljavala se Marina već sasvim sluđenom vojniku. Pri tome mu je gladila ruku. Haljina joj se puvukla sasvim gore do gaćica. Nogu je izbacila u prolaz između sjedala, izgovarajući se da joj je utrnula zbog neprirodnog položaja...

— Vrbovec! Stojimo petnaest minuta! Dovoljno za pišanje i sranje! — razdere se kondukter.

Kao hipnotiziran, vojnik je pošao za Marinom. Uspravila se što je mogla sporije, samo da do izražaja dođu njene sise. Zibale su se uistinu fantastično. Da sam

muško, slijedila bih je, bez njenog poziva, u sam pakao, kako se ono veli. A vojnika je bez riječi, ali na taj svoj drugi način, pozvala. Tko zna kad je jadni imao što pod sobom? Ljepši dar na prvom danu odsustva nije mogao zamisliti. A vjerojatno se ni Marina, onako švorc, puna govana i prenemaganja, nije mogla ponadati da će u autobusu upecati bez mnogo muke neiskusnog seljaka koji spremno guta svaku njenu udicu. Ne shvaćajući da je nju uzbudila njegova lova!

Svi smo napustili rasklimani autobus rasparanih sjedala. Osim Reksa koji je zapao u sumnjivo dubok san.

— Frankenštajn, budi dobra i ne pizdi! — dobacio mi je, ne otvarajući oči.

Ovo je bila potvrda svih mojih sumnji.

Putnici su se raštrkali kojekuda. Muški su nagrnuli u bife u kojem su lumpali traktoristi.

Tankonoga Marina i vojnik načas su mi se izgubili iz vida. Zar ga je tako brzo odvukla u tamu? Kako uigrano djeluju ona i Reks! Vrijeđaju se, šamaraju i rade za zajedničku korist. Žrtve su bezazleni građani.

Zvjerala sam okolo nekoliko sekunda a onda ugledala sombrero koji se njiše na ženskim leđima, tanane nožice i visoke potpetice. Vojnik je jedva dizao svoje bakandže. Kao da su mu oduzete noge! S tako zgodnom i jebozovnom ženskom još se nije šetao. Kako je blesav i slijep, možda joj ponudi ženidbu?!

Dobro sam procijenila kamo ga vodi. Nekoliko metara visoka gomila cijevi nalazila se na rubu autobusne stanice. Svjetlo visokih svjetiljaka nije dopiralo do tog pustog mjesta koje je nalikovalo na stovarište. Kad su mi se oči privikle na tamu, prepoznala sam kolutove žice, upakiranu ciglu, raznu željezariju! Čega sve tu nije bilo! Morala sam paziti da se ne spotaknem, ogulim kožu i slično. U takvu stanju ne mogu izvoditi striptiz!

Pametno sam predvidjela da ih mogu uhoditi ako zaobiđem zgradu i držeći se zida dođem sasvim blizu mjesta gdje će se novopečeni ljubavnici zaustaviti. Neće Marina previše riskirati! Obradila bi ona njega i na danjem svjetlu, jer nema stida ni trunka samopoštovanja!

Požurila sam. Petnaest minuta, koliko se ovdje zadržava autobus, brzo će proći.

Sve se mora odigrati ekspresno ako Marina želi iskoristiti ovu jedinstvenu priliku.

Jer vojnik se više ne vraća na sjedalo pored nje i Reksa. On će lakonogo put pod noge. Pravac rodno selo...

Ne gledajući gdje stajem, nagazila sam na nešto smrdljivo i sklisko. Zamalo se nisam ispružila koliko sam duga i široka. U posljednji tren naslonila sam se na zid zgrade.

Bio je tu i nekakvi razgrađeni plot, upravo dovoljan da se iza njega sakrijem i ostanem neopažena.

Pomislila sam kako se usputno mogu i popiškiti, jer mi se ne ide u one odurne zahode po željezničkim i autobusnim kolodvorima što baš ne svjedoče o našoj kulturi i napretku s kojima se busamo u prsa.

Sagnula sam se i tako dogegala do plota. Povukla sam dolje gaćice. Oblilo me blaženstvo kad sam pustila prvi mlaz. Kroz sastavak dasaka mogla sam lijepo gledati što se zbiva iza one gomile vodovodnih i kanalizacijskih cijevi...

Da sam prispjela koji trenutak kasnije, izbjeglo bi mi najbolje. Jer Marina nije dangubila. Nije ona od onih koje se maze i polagano napreduju prema cilju! Čim su se našli u mraku, ona je, vjerojatno, počela uzdisati i izjavljivati vojniku ljubav na prvi pogled, što joj je dalo za pravo da ga počne ljubiti, onako stručno i duboko u grlo. Vojnik joj se vjerojatno prepustio, ne vjerujući da to što mu se događa nije iz nekog drugog filma. Ali mali mu se nadigao, jer se nadigne i kad si najromantičnije zaljubljen. Bila sam zatelebana idealno i mislila da neću moći ni riječi progovoriti kada dođem na spoj s dečkom iz svojih snova, a kad ono, čim smo se počeli žvaliti, osjećala sam da dolje postajem meka kao maslac, da se sama od sebe rasklapam i priželjkujem njegove prste na ulazu...

Ovo dvoje već su otišli daleko, zahvaljujući majstorici Marini. Već ga je držala za batinu kakvu još nisam vidjela! Iako je bio mrak, neću se prevariti ako kažem da je ta njegova batina bila i te kako vidljiva! Duga najmanje trideset pet centimetara, u luku se uzdizala prema nebu. Vojnik očito nije bio svjestan sa čime su ga bog i priroda obdarili! Nikad ne bih rekla da ima batinu takvoga kalibra. Ni po nosu ni po čemu drugome. Vjerojatno je i Marina ostala iznenađena.

Očekivala sam da će vojnik sa svojim oružjem, pravom iskusnom sabljom, navaliti na nju i zatjerati ga joj do balčaka, što bi me radovalo i voljela bih je čuti kako skviči i jauče, ali taj blentavi stvor bio je zadovoljan da mu ga ona nateže, povlači kožicu i na šaci važe jaja. Iako ga nisam dobro vidjela da mu po crtama i izražaju lica pročitam što ga je spopalo, rekla bih da se ponašao kao mjesečar. Bio je očaran sam svojim kopljem! Uživao je u njegovoj nadrkanosti, tvrdoći i nesvakidašnjoj dužini. Marina se zacijelo izlanula i izrazila čuđenje kad je onako tupoglava shvatila da u ruci drži pravi buzdovan koji će je raznijeti ako ga pripusti u sebe te će cijeli život ostati loker, šira nego što su cijevi iza kojih su stajali...

Drugačiji plan skovali su ona i njen Reks!

Lijepo sam vidjela (kad naiđu na seks-prizor, čovjekove oči prodiru kroz najgušću tamu!) kako je digla haljinu i vojnikovu topovsku cijev, vrelu kao da je u toku najžešća bitka, prikliještila svojim nožicama. Ovaj se počeo trzati i zabijati u prazno. Majstorica je to obezglavljeno ponašanje iskoristila da mu se navali, tobože onemoćala, bez snage, na prsa, i naučenom, izvježbanom kretnjom izvuče buđelar s onom milijunskom lovom. Vojnik je ubrzao nesvjestan da svrdla na suho. Čini se da velika batina ne ide zajedno s velikom pameću...

Čučala sam iza onoga plota, gaćice mi bijahu polusvučene, na bedrima, jer sam ih zaboravila navući, svladana znatiželjom da vidim kako će Marina progutati neočekivano veliki zalogaj.

Moram priznati da mi je došlo milo i u glavi mi se zavrtjelo kad je ona nerazvijena, degenerirana pripadnica našeg ženskog spola

objahala onu neusporedivu živlu.

Umjesto da je natempira u sebe i sažvače, bez obzira na dimenzije!

Tako bih ja učinila kad mi mrak padne na oči.

A bio je to baš taj kobni trenutak!

Kako inače objasniti činjenicu da nisam ni pisnula, već samo ispustila najsladostrasniji uzdah, kad su me nečije snažne ručetine odostraga podigle baš u visinu nepoznate, ali nabijene, spremne batine koja mi se između nogu uvukla zguza, poškakljala te ranjive i osjetljive donje dijelove, stresla rosu s dlačica i gotovo bez pomoći prstiju slavodobitno i bez riječi ušla u mene!

U tom trenutku nije mi ni palo na um da od napasnika tražim legitimaciju i pitam za mjesto rođenja!

Bila sam u zraku, nekoliko centimetara iznad zemlje. Magla mi je pala na oči. Kao u snu vidjela sam Marinu i vojnika. Ona se odmiče, spušta haljinu, ogledava lijevo-desno, dok iz glavića prska gusta pjena.

Čujem da je motor autobusa zagroktao, stao, ponovo škrguće i pali se.

— Polazak! — viče kondukter.
— Frankenštajn, imaš toplu picu. Budi mirna i nemoj pizditi! Ovo je zbog toga što si previše radoznala... — čujem poznat glas, glas svodnika Reksa.

Ali ništa me ne sprečava da svršim! Nataknuta, nekoliko centimetara iznad majčice zemlje. ●

(nastavit će se)

TKO JE SUZANA ROG?

Tko je Suzana Rog? Kad su u redakciju počela pristizati poglavlja ovog erotskog romana, našli smo se u čudu. Je li moguće da se iz redova anonimnih provincijskih barskih dama iznenada javlja spisateljski talenat? Budući da je teško povezati noćni rad bez odjeće i mukotrpno sjedenje pred pisaćim strojem, posumnjali smo da je to nečiji pseudonim. Ali čiji? Možda se neka stidljiva spisateljica javlja na ovakav način, iživljavajući svoje frustracije koje se ne usuđuje objelodaniti pod pravim imenom? Uistinu sumnjamo da je takvo nešto moguće, danas kad se nitko više ničega ne stidi. Dakle, onda je riječ o muškarcu i to, sudeći prema zavidnoj kvaliteti pismenosti, autoru koji ni izdaleka nije početnik. Tko se skriva iza pohotne Suzane Rog? Evo maloga testa za nas i naše čitatelje, pa ćemo rado objaviti vaša nagađanja, ali koja moraju biti obrazložena! Od pošiljaoca tekstova pod imenom Suzane Rog ovih smo dana dobili nejasno ali ipak nekakvo obećanje, da će prije ili kasnije dešifrirati svoj pseudonim. Dakle, tko je Suzana Rog? ●

Tomislav Sabljak

PORTRET ČOVJEKA S MASKOM

Nevjerojatno mnogo truda i energije utrošio je Emde (inicijali M. D.) sa svojim suradnicima kako bi u javnosti stvorio o sebi sliku neporočne osobe besprijekorna ponašanja. I danas, toliko godina poslije njegove smrti, mnogi se plaše naglas izgovoriti njegovo ime (otuda i upotreba inicijala). Možda će se netko odvažiti i za pedesetak godina otvoreno i bez uvijanja progovoriti o svim njegovim grijesima, naročito kad se otvore trezori u kojima su pohranjeni dijelovi njegove nedovršene autobiografije, razne studije i članci, te političke biografije suradnika okupatora koji su četrdeset i pete bili kažnjeni gubitkom nacionalne časti. U ostavštini se nalaze karakteristike koje je pisao o svojim suradnicima, razna dokumentaristička građa, izresci iz novina, fotografije, osobne stvari i korespondencija (kažu više od četiri tisuće pisama).

Malo podataka kojima raspolažem mogu zahvaliti njegovoj dugogodišnjoj domaćici Ruži s kojom sam održavao seksualne veze nekoliko godina, a zauzvrat dobivao od nje kompletne sadržaje košara za otpatke koje su stajale u stanu Emdea na tri mjesta. Bilo je tu raznih cedulja, listova blokova papira s bilješkama, pisama, razglednica, listova kalendara s marginalijama, novinskih članaka, nacrta, skica, planova, adresa.

Poslije nagle smrti Emdeove žene stari Emde živio je tajnovitim životom. Često je izostajao iz kuće sve do jutarnjih sati. Kao senzacija spominju se dvije stvari. Često ga je posjećivala jedna mlada djevojka za koju su rekli da joj nije više od šesnaest godin. Druga zanimljivost u vezi s Emdeom bila je njegova veza s

Anom D., ženom uvaženog i vrlo cijenjenog slikara. Emde ju je pozivao na večere, slao joj cvijeće, a sačuvana su i četiri njegova pisma upućena Ani D. u beogradski hotel »Palace«, na Topličinom vencu 23. Mogu reći da sam se grdno namučio kako bih pohvatao sve konce Emdeove kontroverzne ličnosti. Nedostajale su priče svjedoka koji naprosto nisu htjeli govoriti, kao što su nedostajali dokumenti koji bi otkrili pravo lice Emdea. Na sreću, pronašao sam u korespondenciji pokojnog diplomata O. D. nekoliko ljubavnih pisama Emdea iz njegove najranije mladosti. Ni do danas nisam mogao dokučiti odakle baš u korespondenciji diplomata O. D. ljubavna pisma Emdea. Pisma datiraju iz njegove najranije mladosti. Stanovao je kao podstanar kod jedne udovice, Jevrejke, družio se s ljevičarima, pripremao doktorsku tezu »Marksistička koncepcija vlasništva«, sudjelovao u nekoliko štrajkova i potajno spavao s bogatim kćerima prvaka HSS-a. Iz toga razdoblja sačuvano je nekoliko pisama Ani F., imućnoj kćeri zagrebačkog tvorničara, i kada danas uspoređujem ta davna pisma s pismima koja je Emde pisao drhtavom staračkom rukom svojoj vječnoj potajnoj ljubavi Ani D., između njih gotovo da i nema nikakve razlike, osim stilske. I ona iz 1923. i ova iz 1979. skoro su identična, kao da su pisana istoj osobi i u isto vrijeme. Da se uvjerite i istinitost mojih navoda, citirat ću pasuse iz pisama Ani F. iz 1923. i Ani D. iz 1979. godine. Jedno pisano Ani F. počinje ovako:

»Moje zlato!

Evo me k tebi! Ljubim ti drago lice i cjelivam te stoputah ti dušo i srećo života moga. Da mila si mi nada sve na ovom svietu, čim te više poznajem, tim te više ljubim, moja ljubav raste svakim danom, svaki dan hvalim viečnoj providnosti, da me je sastavila sa takovom čistom i milom dušom, kao što si ti ljubljena Ane!«. Pismo Ani D. u beogradski hotel »Palace« počinje ovako: »Tek što se udaljih od tebe, u trenutku dok još osjećam čedni dah tvoga tijela, predajem se mislima koje ti zaokupljaš, nado moja, srećo moja. Ah, kako žalim za svakim trenom mog života, koji je prošao bez tebe, mislim da sam sa svakim takvim trenom izgubio nebo. Evo me u tmici samoće. Zatvaram oči i gledam zatvorenih očiju kako mi dolaziš na prstih, tiho kao iz »Labuđeg jezera« (Ana. D. je jedno vrijeme bila balerina u beogradskom Narodnom kazalištu, op. T. S.), svira muzika, čujem orkestar, vidim mnogo ruža, odmahuješ obožavateljima i hrliš u moj zagrljaj, ali kao da plešeš u mjestu, očni kapci mi se dižu, a ja sam u svojoj sobi na vrh brijega, mislim o času koje će moje zlato dovesti pod moj krov, golubice. . .«

Makar se prilično zna o Emdeovu životu, mnoge epizode iz njegove, može se slobodno reći burne biografije potpuno su nepoznate, nešto zbog toga što je oko sebe gradio zid smrti, kako je običavao govoriti, a nešto i zbog toga što se on često nalazio na takvim položajima i funkcijama koje su zahtijevale diskreciju. Čaršiji se naprosto nije smijelo dati materijala da ogovara i stvara kojekakve priče i pričice. Budući biograf Emdea morat će zaista istraživati mnoge izvore kako bi rekonstruirao vjerodostojno žitije ovog inače mirnog, povučenog i dostojanstvenog čovjeka. Jedna pak epizoda o kojoj sam sasvim slučajno doznao da je deprimirala njegove najbliže, može se reći da je karakteristična za Emdeov život. Osumnjičen 1948. zbog tri putovanja u SSSR, bio je stalno pod paskom, a njegov stan temeljito pretresen. Umjesto kompromitirajućeg političkog i propagandnog materijala nađene su hrpe pornografskih žurnala, projektor ruske proizvodnje i kolekcija porno filmova. U kutijama bonbonijera bilo je sijaset fotografija pornografskog sadržaja. Bile su to fotografije žena. Čini se da je te žene Emde sam fotografirao, a sasvim je sigurno da je sam i razvijao filmove i pravio fotografije kako bi izbjegao bilo kakav publicitet. Taj podatak naveo me da istražujem privatni život Emdea, ostavljajući drugima da istražuju njegovo djelovanje u javnom životu, njegove zasluge za nauku i njegov doprinos razvoju našeg stiha (Emde je naime s uspjehom pisao i objavljivao sonate). U povodu toga razgovarao sam s mnogim ljudima koji su osobno poznavali Emdea, koji su mu čak bili kućni prijatelji, najbliži suradnici, pretpostavljeni i potčinjeni. Zanimalo me vrijeme dok je Emde bio u nemilosti, nastojao sam se povezati s ljudima koji su vodili otvorenu kampanju protiv njegove ličnosti i koji su išli čak dotle da su tražili razotkrivanje njegove ličnosti pred javnošću. No, svi su moje nastojanje da nešto više doznam o Emdeu smatrali provokacijom prvoga reda. Ipak, moj trud se isplatio. Malo-pomalo dolazio sam do tragova koje je Emde ostavljao na raznim stranama. U javnosti je lansirao o sebi takav portret koji bi mogao mirne duše stajati na oltaru neke provincijske crkve. S druge pak strane, sve pojedinosti govorile su u prilog tezi da je Emde živio dvostrukim životom. Na tribinama je dočekivao djevojčice sa cvijećem, u nepoznatim tamnim sobama prepuštao se opačinama koje su graničile s nastranošću. Temeljito rekonstruirajući njegov život, došao sam u jednom trenutku do brojke 69. Ta se brojka često nalazila u njegovim bilješkama i nitko nije znao protumačiti što ta brojka 69 znači. Naposljetku sam došao na ideju da je to običan položaj 69 (muškarac okrenut glavom prema dolje i dok je on zabavljen ženskom stvari, žena u obratnom smjeru od muškarca drži onu stvar u ustima), ali poslije sam shvatio, da posrijedi nije nikakav oralni položaj, nego o broju žena s kojima je Emde održavao intimne veze. Zahvaljujući sadržaju otpadaka iz Emdeovih košara za smeće, naišao sam na papirić na kojem je u istom redu bilo ispisano velikim slovima AFABATALAAARAKAD. U prvi mah pomislih da je riječ o najobičnijoj šifri kojom se Emde služio u svom ilegalnom radu. Onda sam našao papirić na kojem je samo pisalo AA KUNSTGESCHICHTLER. Tri mjeseca mi je trebalo dok sam dokučio da je riječ o Ani A. povjesničarki umjetnosti, inače kustosu koja je održavala veze s Emdeom dugi niz godina. Bilo je to sjajno otkriće koje me dovelo do samih izvora Emdeova privatnog života. Slovo A ispred razlčitih slova bio je inicijal imena Ana, Ančica, Anita, Anja. Valjalo je ispitati koje su to žene. Za Anu F. znao sam iz pisama. Bila je to njegova mladenačka ljubav. Sastajao se s njom na Cmroku, ali bio je toliko nespretan da nije ništa postigao osim nekoliko poljubaca. Ipak, jednom mu je dopustila da joj pipne grudi i u tom času Emde je svršio, obrukavši se pred Anom F. kao kakav pubertetlija. Kad se zna da je Ana F. bila radodajka, onda je to poraznije za Emdea što je završio samo na doticanju njenih grudi i na ljubavnim pismima.

S Anom B. se odvažio i ona ga

je zavela u svoj dnevnik najprije kao osrednjeg, a potom i odličnog ševca. Prvi put bilo je sve to skupa prilično nespretno i na brzinu. Njoj se žurilo u školu, obavili su to na krevetu, madraci su propadali i Emde se mučio da joj ga stavi. Kasnije, ona mu dobaci na brzinu ručnik, a onda je tim istim ručnikom Ana B. trljala svoj užareni pičić i lice. Drugi put mu je rekla da ima menzes, ali da se zbog toga mnogo ne uzrujava. Skupila je objema rukama goleme sise kao dvije bundeve, trljajući njegovu muškost. Treći put ševio ju je u mraku. Imala je užasnu glavobolju i krpu s burovim oblogom preko čela, ali bez obzira na to strašno se uspalila i počela vikati. On joj je začepio usta dlanom, bojeći se skandala. Ana B. je, kako rekosmo, vodila dnevnik i fotografirala se u raznim slobodnim pozama, pa tako mi Emde nije mogao odoljeti a da je ne snimi u jednoj vrlo raskalašenoj pozi, s dugom smeđom lisicom oko mindže. Odmah 1941. spetljala se s SS-obergruppenführerom Gottlobom Bergerom. Naglo je uhapšena i likvidirana, a njezin nestanak mnogi povezuju s ličnošću Emdea. Čini se da su u pitanju bile mnogo delikatnije stvari, strogo političke naravi. No to nije dovoljno istražno i treba čekati da se otvore mnogi arhivi, javni i privatni.

Čudesna je bila veza između Emdea i Ane T, koja je najprije bila učenica više djevojačke škole u Osijeku i članica Marijine kongregacije. Zaštitnik im je bio sv. Alojzije, a upravitelj katehata Josip Vražić. Kad se zaredila, proputovala je mnoge samostane, a završila kao časna sestra u bolnici sv. Duha u Zagrebu. Radila je u ilegalnom NOO »Šumska jagoda«. Naročito je bila zaslužna u skrivanju ranjenih bolesnika partizana, kao i u otpremanju sanitetskog materijala na front. Odmah 1945. se skinula, pa je sestra Bernardina postala Ana T. Zaredom je imala tri veze i sve tri vrlo loše i traljave. Emde se sastajao s njom u stanu prijatelja Ivana K. barem jednom sedmično. Ana T. je redovito dolazila. Kako u stanu Ivana K. nije bilo komfora, Ana T. se prala u lavoru, zapravo Emde bi je nasapunao a onda, zalijevajući vodom, trljao njen pičić. Prvi put Emde je iskušao oralni seks. Imao je osjećaj da mu se na usnama i na vrhu jezika nalazi baterija od 4,5 v. Izgubivši svaku iluziju da s Emdeom može postići nešto više od tajnih sastanaka, Ana T. razočarana i nesretna otišla je u Frankfurt / Mein i ponovo se zaredila.

Emde je postizavao sve veće društvene uspjehe, i zahvaljujući društvenoj moći, neki sporedni radovi priznati su mu kao podloga za priznavanje rada na doktorskoj tezi. Paralelno s tim Emde je objavljivao i pjesme i može se reći da je književna kritika otkrila u njegovoj poeziji neke nove strukturalne vrijednosti. Iz stana u zagađenom dijelu grada preselio se u dio grada s obiteljskim kućama i vilama. O trošku Zavoda u kojem je vršio ulogu savjetnika, u njegovu vilu dopremane su cisterne morske vode, a iz botaničkog vrta presađena su u njegov vrt neka egzotična stabla. Brak s opernom pjevačicom Katarinom S. sopranisticom drugoga reda, važio je u javnosti kao idealan. Sin mu se školovao u Beogradu, a kći u Londonu. U vrijeme dok postiže najveće uspjehe i prima najviša priznanja, događa se nešto neočekivano. On jedne večeri pobire s ulice djevojku imenom Anita L. Odlazi s njom u nepoznatu sobu i prepušta se svim njenim vještinama. Nije ga strah sife, ni tripera, a o sidi se još uopće ne zna, premda neki već boluju od poročne bolesti bluda. Anitu L. brzo zaboravlja i spetljava se s Ančicom A., kustosom. Toliko se bio zagrijao za nimfomanku Ančicu A. da je pomislio ostaviti svoju Katarinu rođenu S. s kojim je vodio ljubav u steriliziranoj komori. Čini se da pičić svoje Katarine nije nikad dohvatio golom rukom, nego prstima u higijenskoj rukavici. Patila je od nečistoće i straha da ne uhvati bakterije. Ančica A. bila je idealno građena, mada joj je lice bilo majmunsko i gotovo je kvarilo onaj dojam sklada proporcija grudi, struka i bokova. Počelo je sve uz čaj od šipka. Emde joj je zatim kazao da se skine. Poslušala ga je, ali onako gola iznenada je uzela gitaru i nešto prebirala po žicama. Emde nikako nije mogao uhvatiti melodiju. Dotad je Emde prepuštao inicijativu ženama ali sad je on bio taj koji je diktirao sve vrste užitka. Prvi put u Emdeu se razbudila strast koju je poslije, u enciklopedijama našao pod terminom sadomazohizam. Za rođendan joj je kupio mali bič i što je uslijedilo poslije toga ne treba ni spominjati. Vrhunac svega bila je jedna mala noćna predstava kad se Emde preodjenuo u životinjsku kožu poput Nerona i kad su se predali nespokojstvu erotskog maštanja.

Sve više je, kako se reklo, Emde propadao, glibio u kal bludničenja. Ana R. dovela je kolegicu, i pred Emdeom su izvele malu lezbijsku predstavu. Emde se nije ustručavao da taj prizor ovjekovječi na fotografiji. Kod Ane R. Emde je prvi put vidio sprej protiv začeća i prezervative s dodacima koji pospješuju užitke kod žene. Ana R. bila je toliko perverzna da je prisilila Emdea da prisutvuje jednoj seansi između nje i jednog mladića. U vrijeme dok su Ana R. i mladić vodili ljubav, Emde je popušio kutiju i po »Kenta« i potrošio paket papirnatih maramica, pljujući u njih slinu koja mu je obilno navirala iz svih žlijezda usne šupljine.

S Anom K. Emde se upoznao u vrijeme stanke jedne kazališne predstave. Što je sve od njega radila Ana K. ne da se ni opisati. Radila je od njega što je htjela, vukla ga za nos kao balavca. Čekao ju je pred teatrom katkad i po dva sata, a ona bi izašla i rekla mu da se dogovorila s drugim frajerom. Prvi njihov susret prošao je za njega neslavno. Jednostavno mu se nije digao. Ipak kad su se već odjenuli i htjeli krenuti, on osjeti kako mu se diže. Maznuo ju je s guza u malom dugom uskom hodniku, dok se ona držala za kvaku od ulaznih vrata. Ana K. imala je navodno tri abortusa, razvela se od muža i Emdeu dala ultimatum. Emde nije htio javni skandal. Dio novca s njegove štedne knjižice prešao je na štednu knjižicu Ane K. Prekid je trajao pola godine, a onda je Ana K. sama pokajnički došla Emdeu, priznajući da je on prvi muškarac s kojim je uopće svršila. Bio je mjesec srpanj. Emde ju je pozvao u Trst. Sjeća se kako je Ana K. u jednom ekskluzivnom salonu izabirala kupaći kostim (na sreću pronašao sam bilješke o tom putovanju u Trst). Bilo je to na Piazzi della Borsa. Grad i ljude omamila je užasna sparina. Znojio se Emde, znojila se stara gazdarica, vlasnica salona, znojila se i Ana K. Netom što je ušla u kabinu, pozvala je i Emdea da provjeri kako joj stoji kupaći kostim boje kokosa. Emde je najprije vidio golemo dupe u tom malom komadiću svile pomiješane sa sintetikom i pamukom, a kad

se Ana K. okrenula, zgranuo se vidjevši kako joj gaćice ne pokrivaju obilne dlake sa strane. Digao mu se u tren i nije se mogao suzdržati. Izvadio ga je, skinuo joj gaćice kokosove boje i zabio joj ga s guza. Na sreću, bio je toliko nadražen da je u hipu svršio tako da stara vlasnica nije ni opazila kako su radosni izašli iz kabine držeći se za ruke. Trag njihove pohote ostavili su u kabini: tri papirnate maramice »Paloma«. Poslije je Emde kupio Polaroid i napravio seriju fotografija u sobi jednog slovenskog motela, fotografirajući najviše međunožje.

O Ani D. znamo vrlo malo. Sačuvana pisma ne govore mnogo o njihovoj stvarnoj vezi. Nemoguće je utvrditi je li njihova veza bila platonska i što se to u starom Emdeu probudilo da je poslije smrti svoje žene pozove k sebi. Neki kažu da se nije dugo zadržala. Postoji verzija da je Emde konzumirao čiste uličarke. Viđen je na uglu Gajeve i Starčevićeva trga kako iz automobila pregovara s jednom gojaznom djevojkom. Prepričava se dogodovština, ne zna se koliko autentična, da je Emde jedne noći zatečen na tavanu jedne trokatnice. Oboje su bili goli, Emde i žena koja je iz njega vadila posljednje atome snage. Ukućani su izašli na stube i htjeli su ih politi kipućom vodom, ali spasio ih je, da apsurd bude veći, nitko drugi nego milicionar. Nitko nije mogao vjerovati da Emde piše onakva romantična pisma Ani D. i da istodobno vodi raskalašen život. Postao je prijatelj makroa, uličnih dama, flićkica iz noćnih lokala i nastranih raspuštenica. Najbolji prijatelji bili su mu jedan šofer, inače preprodavač harmonika koji je bio nedjeljiv dio podzemnog svijeta, i fasader, čovjek koji je počeo kao tesar i otac dvoje djece a završio kao vlasnik male tvornice fasadnih boja, kuće pod Sljemenom, vikendice na Hvaru i u Vukomeračkim Goricama i pervertit sklon nastranostima pa čak pederastiji.

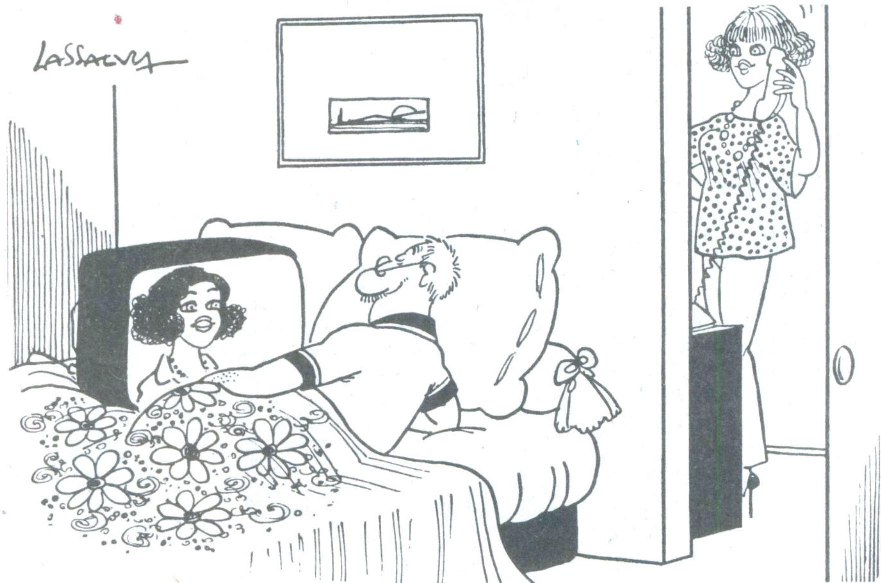
Stvar je pukla kad je stanovita M. M. prijavila Emdea da ju je prisiljavao na neprirodan blud i prijeteći tražio od nje da pristane na radnje koje ne može zbog stida i odgoja priopćiti. Sud se toliko otegao da je u međuvremenu Emde umro, ostavivši iza sebe testament, bogatu ostavštinu i ugled s kojim se malo tko može pohvaliti.●

LASSALVY

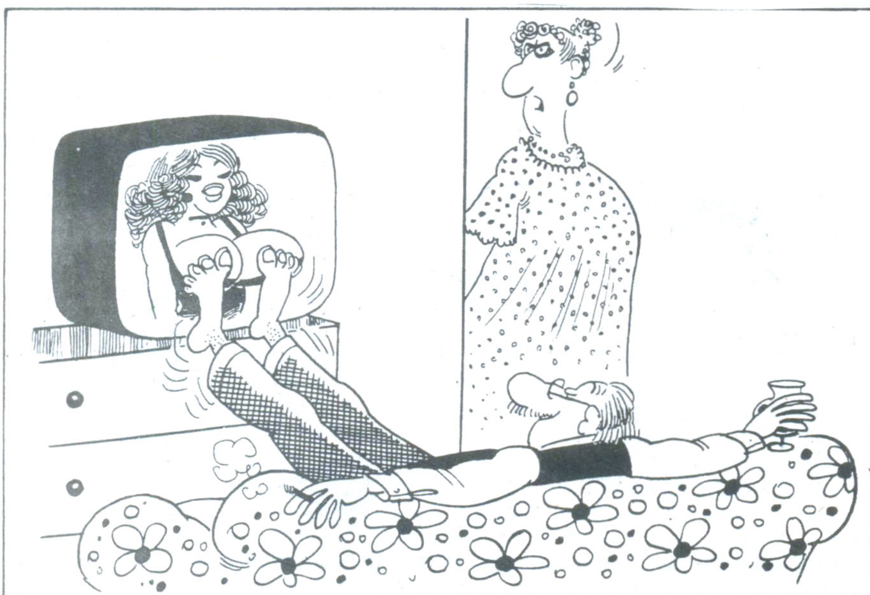

– Djede, to sam ja, a ne stric Leopold!

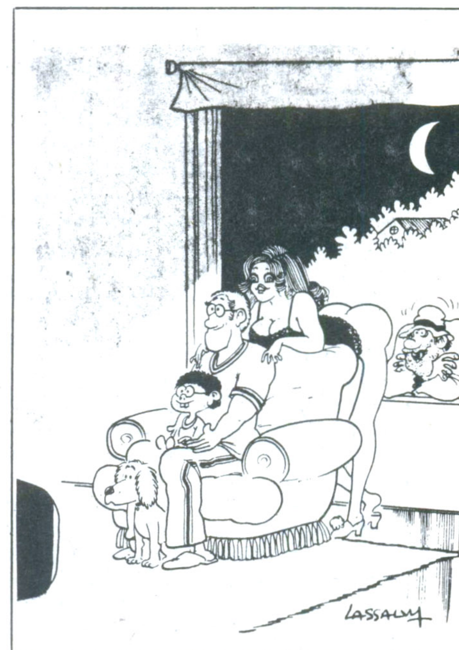
– Da, mama, tati je već mnogo bolje. Upravo je u krevetu s Claudijom Cardinale!

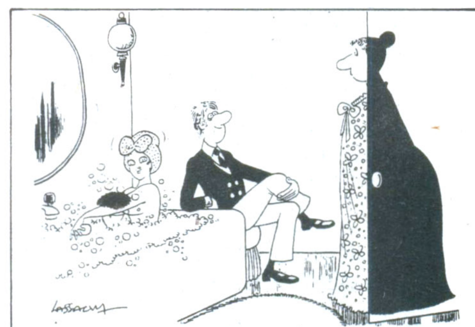
– Trebalo bi da spustiš poklopac motora, jer se neki dječak iza tebe divi tvom razvodniku paljenja!

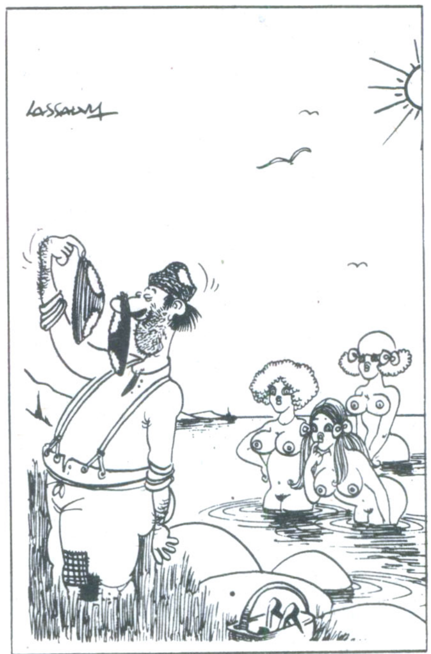

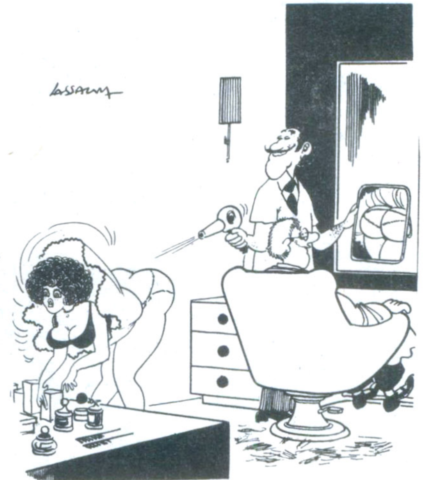
– Da, gospođo, vaš muž ima sve bolji tek, jer mu poslužujem jelo kako on voli!

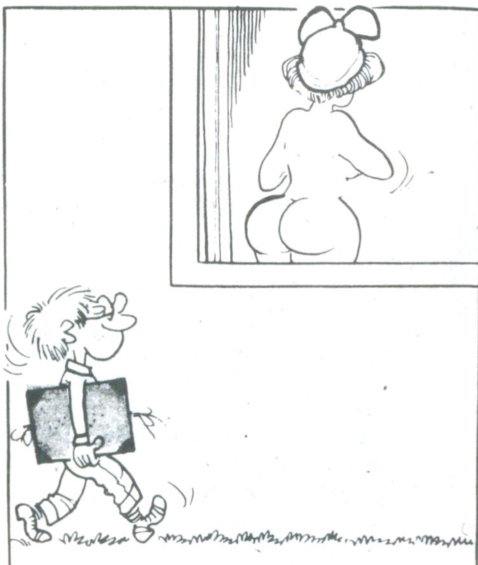

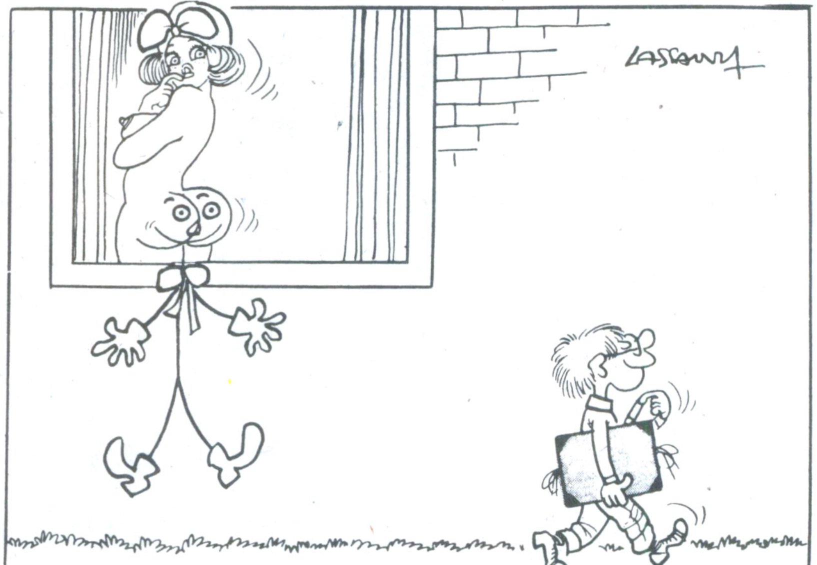
– Ne uzrujavaj se, mama, mladić je moj učitelj plivanja!

– Moj muž je postao vrlo sumnjičav pošto je čuo govorkanja o nama!

TAJ ČUDESNI ČOVJEK

U svojoj novoj knjizi »Otkrivanje čovjekova tijela« britanski antropolog Desmond Morris obrazlaže tvrdnju da svaki dio čovjekova tijela ima svoju evoluciju, ali i kulturnu povijest

Brada

Simbol moći, snage i muškosti. Zato se nekad neprijateljima, zarobljenicima i robovima odsijecala brada. I danas katkad brada poručuje: Ne pokoravam se!

Brada Karla Marxa

Prsa

Široka muška prsa i danas se sviđaju ženama. U prethistoriji su snažna i široka prsa bila neophodna čovjeku-lovcu ne samo radi mišića nego i radi kapaciteta pluća

Bodibilder i glumac Arnold Schwarzengger

Genitalije

Posljednji tabu čija tajna nestaje pred seksualnim partnerom. Stidnim dlakama, zbog njihova erotskog izazova, dugo nije bilo mjesta u likovnoj umjetnosti

Michelangelov David

Stopala

Leonardo da Vinci je nazvao stopala tehničkim remek-djelom prirode. Nesvjesne kretnje stopala često vrlo neposredno izražavaju ono što osjećamo

Adam albrechta Dürera

Oči

Zagledamo li se intenzivno, to je znak ljubavi ili mržnje. Izravan, dug pogled bez treptaja znači izazov

Filmska zvijezda Marilyn Monroe

Usta

Je li posrijedi Bušman ili žena od karijere, usne bez ijedne izgovorene riječi izražavaju cijeli spektar osjećaja. Obojene crvenilom, usne podsjećaju na vulvu

Foto-model iz Hamburga

Ruke

U žena su nježnije i kraće nego muškarca, ali zato nisu manje izražajne. Poruka kojom nude jabuku jasna je i nedvojbena: Uz nju uzmi i mene

Eva Albrechta Dürera

Bokovi

Dok je želja za rađanjem u ljudi bila izraženija, bokovi su bili na većoj cijeni. Njima žena prihvaća muškarca, ali i daje plodove ljubavi. Danas i uski ženski bokovi imaju draži

Pin-up djevojka

Noge

Što su ženske noge duže, to su seksepilnije. Kod muškaraca se više cijeni mišićavost nogu. Tko je nekad imao slabe listove, stavljao je umetke u čarape kad je nosio kratke hlače

Filmska zvijezda Betty Grable

Čudesan je taj čovjek, njegov organizam ima izvanredna svojstva. On smišlja, snuje i priprema, odlučuje i imponira. Čime? — pita se poznati britanski antropolog Desmond Morris i odgovara: Pola muškom snagom, a pola ženskom draži.

Desmond Morris je rođen 1928. u Wiltshireu, u Engleskoj. Studirao je na sveučilištu u Oxfordu, gdje je stekao i zvanje doktora filozofije. Od 1959. do 1967. vodio je odsjek sisavaca zoološkog vrta u Londonu. Autor je desetak knjiga i oko pedeset znanstvenih radova. Godine 1967. objavio je svoje značajno djelo »The Naked Ape« (»Goli majmun«), koje je prevedeno na dvadesetak jezika, tiskano u nakladama koje ukupno premašuju osam milijuna knjiga. Knjiga je naišla na pohvale kritike širom svijeta. Posljednjih desetak godina dr Morris se sve više specijalizirao u sferi ponašanja ljudi, te je nakon svojih istraživanja 1977. godine objavio i vrlo zapaženu knjigu »Manwatching« (»Otkrivanje čovjeka kroz kretnje i ponašanje«). Najnovija mu je knjiga »Bodywatching« (»Otkrivanje čovjekova tijela«), u kojoj iznosi niz zanimljivih tvrdnji. Vratimo se tezi dra Morrisa o dvojnoj prirodi čovjeka. Nema dijela čovjekova tijela koje se tako ne manifestira, ističe Desmond Moriss, i navodi niz primjera.

Nos — podsjeća na (muški) spolni organ, ali i na (žensku) umiljatu ćud.

Uši — od školjke do resice izražavaju (muško-žensku) žudnju.

Vrat — emitira erotske signale, čas kao bik, čas kao labud.

Obrazi — izražavaju mušku i žensku putenost. Svojedobno se predlagalo da se zbog opscenosti zabrane plesovi u kojima se dodiruje obrazima.

I tako možemo nabrajati dio po dio našeg tijela. Za svaki ćemo naći svrhu i ulogu u vječnoj igri koja donosi osjetilni užitak.

U knjizi »Bodywatching« autor temeljitije razrađuje i neke osnovne teze iz svojih prijašnjih djela. Tako od glave do pete analizira dijelove tijela najrazvijenijih primata, ali, dakako, ne zaobilazi ni njihove nagone. Posebno se bavi visoko razvijenom čovjekovom maštom i njezinom ulogom u nastojanju da se ostvare njegove senzualne želje. Temeljito se bavi i evolucijom čovjekova nagona za rađanjem. Razumljivo da se u okvirima ovog teksta ne mogu iznijeti sve pojedinosti nove Morrisove knjige, pa ćemo se zato osvrnuti na još nekoliko njegovih zanimljivih postavki. Tako on ističe evoluciju ženskih grudi kao dokaz senzualne evolucije čovjeka. Dok su u čovjekova pretka dojke ženki plosnate i obrasle dlakom i zato, tako reći, nezapažljive, jer služe samo dojenčadi za sisanje, kod homo sapiensa su se ženske grudi razvile u privlačne erotske i erogene dijelove tijela. Kod majmuna stražnjica ženke privlači mužjaka na kopulaciju. Čovjek se u svojoj evoluciji uspravio na noge i postupno prešao na spolni kontakt licem u lice, pa ženska stražnjica više nema tako istaknutu izazovnu funkčiju kao kod njegova pretka. Baš stoga jer čovjek najčešće primjenjuje prednji položaj, priroda se pobrinula za to da se ženama s prednje strane razviju dvije polulopte koje erotskim nabojem privlače muškarce. U tom kontekstu Morris objašnjava i opsesiju muške želje za dojkom, koja, kako je još Freud ustvrdio ima svoj korijen u ranom djetinjstvu.

Evo još jedne zanimljive Morrisove teze: prsni koš suvremenog muškarca ostao je tijekom evolucije voluminozan kao i nekad. Veliki opseg prsnog koša naših predaka omogućio im je veći kapacitet pluća, toliko potreban prethistorijskom lovcu. Taj se opseg, izuzevši pojedinačne primjere »kokošjih prsa«, održao sve do danas, usprkos lagodnijem životu i sve češćem radu za stolom. Dr Morris objašnjava da se opseg prsnoga koša suvremenoga muškarca zadržao prije svega u funkciji čovjekova erotskog naboja. Usputno da spomenemo i to kako se antropolozi u novije vrijeme prepiru u dokazivanju da je pračovjek zapravo lovio, više otimao plijen životinjama, da bi ih kasnije pripitomio da love za njega.

PRIMAMO MALE OGLASE S PORUKAMA ZA USAMLJENE

VIŠE O TOME NA STRANI 6

Morris je sklon razotkrivanju erotske simbolike čak tamo gdje smo navikli sagledavati samo nužnu ljubav. Tako se prema njegovu mišljenju dječji crtež srca, taj izraz čiste dječinje ljubavi razlikuje od pravog oblika srca, jer podsvjesno dobiva erotske obline ženske stražnjice. On također objašnjava kako žene već tisućama godina bojadišu usne crvenilom da bi muškarce podsjetile na sluzokožu stidnih usana. Muškarci pak bradom ili brkovima žele istaknuti statusnu nadmoć. Priroda baš i nije čovjekova mužjaka posebno obdarila erotskim obilježjima. Iako je u čovjeka, u usporedbi s ostalim primatima, penis relativno najveći, nipošto ne možemo reći da se u opuštenom stanju posebno doima kao osobit ukras kojim ga je obdarila priroda. Mnogo skladnije i privlačnije doimaju se muškarčeva ramena. Njihova širina i mišićavost daje dojam snage i zaštitništva. Sličnu funkciju prema Morrisovu mišljenju imaju kitnjaste epolete na uniformama. I njima kako tvrdi ovaj britanski antropolog , muškarac želi izazvati divljenje okoline. A evo što kaže o feministkinjama s kraja prošlog stoljeća: »Ove žene širokih ramena natjecale su se s muškarcima, poput njih su se domogle sveučilišnih diploma, zaposlile se i bavile sportom, što im prije nije bilo dostupno. Ispod svog muškaračkog imagea krile su steznike i podsuknje. Željele su u javnosti doimati muškarački, a intimno su htjele ostati žene.«

Razvijanje mišića postaje u naše vrijeme modnom opsesijom. Evo što Morris piše o bildericama : »Posebnim treningom gotovo svaka žena može ojačati toliko da bude u boljoj kondiciji od prosječnog muškog stanovnika grada koji radno vrijeme provodi za pisaćim stolom. Ali najsnažnije među slabijima jake su koliko i slabiji među snažnijima muškarcima.« Ovaj pedeset osmogodišnji antropolog bavi se više ženskim oblinama nego mišićavim ramenima bilderica, jer su mu, što je prirodno i razumljivo draža njena ženska ramena, oble grudi i privlačna stražnjica. Posebno se osvrće na ženski stas Evo njegova objašnjenja viktorijanskog pritezanja struka steznicima koji su bili imperativ mode u puritansko vrijeme s kraja prošlog stoljeća. Uzani ženski struk ne samo da sugerira djevičansku krhkost već ističe obline bokova i izazovne linije bedara, a uz to muškarcima emitira sasvim određene poruke: prva je — ja sam žena a druga — može me se oploditi, dok je treća poruka, u prihvatljivom slučaju — zadovolji me!

Morris svoju tezu da svaki dio čovjekova tijela ima svoju evoluciju obrazlaže i drugim primjerima. Tako je čovjekov nos, ovisno o klimatskom području u kojem se razvijala određena rasa, širok i plosnat kod ljudi koji potječu iz toplijih krajeva, a uzak u sjevernjaka. Usputno Morris spominje evropski običaj da se onome tko kihne kaže »na zdravlje«. Ovaj običaj potječe iz srednjeg vijeka jer se u ono vrijeme zapazilo da se kuga i druge velike epidemije šire kihanjem. No da se vratimo evoluciji. Nos je u današnjeg čovjeka postao manji, jer se čovjek našeg vremena ne razmeće snagom i tjelesnom moći, već sa svojim suparnicima sučeljava za stolom. Želju pak za prikrivanje muške ćelavosti Morris objašnjava težnjom za prikrivanjem naglašene seksualnosti , jer kosa ispada često zbog viška muških hormona.

Morris svoje postavke proširuje i na odnose među spolovima. Tako uvjerljivo tvrdi da se izazovne erotske igre žena tisućljećima izazivale nesigurnost u muškaraca, a ovi su, da bi iskazali svoju nadmoć i kontrolu nametnuli ženama da skrivaju lice velom, obrezuju klitoris, omataju noge i prikrivaju tijelo. Naposljetku, Morris smatra da svaki dio čovjekova tijela uz svoju evoluciju ima i kulturnu povijest. ●

Preveo Pavle Lugarić

SKANDINAVKA

PREDAJA KUPLJENE ROBE I SL.
FRULA
MLADUNČAD KOKOŠI
FILM VLATKA GILIĆA (VIDI DONJU SLIKU!)
MALENI OTOK
NA DONJOJ STRANI ČEGA, PODNO
PRATIOCI UGLEDNE LIČNOSTI
POK. SLOV. SLIKAR I GRAFIČAR, VENO
OBRAĐIVAČI ZEMLJE PLUGOM
RADIO-PRIJEMNIK
»ULICA«
SUSJEDNA SLOVA
KUKAC SLIČAN PČELI
NA NAČIN, POPUT
GRAĐANSKA OSOBA
SUMPOR
EVROPSKA OTOČNA DRŽAVA
SKUPA SA POLJIMA S ●: FILM RAJKA GRLIĆA (VIDI GORNJU SLIKU!)
GLASILO TALIJANSKIH KOMUNISTA
NEUGODA, NEPRIJATNOST
NA OVU STRANU, OVAMO
AMERIČKA PJEVAČICA, DIANA
OGORJELINE, UGARCI
DRVNA MASA, SIROVINA U PROIZVODNJI PAPIRA
ONO ŠTO JE NALIJEPLJENO
»INSTITUTION OF FIRE ENGINEERS«
MUŠKI POTOMAK
UKRASNA BILJKA (ŠTIR)
PRIPADNICA ISTOGA NARODA
SPRAVE ZA BILJEŽENJE SMJERA I BRZINE VJETRA
ŠAREN KONJ ODMILA
CRNA KREDA
PROTAGONISTKINJA FILMOVA NA SLIKAMA, VLADICA
SVETOZAREVO
»RUKOMETNI KLUB«
OTILIJA ODMILA
PLAHE ŠUMSKE ŽIVOTINJE
»ABLATIV«
POBORNICA ILIRSKOG POKRETA
»EAST«
NARODNO ŽENSKO IME (AGATA)
CIPELAROVA ŽENA
RAVNICE, NIZINE
ŠPANJOLSKA
MUŠKO IME
RUMUNJSKA STOLNOTENISAČICA, ANGELICA
ČEŠKI VIOLINSKI VIRTUOZ, FRANTIŠEK
AUSTRIJA
LADISLAV, LACI ODMILA
BIBLIJSKI OTAC SEMA, HAMA I JAFETA
»VLASNIK«
UMJETI
VRSTA MORSKE RIBE, KANJ
»OSIGURAVAJUĆI ZAVOD«
ZNAMEN, OBILJEŽJE
SKOROJEVIĆ
PRODAVAONICA MESA
RIJEKA U BOSNI, PRITOK UNE
KNJIŽEVNICA NJEMIROVSKA
SLIKAR MURTIĆ
ZBIRKA RAZLIČITIH VINA
MILJENIK, FAVORIT

Nasljedna ljepota

Hoće li naslov »miss ljepote i elegancije« postati nasljedan poput aristokratskih titula? »Bila sam mnogo uzbuđenija nego kad sam se i sama natjecala«, izjavila je Danick Patisson prateći natjecanje za miss Pariza, jer je jedna od natjecateljica bila i njena kći Valérie Pascale. Danick je prije 30 godina pobijedila na istom natjecanju. Ali Valérie je otišla dalje od majke: izabrana je za miss Francuske, što joj omogućuje da se dalje natječe, sve do kakve filmske uloge. (mo)●

Ljepotica i zvijer

Foto-model Christa Daniel pozirala je u nekom parku u Torontu prekrivenom snijegom. Na sebi je imala samo tijesni kupaći kostim. Drhtala je, ali ne od hladnoće, već od blizine Taza, lijepog tristo šezdeset kilograma teškog sibirskog tigra. Promatrala ga je kradomice, ali se iznenada skamenila. Taz je skočio i srušio je, obujmio je golemim šapama i iskesio zube. Krotitelj tigra, Jim Dillman, skočio je između uplašene ljepotice i opasne zvijeri. Drama se završila poslije nekoliko minuta. Taz je opet postao miroljubiv. Christa kaže: »Vidjela sam samo njegove velike zube i osjećala šape. Mislila sam da sam gotova« Ali krotitelj brani Taza: »Htio se samo malo poigrati s Christom koja mu se svidjela.« Unatoč svemu Christa će i dalje pozirati sa zvijerima. Na dan zaradi oko dvije tisuće maraka. Ali nikad više s Tazom. ●

Pametni vole zadnjicu

Znalcima je oduvijek poznato kako dražesna mogu biti lijepa ženska leđa. A britanski psiholog dr Peter Bromfield sad čak tvrdi kako je pohota za

ženskom stražnjom stranom znak da su u pitanju natprosječno inteligentni muškarci. Njih, naime, privlače čisti i jasni oblici, dok »normalni potrošač« daje prednost nemirnoj prednjoj strani. (bb)●

Rosalba postaje Gabrijel

— Zovite me Gabriele. Pokopao sam prošlost, a s njome i ime Rosalba, koje sam nosio kao žena. Imao sam muža i dvoje djece, ali zahvaljujući odluci suda u Perugi, uskoro ću na operaciju i postat ću muškarac — u svakom pogledu. Tad će napokon početi moj »pravi život«.

Rosalba — Gabriele A., prva žena u Italiji koja je tražila i dobila dopuštenje da promijeni spol, ima 33 godine i ponosi se svojom odlukom.

— Dopuštam da se piše o mom slučaju, ne iz taštine ili želje da vidim svoju sliku u novinama, nego zato da bih dokazao svim ženama i muškarcima koji proživljavaju moj pakao kako valja imati hrabrosti i pokušati izaći iz njega. Jer moj je život bio pakao, pun očaja. Sad se želim ponovo roditi. I nadam se da će moj primjer uliti povjerenje tolikim osobama koje su imale nesreću da se rode slične meni.

Priča o sebi bez oklijevanja ili stida. Pri tom drži za ruku svoju zaručnicu Lauru, dvadeset osmogodišnjeg hrabrog psihologa, koja je prije četiri godine postala njegova najbolja prijateljica, a možda će uskoro postati i njegova žena.

— Moja tužna priča počinje gotovo odmah nakon rođenja, kad je moja majka ponovo rodila kćer, premda je otac očekivao dječaka. On me uvijek smatrao dječakom i prema meni se tako ponašao.

Odnos s njim bio je mnogo bolji nego s majkom. Ali je, na žalost, umro kad mi je bilo jedanaest godina. Otad sam pokušao preuzeti njegovu ulogu u obitelji. Posljedice su bile strašne. Smjestili su me u koledž kod opatica. Ubrzo sam shvatio da se razlikujem od drugih djevojčica, a ozbiljne su nevolje nastale kad sam se zaljubio u učiteljicu. U četrnaestoj godini poslali su me psihologu, koji je moju zbunjenost pripisao rastu i rekao mi da imam homoseksualne sklonosti i da se s tim pomirim. Za djevojku bi to mišljenje možda bilo spasonosno, ali ne i za mene, jer se nisam osjećao tako. Volio sam djevojke zato jer sam se osjećao muškarcem, i moja mi se ženskost gadila.

U devetnaestoj godini učinio sam najveću grešku u životu: oženio sam se. Uradio sam to nadajući se da ću tako postati prava žena, ne sluteći što zapravo činim sebi i svomu mužu. Pobjegao sam već prilikom bračnog putovanja, ali sam se vratio. Odmah sam ostao u drugom stanju i bilo je strašno. Rodila se divna djevojčica, ali sam kao majka bio potpun promašaj. Postajao sam sve nervozniji.

Došlo je i drugo dijete, ovaj put sin. Sjećam se da sam, ugledavši ga, prvi put, pomislio: »Što bih dao da sam na tvom mjestu!« Tad sam shvatio da se nikad neću osjećati kao žena, ali ostao sam u braku radi djece, radi obitelji, zbog ponosa mog muža. Sve do dana kad više nisam mogao izdržati i kad sam otišao. Bilo mi je teš-

ko jer sam volio tog čovjeka, na svoj način, i djecu također. Ostali smo prijatelji i žao mi je što sam ga uvukao u sve to.

Počeo sam živjeti sam. Završio sam fakultet i odlučio poduzeti sve što sam mogao da postanem muškarac. Nakon hormonalne kure izgubio sam ženske oblike i počela mi je čak rasti brada. Osjećao sam se sve bolje, ali za zakon sam još bio žena. Upoznao sam mnoge nesretnike koji su poput mene željeli promijeniti spol. Neki su se čak prostituirali da bi došli do novca za operaciju. Nisam to želio. Odlučio sam da se javno borim za svoja prava. Tako sam upoznao Lauru. Zahvaljujući njoj, polako počinjem zaboravljati sve što sam propatio.

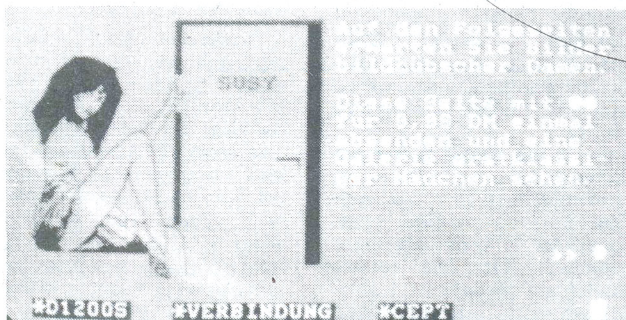
Ali u Perugi nas mnogi ne vole i ponižavaju nas na razne načine. Zato sam se obratio sudu kako bih dobio odobrenje da promijenim spol. Znam da me očekuje još teškoća, ali što je to u usporedbi sa spoznajom da ću na kraju postati pravi muškarac! (mo)●

Seks putem ekrana

Ekran (Btx) poštanskog ministra, cvijetak među novim medijima, postaje sve bestidniji. Osim izvoda, trendova burze i ostaloga, Btx-mušterije mogu na ekranu pročitati i »skliske« poruke kao, na primjer, oglas za ljubavnu lutku »Crvenu Lolu« od čvrste pjenjušave gume, s pneumatskim jezikom, vaginalnim i analnim uloškom, koji stoji 1399 maraka. Pod parolom »seksualne znanosti« Btx nudi mnoge slične proizvode.

Osim ozbiljnih proizvođača seksualnih pomagala kao što su Beate Uhse tu se javljaju i sumnjivi mali poduzetnici, koji su nanjušili brzu zaradu na račun ljudske radoznalosti. Tako neka tvrtka »abc GmbH« nudi program »Kineske ljubavne umjetnosti u 25 položaja« po cijeni od 5,99 maraka, koji na ekranu reklamiraju nekakvim nejasnim tricima, zato knjigu »O sto vrućih kontakata« (4,99 maraka), pokazujući call-girls kakve se mogu vidjeti u svakom bulevarskom listu, ili »Galeriju slika« (9,99 maraka) koju propagiraju s nekoliko djevojačkih aktova.

Uspjeh tih varalica poznavaoci strukture medija tumače time što gotovo svi terminali Btx stoje u poduzećima, pa namještenici katkad sebi priušte skupu razonodu seksom na ekranu, ali na račun poduzeća. (bb)●

Slike ili fotografije?

Uljena slika sa dvije gole djevojke, kojima oko glave zuji mini-helikopter, donijela je kilskom slikaru profesoru Peteru Nagelu (44) prigovor da je riječ o plagijatu. Minhenski fotograf Michael Friedel (50) optužio je umjetnika pred Zemaljskim sudom u Münchenu I da je preslikao »bez licence« dvije slike golih djevojaka, koje je on 1972. i 1973. godine snimio za naslovnu stranu »Sterna«. Time je povrijeđeno njegovo autorsko pravo. Slikar se branio tvrdeći da slike nije jednostavno preslikao, već ih je izmijenio time što je, na primjer, lica pretvorio u grimase. Sud je presudio u korist fotografa: kilski slikar više ne smije svoj dvostruki akt javno pokazivati »bez privole tužitelja«. U protivnom ga očekuje kazna od najmanje pola milijuna maraka. (bb)●

Shogun na Seini

U Parizu je otvoren najveći japanski restoran u Evropi (185 mjesta). Uz umjetnički ukrašena azijska jela tu je i golo tijelo jedne dvadesetogodišnje Francuskinje ukrašeno zmajem koji riga vatru, simbolom sreće Japanaca,

zamisao i djelo slikara Yvesa Corbassierea. Restoran »Shogun« je smješten na gornjem katu nekog broda na Seini. Za gurmane je uključen i pogled na Eiffelov toranj. (bb) ●

Zvijezda preko noći

Lorela Cuccarini, 21-godišnja plavuša plavih očiju i dugih vitkih nogu, posljednje je otkriće talijanske televizije. Pippo Baudo ju je izabrao za svoj subotnji spektakl i u roku od tri mjeseca od nepoznate djevojke postala je zvijezda.

Lorella se još nije posve snašla u svojoj popularnosti, koja je ipak unijela neke promjene u njen život. Premda je i dosad plesala svaki dan, sad je mnogo više zauzeta i rijetko kad može izići s prijateljima. A ako i uspije ukrasti koju slobodnu večer, rano odlazi na počinak da se što bolje odmori. Nakon završetka emisije namjerava otići na kraći odmor i dobro razmisliti o svemu, jer zapravo još nije shvatila što joj se dogodilo. (mo) ●

Prisilno vjenčanje?

Odmah nakon razvoda od Burdena Jürgena dražesna plavuša Corinna Drews, glumica mlađeg pokoljenja koju ćemo ovaj put vidjeti u filmu »Kir Royal«, već je ponovo u braku, ovaj put s milijunašem Mathiasom Wegertom. Razlog takvoj žurbi: mladenkin već zaobljen trbuščić. Brak iz prisile? – pitaju se mnogi, a istinu najbolje zna mladi par! (bb) ●

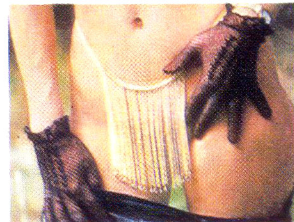

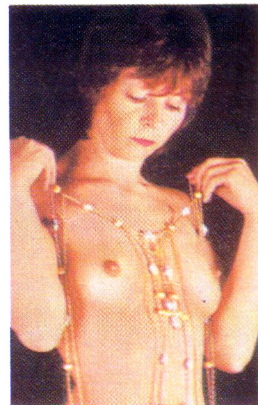
Hladni metal na vrućoj koži

Prstenje, ogrlice, narukvice, naušnice odavno su poznati predmeti kojima se žene služe za ukrašavanje. No nakit za intimne dijelove tijela neki smatraju izumom suvremenika koje valja žaliti zbog njihove nemaštovitosti u pitanju seksa. Ali takvi sumnjičavci su u zabludi, jer su već stari Perzijci i Indijci uživali u haremskim plesačicama »odjevenim« u blistavim ukrasima, dok su Evropljani, zakleti protivnici strasti, došli samo do mjedenog pojasa nevinosti.

No vremena su se promijenila, pa su žene umjesto visokim potpeticama, podvezicama i čarapama u prisnim trenucima počele izazivati muškarčevu želju hladnim metalom na vrućoj koži – intimnim nakitom poput ovoga na slikama. (bb) ●

